De identitate.

Illa sunt eadem ratione quę habent eumdem conceptum omnino indistinctum ex parte rei et etiam indistinctum ex parte intellectus.

Illa sunt eadem ex natura rei de quibus duo prędicata opposita secluso opere collativo intellectus, verificari non possunt.

Illa sunt eadem formaliter quando illud quod dicitur sic idem includit illud cui sic est idem in sua ratione formali et per se primo modo.

Illa sunt eadem realiter quę sic se habent quod unum non potest esse sine alio et non possunt separari absque contradictione. —

Illa sunt eadem essentialiter quę identificantur realiter uni essentię singularissimę.

Illa sunt eadem scotice subiective quę quidditate conveniunt in aliqua realitate potentiali et contrahibili per realitatem differentię. —

illa sunt eadem objectivè de quibus potest prædicari aliquod prædicatum quidditativè sivè illud sit limitatum sive transcendens. ~

De Distinct: rer:

illa distinguntur ratione quæ distinguntur per actum collativum intellectus præcisè -

illa distinguntur ex natura rei vel. modaliter de quibus sivè inter quorum extrema duo contradictoria secluso opere intellectus verificari possunt -

illa distinguntur formaliter quæ habent aliam et aliam formalitatem quarum neutra alteram includit in sua ratione formali.

illa distinguntur realiter quæ sic se habent disjunctivè quod unum potest esse sine alio. .

illa distinguntur essentialiter quæ habent diversas naturas sivè essentias realiter distinctas -

illa distinguntur se totis subjectivè quæ in nulla realitate quidditativè conveniunt. ~

Illa distinguntur secto[ri]s objective de quibus non potest predicari tale predicatum quidditative.

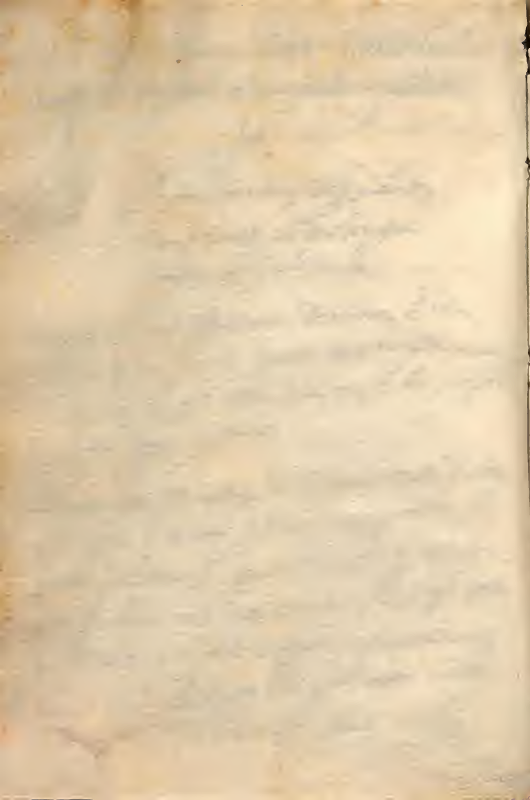
§.

Argumentes ad quando relationes non distingui inter se realiter.

quelibet persona divina est ita simplex sicut ipsa natura divina sed sic est quod essentia divina est omnino simplex ergo et ipsa persona

Si persone divine distinguerent[ur] realiter ab essentia divina essent composite, sed hoc est falsum ergo persone divine non distinguuntur realiter ab essentia divina, Res. quod ipsa distinctio realis non arguit compositionem.

sequella istius patet per unum illud quod ponitur immediate sub titulo.



S

Sacerdotis descriptio

Sacerdos e vir cultui [veri] dei [firmiter] deputatus, ~~[illegible]~~ auctoritate divina, determinatis [illegible], concessa —

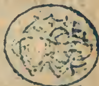
QVINQVE ILLVSTRIVM AVCTORVM

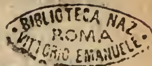
Formalitatum Libelli.

Nempe,
- Antonij Syrecti, cum annotationibus Mauritij.
- Stephani Burlipheri.
- Mauritij Hibernatis.
- Antonij Trombetæ, & Laurentij Brixiensis.

Cum Indice Amplissimo.







VENETIIS,

Apud Franciscum de Franciscis Senensem.

M. D. LXXXVIII.

MAPHEI DE MAPHEIS Liberalium Artium Cultoris ad Lectorem Endecasyllabum.

Excussum latebris habes volumen
Syrecti Studiose lectitandum
Refertum penetralibus deorum.
Nam recondita sunt in hoc Libello
Sensa Aristotelis profundiora.
Quodq; Auerrois ille Cordubensis.
Ad mentem retulit sui Magistri.
Et Scoti inuenies Secretiora
Solerti ingenio magis tenenda
Quam si defluerent Sybillæ ab ore.
Hoc Antonius ille Taruisinus
Quo non credimus esse doctiorem.
Excultum dedit omnibus legendum.
Quare Tu innumeras referto grates.

ANTONIVS DE FANTIS Taruisinus Artium Doctor Lectori Salutem.



Ccipe candidissime Lector excultum Formarum intelligibilium opus mira speculationum copia refertum iuxta veriorem Philosophi & Auer. necnon subtilissimi Sco. peritiam nuperrime ab infinitis pene erroribus absolutum: alacri animo, confidentiq; ingenio tuo perlegendum, quod sane antea fastidire potiusquàm oblectare lectorem solebat: nunc vero compendiosa Vrbinatis Antistetis Antonij Trombete expositione dilucidatum lectitabis: adiunctasq; celeberrimi Archiepiscopi Mauritij additiones, & epitomata, nostrasque plurimis in locis annotationes, e quibus admirabiles inuestigandæ veritatis methodos assecutis: illisque præmonitus apicem speculationis disciplinarum omnium facile pertinges: neq; his te plurimum uel admirari, vel ab earum cognitu deterreri velim, quòd illas adeo succinctas, adeo breues adeo (vt ita dicam) scrupulosas in marginibus perlegeris, abditissimos rerum designantes intellectus: pleraque sæpius in auctorem argumenta insoluta reliqui: pluribus namque ex causis id merito factum arbitrare. Tanta etenim est disciplinæ Scoticæ subtilitas: profundaque rerum altissimarum indago: vt maiora semper intelligentiæ ænigmata repullulent, quorum omnium copiosa ex-

positio maximum potius volumen quam angustum marginem exposceret: quibus te monuisse sat est. Nosti præterea lector ingenue quantum ipsa latentium rerum admiratio doctrinarum omnium adeptioni conferat: neque vel studiosus, vel more Pithagorico Philosophus ille putabitur, qui in capescenda veri cognitione ab admirationis igniculo erit: alienus propter namque admirari inquit Stagyrita philosophari cęperunt Philosophi. Imbecillis iccirco obtusique prorsus ingenij est indicium circa bonarum artium studia versati, nil dubitandum: nilque admiratione dignum tenere. Hæc itaque solertium ingeniorum progymnasmata sagaci trutina cautiorique studio examinanda sunt, quæ si in propatulum prodirent ocio potius quam literaria exercitatione studiosorum ingenia torpescere viderentur. Nosti præterea quot Penthei quot Lycaones propediem succrescant: qui sese tribunaliter inflantes vniuersas in Parnaso disciplinas calluisse profitentur, quos cum vrgenti harum additionum aculeo pupugeris: illos ab omni prorsus ingenij solertia alienos agnosces: quamobrem id consulto factum puta. Verum si blacterones in angulis obstrepere persenseris: quid ad superos: quòd sus Mineruam odiat? Vale.

INDEX IN PRAEDICTOS QVINQVE Formalitatum

Auctores: quorum Laurentius Brixiensis solus notatur per literam. B.



A

modo

F.

G.

in

In-

Neces-

Q.

FINIS.



TRACTATVS FORMALITATVM MODERNIORVM

DE MENTE DOCT. SVBT. SCOTI

Per Excell. Magistrum ANTONIVM SYRECTI collectarum.

QVAESTIO VNICA.

An illa quæ distinguuntur formaliter, distinguantur realiter.



IRCA † formalitates Do. Subt. Sco. Quæritur vtrum illa quę distinguuntur formaliter: distinguantur realiter. Et arguitur, quod sic. Et accipio duas formalitates: & sint a. & b. vel igitur a. & b. sunt aliquę res vel nullę res. Si sint aliquę res igitur quæ formaliter distinguũtur realiter distinguuntur. Si nullæ res igitur erunt nihil, quia quod omnino nulla res est, nihil est, per beatum August. de Doctr. Christiana lib. 1. cap. 1.

Et etiam probatur ratione: quia res & ens conuertuntur, vt patet 4.metaphy.tex.com.2.& 4.quare, quòd nulla res est nullum ens est,& sic erit nihil, igitur &c.

Præterea illa quæ distinguuntur ex natura rei sunt distincta realiter: patet de virtute vocabuli. Nihil enim aliud videtur esse distinctio ex natura rei, quàm distinctio realis: nec econtra, sed illa quæ distinguuntur formaliter distinguũtur ex natura rei: igitur &c.probatio minoris: quia distinctio per formalitates, vel est extra actum intellectus, vel nõ, sed ex comparatione intellectus: patet per omnes qui ponunt istas formalitates. Si secũdum, videlicet, quòd distinctio per formalitates sit opus collatiuum siue per operationem intellectus: tunc erit distinctio rationis, quod est contra formalizantes. Si est extra actum intellectus, igitur erit ex natura rei:& per consequens realis quod est propositum.

Præterea sicut se habet res subiecti ad formalitatem subiecti.ita se habet res propriç passionis ad formalitatem propriç passionis: ergo per locum à transmutata proportione. Sicut se habet res subiecti ad rem propriç passionis, ita formalitas subiecti ad formalitatem propriç passionis: sed res subiecti est eadem cum re propriç passionis, vt patet per te: qui dicis, quòd sunt idem essentialiter & realiter: ergo formalitas subiecti est eadem cum formalitate propriç passionis, & sic non distinguuntur,& per consequens non distinguũtur formaliter, quare &c.

Præterea, quod est substantia est vera res, sed formalitas substãtiç ẽ substãtia, igitur formalitas substãtiæ vera res. Maior patet de se, quia est prædicatio superioris de inferiori. Minor patet, quia formalitas substãtiæ est, quòd quid est substãtiç, vt patet per istos: sed quòd quid est, est idem cum re cuius est, patet.7.meta.tex.com.20.21.& 41.igitur, quòd quid est substãtiæ est substãtia. Et vltra quæcũque per veram rem distinguuntur, realiter distinguuntur, sed quæ formaliter distinguuntur per veram rem distinguuntur, ergo quæcunque formaliter distinguuntur realiter distinguuntur.

Præterea quæcunque habent diuersas diffinitiones distinguuntur realiter vel ratione, patet quia diffinitiones diuersæ siue differentiæ in eisdem positç videntur sufficere ad distinctionem realem vel rationis, sed illa quæ distinguuntur

per

per formalitates habent diuersas diffinitiones, vt patet per istos, igitur &c.

Præterea si illa quæ distinguuntur formaliter essent dem realiter, tunc ab vno & eodem sumerentur vnitas & pluralitas, quod videtur incōueniens. Assumptum tamen probatur, quia per te ab vno & eodem in quo est vnitas rei & esse sumitur pluralitas formalitatum, & sic ab vno & eodem sumetur vnitas & pluralitas, sed hoc est falsum, vt dictum est, & vt patet. 2. de generatione. tex. com. 56. idem inquantum idem nō est natum facere nisi idem.

† Præterea accipio formalitatem subiecti & sit a & accipio formalitatem passionis, & sit b. tunc quæro vel a. & b. habent aliquid commune vel nisi commune. Si nihil commune, ergo a. & b. se totis distinguuntur: sed quæ se totis distinguuntur, realiter distinguuntur ergo a. & b. realiter distinguuntur, sed per istos illa sunt eadem realiter, ergo illa quæ in nullo sunt eadem realiter vel non sunt eadem realiter erunt eadem realiter, quod manifestam includit cōtradictionem. Si detur, quòd a. & b. habent aliquid commune, vel est reale vel rationis, si sit ens reale, ergo illa sunt entia realia, b & sic facient distingui realiter † illa quorum sunt formalitates, scilicet subiectum & propriam passionem. Si autē sit ens rationis, igitur illę formalitates erunt entia rationis, & sic facient illa quorum sunt formnlitates distingui tantùm secundum rationem, quod est contra eos: quia dicunt quòd distinctio per formalitates est maior quàm distinctio rationis.

Præterea quæcunque distinguuntur quidditatiuè distinguuntur realiter & essentialiter, patet: quia quidditas res & essentia idem sunt, sed quæ distinguuntur formaliter distinguuntur quidditatiuè, patet: quia per istos, formalitas nihil aliud est quàm rei quidditas, ergo quæ distinguuntur formaliter distinguuntur realiter & essentialiter, quod est propositum.

Præterea arguit Herueus Brito ordinis prædicatorū, & dicit has rationes demonstrare, ꝗ Nota c nulla propria passio protēditur vltra suum propriū & adęquatum subiectum, sed distinctio est passio entis, ergo non protenditur vltra ens, sed omne ens vel est reale vel rationis, vt patet. 5. meta. 4. 5. &

10.meta.tex.com.13. sed expressius habetur ad finē.6. met. Igitur omnis distinctio vel est realis vel rationis, & sic nulla erit distinctio media inter distinctionem realem & rationis, & ita non erit dare distinctionem formalitatum vel per formalitates, nec distinctionem ex natura rei nisi contineantur sub aliqua istorum modorum, & sic habeo propositum, quòd distinctio formalis infert distinctionem realem.

† Præterea, quæcunque distinguuntur numero, distinguuntur realiter, patet: quia quæ sunt numeraliter distincta, non includit contradictionem vnum esse sine alio, & per consequens realiter distinguuntur, sed quæ distinguuntur formaliter, distinguuntur numeraliter, probatio, quia quæ distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatiuè, vt patet per istos, & quæ distinguuntur quidditatiuè distinguuntur specifice, patet: quia quidditas ponit rem in esse specifico, sed quæ distinguuntur specie, distinguuntur numero, vt patet primo topi. & 5. metaphysic. & etiam quia distinctio specifica est maior quàm distinctio numeralis, & maior distinctio infert minorem secundum omnes, sed quæcunque numero distinguuntur realiter distinguuntur, igitur de primo ad vltimum, quæ formaliter distinguuntur realiter distinguuntur, quod est propositum.

Præterea arguit sic Franc. de marchia ad idē. Illa quę habēt realiter & essentialiter diuersas formas, realiter & essentialiter distinguuntur, patet clare ex intentione philosophi. nono metaphysic. text. c.11. & inde, sed expressius in 7.tex. c. 49 habetur. Forma distinguit & separat, sed quæ distinguuntur formaliter, distinguuntur per formam: vt patet de virtute vocabuli, ergo quæ distinguuntur formaliter realiter distinguuntur & essentialiter.

Prǽterea nisi illa quæ formaliter distinguuntur distinguerentur realiter, tunc formalitas non esset principium sufficiens distinguendi aliqua realiter, patet de se, sed hoc est falsum, patet: quia per paternitatem in diuinis quæ est quædam formalitas, pater in diuinis distinguitur ab essentia formaliter, & a filio in diuinis realiter, ergo realiter & essentialiter. Et confirmantur omnes illę rationes sic. Omnis differentia rationis facit compositionem rationis, ergo omnis distinctio seu differentia ex natura rei facit compositionem

ex naturã rei, sed in diuinis vel in simpliciter simplici nulla est compositio, ergo ibi nulla est distinctio ex natura rei, nec per consequens formalis. Aliæ multæ rationes formantur ab istis, quibus pro nunc supersedeo: quia istis intellectis & solutis aliæ faciliter intelligentur & soluentur.

ANNOTA. MARGINALES.

a. Circa } *Ponderabit in primis hic lector quid præsupponit & quid quærit quæstio: & propter quid mouetur: & terminos exponat ex his quæ infra sequuntur: & ex dictis Fran. May ro. & Petri Thomæ, & aliorum formalizantium, & præcipuè Sco. & tangat op. antiquorum. 1. physi. qui coguntur negare distinctionem entium secundum existentiam, & quomodo ista 4. se habent per modum magis, & minus communis, scilicet distinctio, uel differentia, diuersitas, vel alietas separatio, uel diuisio, & non identitas. & quòd hic est sermo de distinctione, proprie & non communiter accepta: ut supra notaui, quæ tamen & identitas ei opposita potest accipi, uel stricte, vt sunt solum substantiæ, uel extensiuè ut sunt omnis entis sub disiunctione, ut 19. di. 1. & 6. dist. 4. & 5. meta. & alibi sæpe habet Sco. declarari etiam poterit titulus tract. & 4. eius causæ notari, & quia hæc communia sunt omitto ea: subiectum enim eius potest poni hoc disiunctum, idem uel distinctum, uel ens in ordine ad ista, uel formalitas, uel aliud huiusmodi ut nosti. Quare etiam nominantur potius formalitates, quàm realitates, uel huiusmodi, poterit Lector curiosus tangere, & alia plura pro introductione iuniorum. Nominari etiam poterunt scriptores famosiores formalitatum, & an Aristote. & alij philosophi fecerint mentionem, de eis, & ubi, & qualiter &c.*

† *Formalitates* } *Aduertendum quòd subtiliter inquit Doc. hic circa formalitates Doctoris Subti. Scot. pluribus ex causis, tum, quia tangitur intentio auctoris esse circa maximam intellectus perfectionem ex inuestigatione prouenientem rerum difficilium in quibus maximè consistit uirtus primo ethic. & in proœ. metaphysic. quia propter hoc philosophia prima est summopere appetenda, quia est diffi-*

cilium & earum, tum quia merito scribitur formalitates Doct. Subti. quia non est ipsius intentio versari circa leuium peritiam & communium philosophantium opiniones: nam licet plerique circa rerum formalitates laborauerint, in quandam tamen diminutam & in concreto cognitionem deuenerunt, hinc meritò est Ioan. Sco. Subti. Doct. nũcupatus, quia nemo profundius nemo subtilius nemo diligẽtius abditissimos Aristo. sensus & occultas rerum proprietates est rimatus. eo etiam ratione dixit circa for. Doct. Subt. quia subtilissimum formalitatum opusculum ad idit Sco. cuius iste tractatus est summopere Isagogicus quem aliquando studiosi lectitabunt.

† Praeterea ʒ Nota quòd quidã Thomistae moderniores coacti sunt ponere quatuor genera distinctionũ, videlicet rationis, formalis, realis & essentialis, quae quotiens dicantur & quales sint, quare in Herueo & Capriolo & alijs ut nosti. Nam cum omnia vero consonant ex. l. Ethic. necesse erat ut veritati Scoticae etiam ipsi aduersarij conuicti consentiant.

b Realia ʒ Quia cõe praedicatur, & superius de suo inferiori, & ideò si habent aliquod cõe reale, illa erunt entia realia.

† Illa ʒ Quia quaecunque per plures res distinguuntur realiter distinguuntur, quia talis est unaquaque distinctio qualia sunt principia distinctiua vi infra uidebitur.

c Nulla ʒ Nota quòd accipit Herueus in hoc argumento, scilicet, quòd distinctio est pssio entis, ergo ens erit, vniuocũ, quia omnis passio habet vnum subiectum commune cui primi primo conuenit, ut inquit philosophus. 1. poste. tex. com. 2. & 13. & ideo raro vera loquuntur aduersarij nisi cum Scotica ueritate duce. c. 5 & inde. tex. com. 12 & inde.

† Praeterea ʒ Hoc argumentũ est apparens Heruei nihil concludens propter fallaciã aequiuocationis & siquid probat non est quod intendit Herueus cõtra Sco. & ideo ratio onerosa est & deceptoria velut est ratio parmenidis & Melissi primo physi. quia nemini dubium est, quod omnis distinctio uel est rationis vel realis, idest uel operatione intellectus uel seclusa ratione quae Scotus concedit tanquàm immediata, sed illa non est realis distinctio de qua est sermo, quare argumentum nihil probat.

† Praeterea ʒ Ad hac uideatur Sco. 2. 26. & 33. dist. utriusq; primi & alibi.

In

IN [a] oppositum arguitur ex quintuplici auctoritate, & primo ex auctoritate logicali sic: quia dicit Arist. in prædicamētis c. de qualitate, q̄ idem calor numero qui est de prima specie qualitatis vt est dispositio, est de tertia, vt est passibilis qualitas, sed certum est quòd idem calor vnus numero est realiter & essentialiter idem. † Et tamen facit diuersas species vel ponitur sub diuersis speciebus: ergo oportet ponere diuersas formalitales per quas facit diuersas species vel per quas reponatur sub diuersis speciebus. Et sic cū identitate rei reali stabit, immo necessario oportet ponere diuersas formalitates.

Secundò probatur idem auctoritate naturali. Dicit enim philosophus. 3. phy. tex. com. 21. & inde quòd actio & passio cum idem significent realiter in numero, habent tamen q̄d quid erat alterum & alterum distincta, [b] sed distinctio per quod quid erat, arguit distinctionem formalitatum, ergo cū eadem re essentialiter stabit diuersitas formalitatum.

Tertiò arguitur auctoritate morali, dicit enim philosophus in ethicis, quòd uirtus & iustitia sunt eadem res, sed tamen sunt distincta secūdum rationem quidditatiuam: sed distingui per rationem quidditatiuam est distingui formaliter, ergo cum identitate reali stat pluralitas formalitatum istæ [b] tres auctoritates concludunt contra aduersarium, licet non concludant contra Scotistam vel contra Mayronistam.

Quartò arguitur auctoritate metaphysicali. Dicit enim philosophus. 4. metaphy. tex. com. 3. quòd ens & unum sunt una natura, & hoc idem dicit. 4, to. c. primo distincta vera ratione quidditatiua, & per consequens sunt eadem realiter, & distincta formaliter, ergo cum identitate essentiæ & essentiæ, rei & rei, naturæ & naturæ: stabit distinctio quidditatiua & formalis.

Et si dicatur, non soluendo sed proteruiendo sicut consueuerunt, q̄ philosophus capit ibi ens & vnum vt distincta secū dum retionem, idest per intellectum.

† Contra magis distinguitur ens ab vno quàm ens ab ente, sed ens ab ente distinguitur per intellectum, ergo oportet, quòd sumatur maior distinctio ibi quàm distinctio secundum intellectum, & per consequens sumetur ratio pro rōne

quidditatiua & non pro ratione intellectus, quæ ratio vel distinctio quidditatiua est maior quàm ratio uel distinctio intellectus.

Quintò probatur idem auctoritate Theologica: quia certum est quòd essentia diuina à supposito puta a patre & filio non est alia essentialiter & realiter: quia si hoc iam esset pluralitas rerum in diuinis, [d] quod est hæreticum, & tamen conceditur, quòd ibi est diuersitas formalis, patet: quia pater dicitur ad alterum, scilicet ad filium & filius ad patrem, & tamen essentia non dicitur ad aliud: quia quod ad aliud dicitur secundum beatum Augusti. de tri. libro, septimo, debet primo, non est essentia: & capite intelligi formaliter, ergo cum identitate rei stabit distinctio formalitatum.

ANNOTATIONES

MARGINALES.

a In oppositum ? *Omnia hæc ferè argumenta accepit ex Francisc. in suis formalitatibus & super sententias.*

† *Et tamen* ? *Quære Sco. in prædicamentis. c. de qualitate & vbi ibi notaui. & in q. metaph. & 3. sent. in materia de virtutibus, & 13. q. quoli.*

b Sed distinctio ? *Tange illud. 3. de anima. tex. comment. 9. Aliud est magnitudo & magnitudinis esse &c. Adde alias plures auctoritates scripturarum sanctorum & philosophorum hic.*

c Tres ? *Hoc ideo dicit quia aliter Sco. & Franc. exponunt philosophum, in locis prælibatis & aliter Thomas & alij de via communi vt patet intuenti.*

† *Contra* ? *Considera instantiam hic & fortifica argumentum contra ponentes gradus in distinctione per intellectum fabricata. Recurrendo ad subiectum & passionem & realitatem metaphysicæ scientiæ & per consequens unius ab ente formali & ex natura rei distinctione, plura alia hinc inde meditando pro & contra. Iuniorum introductionis gratia hic tange plura Theologicè instruendo.*

Quod

Quod est ? Scilicet absolutarum vel essentialium: quia de rebus relatiuis est concedendum consequens ut patet nec est hæreticum sed eius oppositum.

RESPONSIO CVM TRIBVS articulis principalibus.

RESPONDEO In ista quæstione sic procedam.

Primò aliquas diuisiones præponam.

Secundò numerum cuiuslibet distinctionis & identitatis aperiam.

Tertiò dabo modum inuestigandi & inferendi vnam distinctionem & identitatem ex alia.

Quantum ad primum dico, quòd ens diuiditur in ens reale, & in ens rationis [a] † & ista est diuisio æquiuoci analogi in sua analogata æquiuocata.

Ens reale est quod habet esse seclusa quacunque operatione intellectus siue quocunque actu collatiuo cuiuscunq; potentiæ siue intellectus, siue voluntatis, siue cuiusque alterius potētiæ,& sic ens reale prædicatur quidditatiuè de Deo & de decem prædicamentis. Ens verò rationis capitur trib. modis secundum Sco. prima distinctio. quarti, senten. quæst. secunda.

Primò modo pro illo quod habet esse in anima subiectiue ut species actus & habitus.

Secundò modo obiectiuè sicut [b] vniuersalia sunt in anima per species a rebus caussatas, vel à Deo [c] impressas.

Tertiò modo pro comparatione passiua qua per intellectum, vnum obiectum cognitum ad aliud obiectum cognitum comparatur.

Ens rationis duobus primis modis non distinguitur contra ens reale accipiendo ens reale sicut capiebatur in præcedenti diuisione, sed ens rationis tertio modo captum nullo modo continetur nec continet sub se ens reale tāquàm [d] superius suum inferius.

† Vltra dico, quòd ens reale † prima sua diuisione diuidi-

diuiditur per ens,quantum & non quantum [c] secũdum Sco. 5.q.quoli. Ens quantum per finitum & infinitum: absolutum & respectiuum. † Omne enim ens dicitur formaliter absolutum, quod non est formaliter ad aliud, sicut est Deus, & omnia attributa in diuinis,& tria genera generalissima tantum,scilicet substantia,quantitas,& qualitas. Ens vero respectiuum dicitur,illud quod formaliter est ad aliud, sicut sunt in diuinis proprietates notionales, & relationes communes: & ista septem prædicamenta,scilicet ad aliquid, actio, passio,quando,vbi,situs,& habitus. Et istarum relationum quædam dicuntur intrinsecus aduenientes: sicut sunt omnes relationes de prædicamento ad aliquid: aliæ verò sunt relationes extrinsecus aduenientes,vt sunt illæ relationes de sex vltimis prædicamentis. [f] Dicitur autem relatio intrinsecus adueniens,quę necessario ponitur positis fundamento,& termino: sicut est paternitas,filiatio, similitudo: implicat enim contradictionem ponere duo alba,quin sit similitudo,etiam per diuinam potentiam secundum Scot. 2. & 3. senten. & in multis alijs locis. Sed relatio extrinsecus adueniens [g] est, quæ non necessario sequitur extrema posita in actu, ita q per aliquam potentiam fundamentum, & terminus possunt poni, & tamen non erit relatio, vt patet de relatione agentis ad passum: possibile est enim ponere ignem & stuppam:& tamen non erit combustio.

† Et si dicatur, q ignis non est proximum fundamentum combustionis: sed approximatio agentis ad passum,licet hoc sit falsum, quia illa approximatio non denominatur agens, vel patiens: tamen adhuc possunt esse combustiuum, & combustibile approximata, vt patuit de tribus pueris in camino ignis ardentis.Dan.3.& non erit combustio: & sic patet,q tales relationes sunt extrinsecus aduenientes.

ANNOTA. MARGINALES.

a Rationis} Tange instan.ex 17.q.quol.& 45.dist.3. contra hanc distinctionem, & dic consequenter distinguendo de ratione, & distinctione rationis.

† Et ista} Tãge instãtiã contra hãc æquiuocationẽ ex 3.quæ. quolib.

quolib. & 24. atque 29. dist. l. reportationum Sco. & dic conse quenter recurrendo ad duplicem primitatem entis, vt est obiectum intellectus. 3. dist. 1. q. 3. vide ea quæ notaui super 5. q. huius in Porphy.

b Sicut ꝫ Pondera ly vniuersalia, & limita quod dicit de realitate.

c Impressas ꝫ Pondera ly impressas. 3. dist. 2. & 14. dist. 3. applicando de cognitione angelorum, & Christi, & alia plura adde de speciebus.

d Superius ꝫ Pondera ly superius, & inferius ad differentiã accidentalis denominationis, vel reductionis radicabilis.

† Vltra ꝫ Circa has diuisiones entis sit cautus Lector, quia nõ potest de facili poni ordo in eis, & sub diuisiones, ut in arbore prædica. scilicet aliquod mẽbrũ vnius continet, & continetur interdum à membris alterius particulariter saltim, vt patet discurrendo, & maximè comparando respectiuum ad ens quantum.

† Prima ꝫ Pondera etiã ly prima diuisione, & contra T. atq; nominales ly. 3. genera absoluta: & quare dicit nõ est formaliter ad aliud in descriptione absoluti. quare Sco. in dist. 2. q. 5. & 3. dist. 1. 5. q. Adde plura de notionalibus, & relationibus in communibus, in diuinis, & alijs quæ ibi ponuntur ingeniose Lector.

e Secũdũ ꝫ Probabiliter tamẽ dici põt, quòd diuisionũ entis, alia est quidditates, ut in substantiam, & accidens, alia exprimitur per modos: vt per quantum & non quantum, & alia datur per passiones, vt per vnum & multa: & ex consequenti ordo earum satis notus esse potest. Nam quidditas est intimior quidditati, quàm modus: & modus quàm passio, vt alibi prolixius notaui, quia hoc pauca sapienti notabo.

† Omne ꝫ Aduerte etiã quòd magna altercatio posset esse de ordine harum diuisionũ, quæ videlicet prior, & quæ posterior.

f Dicitur ꝫ Vide Sco. 1. dist. 2. & 3. & 11. & 13. q. quolі. pro illa diuisione relationis in intrinsecam, & extrinsecam.

g Est quæ ꝫ Tange instãtiam de quando, & dic consequenter.

† Etsi ꝫ Tange contra falsitatem opinio. omnium imaginantium. Quare dist. 12. & dis. 1. & 8. 3. & 42 pri. & 7. q. quol. idem tangit, & alibi sæpe.

Dico,

DIco vltra, quòd ens diuiditur in substantiam & accidens:[a] & loquor de ente finito, & creato. † Iuxta quod nota, quòd substantia capitur tribus modis.

Vno modo substantia dicitur, quod est a se, ad se, & per se, vt est Deus: & sic non capitur hic substantia, quia clarum est, quòd Deus non est ens creatum, nec finitum.

Alio modo dicitur substantia quæ est per se, & ad se, sed non a se, vt est substantia perfecta prædicamenti substantiæ: incipiendo a genere generalissimo, vsque ad indiuidua inclusiuè.

Tertio modo dicitur substantia, quæ nec est per se, nec à se, sed in alio, quia est pars substantiæ perfectæ & completæ, sicut sunt formæ substantiales. Et dico, quòd sunt in alio, sicut pars essentialis, vel integralis substantiæ est in substãtia.

Secundo nota, quòd circa vltimam diuisionem nuper dictam, ly accidens, potest capi dupliciter.[b] Vno modo pro omni illo, quod conuenit alicui, & non est de diffinitione quidditatiua eius, & sic propria passio est accidens suo subiecto, & omne accidens commune est accidens suo subiecto, & omne inferius suo superiori. Et ita forte posset concedi, quòd propriæ passiones entis, accidunt enti, & cuilibet inferiori ad ens: capiendo isto modo accidens. Secundo modo accipitur accidens pro illo, quod accidentaliter perficit illud quod existit in se perfectum: nec necessario consequitur ipsum, sed inest ei contingenter, & sic sumitur hic, quando dicitur, quòd id accidens est, quod adest & abest &c.

Consequenter dico, quòd res aliquando venit de ratus, tatum † quod est firmus, ma, um, & ista est,[c] semper cum existentia actuali. Alio modo dicitur res a reor, ris, &c. quod est opinor, ris. Et sic omne quod est tam in esse obiectiuo, sicut oīs res mundi ab æterno fuerunt, q̃ in esse imaginabili, pōt dici res. Et isto secũdo modo accipiendo rē, pōt dici, ꝙ omnia creata, & omnia creabil a ante mũdi constitutionē essent res, & ꝙ sor. & Pla distinguebãtur realiter, & sic de alijs. Prædictam diuisionem ponit Sco. 35. dist. 1. sen.

Annota. Marginales.

a Et loquor ? Sed melius in 10. genera immediatè, vt habet Sco. 5. meta. Excusetur tamen vel ratione breuitatis, uel circũlocutionis

locutionis cum dicit in substantiam, & accidens.

† *Iuxta* } *Subdiuisiones plurimas entis rationis in tertia acceptione sumpti considera apud grammaticum, logicum, & rhetoricum. sed quia intētio huius erat de formalitatibus ex natura rei: unde nomen imponitur libro tanquam à fine ex 2. de anima: ideo ut metaphysicus sequitur ens reale, & eius subdiuisiones, scilicet nec ad se quoquo modo. Vide in prædicamentis c de substantia philosophum, & expositores, & maxime Sco. q. 3. & 4. prædicam.*

b Vno } *Vide Sco. in prædicabilibus. c. de proprio, & accidente, & di. 2. 1. parte 2. q. 1. in solu. 2. principalis, & di. 17. eiusdem q. ult. atque dist. 26. utriusque primi. & in 2. dist. 1. q. 5. ad finem, & in 3. di. 7. & alibi sæpe ad propositum, & specialiter. 6. me. q. 3. ad Vlteriorem æquiuocationem.*

d Accidens } *In Porphyrio, & 1. topic.*

† *Quod est* } *Ens tamen ratum dupliciter solet accipi: Vide Vbi infra, & 36. dist. 1. & Vbi ibi notaui.*

c Semper } *Pondera ly semper & tange instan. ad hominem infra ar 4. 2. principalis, & dic consequenter. Vide in Sco. 3. dist. 1. q. 5. ar. 3. & ali. idem.*

Consequenter dico, quòd ens diuiditur † in ens simpliciter & in ens secundum quid: [a] siue in ens in potētia subiectiua, & in ens in potentia obiectiua, & ista diuisio est eadem cum præcedente dempto eo, quod addebatur in secundo membro: quàm in esse, [b] imaginabili: & non capio hic ens secundum quid, vt sub se continet entia rationis, siue relationes rationis & fictitia: sed vt continet sub se præcisè illud, cui non repugnat verum esse existentię. Et sic dico, q ens, vt est subiectum metaphysicæ: & adæquatum obiectum intellectus nostri dicitur vniuocè † de ente simpliciter: & de ente secundum quid: saltem ad illa est vniuocum prædicatum. Pro quo est notandum, quòd secundum Sco. dist. 8. primi senten. q. 3. & distinct. 3. eiusdem q. 3. Differentia est inter esse vniuocum prædicatum, & vniuocè prædicari. Vniuocum enim prædicatum est vniuersaliter: quando conceptus illius quod prædicatur est in se vnus ex natura rei: si sit res primæ intentionis. Et hoc modo album dictum de ligno, & lapide est prædicatum vniuocū: & vniuersaliter oīs

prædi-

prædicatio accidentis de ſubiecto. Et per oppoſitum illud dicitur æquiuocum, quod prædicatur non ſecundum vnitatem conceptus. † Et ſic inter vniuocum, & æquiuocum non eſt medium: [c] patet clarè ex rationibus ipſorum. Vniuoca.n. dicuntur quorum nomen eſt commune, & ratio ſubſtantiæ nō eſt eadem: modo habere eandem rationem, & non habere eandem rationem, cum ſint contradictoria, nullo modo poſſunt compati medium.

Ex quo infero, quòd omne analogum, vel eſt æquiuocū, vel vniuocum. † Vniuocè vero prædicari eſt quando ratio, ſeu diffinitio prædicati includitur in ratione, ſeu diffinitione ſubiecti, & hoc quidditatiue, ſic quòd non prædicatur, vt album de lapide, nec vniuerſaliter, vt quodcunque accidēs de ſubiecto, ſiue proprium, ſiue commune, nec vt inferius de ſuperiori, nec vt genus de differentia, nec vt differentia de genere: nec vt modus intrinſecus de eo cuius eſt modus intrinſecus, ſed vt ſolus conceptus quidditatiuus, & qualitatiuus pertinentes ad primum modum dicendi per ſe prædicantur.

Vlterius eſt aduertendum, quòd duplex eſt vniuocatio: vt ad præſens ſpectat, ſcilicet vniuocatio † tranſcendens, & vniuocatio limitata. Vniuocatio limitata eſt reſpectu alicuius prædicati potentis prædicari de multis ſecundum habitudinem alicuius vniuerſalium à Porphyrio aſſignatorum: & iſto modo ens non prædicatur vniuocè de entibus, ſicut dicit Porphyrius.c. de ſpecie. Si quis enim omnia entia vocet, æquiuocè, inquit nuncupabit, & non vniuocè.

[d] Vniuocatio tranſcendens eſt vnitas alicuius conceptus ex natura rei potentis de multis generibus generaliſſimis prædicari † vel de vno generaliſſimo: & de aliquo quod non eſt in prædicamento. Exemplum primi, vt ens, bonum, verum, relatio, abſolutum &c. dicuntur vniuoca vniuocatione tranſcendenti. Exemplum ſecundi, vt iuſtitia, ſapientia, dicuntur vniuoca vniuocatione tranſcendenti: nec requiritur ad hoc, quòd aliquod prædicatum ſit tranſcendens, quòd prædicetur de omnibus prædicamentis: ſed ſufficit, quòd prædicetur de aliquo prædicamento, vel de aliquo reponibili, & quòd non ſit per ſe in genere, ſicut eſt ſapientia, iuſtitia, & ſic de alijs. ſic Scō. 8. diſtinctio pri. ſenten. quæſtione tertia.

ANNO-

ANNOTA. MARGINALES.

In ens } *Tāge multa circa hanc diuisionē, & an mēbra coincidunt, & an sit distractiua, & an diuisum prædicatur de diuidentibus, & alia multa vt scis, & quid correspondeat conceptus entis in re, & alia subtilia meditare.*

a Siue } *Sed penes quid erit distinctio creabilium in esse obiectiuo? quòd si recurras ad ideas, qualiter tunc plures ideæ repræsentant plura creabilia?*

b Imaginabili } *Quia ens imaginabile, scilicet cum præcisione est impossibile, & ideo non est in potentia obiectiua, nec subiectiua vbi plura adde. Quare copiose illa in Sco. 7. dist. 1. & ubi supra, & 7. dist. & 12. dist. 2. q. 1. & in q. 9. meta. & alibi plerunque, & specialiter super 5. meta. c. de ente, & c. de potentia, & alibi in philosopho, & commen.*

† *De ente* } *Contra illi, quod est secundum quid tale, & illi, quod est simpliciter tale, nihil est vniuocum ex 29. di. 1. dic consequenter disputando de secundum quid.*

† *Et sic* } *Quare in an. prædicamentis Sco. & alibi sæpe in logicalibus, & metaphysica. Hoc modo denominatiuū nō est medium, vt habet Doct. vbi in litera notatur. Tange istam; hic arguendo per locum à casibus, vt nosti, & dic consequenter plura addendo pro, & contra.*

c Patet } *Quare ergo philosophus posuit denominatiua alia ab vniuocis, & æquiuocis. Dic, quòd considerat illa Logice in prædicamentis, & ita infra in habitudine ad subiecta esse vniuocum vniuocè dictum, & sic suo modo denominatiuè, sed metaphysicus extrema absolutè considerare potest: licet ergo diffinitio data ad bonum intellectum posset applicari ad denominatiua, non propter hoc fuit superfluus Arist. alia plura adde ponderando. Aduerte, quòd secundum hoc ipsum verum ex quo prædicatur de ente, vt proprium, erit vniuocum limitatum.*

† *Vniuoce* } *Tange instantiam ex 1. elen. Sco. 9. q. soluendo 1. princi. & dic consequenter bene ponderando.*

† *Transcendens* } *Quare ea quæ notaui super 4. quæ. an. prædi. Sco. & ipsum 3. distin. 1. quæstio. 3. & super 4. me. & super*

super libr. de anima. ad hoc capit. de specie.

d Vniuocatio] Extende vlterius hanc vniuocationem, vt nosti nec requiritur hic essentialis inclusio conceptus vniuocatis.

† Vel de vno] Scilicet vel de aliquo alicuius generalissimi: vt patet de sapientia: & sic de alijs. Pondera tamen instantia vbique. Exemplum est de generalissimo, & requisitis ad rationem eius, & non requisitis, & ita dicatur de transcendenti, & quid requiritur.

ADuertendum vlterius, quòd ens capitur dupliciter, vno modo transcendenter: alio modo transcendentissime. Ens transcendentissime captum est æquiuocum quacunque † æquiuocatione: quia vt sic capitur ens, est commune ad ens reale, & ens rationis, & clarum est, quòd vt sic, non dicit aliquem conceptum vnum [a] quia vel ille conceptus esset secluso opere intellectus uel nō: si sic, ergo aliquod quod esset præter opus intellectus includeretur quidditatiue in illo quod non esset præter opus intellectus: cuiusmodi est ens rationis. Si nō esset præter opus intellectus, sed p opus intellectus, ergo aliquid quod est per opus intellectus includeretur quidditatiue in illo quod esset præter opus intellectus, † quod uidetur falsum: & sic relinquitur, quòd ens vt sic captum non est uniuocum.

Prædicta ratio facit mihi fidem & credo illam esse insolubilem, licet Franc. de Mayronis nitatur eam soluere † sed iudicio meo non soluit.

Ens verò transcendenter captum est ens cōmune ad Deū & creaturam, quod assignatur primum obiectum [b] nostri intellectus ex natura potentiæ † & primum obiectum voluntatis, & primum subiectum metaphysicę, & vt sic, est vniuocum ad omne illud quod est secluso opere intellectus collatiuo; & sic est vniuocum ad differentias vltimas, & ad proprias passiones, & breuiter ad omnia positiua, vt dictum est.

Verùm est tamen quòd non prædicatur vniuocè de ultimis differentijs & proprijs passionibus suis, sed tantum de Deo & decem prædicamentis. Et de materia & de forma secundum Sco in tertia dist. primi sententiarum q. 3. † Et posset addi etiam, quòd prædicatur vniuocè de illis quæ directè † mediant inter ipsum & decem prædicamenta, cuiusmodi sunt

di sunt absolutum; c & relatio. Et secundum has diuisiones tu potes saluare omnes auctoritates militantes contra vniuocationem entis.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Aequiuocatione.* ⁊ *Scilicet limitata, & transcendenti, vel Logica, vel Philosophica, & Metha. & non excluditur propter hoc analogia, vt superius dixit.*
a *Quia vel* ⁊ *Vide Bonetum, & alios imaginantes ens esse vniuocum enti reali, & rationis. & pondera dicta Sco. 3. q. quolibet. arg. 1. & in primo reportationum. dist. 24. & 29.*

Posset dici, quòd conceptus nec esset causatus neque non causatus sicut dicitur de ente communi Deo, & creaturæ.

† *Quod videtur.* ⁊ *Tange Instantiã. de actu intelligendi, & lapide in mente. & dic consequenter disput. de opere intellectus.*
† *Sed iudicio.* ⁊ *Quare di. 42. primi conflatus. sed in prologo eiusdẽm. q. 10. hoc argumentum fere habet.*
b *Nostri.* ⁊ *Tange hic plura de obiecto intellectus, & aequiuocatione entis, vt nosti. vide. q. 4. ante prædicamentorum. & q. 15. li. elencorum Sco. & 3. dist. 1. & 14. q. quolib. & super lib. de anima. & in q. Metaphysi. & alibi plerunque.*
† *Et primum* ⁊ *Non autem ens est primum obiectum possibilitate attingentia ex puris naturalibus secundum Theologos non autem Philosophos: vt patet tertio de anima. t. c. 18. quia intellectus possibilis, & agens adæquantur.*
† *Et posset.* ⁊ *Tange instantiam. ex. 12. dist. secundi. contra hoc, quod dicit de materia, & forma. q. 1. & dic conseq.*
† *Mediant.* ⁊ *Tange plura pro & contrá circa illa media quæ ponit inter ens & decem genera, vel Deum, & creaturam, forte & ens. vide. 2. 3. & 8. dist. infra. & 3. dist. 2. parte. 1. & in theorematibus Sco. & alibi ad propositum copiosè.*
c *Et relatio.* ⁊ *Qualiter ergo valet argumentum eius contra alios de inhærentia. 7. Meta q. 1. Vbi infert, quòd esset genus ad 9. generalissima si includeretur essentialiter in eis. ita dicam hic ad relationem si est medium. Dic, quòd arguit ad hominem, & eum forte, vel aliter vt nosti bene ponderando.*

NOTANDVM vlterius, quòd ens diuiditur in ens simplex, & compositum. Simplex autem dicitur multis modis. Primo modo dicitur simplex, quod non est compositum nec componibile. & isto modo solus Deus dicitur simplex: quia est summè simplex. Summè enim simplex dicitur, quod non est compositum nec[a] componibile. Et isto modo omne aliud à Deo diceretur compositum: vt compositio opponitur simplicitati isto modo sumptæ. † Secundo modo dicitur simplex: quod non habet conceptum quiditatiuum, & qualitatiuum, & isto modo dicitur simplex, quod habet conceptum simplicitem: sicut sunt ens, & passiones entis, modi intrinseci, & omnes differentiæ vltimæ: quia habent conceptum simpliciter simplicem. Conceptus autē simpliciter simplex est ille qui non est resolubilis in alios conceptus simplices, quorum quilibet posset actu simplici distinctè cognosci. qui secundum Sco.[b] vel totaliter scitur, vel totaliter ignoratur, quia non habet aliquid secundum, quod possit concipi, & aliquid secundum quòd possit ignorari. Et isti simplicitati opponitur constitutio rei ex conceptu determinabili, & determinatio. † & loquor semper de conceptu obiectiuo, & non qualitatiuo, quorum differētia alias patebit. Tertio modo aliquid dicitur simplex: quia non est compositum ex re, & re. cuiusmodi sunt † omnia accidentia, materia prima, forma substantialis, Angelus & anima. licet aliqui dicant Angelum & animam habere materiam, & formam, quod non credo verum loquendo de materia, & forma Physicali. sed bene componuntur ex genere, & differentia siue ex realitate potentiali & realitate actuali, quæ compositio non debet dici propriè compositio rei, & rei: sed magis realitatis, & realitatis secundum Sco. in 3. & in 8. dist. primi sen. Et isti simplicitati opponitur compositio materię, & formæ. Quarto modo aliquid dicitur simplex: quia non est mixtum, & sic cœlum secundum veritatem, & quatuor elementa, licet sint composita ex materia, & forma, sunt tamen simplicia, idest non mixta, & isti simplicitati opponitur mixtum. † Ex prædictis patet, quòd ex quatuor modis iam dictis potest aliquid dici compositum, vel constitutum, vt patet consideranti. Aduerte tamen, quòd duplex est compositio,[c] scilicet cum his, & ex his: vnde sola constituta dicuntur

cuntur cōposita compositione ex his, licet constituentia possint dici composita compositione cum his sicut materia, & forma: subiectum, & accidens. & accipio † constitutionem limitatam, [d] & sic dico, quòd omne ens mundi creatum est compositum ex re, vel compositione ex his, vel compositione cum his, extendendo etiam compositionem ad compositionem essentialem, quæ est materiæ cum forma, & ad compositionem accidentalem, quæ est accidens cum subiecto. [e] licet Angelus, accidentia, materia prima, & forma substantialis non sint in composita compositione ex his: possunt tamen dici composita compositione cum his. Remanet ergo solus Deus non compositus nec componibilis aliqua compositione.

Annota. Marginales.

a Componibile. ⁊ *Hic sequitur, quòd Deus erit ex natura rei constitutus. vel erit simpliciter. Vbi supra.*

† *Secundo.* ⁊ *Considera an Deus sit simplex istō modo, & aliæ perfectiones simpliciter. & si sic quare ergo prædicatur potius in quid ens de Deo, quàm de differentijs vltimis. si non videtur: ergo aliquid aliud simplicius Deo, & dic consequenter plura bene mesticando.*

b Vel totaliter. ⁊ *Quare Arist. 6. Meta. ad finem. & 3. de anima. t. c. 26. & Auicen. Idem de quiditate sub concipi, & non de actu concipiendi. quare Scot. in theorematibus, & alibi de multiplici acceptione conceptus. Vide Sco. super lib. de anima de immaterialitate intellectus. quare Bonauenturam, & alios antiquos super secundo sen. dist. 3. & alibi.*

Qualiter vero fiat mixtio. Vide Auic. tertio cœli. Com. 62. Quare in topi. c. 12.

† *Et loquor.* ⁊ *Diligenter considera nunquid anima sit hoc modo composita secundum realitates, quia non est in prædicamento per se. neque recurrendum est ad intellectum agentem & possibilem sicut voluit Ioan. de Gandauo, quia est contra Doct. & ipsam veritatem quicquid sit de Angelis. vtrum sint in prædicamento.*

† *Omnia.* ‡ *Instantia. 7. & 8. Metaphy. in Scoto dic consequenter.*

† *Ex prædictis.* ‡ *Quare plures considerationes Philosophorum hic, vt nosti.*

Vide in de cælo, & mundo. & in de substantia orbis. & 12. Meta. copiose.

c *Scilicet.* ‡ *Tange quadruplicem differentiam harum compositionum vt nosti. Vide Ioan. cano. & alios.*

† *Accipio.* ‡ *Quia constitutio limitata includit actum, & potentiam. 8. Meta. 1. com. 15.*

Instantia de persona constituta ex essentia, & proprietate dic consequenter, quod loquitur de limitata constitutione.

d *Et sic.* ‡ *Tollitur instantia quam infra notaui de constitutione personarum. & sic de alijs, & ibi multa adde. Vide 5. & 16. dist. primi in Scoto, & alibi sæpe.*

e *Licet.* ‡ *Hoc est verum secundum Theologos contra Philosophos, quia secundum Aristo. intellectio abstractorum est sua essentia.*

RVRSVS ens diuiditur in ens necessarium, & in ens contingens. Vnde illud dicitur necessarium, quod nõ potest non esse. Contingens vero, quod potest esse, & nõ esse. Inuenio tamen duplex necessarium, & duplex contingẽs, scilicet complexum, & incomplexum. Necessarium complexum est, quod non potest non esse verum sicut sunt propositiones primi modi, & secundi. & sic de alijs. Contingens vero complexum est, quod potest esse quandoque verum, & quandoque falsum [a] sicut sunt propositiones de materia cõtingenti. † Necessarium autem incomplexum est quod non potest non esse. & hoc dupliciter, vel quantum ad esse simpliciter, & sic solus Deus dicitur necessarium, quia est à se. & per oppositum illud dicitur contingens simpliciter loquẽdo, quod est ab alio, & potest esse, & non esse. Necessarium vero secundum quid est illud, quod non potest non esse: quantum ad esse secundum quid. sicut sunt omnes res mundi quæ sunt possibiles. habuerunt enim ab æterno esse cognitum, & in aliquo priori natura † ante determinationem diuinæ voluntatis. & per consequens necessariò sunt in tali esse. quia

quod

quod præcedit determinationem diuinę voluntatis. est necessarium. nec aliquid dicitur contingens, vt opponitur isti necessitati.

Annota. Marginales.

a Sicut. ‡ *Quare super lib. Pertherme. primo priorum. c. 8. Quære in Sco. 2. 8. & 39. dist. primi. & 1. & 2. q. di. 1. 2. & in Auicen. & alibi. Vide etiam. 35. & 36. distin. 1. & vbi ibi notaui.*

† *Contingenti.* ‡ *Et ista est causa quare propositio de contingenti vero conuertitur in oppositam qualitatem. primo principiorum. cap. 18.*

† *Natura.* ‡ *Tange multa hic de voluntate Dei, & eius determinatione, vel rerum contingentia, vt alibi notaui, vt scis. q. 1. 2. & vltima.*

b Necessitati. ‡ *Contra quot modis dicitur vnum oppositorum dic consequenter.*

ENS vlterius diuiditur in ens independés, & in ens depédens. [a] Ens independens est Deus, quia à nullo est, nec in genere causæ efficientis, nec materialis, nec formalis, nec finalis: † vt ingeniosè multum deducit Scotus. 2. dist. primi senten. & 8. eiusdem. [b] Ens vero dependens est quod ab alio est in aliquo genere causæ. Cum igitur omnia alia à Deo sint in genere causæ efficientis, sequitur, quòd dependent. Sed dices si omnia dependent vt tu dicis: cum dependentia sit relatio, sequeretur, quòd saltem omnia alia à Deo essent ad aliquid quod videtur inconueniens, & contra Philosophum quarto Met. t. com. 26. & inde. Respondetur, quòd argumentum concludit, [c] quòd omnia alia à Deo sunt ad aliquid denominatiuè, quia in omni ente fundatur respectus effectiuitatis seu dependentiæ, & illud concedo. † Nec hoc negaret Philosophus, sed non probat, quòd omnia sunt ad aliquid formaliter, & quidditatiue, sic voluit negare Philosophus. omnia esse ad aliquid. Sed tu dices: iste respectus fundatus in creatura ad Deum terminatus, vel est res distincta à creatura, vel non, si non, ergo omnia sunt ad aliquid essen-

tialiter,& quiditatine,vt videtur, si sic:ergo creatura,vt puta homo,vel Angelus poterit esse sine tali respectu,& sic sequitur, quòd non dependebit ad Deum. Probatur secunda consequentia, quia licet [d] posterius distinctum realiter aliquando non possit esse sine suo priori: tamen vniuersaliter prius sic distinctum potest esse sine suo posteriori. Tertia cōsequentia probatur,quia effectus formaliter non potest esse sine sua causa formali etiam per diuinam potentiam, quia causalitates causę materialis,& formalis dicūt imperfectionem, [e] & sic separata tali dependentia, creatura non esset dependens. Dico breuiter conformiter ad Sco. prima dist. secundi sententiarum. Quod talis dependentia est eadem realiter cum creatura, & vniuersaliter omnis relatio sine qua,vel sine cuius termino fundamentum non potest esse:talis relatio identificatur realiter cum suo fundamento. † Clarum est,quòd creatura non potest esse nisi dependeat,& nisi Deus sit. ergo creatura est realiter sua dependentia. Et similiter dico de dependentia totius compositi essentialiter ad suas partes, & de dependentia qua relatio dependet à fundamento. Ex hoc infero, quòd capiendo hoc modo dependentia:nulla creatura absoluta [f] dependet ab alia: cum etiā in genere causæ efficientis creaturam, [g] absolutam possit Deus seipso creare,& conseruare. Deinde notandum,quòd secundum Bonetum in prædicamentis: ens diuiditur in vnū & multa. & etiam secundum Philosophum: vnum, vt in prædicto loco dicit Bonetus dicitur quinque modis. † Primo modo dicitur vnum vnitate transcendenti. & sic omnia de quibus ens transcendenter dicitur vniuoce: sunt vnum ista vnitate. Secundo modo dicitur vnum vnitate generica generalissima, & sic omnia vnius prædicamenti sunt vnum ista vnitate. Tertio modo dicitur vnum vnitate speciei subalternæ, & sic omnia dicuntur vnum ista vnitate,quæ sub eadem specie subalterna continentur. Quarto modò dicitur vnum vnitate speciei specialissimæ, & sic omnia indiuidua eiusdem speciei specialissimæ sunt vnum ista vnitate. Quinto modo dicitur vnum vnitate numerali. vnde quanto vnitas est superior:tanto est minor secundum doctrinam Sco. in multis locis: vnde maior vnitas per bonam consequentiam infert minorem, sed non minor maiorem : licet stet cum

ea:

ea: [h] multa vero capitur tot modis quot vnum, vt clare patet practicanti, quia tot modis dicitur vnum oppositorum quot modis dicitur, & reliquum. primo Topic. 12. & hæc de primo articu.

Annota. Marginales.

a Ens.} Aduerte nunquid ista diuisio sit æque communis cum illa quæ est entis in actum, & potentiam obiectiuam. & considera diligenter vtrum quiditas cadat sub hac diuisione.

† Finalis.} Aduertendū tamē est, quòd licet Deus à nulla sit causa non tamē principio quoniā persona, vt filius, et Spiritus sanctus licet à nulla sint causa: tamen sunt ab aliquo principio, vt à patre: & ideo causa, & principium non conuertuntur sicut inquit Ari. 5. Meta. t. c. 1. Theologice loquendo intelligentia dependent à Deo in genere conseruātis, & non dantis esse.

b Eiusdem.} Idem habes in tex. de primo principio copiosè.

c Quod omnia.} Vide Sco. in 2. dist. 1. q. 5. soluendo principalia. & 3. dist. 1. q. 5.

† Concedo.} Aduerte, quòd clarius potest respondere ad argumentum concedendo, quòd eo modo quo dependentia identificatur fundamento, vel rei dependenti: illud est relatiuum si realiter realiter, & si formaliter formaliter, vt patet de patre, & filio.

d Licet.} Pro hoc vide Auer. 12. Meta. com. 10.

e Et sic.} Vide Scot. 2. dist. 1. q. 1. ar. 1. principalis conclusio. 2. & 1. dist. 2. q. 5. in argumento post oppositum, & in. t. de primo principio. Idem habet. 1. dist. 3. q. 1. & q. 13. quols.

† Fundamento.} Notandum est, quòd tua possibilitas separationis relationis à fundamento non ponitur solum per causam naturalem, sed etiam supernaturalem, aliter non esset realis identitas quamuis. Ioan. can. oppositum senserit. 1. Phy.

f Dependet.} Scilicet dependentia à causis extrinsecis.

g Absolutam.} Pondera ly absolutam. Possent huc applicari diuisiones vnius copiosè ex. 5. Meta.

† Modis.} Tange hoc de fundamento, vel subiecto radicali harum vnitatum, & varietate earum ab identitatibus cor-

respondentibus, & an sint reales an rationis, vt nosti. 1. h Multa. Notandum est, quod consequentia ponitur in vnitatibus, & distinctionibus modo contrario ita, quod vnitas maior infert minorem, & diffinitio distinctionem, quia semper diffinitio erit minor cuius vnitas opposita erit maior, & econuerso. 5. Meta. t. c. 12

ARTICVLVS SECVNDVS Principalis, qui sub se continet septem Articulos partiales.

QVANTVM ad secundum arti. sunt septem partiales articuli declarandi. In primo videbitur, quid est identitas rationis, & eius distinctio. In secundo quid est identitas ex natura rei, & eius distinctio. In tertio quid est identitas formalis, & eius distinctio. In quarto quid est identitas realis, & eius distinctio. In quinto quid est identitas essentialis, & eius distinctio. In sexto quid est identitas subiectiua, & eius distinctio. In septimo quid est identitas obiectiua, & eius distinctio. [a]

Primus Articulus partialis.

IVXTA primum articu. sunt aliqua notanda. Primo notandum est, quòd intellectus est duplex scilicet, agens, cuius est omnia facere, & intellectus passiuus seu possibilis, cuius est omnia fieri, vt ait Aristote. tertio de anima. tex. c. 18. [b] & dico, quòd isti duo intellectus sunt duæ formalitates in anima, quæ ex natura rei distinguuntur, licet cum anima sint idem realiter. Notandum secundo, quòd duplex est actus intellectus, scilicet rectus, & collatiuus. † actus rectus appellatur, quo intellectus fertur super aliquam rem absolute, vt quando intellectus intelligit rosam. Actus vero collatiuus appellatur quo intellectus rem intellectam comparat ad seipsam, vel ad aliam. Notandum tertio, quòd ratio capitur multis modis. Primo modo pro † diffinitione sicut in diffinitione vniuocorum, & æquiuocorum capitur. Et dicitur

tur diffinitio ratio, quia est indicatiua obiecti intellectus, vel rationis. Secundo modo pro ipsa vi, vel potentia ratiocinatiua, siue sit intellectus siue voluntas, quæ amat creaturam propter Deum, siue sit virtus imaginatiua, quę discurrit circa particularia. c Tertio modo capitur pro discursu rationis à præmissis ad conclusionem, qui dicitur actus collatiuus. † Quarto modo, forma dicitur ratio, quia est ratio cognoscendi compositum, & materiam, cognoscitur nanque materia per analogiam ad formam. 1. Phys. tex. c. 69. De multiplici acceptione huius nominis forma, videbitur in sequen.

Annota. Marginales.

a Distinctio. ʒ *Aliqui ponunt distinctionem modalem. 8. inter di. formalem, & realem, & hoc capiendo distinctionem communiter, sed propriè capiendo illam ponunt tantum. 6. omittendo distinctionem modalem, & se totis obiectiue: alij ponunt. 4. Alij ponunt tantum. 3. modos distinctionum quare pro, & contra. sed pro nunc sustineatur iste modus dicendi: quia communis est.*

b Et dico. ʒ *Quare Scotum in quoli. q. 15. plura ad propositum. & in q. collationum. & super li. de anima. & qualiter intellectus sit supra se, & suam operationem reflexiuus non sic autem sensus quamuis dubium sit de cogitatiua in Via Auerroi ca. 2. de anima. com. 63.*

† Actus. ʒ *Vides. Met. q. 2. conclusione. 2.*

Tange hic plura de numero, & differentia actuum intellectus. Capit Sco. plerunquè actum reflexum pro collatiuo.

† Diffinitione. ʒ *Vide. 1. & 6. top. & 4. & 5. & 7. Met. quare Boetium in Commen. c. de aequiuo. optimè. sed instantiam tange ex dictis Sco. ibidem, & dic consequenter logice, & meta.*

c Tertio. ʒ *Vide Scot. in quoli. q. 17. & in primo. distinct. 45. & in 4. dist. 1.*

Quare in topicis in diffinitione arg. apud Boetium & alibi.

† Quarto. ʒ *Vide ea quæ notaui sup. 3. q. prædicabilium Sco. & alibi de multiplici acceptione rationis, & quid sit. quare. 2. Phy. & 5. meta. c. de causa. & alibi.*

ISTis præſuppoſitis pono duas concluſiones. Prima eſt † quòd illa ſunt idem vel eadem ratione quæ habent eundem conceptum omnino indiſtinctum à parte rei, & etiam indiſtinctum ex parte intellectus, vt homo eſt idem ſibi ipſi, & omnia entia tertij modi perſeitatis, & ſic de alijs. Secunda concluſio [a] illa diſtinguuntur ratione, quæ diſtinguuntur per actum collatiuum intellectus præciſe. Ex quo ſequitur primo quòd in omni propoſitione mundi, in qua etiam prædicatur idem de ſeipſo, ſubiectum & prædicatũ [b] diſtinguuntur ratione, quia ſicut contradictio † fundata in entibus ex natura rei, concludit diſtinctionem ex natura rei, ita contradictio fundata in entibus rationis, concludit diſtinctionem rationis. Secundò ſequitur, quòd inter entia realia & rationis, vt inter animal & genus, ſimiliter inter entia rationis inter ſe, vt inter genus & ſpeciem, eſt diſtinctio rationis, quia non fit niſi ex ſola collatione intellectus, & accipio [c] diſtinctionem rationis quæ eſt à potentia ratiocinante, & non pro diſtinctione rationis quæ eſt à natura rationabili, † Ex hoc patet, quòd diſtinctio rationis eſt reſpectus rationis, per actum collatiuum à potentia ratiocinante cauſatus. Similiter patet quòd illi qui reſpondent ad iſtud argumentum, eſſentia diuina eſt communicabilis, paternitas eſt incommunicabilis, ergo eſſentia diuina & paternitas diſtinguuntur aliter quam ratione, reſpondent namq; quòd argumentum concludit, quòd diſtinguuntur pluſquam ratione ratiocinante, ſcilicet non pluſquam ratione ratiocinabili, patet inquam quòd non eſt diſputatio niſi ad vocem, quia nec intelligunt vim vocabuli diſtinctionis ex natura rei, quia quod illi vocant diſtinctionem rationis rei ratiocinabilis, formalizantes vocant diſtinctionem ex natura rei, & ſic capio in concluſione mea diſtinctionem rationis, quæ eſt præciſe & ſolum à potentia ratiocinante. Sed quòd iſta diſtinctio rationis ſit ficticia probatur ab aduerſarijs noſtris dupliciter, primo ſic. Omnis diſtinctio non vana ſortitur robur, & eſſe ex aliqua re, ergo iſta diſtinctio rationis vel ſortitur robur a re, & ſic eſt realis, & non rationis tantum, vt vſus eſt iſto vocabulo rationis, vel ſi tamen ſortitur robur à re, ergo eſt fictitia. Secundò arguitur ad idem ſic, & eſt quaſi confirmatio argumenti, quia intellectus intelligẽs

rem aliter quā sit, est falsus, quia si intelligat rem distinctā, vel rē esse distinctā, & nō sit distinctio à parte rei, intellectus falsè intelligit, igitur &c. Respondeo ad ista quòd distinctio rationis sortitur robur [d] à re idest à non repugnantia rei, ad sic vel sic concipi. Ex hoc sequitur quòd talis distinctio, nō est pura fictio. Ad secundum, quòd est confirmatio, dico quòd intelligere rem aliter quam sit, capitur dupliciter. Vno modo intelligendo ipsam non eo modo quo est, nō tamen quod intelligatur sub modo sibi repugnante, vt † intelligendo lineam quæ vnitur materiæ sensibili, non intelligendo huiusmodi materiam; non repugnat lineę. Alio modo intelligendo rem modo repugnanti siue naturæ, vt intelligendo deum esse corporeum. Dico ergo, quòd ille qui intelligit rem aliter quam est secundo modo, fallitur, non autem primo modo, sic in proposito, quando intelliguntur distincta secundū rationem, absque habitudine ad aliqua secundum rē distincta, non erit talis alietas. Forte dicet aliquis, negando istam distinctionem esse aliam à distinctione ex natura rei, quia illa quæ distinguuntur ratione, distinguuntur ex natura rei. Contra hoc arguitur sic: si hoc esset verum, sequeretur tunc quòd illa quæ essent eadem ex natura rei: essent distincta ex natura rei: patet, quia formo istam propositionem, [e] eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei, ibi est distinctio rationis, vt prius dictum est: quia idem, positum in subiecto, distinguitur à seipso, posito in prædicato ratione, † Sed sequitur per te quòd ista distinguuntur ex natura rei, ergo illa quæ sunt eadem ex natura rei, sunt distincta ex natura rei, quòd claudit contradictionem, & hæc de primo partiali articulo huius secundi articuli principalis.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Prima est.* ⸗ *Ideo solet dici quòd est absolutissima, sed qualiter considera. vide Scotum.* 5. *met. q.* 12.

a *Illa.* ⸗ *Caute hic procedat lector ne videatur conclusio secunda repugnare primæ: est difficilis passus. Vide Scot.* 1. *dist.* 2. *q.* 4. *& alibi sæpe.*

b *Distinguuntur.* ⸗ *Scilicet in esse cognito considera & non in esse*

esse materiali vel essentia vt scis pone latitudinem in di. entium rationis.
† *Contradictio.* ʒ *Contradictio alia realis alia rationis.*
c *Accipio.* ʒ *Quid sit vtraque ratio pondera, vt scis & patet ex multiplicitate rationis supra dicta. Tange hic plura de identitate & vnitate an dicantur positiuè, an certe negatiue, si identitas dicat precise non alietatem facilius euades hic plura dubia, si verò aliquid præter hoc ponat difficilius soluuntur, vide infra in descriptionibus in abstracto asignatis plura ad hoc ingeniose lector.*
† *Rationabili.* ʒ *Considera an distinctio rerum in esse cognito sit rationis, quare in simili Sco.1.quolib. q.13.ar. 2. & applica hic, quare Ocham in quolib. & alibi vt nosti. & alios nominales non imitado tamen quia delirant verbosi sophistæ, vide Sco. dist.35. & 36. dist. 1. pro illo dubio de distinctione rerum in esse cognito plura addendo pro & contra, vt nosti ingeniose. Et nunquid illud esse cognitum rerum ab intellectu diuino requirat aliquid esse proprium essentia, vt sensit F. in confla. d st. 42. August.83. q. q. 32. idem elice ex prædicamentis ca. de substantia, & 4. met. t.c.27. & 6. meta. & primo periherme, & alibi plerumque.*
d *Robur.* ʒ *Considera an alio modo accipit robur à re vt scis, vide in simili super Porphyrio c. de accidente, & alibi. vide Scotum in 3. distin. 3. & 14. & in 4. distin. 50.q. fi.*
Nota qualiter prioritas & indeterminatio est causa abstractionis.
† *Intelligendo.* ʒ *Hic applica illam famosam distinctionem de duplici abstractione, videlicet præcisiua, & diuisiua: complexa & incomplexa, de qua vide. 2. pysi. t. c. 18.*
e *Eadem.* ʒ *Applica ad hominem hoc argumentum hic de distinctione rationis. Et dic consequenter ponderando.*
† *Ratione.* ʒ *Hoc est argumentum contra Doct. reflectendum, quia similiter probabitur quod eadem ratione sunt distincta ratione formando similiter hanc propositionem eadem ratione sunt eadem ratione, quia prædicatum distinguitur à subiecto ratione, soluitur propter dissimilitudinem, quia intentiones secunda habent potentiam denominandi oppositas, non autem res ipsæ sit denominant.*

Articulus secundus partialis.

QVantum ad secundum articulum, qui est de identitate ex natura rei,& eius[a] distinctione, sunt aliqua notanda. Primo est notandum [b] quòd res,& ens † quantum ad præsens spectat considerantur dupliciter. Primò modo pro omni positiuo quod ex natura rei, est extra nihil, & isto modo modi intrinseci, & differentię vltimæ dicuntur ens, vel res. Alio modo magis stricte pro illo quod est pręcisè ens,vel res quidditatiuè,& sic ens, vel res dicitur præcisè de deo, & creatura, de absoluto & respectiuo, & de illis quæ sunt in recta linea prædicamentali, & de materia, & forma,vt dictum est superius ex intẽtione Sco. & isto modo, nec passiones entis nec modi intrinseci nec differentię vltimę dicuntur res, vel ens, sed solum dicuntur aliquid rei, & non res,secundo modo capiendo rem. Pro istis assignatur vna regula generalis [c] scilicet quandocunq; aliqua ita se habent quòd vnum est ens vel res proprie accipiendo rem, & aliud est aliquid rei eius præcisè, non sunt omnibus modis idem. Ista regula patet per istud principium commune, quando aliqua sic se habent, quòd aliquid competit vni ex natura rei,quòd non competit alteri,talia distinguuntur, & si non realiter saltem aliqua alia distinctione, & sic non sunt omnibus modis idem. Secundo notandum, quòd in diuinis quadrupla est differentia, non identitatis. Prima est, inter quidditatem seu essentiam, & modum intrinsecum,& etiam inter ipsos modos intrinsecos. Secunda est inter attributa scilicet inter [d] scientiam & sapientiam, similiter inter intellectum & voluntatem, si fas est attributa nominari. Quia 26. dist.primi sen. Dicit doctor † quòd intellectus, & uoluntas non sunt propriè attributa sicut bonitas & iustitia.Similiter inter volitionem & intellectionem. Tertia est inter notiones idest inter spirare & dicere, quia dicere est respectus patris ad filium, & spirare patris & filij ad spiritum sanctum. Quarta est inter essentiam & relationes & etiam inter essentiam & attributa. Et posset addi quinta quæ est inter constituta & constituentia. Tertio notandum est, quod accipiendo ista propriè † scilicet substantiam, naturam,

turam, essentia, quidditatem seu formalitatem, habent ordinem inter se: nam omnis essentia est quidditas seu formalitas, sed non econtra, vt patet in diuinis, & omnis natura est essentia & non econuerso [e] quia multæ species quæ sunt essentię cum diffiniantur, & tamen non sunt naturæ cum non sint principium productiuũ alicuius formæ absolutę, vt sunt respectus, & omnis substantia est natura, sed non econuerso, quia † qualitas est natura, & tamen nõ est substãtia, propriè accipiẽdo substãtiam. Circa quod est notandum quod † quidditas sumpta cum [f] modo dicitur propriè essentia, denudata à modo dicitur quidditas. Quarto est notandum quòd formalitas capitur tribus modis. Primo modo large, & tunc sic diffinitur. Formalitas est aliquid repertum in re, ex natura rei, quod non oportet semper intellectum mouere, dummodo possit intellectum terminare, dicitur repertum in re, propter figmenta, dicitur ex natura rei propter relationes rationis, dicitur, quòd non semper oportet mouere intellectum, dummodo possit terminare, propter relationes reales, quæ dicuntur formalitates, tamen intellectum mouere non possunt cum idem sit mouere intellectum, & causare partialiter intellectionem per speciem sui, modò dictùm est nunc, quod relationes non sunt productiuę alicuius formæ absolutę quare &c. Et isto modo capiendo formalitatem omne illud quod est extra nihil dicitur formalitas, cuiusmodi sunt modi intrinseci differentiæ vltimę, & sic de alijs † & sic formalitas est communis ad realitatem & quidditatem, † Secundo modo capitur formaltas propriè, & sic formalitas dicitur de omni eo quod est ens quidditatiuè, & de eo quod est aliquid entis præter quàm de [g] modis intrinsecis, & isto modo formalitas conuertitur cum realitate obiectiua, nec communior est ea, sed realitas obiectiua & formalitas isto modo sunt communiores quidditate, & sic accipiemus formalitatem cum loquemur de distinctione formali. Tertio modo capitur † formalitas strictissimè pro illo quod prædicatur quidditatiuè de aliquo vel de quo aliquid quidditatiuè prædicatur, & isto modo formalitas est minus communis quàm realitas, sed conuertitur cum quidditate. Et licet differentiæ indiuiduales dicantur formalitates capiendo formalitatem duobus primis modis, non tamen sunt formalitates

tates capiendo tertio modo,& ista diuisio est necessaria cuilibet formalizanti. Et quia ibi tactū est de quidditate, iccirco notandum quòd quidditatiuum dicitur sex modis. Primò modo essentiatiuè, & sic illud dicitur quidditatiuum, quod dicit totam essentiam alicuius,& sic species specialissima dicitur esse quidditatiuum, cum secundum Porphyrium dicat totam essentiam indiuiduorum, † Nolo tamen dicere, quin indiuiduum includat intrinsecè differentiam indiuidualem, vltra naturam specificam, sed volo sic intelligere, quòd species dicit totam essentiam indiuiduorum,ita quòd indiuidua nullum prædicatum quidditatiuum addunt,vltra prædicata conuenientia naturæ specificę quidditatiuè & essentialiter in ea inclusa. Secundo modo aliquid dicitur quidditatiuū constitutiue,& sic illud dicitur quidditatiuum, quòd intrinsecè constituit aliquam rem, vt materia & forma physicaliter genus & differentia metaphysicaliter loquendo. Tertio [h] modo dicitur aliquid quidditatiuum specificatiuè,& sic illud dicitur quidditatiuum, quod vltimo ponit rei in esse specifico sicut est differentia specifica. Quarto modo dicitur quidditatiuum repræsentatiuè,& sic illud quòd est repręsentatiuum alicuius essentiæ, siue sit actus intelligendi, siue species intelligibilis,dicitur quidditatiuum isto modo. Quinto modo dicitur quidditatiuum indicatiuè, & sic illud dicitur quidditatiuum quod essentiam indicat vt diffinitio. Sexto modo dicitur quidditatiuum prædicatiuè, & appropriatè, & sic illud præcisè quod prædicatur in quid, [i] dicitur quidditatiuum. Et posset addi septimus modus licet improprius, quòd aliquid dicitur quidditatiuum consecutiue, & isto modo propriæ passiones † consequentes essentiam, possent dici quidditatiuę.

ANNOTA. MARGINALES.

a Distinctione. } *Quære Bonetum. 3. met. notabiliter ad propositum hic per totum & specialiter de hac distinctione ex natura rei cum præcisione sumpta, & alios formalistas vt nosti.*
b Quòd res. } *Nota quòd ista distinctio videtur famosa, sed difficilis verificationis, quia licet ens quidditatiuè prædicetur de deo, & creatura, non tamen res, quia est entis passio,*

præterea

præterea vltima differentia est quiditas: ergo res, non sic autem modus: quare diligenter considera.

† *Et ens.* } *Quære copiosè Sco. in quoli. q. 3. arti. 2. hanc distinctionem in simili de re tractantem.*

Tange hic quid est esse in aliquo ex natura rei, & quid formaliter propter contentiosos. quare notanter in Sco. distin. 45. pri. reportationum. q. 2. pondera etiam hic per totum, quòd duplex est distinctio ex natura rei. simpliciter. videlicet, & secundum quid. de quibus, & earum conditionibus quære reportationum Sco. di. 33. singularissime. Adde ex. 1. q. prolo. reportationum plura hoc.

c *Scilicet.* } *Hic patet, quòd erit alia via inuestigandi hanc diffinitionem, quàm per oppositiones.*

d *Scientiam.* } *Aduerte hic quid sit attributum, & quotiens accipitur quære Sco. 26. distin. 1. & 1. q. quoli. & in 1. consta. F. dist. 8. q. fi. optime. Similiter tange quid notio, & quot, & quæ. quære Sco. 1. reporta. dist. 28. q. 3. optime. & 1. q. quoli.*

† *Doctor.* } *Vide in Sco. 1. q. quolib. & 35. dist. pri. reporta. aliqua ad idem.*

† *Propriè.* } *Pondera ly proprie. Tange hic plura de abstractionibus, vt scis. Vide Fran. in consta. di. 6. q. 4. ad hac.*

e *Econuerso.* } *Tange instantiam hic ex dictis doct. in quolib. q. 16. arti. 3. vbi vult, quòd omnis essentia est natura. sed patet solutio quia loquitur extensiue de natura. vt habet in simili. 1. q. prolo. soluendo rationes philosophorum.*

† *Qualitas.* } *Diligenter considera qualiter qualitas est natura, quia videtur esse contra Arist 2. physi. 1. con. 3. & sequē. Si subiectum se habet ad habitum sicut causa ad effectum, vt inquit Scot. in Prologo primi.*

† *Quidditas.* } *Si quidditas sub modo est essētia, & ī diuinis sunt plures quidditates sub proprijs modis in via Sc. igitur plures essentiæ si loquitur demonstratio qui est existentia facilis est solutio quia vnica est in diuinis sicut, & essentia. si vero intelligat indifferenter. dic quòd vna est essentia radicalis licet forte plures formales, vel negādum est, quòd sint quidditates, sed tantum formalitates eiusdem quiditatis, vel dic aliter si scis.*

e *Cum modo.* } *Considera an loquitur præcisè de existentia an indifferen-*

indifferenter de omni modo intrinseco: si primo modo videtur instantia illa ar. 4. minus principalis, considera. Deinde aduerte ne decipiaris in diffiniendo formalitatem primo modo dictam.

† *Et sic.* ⸗ *Quare Ant. and. 4. meta. q. de formalitate negationis. & Bonetum & F. & alios.*

† *Secundo.* ⸗ *Tange hic plura de obiecto intellectus. vide Scot. 3. dist in. 2. q. fin. Considera an modi intrinseci sint formalitates isto primo modo: quare. 7. dist. pri. & 6. q. quolibeti. Sco.*

f De modis. ⸗ *Videtur ergo, quòd modus intrinsecus non est realitas obiectiua. similiter non mouet neque terminat actum intellectus quare male dictum est, quòd est formalitas primo modo. Dic quòd cum alio terminat, sed non per se, vel quòd per se saltem in cognitione abstractiua, & tunc nedum realitas, sed etiam formalitas, vt ab ea praescindit terminat considera.*

† *Capitur.* ⸗ *Formalitas tertio modo, est rō obiectiualis in re ex natura rei potēs terminare intellectum, licet non necessariò moueat inclusa in aliquo quiditatiuè, vel includens aliquid quiditatiuè. Et est idem, quod ratio formalis entis realis diuisi in Deum, & creaturam.*

† *Indiuiduorum.* ⸗ *Vide ea, quae notaui super. 9. q. praedicabilium Sco. copiosè ad propositum. & vide Scot. 3. distinct. 2. q. 6. & alibi.*

g Modo. ⸗ *Hoc modo forma, vel differentia maximè finalis dicitur rei substantia, vel essentia, vel quod quid est seu quiditas, vide Sco. 7. meta. & 22. dist. 3. & 11. dist. 4. & alibi.*

h In quid. ⸗ *Essentiale, vel quiditatiuum est in plusquam dictum in quid. quare in theorematibus, & in q. de differentia super Porphyrium, & adde plura bene ponderando.*

† *Passiones.* ⸗ *Sic salua, quòd est eadem essentialiter subiecto, & aliter, vt nosti.*

HIS notatis pono duas conclusiones. Prima est ista: illa sunt idem ex natura rei, de quibus duo praedicata opposita, secluso opere intellectus collatiuo [a] verificari non possunt, vt homo est homo. sor. est sor. Secunda conclusio illa distinguuntur ex natura rei, siue modaliter, de quibus, seu inter quorum extrema, duo contradictoria secluso opere in-

tellectus verificari possunt: sic se habent diffinitio † & diffinitum: [b] quia secluso opere intellectus demonstratio est saltem constitutiua, diffinitum vero non. totum etiam & partes loquendo de toto metaphysico, & non de toto physico, quia certum est, quòd secundum viam doctoris totum physicum, & suæ partes distinguuntur realiter, & plusquam ex natura rei: Totum autem metaphysicum, quod non componitur ex re, & re, sed ex realitate, & realitate, distinguitur ex natura rei præcise à suis partibus sic, quòd nō realiter. Totum enim secluso opere intellectus dicitur constitutum, partes non. Constitutum autem & non constitutum contradicunt. Similiter superius præter opus intellectus est multiplicabile in plura. inferius vero non. multiplicabile, & non multiplicabile contradicunt. Sic etiam in diuinis distinguuntur: essentia diuina, & relatio puta paternitas: quod probat Sco. secunda distin. primi sententiarum. parte. 2. q. 1. quia † essentia diuina est communicabilis tribus personis. paternitas non. pater communicat essentiam filio per generationem, & tamen nō communicat sibi paternitatem: ergo oportet, quòd sit aliqua distinctio ante omnem actum intellectus collatiuum inter essentiam diuinam, & paternitatem. Similiter argueretur, quòd pater, & filius communicant essentiam Spiritui sancto, & tamen non communicant sibi suas notiones, scilicet paternitatem, & filiationem. Nolo tamen dicere, quòd essentia diuina non distinguitur plusquam ex natura rei, & relationibus in diuinis, quia etiam distinguuntur formaliter, vt dicetur postea. Hac etiam distinctione distinguitur modus intrinsecus ab ea cuius est modus: sicut finitas ab humanitate. infinitas à diuinitate.

Annota. Marginales.

a Collatiuo. } *Aduerte propter sophistas qualiter excluditur opus intellectus, vel causantis, vel cognoscentis. distinctio ex natura rei ponitur secluso opere intellectus primo modo cuius oppositum ponitur in distinctione.*

† *Diffinitio.* } *Tange hic de distinctione diffinitionis à diffinito plura, quare Sco. 2. dist. 1. q. 2. & super lib. poste. vt noste & alibi*

alibi. & vbique contemne garrulosos nominales, & obstinatos thomistas de multiplici acceptione diffinitionis, & diffiniti, & quomodo hic sumitur tange, quia non est hic sermo de illis formaliter captis.

b Diffinitum. § *Introducatur hic disputatio sequens magistri Stephani Burlifer, & cui voluerit lector adhæreat: sed quia vt dixi iste numerus distinctionum famose apud scotistas acceptatur, defendatur, & soluantur motiua istius præclari viri, vt infra notabo in margine eiusdem disputationis breuibus superfluas glosas omittendo quorundam in dictam disputationem pro & contra tempus, & cartam inaniter cõsumentium, & ideo tanquam inutiles omittantur, & ad fontem scoticum vbique recurratur.*

† *Essentia.* § *Hoc argumentum est efficacissimum contra aduersarios duræ ceruicis, quia fundatur in primo principio seclusa rationis operatione.*

EST autem † modus intrinsecus secundum Sco. 8. di. pri. q. 4. qui additus alteri non variat rationem formalem constituti per ipsum, † vel remotus ab illo, idest qui de se nullam rationem formalem dicit. Módus enim intrinsecus est inconceptibilis per se, quia non concipitur nisi cum illo cuius est modus. Et dicunt aliqui, quòd dicitur modus intrinsecus [a] ex eo, quia non intrat rationem formalem illius cuius est modus intrinsecus, nec debet [b] propriè concedi, quòd distinguitur à tali re formaliter. Modi intrinseci in diuinis secũdum aliquos sunt infinitas, necessitas, æternitas [c] & existentia, † licet esse existere videatur esse de conceptu formali Dei, & quiditatiue in primo modo dicendi per se de Deo prædicetur secundum doctorem in secunda di. 1. pri. In creaturis sunt modi intrinseci actus, & potentia, contingentia, intensio, & remissio existentia [d] & sic de alijs. Isti modi opponuntur inter se, quia vnus alteri sicut infinitum finito: contingẽs necessario, & sic de alijs. Omnes isti modi intrinseci nec intrant quiditatem nec differunt ab ea formaliter positiue, sed bene negatiue: hoc est, quòd non sunt de ratione formali ipsius quiditatis: quorum sunt modi intrinseci. & tales modi reducuntur ad illud genus in creaturis, cuius est sua quidi-

tas. [c] Landulphus tamen in suo primo in prologo tenet oppositum cum quo multi tenent, quòd modus intrinsecus est idē formaliter cū illo cuius est modus intrinsecus, videlicet constituti per ipsum, & exemplificat de infinitate quæ est modus intrinsecus Dei, & est de quiditate seu de ratione quiditatiua ipsius Dei. hoc etiam videtur tenere doctor in quolib. † quia ex eo, quòd natura diuina est infinita, est natura diuina. cum natura diuidatur, quia alia est finita. & ista est creaturarum: alia autem infinita, & ista est natura diuina. Sed quærendum est, quæ ergo est differentia inter modum intrinsecum, & differentiam, cum vtrunque sit de ratione quiditatiua sui constituti? Dico, quòd maxima est differentia. Primò quoniam differentia dicit realitatem actualem qualitatiuam, quæ præsupponit realitatem potentialem quam contrahat, [f] & sic vbicunque est differentia propriè accipiendo differentiam ibi est compositio realitatis potentialis, & realitatis actualis, quæ compositio sufficit ad hoc quòd aliquid sit per se reponibile in prædicamento non sic est autem de modo intrinseco secūdum Sco. di. 8. primi. imaginatur enim Scot. & subtiliter, quòd ens dicit conceptum quiditatiuum dictum de Deo, & creatura in quid, qui contrahitur per aliquos conceptus dicentes quale. sed nec iste conceptus dicens quid dicitur conceptus generis, nec illi cōceptus dicentes quale sunt conceptus differentiarum: quia iste conceptus quiditatiuus est communis ad finitum, & infinitum qualis communitas non potest esse in conceptu generis, cum talis conceptus sit necessario limitatus. Isti autem conceptus contrahentes dicunt modum intrinsecum ipsius contracti, & non aliquam realitatem perficientem illam. differentiæ autem non dicunt modum intrinsecum realitatis alicuius generis: † quia in quocunque gradu intelligatur animalitas non propter hoc inuenitur rationalitas, vel irrationalitas esse modus intrinsecus animalitatis. [g] sed adhuc intelligitur animalitas in tali gradu perfectibilis † à rationalitate, & irrationalitate.

Annota. Marginales.

† *Modus.* ℥ *Tange numerum ordinem, & sufficientiam modorum intrinsecorum hic quære in Scot. q. 1. prolo. reportationum.*

&

& in Fran.di.8.1.confla.& alibi.& in Boneto, & formalist is quos nosti.

† *Vel* } *Aduerte nunquid modus constituat quia tunc infinitas erit prior ex natura rei deitate, & gradus forma ipsa forma contra doct.di.17.primi.& hic patet in littera.*

a *Ex eo.* } *Magis sapit, quòd capiatur positiuè, quàm negatiue.*

b *Propria.* } *Nota ly propria, sed tange instantium ex 6.q. quolib.Scoti.& dic consequenter.*

c *Aeternitas.* } *Aduerte nunquid aeternitas sit modus intrinsecus ab existentia distinctus.*

† *Licet.* } *Tange instantiam de existentia si in diuinis est de essentiali conceptu adducendo ea, quæ notaui.1.q.q.ex illis regulis qualis est ordo,&c.& quicquid natum est esse de essentia,&c.dic,quòd non est eiusdem rationis quo ad primum, & quòd tantum in diuinis verè inest quoad secundum, vel aliter cogitando.scilicet tunc posita hypothesi.*

d *Existentia.* } *Aliqui enumerant hæc ceitatem, sed non de mente Sco. vt videtur ex. 3.distin. & q.6. sed tu bene omnia pondera.*

e *Landulphus.* } *Opin. Landulphi, sed alia via magis videtur de mente Sco. vbique,& specialiter.q 6.quolib.& 31.dist. primi.reporta.q.2.quare.q. 2. quare tota ista digressio licet sit subtilis non tamen necessaria, sed omnia bene ponderabis, quia vtraque via securè teneri potest. Quære Bonetum.3.Meta.ad oppositum, & propositum, & alios, vt nosti.*

† *Quia.* } *Vide.q.3.5.6. & alibi, vt scis, sed caute tamen, quia hoc non videtur asserere, sed oppositum potius si tamen aliam viam cum Landulpho tenebis. dic, quòd manet infinitas formaliter, quia non est eadem formaliter essentia, licet econtra essentia sit formaliter eadem sibi, sed an resultat conceptus per se vnus ex vtroque considera sicut in simili de persona, & proprietate.*

f *Contrahat.* } *Et ideo verum est, quòd omne sic determinabile est potentiale, & per consequens facit compositionem. quod non reperitur in ente, & propter hoc destruitur Achilles Thomistarum contra vniuocationem entis.de hoc. 3.di.1.q.3.notanter doct.tangit in responsione ad primum argumentum.*

† *Quia.* ʒ *Quære plura ad propositum in theorematibus Scot. & ex q.7. Meta. eiusdem, & alibi sæpe.*

g *Sed adhuc.* ʒ *Subtilissima est speculatio Scoti de his modis, & habendi est ratio, ne sint ista sine ratione posita, quia tamen genus quodlibet est formaliter quantum seclusa differentia nõ autem ipsum ens, ideo patet veritas, & causa veritatis, sed quid de modis intrinsecis quantarum quiditatum præsertim indiuidualibus?*

† *A rationalitate.* ʒ *Considera an modus ita perficiat quiditatem.*

Considera multiplicitatem formalitatis superius assignatam pro, & contra ponendo, vel negando modum aliam formalitatem ab eo cuius est impor are.

SED quæres quomodo potest conceptus communis Deo & creaturæ realis accipi nisi ab aliqua realitate eiusdem generis, & tunc videtur, quòd sit potentialis ad illam realitatem à qua accipitur conceptus distinguens, & tunc videtur esse idem iudicium de ente, & modis intrinsecis ipsum contrahentibus sicut de conceptu generis, & differentiarum. ergo si conceptus generis, & differentiæ necessario faciat compositionem aliquam in illo in quo sunt: similiter videbitur dicendum de ente, & de suis modis intrinsecis ipsum contrahentibus. Confirmatur, quia sicut duæ species conueniunt in realitate generis, & differunt per differentias, ita etiã Deus, & creatura conueniunt quiditatiue in ente, & differunt per modos intrinsecos. Respondeo breuiter secundum doctorẽ prædictum, [a] quando intelligitur aliqua realitas cum suo modo intrinseco, ille conceptus non est ita simpliciter simplex quin possit concipi illa realitas absque modo isto, sed tunc, est conceptus imperfectus illius rei. potest etiam concipi cum illo modo, & tunc est perfectus † cõceptus illius rei. Exemplum si esset albedo in 8. gradu intensionis, quantuncunque esset simplex, omnino in re, posset tamen concipi sub ratione albedinis tantæ, & tunc perfecte conciperetur conceptu adæquato ipsi rei, vel posset concipi præcise sub ratione albedinis, & tunc conciperetur conceptu imperfecto, & deficiente à perfectione rei. Conceptus autem imperfectus

posset

possit esse communis albedini illi, & alij, & conceptus perfectus proprius esset. Requiritur ergo distinctio inter illud à quo accipitur conceptus communis. & inter illud à quo accipitur conceptus proprius in Deo, & creatura, non quidem sicut distinctio realitatis, & realitatis, sed sicut distinctio realitatis † & modi proprij intrinseci [b] eiusdem, quæ distinctio sufficit ad habendum conceptum perfectum, & imperfectũ de eodem, quorum imperfectus sit communis, & perfectus sit proprius, sed conceptus generis, & differentiæ requirunt necessario distinctionem realitatum, non tantum eiusdem realitatis perfectè, & imperfectè conceptæ Istud potest declarari sic, si ponamus aliquem intellectum perfecte moueri à colore ad intelligendum realitatem coloris, & realitatem differentiæ, quantuncunque habeat perfectum conceptum adæquatum primæ realitati à qua accipitur conceptus generis, non tamen habet in hoc conceptum realitatis à qua accipitur differentia nec econuerso, sed habet ibi duo obiecta formalia, quæ nata sunt terminare distinctos conceptus proprios. Si autem esset tantum distinctio in re sicut realitatis, & sui modi intrinseci, non posset intellectus conceptum proprium † habere illius modi intrinseci, & non rei: [c] sed in illo conceptu perfecto haberet vnum obiectum adæquatum illi, scilicet rem sub modo.

Annota. Marginales.

a Quando. ⁊ *Contra hoc est argumentum difficile, quia si modus nullam facit compositionem sequitur, quod tantæ simplicitatis erit creatura in conceptu entis quantæ est Deus, quod est impossibile. responsionem quære. 8. dist. pri. q. 1. modum etiã compositionis hic requisitæ quære ab Auer. tertio de anima. commen. 14.*

† *Perfectas.* ⁊ *Ergo modus perficit, vt differentia. Considera bene ponderando pro & contra.*

† *Realitatis.* ⁊ *Caste declara ly realitatis, & rationem horum terminorum in hac digressione, scilicet conceptus realitas determinabilitas, & perfectibilitas, & huius varietatem ponderabis bene.*

Tange hic plura de realitatibus differentia, & generis, & differentia earum. Quare in q.7. Meta. & in theorematibus, & in q.logicalibus Sco.

b Eiusdem. § *8.dist. 1. vbi supra soluendo 1. principale. vide idem 2. dist. 1.q. 2. hinc sequitur, quòd conceptus diuinitatis non sit simpliciter simplex.*

† Proprium. § *Tange etiam instantiam hic, quia prius dixit, quòd modus dicit conceptum qualitatiuum, & infra parum post hoc idem videtur dicere. videtur igitur male dicere in littera, & contradicere, dic consequenter recurrendo ad obiectum adequatum, & non adaquatum primarium, & secundarium per se prima parte non primo, & similiter ex parte actus ad reflexum rectum, & discursiuum, & huiusmodi, sed omnia bene considera, loquitur etiam forte de cognitione perfecta, & intuitiua.*

Adde plura in simili de modis intelligendi, vt alibi habes, & notaui.

c Non rei. § *Contra modus est formalitas primo modo dicta dic consequenter ponderando, vt notaui hic, & alibi plura.*

ET si dicas, saltem conceptus communis est indeterminatus & potentialis ad specialem conceptum. vt realitas ad realitatem: vel saltem conceptus entis communis nõ erit infinitus: quia nullum infinitum est potentiale ad aliqd. Concedo ꝙ conceptus ille communis Deo & creaturæ. nec de se est finitus nec infinitus: quia si esset infinitus de se. non esset de se communis Deo & creaturę finito & infinito. [a] Si etiam esset de se finitus, ita ꝙ de se includeret finitatem, tunc non competeret infinito. & ratio istorum duorum dictorum est, quia quod conuenit alicui superiori de se, vt est indifferens ad omnia sua inferiora, conuenit omnibus suis inferioribus. intelligendo ꝙ illud prędicatum conueniat superiori sic indifferenti habenti suppositionem personalem: sed debet iste conceptus dici indifferens ad finitum & infinitũ. & ideo potest concedi ꝙ est finitus negatiue. i. non ponens infinitatem. & vt sic est determinabilis [b] per istos modos intrinsecos qui sunt finitas & infinitas. Sed si arguas. ergo realitas a qua accipitur est finita. non sequitur, non enim accipitur

tur ab aliqua realitate, vt conceptus adæquatus realitati, siue vt perfectus conceptus illi realitati adæquatus, sed diminutus, vel imperfectus. intantum etiam ꝙ si ista realitas a qua accipitur videretur perfecte & intuitiue, intuens ibi nõ haberet distincte distincta obiecta formalia. s. realitatem & modum: sed idem obiectum formale. tamen intelligens intellectione abstractiua propter imperfectionem illius intellectionis potest habere vnum pro obiecto formali, licet non habeat alterum.[c] hęc Sco. vbi supra. & sic patet ꝙ licet modus intrinsecus secundum istum modum dicendi pertineat ad rationem quiditatiuam sicut & differentia, tamen valde differunt vt dictum est. Secundo[d] differunt modus intrinsecus & differentia, quia modus intrinsecus variat solum rationem quiditatiuam, accipiendo rationem quiditatiuam pro conceptu quidditatiuo illius cui additur siue contracti per ipsum. Differentia vero variat rationem quiditatiuam & formalem, & sic intelligitur dictum Scoti, ꝙ modus intrinsecus est qui additus alteri non variat rationem formalem. † Non. n. dicit ꝙ non variat rationem quiditatiuam sed formalem, quia quiditatiuam bene potest variare, vt patet de finitate & infinitate quæ variant rationem seu conceptum quiditatiuum ipsius entis. Quę autem differentia sit inter rationem quiditatiuam solum & quiditatiuam & formalem simul, forte aliàs dicetur. solum istud dico pro nunc ꝙ ratio quiditatiua & formalis conuenit solum speciei siue specialissimæ siue subalternę, & omnis & sola talis ratio debet habere genus & differentiam ipsam constituentia. vt patet per Porph. in prędicabilibus. † Ratio vero quiditatiua potest cõuenire omnibus alijs habentibus conceptum cõmunem quiditatiuum & proprium qualitatiuum. † Et sic ratio quiditatiua & formalis est, quę datur per priora quę sunt de essentia diffiniti. & sic patet secunda differentia inter modum intrinsecum & differentiam.

Annota. Marginales.

a Si etiam.] Nota, quòd hic doctor non soluit primam partem instantiæ de potentialitate conceptus entis, sed dic vt supra notaui.

b Per istos. ʒ *Caste declara ly determinabilis, vide notanter in theorematibus Scoti.*

c Alterum. ʒ *Considera an indifferenter vtrunque an pracipuè uidditatem.*

d Differunt. ʒ *Diligenter intellige hanc secundam differentiam, non vt verba sonant, quia si modus intrinsecus non variat rat onem formalem, & quidditatiuam neque etiam differentia sui contracti per ipsam, & ideo speculare nunquid etiam considerata sub ill:s rationibus quiditatiuis variatis formaliter distinguantur.*

† *Formale.* ʒ *Tange hic plura, & an sint voluntarie dictæ an certe rationi consona ex amina.*

† *Prædicabilibus* ʒ *Cap. de specie. & differentia.*

† *Qualitatiuum.* ʒ *Hic videtur contradicere sibi doctor, quia tunc ens non habebit rationem quidditatiuam, neque Deus, neque substantia, vt est genus generalissimum, quia nullum istorum habet concept m communem quidditatiuum, & proprium qualitatiuum, quia Deus non esset summè simplex, soluenda est contradictio, quia y, &, sumitur diuisim, & non copulatim.*

EX prædictis infero ꝙ quiditas & eius modus intrinsecus & modi intrinseci adinuicem, & omnia quæ sunt in recta linea prædicamẽtali distinguuntur ex natura rei abinuicem. Et similiter ens a Deo & creatura, & breuiter quodlibet constitutiuum a suo constituto. omnia. n. ista distinguuntur secluso opere intellectus, & non distinctione reali proprie capiendo distinctionem realem. ergo aliqua distinctione media inter distinctionem rationis & realem isto modo sumptam. [a] Hãc distinctionem mediam voco ex natura rei. quæ vt patet ex vi vocabuli nisi a proteruo negari non põt. licet distinctionem inter modum & quiditatem Franciscus modalem appellauerit † tanquam a denominatione imperfectiori & ignobiliori Sed contra istam distinctionem ab aduersariis nostris arguitur sic. Vel distinctio ex natura rei est præter opus intellectus, vel per opus intellectus. si solum per opus intellectus. ergo est distinctio rationis solum per vos, qui sic diffinitis distinctionem rationis. Si est præter intelle-

ctum.

ctum. ergo est distinctio realis, quorum vtrũquẽ negastis. Dico ꝙ distinctio realis potest capi dupliciter. vno modo large pro omni distinctione quæ est secluso opere intellectus. Et sic inter distinctionem rationis & distinctionem realem non est distinctio media. & sic dico ꝙ distinctio ex natura rei est realis † isto modo capiendo distinctionem realem. Alio modo capitur distinctio realis proprie quæ est inter [b] rem & rẽ. & sic dico ꝙ inter distinctionem realem & distinctionem rationis est distinctio ex natura rei media, & formalis. ex hoc patet ꝙ distinctio ex natura rei est respectus qui oritur ex propriis rationibus formalibus terminorum secluso quocũque actu potentiæ collatiuæ. & hæc de secundo articulo huius secundi articuli principalis.

ANNOTA. MARGINALES.

a Sumptam. } *Pondera hoc per totum an detur processus in infinitum in his distinctionibus, quia quæro de illa distinctione qua aliqua distinguuntur cum sit in re ex natura rei, ipsa ergo distinguitur ex natura rei, vel ab alia distinctione, vel ab aliquo alio saltem, igitur alia distinctione. & sic in infinitum. Vide Sco. in 2. distin. 1. q. 5. in solu. q. parte. 1. ad finem in simili, & 5. meta. q. de relatione, & alibi sæpe.*

† *Appellauerit* } *Quære in formalitatibus suis, & 8. distinct. pri. consta.*

† *Realis.* } *Vide etiam ex dictis hoc, quòd distinctio ista sit relatio realis, & hoc ostendit Franciscus, sed extrema non sunt distincta realiter, quod videtur contra Sco. distin. 31. pri. & q. 9. quoli. dic consequenter ponderando. quære. 3. distinct. pri. & 26. eiusdem, & vbi supra, & 2. distinctio. 11. q. 10. & 25. eiusdem ea, quæ notaui, & alibi sæpe ad hæc. Quære in theorematibus Sco. plura ad propositum.*

b Rem, & rem. } *Qualiter accipitur hoc res pondera ex sæpe dictis sumitur enim pro re subsistentia, vel seorsum existentia.*

Tertius Articulus partialis.

QVANTVM ad tertium articulum in quo videndum est de identitate, & distinctione formali sunt aliqua notanda Primo notandū est, ꝙ formalitas venit de formali, & formale de forma forma autem dicitur multipliciter. Vno modo dicitur forma prout est altera pars compositi, & hæc appellatur forma partis. Alio modo potest accipi pro forma totius.[a] videlicet pro tota ipsa natura abstractiue sumpta sicut humanitas dicitur forma totius non per informationem materiæ, sed quā supposítum est quiditatiue homo. forma primo modo dicta est per se terminus formalis generationis, sed forma secundo modo dicta est terminus per se primus, & adæquatus ipsiusmet generationis. Alio modo † dicitur forma de omni substantia immateriali eo modo quo Deus, & intelligentiæ dicuntur formæ. Alio modo accipitur pro forma accidentali. Alio modo accipitur [b] pro quacunque ratione sub qua ex natura rei aliquid potest concipi. † Et ab ista forma vltimo modo sumitur formalitas de qua hic intendimus. vnde licet ab vtraque forma proportionabiliter nominetur formalitas, non tamen sic intendimus hic de ea. ideo formalitas hic intenta nihil aliud est, quàm ratio obiectiualis sub qua vnaquæque res concipi potest ex natura rei, & dicitur formalitas à forma isto modo propter similitudinem [c] quam habet cum forma primo modo, & secundo modo dicta, quia sicut forma istis duobus modis capta est ratio cognoscendi rem cuius est, [d] ita etiam forma, vel formalitas hoc vltimo modo dicta. Secundo est notandum, quòd hæc dictio formaliter † est modalis dictio aduerbialis, & determinatiua, & sumitur quinque modis, vt ait Franc. in prima distin. 8. Primis tribus modis sumitur, vt dicit determinationem copulæ propositionum primi modi per se, [e] vt cum dicitur primo modo homo formaliter est animal. Secundo modo homo formaliter est rationalis. Tertio modo homo formaliter est animal rationale. Quarto modo sumitur formaliter, vt notat formam, vel determinationem

nem alicuius per denominationem intrinsecam ipsum deno minantem, vt homo formaliter est risibilis. homo formaliter est albus, & sic de alijs. Quinto notat actum, vel operationem, quo, vel, qua quis agit vel patitur, vel operatur, d vt cum dicitur Petrus intellectione formaliter intelligit, visione formaliter videt, & sic de alijs.

Annota. Marginales.

† Forma. ʒ *Tange interpretationem seu etymologiam vocabuli huius nominis forma hac ponderando.*

a Videlicet. ʒ *Vide Sco. in 3. dist. 2. & 7. & 8. me. de hac forma totius, vt scis, & terminis generationis.*

† Modo dicitur. ʒ *Quare Platonem proclum Boetium, & auctorem 6. principiorum, & alios, vt nosti ad hoc.*

b Accipitur. ʒ *Vide supra in descriptione formalitatis.*

† Concipi. ʒ *Ergo modus intrinsecus est formalitas considera. S. i. vnaquæque.*

c Similitudinem. ʒ *Omnes transferentes, & cat. 6. Topic. c. 2.*

d Ita etiam. ʒ *Quia sicut vnumquodque se habet ad esse, &c. 7. Meta. tex. com. 4.*

† Est modalis. ʒ *Pondera quando est determinatio inhærentis, & quando inhærentia.*

e Vt cum. ʒ *Qualibet pars diffinitionis est formalis forma, tota vero totius. 7. Meta. t. c. 35.*

f Operatur. ʒ *Tunc vere esset determinatio quarti modi perseitatis.*

Tertiò notandum quòd quadruplex est prædicatio, prima est quidditatiua & formalis † vt est primus modus dicendi per se, & hæc habet. 4. gradus. Primus gradus est quando per se superius in quid prædicabile prædicatur de suo per se inferiori, vt quando ens prędicatur de deo & creatura, vel genus de sua propria specie, vel species de suo proprio indiuiduo. Secundus gradus quando prædicatum intrinsecum dicens quale prædicatur de illo cui conuenit intrinsece, vt differentia de diffinito, vel modus intrinsecus de cō

stituto per ipsum, secundum illam opinionem quam supe-
rius recitaui præcedenti arti. Exemplum primi membri hu-
ius secundi gradus vt homo est rationalis. Exemplum secū-
di, vt Deus est infinitus, vel essentia diuina est infinita. No-
tandum tamen est quòd rationale sumitur dupliciter, [a] vno
modo vt constituit tanquam pars formalis, nec isto modo di
cit aptitudinem, sed est differentia vel tenens modum diffe-
rentiæ. Alio modo vt dicit aptitudinem ratiocinandi, † & sic
est propria passio, nec isto modo facit prædicationem quid-
ditatiuam, quia nulla aptitudo pertinet ad primum modum
dicendi per se. Prædictam distinctionem ponit Franc. super
por. c. de differentia. Tertius gradus est quando tota ratio in
trinseca prædicatur de diffinito, [b] vt homo est animal ra-
tionale. Quartus gradus est quando idem prædicatur de se-
ipso, vt homo est homo, † Et capitur hic prædicatio quiddi-
tatiua vt distinguitur contra prędicationē in qua prędicatur
aliquid extraneū, quia vt dicit Boe. hæc propositio, homo,
est homo, est proprie quidditatiua prædicatio, quia nihil idē
omnimode est de quidditate sui ipsius, sed large est qdditati
ua prout distinguitur cōtra denominatiuam, & isti quatuor
gradus faciunt primum modum dicendi per se. Assignantur
etiam alij tres ab Aristo. primo post. t. c. 9. [c] Et sic secundus
modus dicendi per se est quando propria passio prædicatur
de suo subiecto, & iste modus habet duos gradus. Primus est
quando adęquata passio prædicatur de suo adęquato subie-
cto primo vt homo est risibilis. Secundus gradus est quan-
do passio adæquata superiori de per se inferiori ad subiectū
prædicatur, vt sor. est risibilis. Tertius modus non est prædi-
cādi sed essendi, & isto modo omnia per se sunt quæ per se &
non in alio existunt, sicut Deus, & omnes primæ substantiæ,
† quia nullo modo sunt in alio. Quartus modus dicendi per
se est quando effectus formalis prædicatur de aliquo mediā
te sua causa formali, vel quando actus profluens idest pro-
grediens à causa formali dicitur de effectu formali median
te causa formali, vel quando effectus prædicatur de suo im-
mediato principio productiuo, [d] Exemplum primi, vt ho-
mo albedine est albus. Exemplum secundi, vt album albe-
dine disgregat, calidum calore calefacit. Exemplum tertij,
intellectus intelligit, voluntas vult, & sic de alijs.

ANNOTA-

non

Annota. marginales.

† *Formalis.* ℥ *Nota, quòd merito præponitur alijs ista prædicatio, quia quidditas, & essentia prius conuenit quàm passio, vel aliquid extrinsecum de quibus alia dantur prædicationes vt patet consideranti.*

† *Quære Bonet. 3. Met. & expositores communiter super libros poste. ad propositum hic, & maxime li nconiensem.*

a *Vno modo* ℥ *Tange exemplum de practico, & speculatiuo, vt q. 4. prol. & 1. Meta. notaui, & sic de pluribus alijs.*

† *Ratiocinandi.* ℥ *Vide 5. Meta. tex. com. 23. ad propositum applicando.*

b *Diffinito,* ℥ *Tange hic plura pro, & contra de prædicatione diffinitionis, & ipsius distinctione à diffinito, & de modo prædicandi ipsius &c.*

† *Homo est homo.* ℥ *De hac prædicatione eiusdem de seipso vi de primo Topi. c. 7.*

c *Et sic.* ℥ *Pondera hic quid sit prædicari, & quotiens sumitur, & de veritate propositionis, & causa ipsius, & multa alia.*

Vide expositiones, & quæstionistas super 1. post. qui disputant, an. 3. & 4. modus sint modi inhærendi, vel ne.

† *Substantia.* ℥ *Considera diligenter uerba Philosophi. 1. po. t. com. 9. nunquid secunda substantia sit in tertio modo, vt homo est, quia multi decipiuntur expositores.*

d *Productiuo.* ℥ *Considera etiam an maior in demonstratione potissima sit in quarto modo. Et si sic qualiter infert secundum. si est maior perseitas in secundo, quàm in quarto, & alia plura curiosè.*

Sed hic insurgunt duæ difficultates. Prima est in quo modo dicendi per se sunt propositiones in quibus prędicantur per se inferiora de suis superioribus, vel passio inferioris de superiori ad subiectum talis passionis. Dico breuiter cõtra multos quòd tales prædicationes nullo modo sunt per se, licet enim tales † indiffinitę vel particulares sunt necessariæ

riæ non tamen sunt per se, [a] probatur dupliciter ex intentione philosophi, primo [b] quia dicit philosophus quòd propositiones per se non conuertuntur, quòd non debet intellecti quòd non conuertuntur absolute, cum conuersio sit adęquata passio propositionis saltem cathegoricę, sed debet intelligi quòd non conuertuntur ita, alias propopositiones per se, sed ist est p se homo est animal, ergo ista non erit p se, animal est homo, & idē est iudicium de omnibus alijs talibus. Secundo probatur, quia dicit philosophus quòd per se infert de omni, ita quòd à propositione per se ad propositionē de omni est bona consequētia, [c] ergo si ista esset per se, animal est homo, ista esset bona consequētia, animal est homo, ergo omne animal est homo: cōsequens falsum, ergo illud ex quo sequitur, videlicet quòd ista sit per se, animal est homo, & idem dico de ista, animal est risibile, † & de omnibus talibus. Secunda difficultas, in quo modo dicendi per se sunt istę propositiones, homo albus est homo albus homo albus est homo, homo est homo albus, & similes. Respondeo breuiter quòd nullo modo sunt per se. Pro cuius declaratione ampliori noto tres regulas optimas, quæ habentur à Sco. in primo dis. 2. in materia de propositione p se nota, & in 3. dis. 7. & 22. Prima regula est quòd de ratione in se falsa nihil verè & affirmatiue prædicatur, nec ipsa de aliquo prædicatur, immo nec ipsa de seipsamet. Ista enim nō est vera, homo est homo irrationalis homo irrationalis est animal, homo irrationalis est homo irrationalis, nulla illarū est vera, & simile est iudiciū de omnibus alijs. Secūda regula est quòd de illo quòd est in se ens per accidens, nihil per se prædicatur, nec de aliquo ipsum per se prædicatur, immo nec idem de seipso. Nulla enim istarum est per se, homo quantus est homo, sor. est homo quantus, homo quantus est homo quantus. Tertia regula est [d] quòd de conceptu per accidens siue contingenti, † nihil necessario prædicatur, nec ipse de aliquo, nec idem de seipso. Exemplum huius regulæ est, cum homo niger dicat conceptum contingenter vnum, nulla istarum est necessaria, homo niger est homo, homo est homo niger, homo niger est homo niger. Prima regula sic posset persuaderi, & breuiter, quia si ista esset vera, homo irrationale est homo irrationalis de qua magis videtur, tunc ex vero seque

retur falſum, probatur ſic, quia benè ſequitur, homo irrationalis eſt homo irrationalis, ergo homo irrationalis eſt homo, [d] à parte in modo ad ſuum totum. Et vltra, ergo homo eſt homo irrationalis per conuerſionem, & vltra, ergo homo eſt irrationalis, & irrationale eſt homo, ſed omnia iſta illatá ſequuntur [e] ſcilicet homo irrationalis eſt homo irrationalis, eſt falſa, † quod eſt propoſitum. Secunda & tertia regula ſimul probantur per probationem tertiæ, quia ſi iſta eſſet neceſſaria † vel per ſe, homo niger eſt homo niger, ex neceſſario ſequeretur contingens, quod eſt falſum, vt probatum eſt in conſequentijs, probatur tamen conſequentia, quia bene ſequitur, homo niger eſt homo niger, ergo homo niger eſt homo, à parte in modo ad ſuum totum, & vltra conuertendo, ergo homo eſt homo niger, & vltra ergo homo eſt niger à parte in modo etiam ad ſuum totum: omnes iſtæ propoſitiones illatæ ſunt contingentes [f] ergo & iſta, homo niger eſt homo niger, eſt contingens, & per conſequens non neceſſaria nec per ſe, † & intelligo per ſe primo modo vel ſecundo modo dicendi per ſe, & ſic manent regulę infallibiliter verę. Et ſi arguatur quòd in iſtis, homo niger eſt homo niger, homo albus eſt homo albus, eſt prędicatio eiuſdẽ de ſeipſo, ergo tales propoſitiones ſunt per ſe, & neceſſarię. Dico breuiter quòd quando dicimus quòd prędicatio eiuſdem de ſeipſo eſt per ſe & neceſſaria, intelligendum eſt de prædicatione, in qua non prædicatur ens per accidens vel non ſubijcitur, & ſic patet reſponſio ad difficultatem.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Indifferentia.* } *Vide* 1 1 .*diſtinct*.3.*q*.3.*in ſolu. principali*. *Pōdera ly indiffinita, vel particulares* 1.*poſte*.*c*.*de ſtatu principiorum*.*tex*.*com*.14.

a *Sunt per ſe.* } *In plus eſt neceſſarium, quàm per ſe.* 1.*poſte*.

b *Quia.* } *Hæc probatio procedit quo ad primam partem dubij, ſed ſequens ad vtranque, vt patet.* 1.*poſterio*. *c*. *de per ſe, & alibi.*

c *Ergo ſi iſta.* } *Tange inſtantiā hic, quia hæc eſt per ſe. ſortes eſt homo, quæ tamen non infert de omni, vt patet.*

† *Risibile.* ʒ *Tange instantiam hic ex Sco.dist.2.pri.q.2.vbi dicit doct.quòd passio inferioris demonstratur de superiori. dic, quòd loquitur de demonstratione particulari, vt. 1.q.prolo.tangit, & copiosè alibi tetigi super quadam. quæst. eius in porphyrium.*

d *Quod de* ʒ *Nota, quòd Docto. non habet hoc tertium. immo scias, quòd non rectè probatur illa tertia regula, quia ex contingenti sequitur necessarium.*

Vide super 7. Meta. Scot. quæst. 7. aliqua ad hæc pro, & contra.

† *Contingenti.* ʒ *Considera an differant conceptus per accidens, & contingens. Hoc tertium tacuit Doc. vt patet.*

A parte in modo ad suum totum.

e *A parte.* ʒ *Considera an sequitur consequens primæ consequentiæ, quia est determinatio distrahens.*

f *Scilicet.* ʒ *Vide pro his consequentijs Scotum. 2. dist.1.q.2. in solutione principali ad finem qualiter tenent. & ratione cuius optimo operando.*

† *Falsa.* ʒ *Quia ex falsis verum, sed ex veris nil nisi verum 2.priorum.c.2.*

† *Vel per se.* ʒ *Posset ponderari hic illud.1.periher.omne, quod est quando est &c. & distingui de necessitate simpliciter, vel secundum quid vt scis.*

g *Ergo,* ʒ *Posset obijci contra dicta hic ex Sco.3.dist.2.q.6.vbi dicit Doct.quòd hæc est per se primo modo, superficies alba est alba. Dic, quòd aliter sentit.2.dist.1.q.2. & 7.distinct. 3.sed concordabis ipsum, vt ulibi notaui. Duo enim requiruntur ad perseitatem propositionis, scilicet inclusio prædicati in subiecto, & vnitas per se extremorum, & sic illa, superficies alba est alba, est incompletè per se, quia ratione primæ conditionis tantum, quare docto, non contradicit. Considera etiam an ista Deus est homo, vel verbum est homo, sit formalis, & qualiter vide Sco.1.dist.3.*

† *Nec per se* ʒ *Hoc dicit ad differentiam quarti modi.*

SEcunda prædicatio est formalis prædicatio † & denominatiua & hæc habet quatuor gradus. Primus est quando differentia prædicatur de genere contrahibili per eam, vt animal

animal est rationale,& quando modus intrinsecus prædicatur de suo contracto vel contrahibili, vt cum dicitur, ens est infinitum, & sic de alijs. Et si dicas quòd hic videtur contradictio, quia superius dictum est sustinendo opinionem Landulphi, quòd quando modus prædicatur de eo cuius est modus est prædicatio quidditatiua, hic dicitur quòd est prędicatio denominatiua, igitur. Respondeo & dico quòd non est contradictio, quia superius dicitur quòd talis prædicatio est quidditatiua, si modus prædicatur de constituto per ipsum cum sit de essentia ipsius secundum Landulphum, hic dico quòd est prædicatio denominatiua, quia prædicatur non de constituto sed de contrahibili p ipsum, sicut refert dicere, homo est rationalis, & animal est rationale, cum prima sit quidditatiua, & secunda sit denominatiua, ita etiam refert dicere, deus est infinitus, vel essentia diuina est infinita, & ens est infinitum, quare dico consequenter quòd duę primæ sunt quidditatiuę, secunda autem non, sed denominatiuę tantum. Secundus gradus denominatiuę prædicationis est quando propria passio prædicatur de suo subiecto, & iste gradus est secundus modus dicendi per se. Et est sciendum quòd propria passio cum sit eadem res cum suo subiecto secundum Sco. & suos sequaces est reductiuè in illo genere seu prædicamento in quo est suum subiectum per se, [a] Tertius gradus prædicationis denominatiuæ & formalis est quando effectus formalis denominatiuè prędicat̃ de aliquo mediãte sua causa formali, vt homo nigredine est niger, vel quando actus profluens à causa formali [b] dicitur de effectu mediante causa formali, vel quando effectus dicitur de suo immediato principio productiuo, [c] & iste gradus est quartus modus dicendi per se. Quartus gradus prædicationis denominatiuę formalis est quando accidens prædicatur de suo subiecto, & potest fieri nouem modis, posito quòd petrus sit subiectum in omnibus his, dicendo petrus est bicubitus, albus, pater agens, patiens, calciatus, & sic de alijs, & iste gradus est de per accidens, † Tertia prædicatio est identice identica, [b] & hoc est quando vtrumque extremum est formaliter infinitum, vel alterum tantum est formaliter infinitum, † vel permissiuè. Exemplum primi vt essentia diuina est bonitas, essentia diuina est iustitia, & sic de alijs. Exem-

plum secundi essentia diuina est filiatio, essentia diuina est paternitas, & sic de alijs. Exemplum tertij, vt paternitas est entitas, humanitas est entitas, † & sic de alijs.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Prædicatio.* ≹ *Posset argui, quòd nulla prædicatio est formalis nisi primi modi, quia in omni prædicatione formali prædicatum includitur formaliter in subiecto, sed hoc conuenit tantum in primo modo, vt patet ex Sco. 8. dist. 1. q. 3. in solutione prin. vbi declaratur quid sit formaliter includi. dic consequenter.*

Posset etiam dici, quòd sufficit formalis inhæsio prædicati, & non semper requiritur essentialis eius inclusio. 3. distinctio. 1. & alibi.

a Per se. ≹ *Et per consequens est error ponere passiones in secunda specie qualitatis, vt quidam decipiuntur præsertim, quia secunda species qualitatis suscipit magis, & minus, vt patet de cursore, & pugillatore.*

b Dicitur. ≹ *Vt nigrum nigredine congregat.*

c Et iste. ≹ *Vt voluntas vult.*

† *Per accidens.* ≹ *Considera diligenter quare Doct. posuit istos. quatuor gradus ordinatos denominatiuæ prædicationis, quia potius quartus deberet esse primus, quia accidens per accidens est magis denominatiuum, & magis distinctum ab ipso subiecto.*

d Et hoc. ≹ *Pondera quare congrue dicitur identica identica. & tange differentiam identitatis in diuinis, & in creaturis. Tãge hic diuersos modos dicendi de hac entitate quæ sic prædicatur, & specialiter de entitate Physica, & Meta. & sic de alijs. dist. 5. 1. q. 1.*

† *Infinitum.* ≹ *Quære Bonetum. 3. Met. & Sco. 8. dist. 1. & q. 5. quolibeti.*

† *Entitas.* ≹ *Considera an ratione talis permissionis an potius ratione transcendentiæ, & maxime communitatis, vt vult. F prædicatur entitas tali prædicatione. Et pondera argumentum per locum à minori si ratione infinitatis permissiuè prædicatur entitas de humanitate igitur, & diuitas ratione positiuæ, &*

formalis

formalis infinitatis. Sed potest dici, quòd non sequitur, quia illa sunt compossibilia, & ista non naturaliter, & formaliter, vel considera altius.

PRo quo notandum est quòd istę prędicationes si sunt veræ, debet prædicari concretum de concreto, vel abstractum de abstracto & non concretum de abstracto, nec abstractum de concreto, maximè si talia concreta sint adiectiua. Ista enim cōceditur, essentia diuina est generatio, tamen ista non conceditur, essentia diuina generat vel generatur secundum magistrum sententiarum. 5. distin. primi. Super quo verbo datur à Scoto pulcherrima regula, [a] quòd quādo subiectum est vltima abstractione abstractum & prædicatum ex sua ratione formali, non est aptum natum prædicari nisi formaliter, propositio non est vera nisi sit in primo modo dicendi per se, [b] ratio est quia subiectum & prædicatum modos significandi oppositos dicunt sibi incompossibiles, vnde de tali subiecto sic vltimate abstracto nihil potest verè prædicari nisi per se primo modo vel identice: hāc propositionem declarat Scotus sic. Videmus enim quòd in substantijs siue in prædicamento substantiæ est vna † abstractio tantum scilicet quidditatis à supposito proprię naturæ, quia substantiæ non sunt natæ concernere aliquid alterius naturæ, ideo prima ibi abstractio maxima est abstrahendo naturam humanam à suppositis quæ verè sunt illius naturæ, sicut abstrahitur cum concipitur humanitas non remanet vlterius alia abstractio, & ideo illud vt sic conceptum est pręcisè ipsummet, quia cuilibet alij extraneum est, sicut dicit Aui. 5. meta. quòd equinitas est tantum æquinitas, & nihil aliud. In accidentibus autem quanto plura possunt concernere, tāto plures possunt fieri abstractiones, vnde quia accidentia absoluta concernunt duo, scilicet supposita alterius naturæ & indiuidua naturæ propriæ, licet à suppositis alterius naturæ abstrahantur, tamen concernunt indiuidua proprię naturæ, sicut album concernit lignum, & hoc album siue hanc albedinem & illam, & ideo possunt ibi fieri duæ abstractiones, vna scilicet accidentis à subiecto, puta albedinis à ligno, & alia, scilicet quidditatis à supposito † vel singulari, puta albe-

dis ab hac albedine,& illa quæ ſunt indiuidua ſua. Et hanc loquimur per albedineitatẽ, vel per hoc quod dicimus quidditas albedinis, & iſta non concernit aliquod ſubiectum nec ſuppoſitum eiuſdem naturæ nec alterius: [c] in relationibus etiam quæ plura concernunt ad huc plures poſſunt fieri abſtractiones. Concernit enim relatio ſuum proprium indiuiduum,fundamentum,& ſubſtantiã,& ſecundum hoc poſſunt ibi fieri tres abſtractiones,vna relationis à ſubiecto,ſecunda relationis à fundamento, † tertia quidditatis à ſupppoſito, & iſtę abſtractiones ſic ſe habent, quòd licet abſtractio fiat à poſteriori & extrinſeco, non tamen à priori & intrinſeco. Exemplũ hoc concretum quod eſt cauſa dicitur de igne quia generat calorem in ligno,ſed abſtrahendo à ſubiecto remanet adhuc concretio ad fundamentum, puta ſi dicatur potentia cauſandi calorem. Calor enim eſt potentia cauſandi calorem. non tamen ignis eſt potentia cauſandi. Ad huc poteſt fieri abſtractio vlterior, ad proprium genus, puta ſi dicatur caliditas, & tunc nec ignis nec calor recipit prædicationem ipſius, tamen hæc caliditas eſt caliditas. Vltima abſtractio, qualis eſt in ſubſtantijs, [d] eſt per hoc quòd dicimus, quidditas caliditatis, & hæc de nullo alio prædicatur. Ex his prædictis apparet quid ſit vltima abſtractio cuiuſlibet rei, quia quidditatis abſolutiſſime ſumptæ ab omni eo quod eſt quocunque modo extra rationem quidditatis, in qua quidẽm abſtractione,nihil aliud inuenitur ſeu intelligitur præcisè re, vel ratione,niſi quod eſt ipſius quidditatis. Et dicunt quidam quòd terminus vltimate abſtractus in propoſitione ſubiectus includit vnum ſincathegorema, puta inquantum vel formaliter, primo modo, vel quidditatiuè vel identice,& ſic de alijs.

ANNOTA. MARGINALES.

a Regula. ⁊ Nota, quòd iſta regula ſcotica limitatur, & impugnatur à diuerſis, & maxime ab okam. 5. diſt. 1. & F. dicit quòd habet 11. exceptiones, quas enumerat. 5. diſtin. 1. conſta. Sed tu dic breuiter, quòd tenet in prædicatis poſitiuis aliam formalitatem ex natura rei à ſubiecto importantibus, & de

ſuppoſitis

suppositis à primo verificabilibus, quod bene masticabis, & neminem timebis.

b Ratio est. ☾ *An de ultimate abstractis aliquid per se, & formaliter possit prædicari, considera bene hoc, & quære nominales, & varias opin. doctorum, & adde, ut scis plura hic pro & contra.*

† *Abstractio.* ☾ *id est unius rationis in qua dantur gradus secundum quosdam. Vide ea, quæ notaui super 13. q. Sco. in porph. c. 1. & 2. Quære Sco. in 2. dist. 3. q. 2. ubi notanter declarat illud dictum Auicen.*

† *A supposito.* ☾ *Tange differentiam singularis seu indiuidui & suppositi atque personæ, & differentiam abstractionum hinc inde.*

c Alterius ☾ *Aduertendum est, quòd hic ponuntur abstractionum modi ab includentibus, sed non ab inhærentibus, quod diligenter considera, quia plures hic decipiuntur. Vide Sco. in q. 9. meta. singularissime.*

† *A fundamento* ☾ *Pondera plura hic de abstractionibus relationum, & maxime à fundamento, & quid sit propinquius relatione an substantiam an certè fundamentum, & an posset abstrahi à termino sicut, & à fundamento, & si non quomodo igitur à fundamento, cum sit habitudo unius ad aliud, & ad quem artificem spectat consideratio relationis in ultima abstractione? & plura alia curiosa, quæ non sunt propane lucrando, ut grossis capitibus videtur, & idiotis hypocritis, quorum scire, vel scientia est scire contemnere, & scientes persequi. Considerare enim ultimate abstracta potest intelligi vel incomplexe, & sic est nullius scientiæ cum scientia sit effectus demonstrationis, sed est bene possibilis apud intellectum vel complexe, & sic si est respectu passionum transcendentium duntaxat pertinet ad Metaphysicum, quod intelligo verum de inferioribus ad ens loquendo, si vero respectu propriarum passionum, & omnium non potest considerari relatio præscindendo ab habitudine ad fundamentum, ubi aduerte, quòd propter illam inhærentiam actualis relationis, quæ forte est formaliter illa, dicitur eadem accidenti respectiuo, & non propter substantiam inquantum tale, ubi plura addat ingeniosus lector.*

d Est per hoc ¶ Tange instantiam ex declaratione Scot. in Aui. Vbi supra, & dic consequenter in illo priori stando adhuc dantur signa naturæ, & ita aliæ abstractiones, vt scis.

Adde hoc plura ex modis significandi, vt nosti ingeniose lector.

CIrca alium terminum propositionis doctoris, scilicet quòd prædicatum de quocunque prædicatur non potest prædicari nisi formaliter. Notandum est quòd substantiua nomina possunt dupliciter prædicari in diuinis, quandoque formaliter, vt deitas, quandoq; per identitatem vt deitas est sapientia, sed adiectiua si prædicantur de necessitate formaliter & denominatiue prædicantur, & hoc quia sunt adiectiua, nam ex hoc quod adiectiua sunt significant formā per modum informantis. † Et ideo de nullo verè dicuntur nisi quod se habet per modum informati de quo videlicet, formaliter dicuntur, talia sunt non tantum adiectiua nomina, sed omnia participia & verba. ‡ Semper enim in suo modo significandi includunt adiacentiam & modum formalem respectu alicuius talis suppositi, & ideo prædicantur † quasi secundum secundum modum dicendi per se, quòd ergo prædicentur identice, est ipsa prędicari modo opposito suo proprio modo dicendi vel prædicandi. His intellectis patet maior ista assumpta, quando subiectum est abstractum vltimate, ita quòd est abstractum ab omni quod est extra rationem eius, & prædicatum non potest prædicari ex ratione formali nisi formaliter & modo inhærentis siue † quasi inhęrentis, istud prędicatū pręcisè natum est formaliter prędicari, ideo non potest saluari veritas propter identitatem tātū, quia subiectū est vltima & summa abstractione abstractū, ideo non potest stare pro aliquo qualitercūque alio à se, sed præcisè pro se formaliter. Et ideo oporteret quòd sua ratio præcisè formaliter esset idem illi prædicato, quod non posset esse nisi illa ratio præcisè includeret prædicatum, patet ergo propositio. Et si fiāt syllogismi expositorij vel aliq alij, debent solui per artem datam in primo priorum, † videlicet quòd maior vel minor reducantur ad propositionem de omni si sint affirmatiui, vel de nullo, si sint negatiui. † Quarta

ta prædicatio est † tantum essentialis & ista est tantum in diuinis quam ponit Hilarius de trinitate, & est ista in qua denotatur consubstantialitas & origo, vt filius est de essentia patris, per ly de essentia, vel substantia notatur consubstantialitas, & per ly patris origo. Si autem quæras an ista sit essentialis, filius est de essentia, vel filius est essentiæ. Ad primum respondetur secundum Scotum, dist. 5. q. 2. pri. sententiarum, quòd non propriè dicitur aliqua persona esse de essentia absolutè, sed addendo cum substantia personam aliquam originantem, benè dicitur quòd aliqua persona originata est de substantia illius personæ, ita quòd hæc, filius est de substantia diuina, non est ita concedenda sicut hæc, filius est de substantia patris, quia per secundum exprimitur consubstantialitas & origo propter genitiuum constructum cum casali præpositionis, per primam autem non notatur aliquid originans. Ad aliam dicendum, quòd licet August. dicat filium esse filium essentiæ patris. 15. de tri. c. 18. Et doctor quidam [a] dicat illam esse propriam, tamen videtur probabilius dicendum quòd non, quia quandocunque relatiuũ construitur cum aliquo in tali habitudine causali in qua natum est aliquid terminare illam relationem vt correlatiuũ, tunc construitur cum illo præcisè vt cum correlatiuo. Exemplum, pater construitur cum relatiuo in habitudine genitiui, simile in habitudine datiui, & minus in habitudine ablatiui, & secundum communem sermonem videtur quòd cum quocunque construatur tale relatiuum expresse in tali habitudine casuali illud notatur esse correlatiuum huius relatiui. Non enim dicimus [b] iste canis est filius hominis quia est filius, & est hominis, vt domini canis, ita quod ly hominis construitur cum ly canis ex vi possessionis vel possessoris, sed videtur significare quòd cõstruatur cum ly canis in ratione relatiui vt patris, ita igitur in illa filius est essentię, videtur ly essentię accipi vt correlatiuum illius relatiui cum quo construitur, & tunc ad Augustinum qui videtur huic contradicere dicendo filius est essentiæ, dico quòd debet intelligi quòd sit constructio intransitiua vt filius est essentiæ, idest filius est essentia, non autem debet intelligi quòd sit constructio trãsitiua [c] quia aliàs esset falsa, vt dictum est. Et si dicatur quòd ad istam filius est de substantia patris, videtur sequi ista

ista filius est essentiæ patris, nego sequelam quia consequēs notat relationem inter filium & essentiam sicut suum correlatiuum, quod non notat antecedens, sed tamen notat consubstantialitatem in essentia cum originatione notata in illo quod construitur cum essentia. Sic ergo patet, quòd ad veritatem prædicationis essentialis, vt hic capitur, requiritur quòd sit consubstantialitas & origo.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Informantis* ⁒ *Aduerte, quòd hæc expositio videtur falsa, quia sic erit falsum, quòd essentia mouet intellectum sicut est falsum, quòd essentia generet, & ideo considera causam subtiliorem.*

† *Et verba* ⁒ *Scilicet adiectiua, secus est de verbis substantiuis, quod considera bene ponderando.*

† *Prædicantur* ⁒ *Pondera ly quasi secundum modum, &c. plura addendo.*

† *Siue quasi* ⁒ *Pondera ly quasi inhærentis in diuinis, & in creaturis suo modo. Vide vbi supra Scotum in prædicabilibus, & ea, quæ ibi notaui ad hoc.*

† *Priorum* ⁒ *Quære. 2. 4. & 5. dist. 1. Sco. & alios, & maxime fratrem Adam pro huiusmodi paralogismis.*

† *Negatiui* ⁒ *Hic pater generat, hæc essentia est pater, igitur hæc essentia generat. Non sequitur, quia ex identica præmissa non sequitur formalis conclusio. Similiter minore reducta ad dici de omni sic. Omne, quod est hæc essentia generat, patet eius falsitas: quare Parisienses sub primo priorum, & non curabis de balbutientibus.*

Notandum hic est, quod licet soluatur communiter argumentum recurrendo ad distributionem illam extra terminum vt omne, quod est essentia, tamen si fiat argumentum sic nulla essentia generat, pater est essentia: ergo pater non generat. non facile soluitur argumentum, quia licet essentia diuina non distribuatur, tamen essentia in communi distribuatur, quam distribuendo erit maior, & minor vera, & cōsequentia bona, & conclusio falsa, & ideo ille modus respondendi est fuga,

specu-

speculare igitur, quod non capit Margo. Hæc omnia in Sco. vbi infra notanter.

† *Est tantum* } *Pondera ly tantum essentialis.*

Quare Sco. in 3. dist. 3. 7. q. 1.

a *Quidam* } *Quære Henricum, & alios antiquos, qualiter vario modo concedunt propositiones in diuinis vtentes aliquā do terminis improprijs circa diuinas veritates.*

b *Dicimus* } *A diuisis ad coniuncta raro valet argumentum nisi debite limitetur, vt inquit Arist. secundo Periher. de illis duabus consequentijs.*

c *Transitiua* } *Tangat curiosus lector plura hic, & de natura relatiuorum, & generibus atque speciebus constructionum, vt voluerit recurrendo ad subtilissimum tractatum doct. de modis significandi.*

VLterius notandum est quòd possumus inuenire multos gradus in vnitate, in primo gradu est vnitas aggregationis quæ est minima vt in aceruo lapidum, in secundo est vnitas ordinis, quæ aliquid addit supra aggregationem, tertia est vnitas per accidens vbi vltra ordinem est informatio licet accidentalis vnius ab altero eorum quæ sunt sic vnum, in quarto est per se vnitas † ex principijs essentialibus ex per se actu & ex per se potentia, in quinto est per se. vnitas simplicitatis [a] quæ est vera identitas, quicquid enim est ibi est realiter idem cuilibet & non tantum est vnum illi vnitate vnionis sicut in alijs modis. Vltra autem omnes istas identitates est identitas formalis vt dicit Scotus 2. dist. q. 4. primi sententiarum. Istis notatis pono duas conclusiones quarum primā accipio in passu præallegato, quæ est diffinitio identitatis formalis data à Scot. dist. 2. q. 4. primi. Voco autem inquit identitatem formalem, vbi illud quod dicitur sic idem, includit illud cui sic est idem in ratione sua formali & per se primo modo. † Vide bene hanc diffinitionem & videbis quod de intentione doctoris fuit quòd inferius est idem formaliter superiori, quia dicit doctor, quòd illud quod sic est idem, formaliter, includit illud cui sic est idem. Clarum est quòd superius non includit inferius in ratione formali, & per se primo modo, sed potius contra, nisi dicas quòd ponitur acti-

uum pro paſſiuo ita quòd ſit ſenſus, illud dicitur eſſe idem formaliter alicui quod includitur in ſua diffinitione ſeu ratione ſua formali & per ſe primo modo. Sed iſta expoſitio videtur extorquere textum. Non enim videtur veriſimile quòd iſte doctor, qui fuit ita ſubtilis, & qui etiam primus ample locutus eſt de formalitatibus poſuiſſet ſuam diffinitionem ſic obſcuram. Ex quo inferuntur duo corollaria, primum eſt quòd omnia prædicata quidditatiua ſuperiora & omnes differentiæ eſſentiales, & modi intrinſeci non ſunt idem formaliter, ſuis conſtitutis ſiue inferioribus, ſed benè econtra. Aliqui tamen ampliant identitatem formalem & dicunt quòd omnia illa dicuntur eſſe idem formaliter quibus conuenit tantum vna ratio formalis & quidditatiua, ſicut ſunt omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei, ſed hoc eſt impropriè & abuſiue vti identitate formali. Secundum corollarium quòd nullum ſubiectum eſt idem formaliter ſuo accidenti nec ecõtra, quia licet accidens includat ſubſtantiam in diffinitione additamentali, non tamen in ratione ſua formali & per ſe primo modo. Eſſentiæ [b] enim prædicamentorum ſunt impermixtę ſecũdum Themiſtium, quod debet intelligi formaliter. Secunda concluſio iſtius articuli eſt quòd illa diſtinguuntur formaliter [c] quæ habent aliam & aliam formalitatem, quarum neutra alteram includit in ratione ſua formali & per ſe primo modo, ſicut dicimus quòd ſubſtantia & propria paſſio diſtinguuntur formaliter. Ex iſta concluſione inferunt duo corollaria, Primum eſt, quod eſſantia diuina relationibus diſtinguitur formaliter, quia cõceptus abſoluti non includit quidditatiuè conceptum relatiui nec econtra. Secundum corollarium, quod omnia attributa in diuinis, vt ſunt intellectus & voluntas (ſi fas eſt attributa nominari) ſapientia bonitas, & iuſtitia ab eſſentia diuina & à ſe inuicem, & etiam à relationibus formaliter diſtinguuntur.

Annota. Marginales.

† *Vnitas* ꝣ *Conſidera an coincidat cum 6. infra vide infra artic. 2. & alibi, & ſic inſtantias fuge.*

Facilius

Facilius potest saluari hanc indentitatem esse relationem realem quàm praecedentem licet minus quàm sequentes, vt patet speculanti. vbi plura considera.

a Quae est ❴ *Tange plura de hac identitate, & ipsius perfectione, & an sit perfectior formali, & alia plura vt nosti. Hinc videtur de mente Scot. quòd identitas ex natura rei non sit alia ab ista formali. Sed tu omnia bene pondera. Tange plura hic, & varias imaginationes diuersorum in declaratione huius diffinitionis, vt nosti, & qualiter identitas ex natura rei rectè infert istam considera bene ponderando, & an ista identitas sit realis relatio considera, & alia plura. Instantia possunt tangi hic ex his, quae habentur infra arti. 3. parte. 1. sed ibi notabo qualiter non concludit. Vide Scot. in 2. dist. 3. q 6. in solutione principali ad finem ubi expresse habetur ad propositum.*

† *Primo modo* ❴ *Vide Scot. 1. q. quoli. ar. 1. parte 2. ratione 1. vbi videtur velle, quòd constitutiuum sit idem constituto formaliter, vt patet de intellectualitate respectu essentiae, sed dic consequenter.*

Vide. F. & Bonetum, vbi supra.

Vide Scot. in reportationum dist. 33. q. 2. vbi expresse habet hoc quod tenet iste Doct. Nisi enim vidissem illum locum nunquam fuissem securus in hac difficultate. Et si argueretur ex natura identi tatis cum sit relatio primi modi, & per consequens mutua. 5. Meta. t. com. 20. qua re sequitur, quòd si homo est idem animali, quod etiam econtra, & vltra. Omne, quod sequitur ad aliud absolutè sequitur ad ipsum etiam eodem vtrique addito, quod non distrahit nec diminuit, sequitur ergo, homo est idem formaliter animali, igitur, & econtra. Responsionem quaere supra.

b Essentiae ❴ *Quaere. 5. Physi. & Meta. in Art. & in Sco. de distinctione praedicamentorum, & in p. 1. & alibi.*

c Quae habent ❴ *Tange hic qualiter ista dist. & praecedens possit esse in diuinis, tum quia non est distinctio realis extremorum, tum quia omnis relatio ibi videtur aut communis, aut hypostatica, sed consequenter bene ponderando.*

SED dices, videtur, quòd in diuinis non sunt plures formalitates, quia formalitas dicitur à forma, sed in diuinis nō sunt plures formę, ergo nec plures formalitates. Respondeo quòd argumentum nihil valet, supponit enim, quod superius negatum est, quòd scilicet formalitas dicatur à forma, sicut capimus formam, & licet admittatur, quòd formalitas à forma dicatur, † adhuc tamen argumentum non valet, quia similiter arguerem, essentiale dicitur ab essentia, sed in diuinis sunt multa essentialia. † Diony. ergo sunt multæ essentiæ, si istud argumētum non valet nec tuum: quòd istud non valeat, patet, quia concludit conclusionem hæreticam. Et ideo pro me, & pro te dico ad consequentiam, quòd nunquam bene arguitur à plurificatione cōsequentis, ad plurificationem antecedentis, † maximè in diuinis, imo nec etiam in creaturis, vnde licet ista consequentia sit bona. istę homo est sciens, vel qualis, ergo habet scientiam, vel qualitatem, tamen non sequitur, iste homo habet plures scientias, vel qualitates, ergo est plura scientes, vel plures quales. Dices, quòd nihil est ponendum in diuinis nisi, quòd habetur à ratione naturali, vel à fide, vel à sacra scriptura, vel ab aliquo doctore auctentico, † sed istę formalitates non habentur ab aliquo istorum, quòd debeant poni in diuinis, ergo non sunt ponendæ. Breuiter dico, quòd sicut ex vna de necessariò, & vna de contingenti infertur vna de contingenti ex primo priorum, ita, quòd ibi est bona consequentia, ita dico, quòd ex vna credita, & ex alia naturaliter cognita per bonam consequentiam potest inferri vna credita, modo sic est, quòd credimus, & catholice confitemur, quòd essentia diuina est communicabilis, & de facto communicatur tribus personis, & est absolutissima, paternitas autem nec est communicabilis nec communicatur nec est ens absolutum. Isti propositioni adeo vnam aliam naturaliter euidentem, quòd quandocunque aliqua sic se habent, quòd aliquid conuenit vni ex natura rei secluso opere intellectus, quod non conuenit alteri, est ibi distinctio ex natura rei. Et quando vnum est absolutum à parte rei formaliter, & quidditatiue, & aliud non, imo est formaliter relatiuum, illa dicunt distinctas formalitates: isti vltimę propositioni adde præcedentem, & realiter concludentes, quòd in diuinis sunt plures formalitates. Et

confirmatur per Beatum Auguſt. dicentem, quòd alio pater eſt, & alio pater eſt pater, quia pater eſt eſſentia diuina, ſed eſt pater paternitate. Ex hoc clarum eſt, quòd eſt diſtinctio inter eſſentiam diuinam, & paternitatē, & ſimiliter de alijs dicendum eſt. Item Hilarius de Trinita. dicit, quòd non efficit creaturam voluntas, [a] ſed poteſtas. Item genus, & differentia genere diſtinguuntur, & pluſquam genere, quia ſecundum Philoſophum. 4. Top. differentia non participat genus nec econtra, & tamē non realiter diſtinguuntur [b] igitur, &c. probatur etiam ratione, quia in diffinitione eſſet nugatio. Et ſi arguatur in tertia figura ſic, omnis homo formaliter eſt animal, omnis homo eſt formaliter rationalis, ergo rationale formaliter eſt animal. [c] Reſpondetur breuiter, quòd licet ex neceſſarijs nunquam ſequitur niſi neceſſarium, tamen ex propoſitionibus per ſe non ſequuntur propoſitiones per ſe, nec ex propoſitionibus formalibus, & quidditatiuis ſequũtur propoſitiones formales, & quidditatiuæ. Et ſi contra prę dicta arguatur iterum negando diſtinctionem formalem in diuinis, ſic, nulla eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ab eſſentia diuina, paternitas eſt eſſentia diuina, & ſimiliter filiatio, bonitas, ſapientia, & ſic de alijs, igitur paternitas non diſtinguitur formaliter ab eſſentia diuina, conſequentia eſt formalis, in quarto primæ. Maior eſt iſtorum formalizantiũ, quia nihil à ſe diſtinguitur ex natura rei, & formaliter, minor eſt catholica, ergo concluſio vera, quod eſt propoſitum, conſequentia non peccat nec in materia nec in forma. Reſpōdetur, quòd nec iſte ſyllogiſmus nec omnes tales ſimiles valent ex eo, quòd non regulantur per dici de omni, vel dici de nullo, ita, quòd fiat diſtributio in termino, vel extra terminum, in numero, vel extra numerum, [d] & tunc maior erit falſa in propoſito, & à nobis negata, & non conceſſa, videlicet iſta, nihil quod eſt eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ex natura rei ab eſſentia diuina. Et breuiter in omnibus talibus ſyllogiſmis in propoſitione, quæ eſt de nullo, debet poni nihil quod eſt, & in propoſitione quæ eſt de omni debet poni, omne, quod eſt.

ANNO-

Annota. Marginales.

† *Forma dicatur* } *An plures formæ sint in diuinis accipiendo formam vltimo modo considera.*

† *Essentialia* } *Hic posset imaginari distinctio de essentiali similis illi superius posita de quidditatiuo, ideo diligenter in omnibus vigila.*

† *Antecedentis* } *Vide Sco. in 3. dist. 6. & 8. & in 1. dist. 12. & 35. & 2. q. quoli. sed instantiam habere videtur in 3. dist in. 1. quæst. 3.*

Tenet gratia materiæ aliquando in creaturis, & quando scilicet consequens distinguitur in antecedentibus.

† *Auctentico* } *Fundamentum crasse ignorantium, & hypocritarum.*

Posset argui sic, quæ distinguuntur in superiori distinguuntur in inferiori, ergo quæ distinguuntur formaliter distinguuntur essentialiter, & realiter. Sed alij capiunt antecedens per oppositum. Considera bene, vt nosti, vide. F. 8. dist. 1. consla. q. 5. & alibi, & P. de aquila. 8. dist. 1. q. 4. & F. 8. dist. 1. ab oriente & alios formalistas. Et aduerte, quòd aliud est esse superius, & aliud communius seu in plus se habens, & similiter aliud esse quidditatem, & aliud aliquid quidditatis, vt supra notaui. Vide Sco. 3. meta. & alibi ad propositum. Aduerte hic, quòd sicut res sumitur multipliciter, vt supra patet ita, & realitas, ideo quotiens sumitur res totiens, & realitas, & econtra, similiter dicendum est de forma, & formalitate, ideo vbi plures realitates, & formalitates ibi plures res, & forma proportionaliter loquendo. Sed quia res, & forma sumuntur pro modis famosioribus, ideo vni tali correspondet pluralitas, &c. vide tamen Sco. in 4. dist. 2. q. 1.

a *Sed potestas* } *Hinc argu. pro potentia executiua. vide in 2. Sco. dist. 3. hac.*

Adde plures auctoritates scripturarum, & sanctorum hic si volueris. d. g.

b *Distinguuntur* } *Pro hac etiam distinctione generis, & differentia vide Auer. 1. Physi. c. 28. & præsertim præter opera-*

ionem

tionem intellectus propter simplices abnegantes vniuersalia in natura.

c Animal.} Potest dici, quòd ly formaliter est tanquam distrahens, vel saltim impediens, vide Sco. 2. dist. pri. parte. 2. q. 1. soluendo. 1. prin. & alibi sæpe quære. F. 8. dist. 1. consla. nbiabiliter, vnde tange consequenter plura hoc de identitate, & distinctione adæquata, & non adæquata mutua, & non mutua completa, & non completa, sed si volueris saluare consequentia dic, quòd aliter in antecedente accipitur identitas formalis, quia si antecedente fundamentaliter, & in consequente terminatiua, vt nosti, vt inferius magis explicabor hoc enim saltant multi scotistarum in declaratione huius diffinitionis, vt dixit vnde cautè loquẽdũ est in arduis quære. 5. Met. ad hæc 30. atq; 15. di. 1. optima ad propositum bene ponderãdò.

d Numerum} Distributio in termino, vt o. h. currit, ergo iste, hoc currit, extra terminum, vt. o. h. currit, igitur Socra. currit in numero, vt. o. h. currunt, igitur isti, homo currunt, extra numerum, vt. o. h. currunt, igitur iste, homo currit vide in paruis logicalibus, & super lib. priorum Parisienses hic.

ADhuc circa prædicta incidunt duæ difficultates, quarum prima est quòd ex eo quod dictum est quòd attributa in diuinis distinguuntur à se inuicem & ab essentia diuina formaliter, ideo quæritur vtrum quodlibet attributum habeat propriam infinitatem formaliter distinctam ab infinitate diuinæ essentiæ, cum prędicatio vnius de altero sit vera per identitatem vt dictum est. Respondeo breuiter † ꝙ omnia absoluta communia tribus personis habent propriam infinitatem formaliter distinctam ab infinitate diuinæ essentiæ,[a] verum est tamen quod omnia sunt infinita radicaliter ab essentia diuina, licet non formaliter vt dictum est. Secunda difficultas est vtrum concretum, & abstractum, distinguuntur formaliter siue ex natura rei, verbi gratia, homo & humanitas? Dico quòd non, immo sola ratione distinguuntur, quod patet primo per Scot.[d] dicentem quòd pater paternitas, generatio, generat generare, non distinguuntur nisi per modos significandi grammaticales qui sunt in voce ab intellectu. Et si dicas quod concedimus istam homo est ri-

ſibilis,& negamus iſtam,humanitas eſt riſibilis, quia humanitas eſt vltimate abſtractum, ergo oportet quòd ſit aliqua diſtinctio inter hominem & humanitatem. Reſpõdeo quòd vna non dicitur vera plus quam alia niſi propter modos ſignificandi grammaticales, qui ſunt in voce ab intellectu & non re ipſa † & ſic patet quòd tantum diſtinguuntur ratione. Si enim præciſeſt emus in re, dico quòd quicquid ineſt homini ineſt humanitati, quia nulla eſt ibi penitus diſtinctio,& hæc de 3. arti.minus principali.

Annota. Marginales.

† *Breuiter* ⁊ *Vide Sco.8. diſt.pri.q.3.& 5. q.quoli.& 13.q.4. q.1.optimè. Sed tange inſtantiam ex dictis eius. 3.q.prolog.& 2.q.quolibe. & 2.diſt.1.q.1. & 3. Similiter quare non ita eſt de exiſtentia, & neceſsitate. Et dic conſequenter plura bene meditando.*

a Verum ⁊ *Contra iſtam reſponſionem vide inſtantiam vbi ſupraponendo diſtributionem in termino eſſentia non diuina.*

b Dicentem ⁊ *Vide 26.diſt.1.reportationum,& in 28. vtriuſque.pri.& 4.q.quolib. quare Ockam, & alios nominales garulantes hic. Si informatio,& prioritas informationis eſt ex natura rei, quare non eſt diſtinctio ex natura rei, tu vero ſpeculare qui intelligis altiora.*

† *Non reipſa* ⁊ *Tange inſtantiam ad hominem quare Sco. in ante prædicamentis.q.8. & ea quæ ibi notaui copioſè ad hac.*

Quartus articulus partialis.

QVantum ad quartum articulum in quo videndum eſt de identitate & diſtinctione reali. Notandum eſt primo quòd multiplex eſt prioritas.[a] Prima eſt perfectionis & ſic dicimus quòd in vnoquoque genere eſt vnum primum ideſt perfectiſſimum. † Alia eſt prioritas generationis, & ſic illa[b] quæ ſunt priora generatione ſunt poſteriora perfectione, † ſaltem ſi prius concurrat intrinſecè ad eſſe poſterioris. Alia eſt prioritas naturæ † & eſt quando prius

quantum est de se non habet repugnantiam quòd sit sine posteriori, licet hoc sibi repugnet aliquando propter identitatem realem cum posteriori, vel propter aliquid aliud extrinsecum priori. Aliqui tamen scotistæ dicunt quòd prioritas naturæ vel esse prius natura, non est esse in aliquo priori simpliciter loquendo in quo non sit posterius, sed est præsuppositio huius ab hoc. Et istud confirmat Fran. in primo. Aliquando etiam prioritas naturæ dicitur illa, quæ est inter naturam & naturale. Aliquando dicitur, quæ est inter formalitatem & formalitatem in eadem natura, & hoc est tam in diuinis quam in creaturis, vt dicit Petrus de aquila libr. 1. dist. 12. † Dicit enim quòd prioritas duo dicit, primum est progressus de non esse ad esse in altero, & sic dicit imperfectionem, quia stat cum alietate naturarum, secundum quòd dicit, est præsuppositio huius ab hoc, & isto modo non dicit imperfectionem, quia potest stare cum identitate naturæ. Et sic in deo est prioritas naturæ isto secundo modo, remota imperfectione primi modi. Et per istam distinctionem vel declarationem possunt solui omnes auctoritates dicentes in diuinis non esse prius nec posterius. Alia prioritas est durationis. Pro quo notandum quod triplex est duratio. Prima est respectu dei, & sic æternitas est eius duratio, & ideo sic nihil est prius in duratione in diuinis. Secunda est respectu angeli & aliarum rerum permanentium † & talis duratio vocatur æuum. Tertia est respectu entium successiuorum vel quantum ad suum esse, vel quantum ad suum fieri, & talis duratio est tempus. Alia prioritas est prioritas originis de qua ait August. 1. de tri. quod nihil gignit seipsum, & ista est tã in diuinis quam in creaturis, & semper oportet quod sit distinctio realis inter originans & originatum † siue inter producens & productum secundum Scot. [c] prioritas originis est qua quis intelligitur esse à se, & à quo alius, posterioritas originis est qua quis dicitur vel intelligitur esse ab alio. vnde Fran. in prolo. q. 1. in fi. dicit quod primum signum originis est esse à se, & secundum est esse ab alio, veruntamen prius & posterius origine aliquando accipiuntur pro priori & posteriori natura, sicut exponebat Petrus de aquila in secundo membro, & sic dicimus quod pater prius origine est beatus quam generet, † quod non est intelligendum, vt cla-

rum est quod sit beatus à se & quod generet ab alio, sed quia antequam generes, præexigitur esse beatus.

ANNOTA. MARGINALES.

a Prioritas } *Tange hic plura de ordinibus, & prioritatibus diuersis, vt alibi sæpe notaui.*

† *Perfectissimum* } 10. *Met. c.* 1. *& inde.*

b Quæ sunt } *Tange instantiam ex.* 8. *Phy. tex. com.* 75. *&* 9. *Meta. vbi supra vide Sco. in* 2. *dist.* 1. *q.* 1. *&* 5. *quære Fran. & Io. canonicum. Considera diligenter quid sit iuxta Philosophi, & sui Commentatoris principia verificandum de his quæ, vt sic priora dicuntur veluti materia respectu formæ, & cælum respectu intelligentiæ propter nouos aueroicolas deliramenta fingentes: illud etiam qualiter verificatur, quòd priora generatione sunt posteriora perfectione siue in his, quæ sunt vnius vel alterius ordinis præsertim propter differentias indiuiduales, nam si quæreretur vnde proueniat maior indiuidui vnitas actualitas, & perfectio? mirandum erit de responsione cuiuscunque sectæ.*

† *Saltem* } 8. *Phy. tex. com.* 58. *&* 9. *Meta. t. com.* 15.

† *Naturæ* } 8. *Phy. tex. com.* 58. *&* 5. *Meta. tex. com.* 16. *Tange hic de ordine naturæ positiuo, & negatiuo, vide Sco.* 1. *dist.* 2. *&* 3. *dist.* 3. *& alibi.*

† *Dicii* } *Quære Sco. in quo. q.* 4. *arti.* 1.

Quære eum scilicet Petrum alibi nam 9. *dist.* 1. *videtur dicere oppositum huius.*

† *Et talis* } *Quære Boe.* 5. *conso. prosa.* 6. *& Scot.* 6. *q. quoli. & alibi.*

Quære Sco. in 2. *dist.* 2. *parte* 1. *copiosè.*

† *Originatum* } *Tange hic plura contra themistas negantes hanc prioritatem, & concedentes ordinem originis ignorantes propriam vocem quære. F. & alios scotistas, vt notaui. Pondera differētiam inter ordinem originis, & originationum, & inter originem simpliciter, & secundum quid.*

c Prioritas } *Vide* 2. *&* 3. *dist.* 1. *& alibi plerunque idem. Quære* 1. *dist.* 2. *& alibi plerunque.*

Tange

Tange hic plura caute incedendo. vide Fr. in primo consta. dist. 32. & OKam in primo di. 1. q. 4. soluendo motiua scoti. vide Sco in 1. dist. 1. q. 2. contra op. ar. 1. & tange instantiam contra illam prioritatem de qua dicitur in littera, quòd pater est prius beatus, quàm generet cum ipsa generatione actiua sit prius pater. Et dic consequenter bene ponderando. vide sco. 1. dist. 2. q. 1. & 14. q. quoli. & alibi sæpe, & ea, quæ ibi notaui ad hæc.

Recurre ad hunc Deum, vel ad ordinem prædicatorum inter se, & ad substantiam præsupposito tamen subiecto.

† *Generet ❴ Vide expressam auctoritatem Aug. in li. de tripli ci habitaculo contra huiusmodi obstinatos.*

SEcundo notandum quod realiter dicitur à reali, reale vero à re. Res autem vt ad propositum spectat sumitur à ratus ta. tum. & talis est triplex: quædam est essentiæ sicut est ipsa quidditas absolutè considerata, quædam existentiæ, & talis est in omni prædicamẽto, quædam vero subsistentiæ, & talis est in prædicamẽto substantiæ solum. In proposito autẽ reale sumitur à re secundo vel tertio modo dicta, non autem à re essentiæ, quia in diuinis est distinctio realis, & tamen est ibi vna essentia nec sumitur à re dicta à reor ris quæ est communis ad omnia entia imaginabilia, quia tunc inter chymeram & aliud fictitium esset distinctio realis. Tertio intelligendum quod in diuinis † res potest sumi dupliciter, vno modo essentialiter, & sic est tantum vna res, quia vna essentia & vna existentia, alio modo personaliter & sic in diuinis sunt tres res subsistentes. Istis præsuppositis pono duas conclusiones de identitate reali. Quorum prima est ista, illa sunt idem realiter, quæ sic se habent quod vnum non potest esse sine alio, seu vnum est impossibile separari ab alio absque contradictione. Et cum hoc quod impossibilitas separationis non proueniat à causa extrinseca, & quod vnum respectu alterius non sit originans, & aliud originatum, & quod non sint in pluribus rebus realiter distinctis. † Omnes istę tres particulæ sunt accipiendæ copulatiue, [a] ita quod vna conditio non sufficit sine alia, vnde non valet consequentia, hoc non potest esse sine illo, ergo est idem realiter il-

li, quia tunc quælibet relatio quæ inest essentiæ diuinæ per actum intellectus diuini esset realis, quia quicquid est idem rei est reale, [b] consequens est falsum, vt patet ex.30. dist. primi, aut quòd talis esset eadem illi essentiæ, quia impossibile est illam essentiam esse sine ea, quia si talis relatio posset esse noua, tunc intellectus diuinus posset mutari, consequens est falsum, sed talis impossibilitas prouenit à causa extrinseca; quia ab intellectu diuino. Similiter secundum Philosophum [c] contradictio est cœlum esse sine motu non quidem ex causa intrinseca in cœlo, sed ex causa extrinseca mouente, non tamen sequitur quòd cœlum sit motus realiter, licet non possit esse sine eo. Ista prima conditio probatur à Doctorem in secundo dist.1. q.2. & 5. sicut contradictio dicta de aliquibus est via concludendi distinctioné, ita impossibilitas recipiendi prædicationem contradictorio rum pertinentium ad esse, est via concludendi identitatem in esse, † & hoc vbi non est dependentia essentialis, quæ requirit distinctionem manifestam. Secunda conditio patet quia nihil seipsum producit, i. de tri. 1. Tertiam verò conditionem notanter posui propter relationes quæ licet non sic se habeant quòd vna possit esse sine alia, vel quòd vna sit producens & alia producta, quia tamen sic se habent quòd fundantur in pluribus rebus realiter distinctis, sicut patet de paternitate & filiatione, de duabus similitudinibus & æqualitatibus, ideo realiter distinguuntur, [d] Ex quo infero aliqua corollaria. Primum quòd omnia essentialia & notionalia essentiæ diuinæ vnica realitate reantur. Similiter omnia attributa sunt eadem realiter & cum essentia, & cum seinuicem, & cum personis diuinis, & personæ diuinæ cum essentia diuina. Secundum correllarium quòd omnes differentiæ essentiales modi intrinseci, in eodem supposito vnica realitate reantur. Tertium correlarium quòd omne superius est idem realiter cum suo inferiori. Et si dicas quòd distinguuntur realiter. Dico quòd istę duæ sunt concedendę, homo est idem realiter cum sor.& homo distinguitur realiter à sorte. [e] Quartum correlarium quòd illa quæ sunt in potentia obiectiua, nec distinguuntur realiter nec sunt idem realiter, quia ad identitatem realem & distinctionem, requiritur quòd vtrunque extremum sit aliquid positiuũ existens.

† Et ex hoc patet quòd distinctio realis est illa cuius extrema habent aliam & aliam realitatem formaliter positiuam actualis existentiæ vel saltem subsistentiæ, dicitur notanter, aliam & aliam realitatem, propter substantiam & propriam passionem, quæ non realiter distinguuntur, quia non habent nisi vnam realitatem existentię. Dicitur realiter positiuam propter negationes & priuationes, dicitur actualis existentiæ, propter quidditates [f] diuersarum specierum, quia quidditas, vt quidditas, non habet existentiam per se, dicitur vel saltem subsistentiæ, quia in diuinis est tantum vna existentia licet sint tres subsistentiæ.

Annota. Marginales.

† *Diuinis* ⸧ *Tange plura hic. vide sco. 2. dist. 1. parte 2. q. 1. soluendo 1. principale, & 8. dist. eiusdem, & alibi, vide 3. dist. 1. q. 5. & 36. dist. 1. vt supra notaui ad hoc, & tange instan. ad hominem hic, quia superius dixit, quòd quidditas sub modo vocatur essentia. Et dic consequenter ponderando, an etiam ens ratum extendat se ad rem essentiæ. considera plura addendo ex dictis super articulo primo, vt scis.*

† *Distinctis* ⸧ *Considera an identitas ista realis sit relatio realis, vel rationis, vide sco. optimè 5. Met. q. 2. de relatione, vide Philosophum 4. Met. t. c. 3. vbi describit identitatem, vel eadem realiter.*

Hic sequitur, quòd respectus rationis habent esse subiectiuũ contra aliquos. Quære magistrum, & scotum, & alios ibidem.

a Ita, quòd ⸧ *Vide sco. in 2. di. 3. q. 4. & vbi littera, & ea, qua ibi notaui copiosè ad hoc, & præcipuè de identitate relationis, & fundamenti, & aliorum, & adde plura pro, & contra.*

b Consequens ⸧ *Vide Sco. in quo lib. q. 3. ad finem.*

c Philosophum ⸧ *Quare 8. Phy. & 2. ca. & mu. & 9. atque 12. Meta. & 2. de ge. & alibi sæpe.*

Et 2. de anima tex. com. 4. 75. 47.

† *Et hoc* ⸧ *Aduerte nunquid solum existentia requiratur diuersa, vel subsistentia ad realem distinctionem propter relationes diuinas quæ sunt in tribus personis realiter distinctis, quia verba doctoris faciunt difficultatem, sed monuisse sat est: considera*

dera chartas reuoluendo.

d Distinguuntur } *Adde, quòd insurgunt ex natura rei, vt scis. Tange instantiam de notionalibus, vt scis. Sed dic consequenter.*

e A sorte } *Vt est in Platone distinguitur à socrate, & econtra, sed considera caste, & si distinguitur realiter, vtrum etiã distinguatur essentialiter speculare.*

Notificat hanc distinctionem in abstracto, quod de alijs non fecit.

† *Existens* } *Videtur ergo, quòd eiusdem simpliciter ad seipsum non sit identitas realis, considera bene: similiter potest dici, quòd non distinguuntur proprie formaliter nec ex natura rei entia in esse obiectiuo, vel si sic realiter suo modo, quo omnia bene ponderabis.*

f Quidditates } *Tange istam. ex 45. di. 4. q. 3.*

Tange hic plura de subiecto, & passione, vt nosti in via Scotica.

Quare super q. Sco. in Porphyrium ea, quæ notaui.

SEcunda cõclusio huius art. [a] est ista, quòd illa sunt distincta realiter quæ sic se habent disiunctiue, quod vnum potest esse sine alio, vel quòd vnum est producens & aliud productum, † vel quæ sunt in pluribus rebus realiter distinctis, & dixi disiunctiue, quia ad inferendum distinctionem realem sufficit habere aliquam istarum conditionũ, prima pars probatur per doctorem in secundo dist. 1. q. 5. Nihil est idem realiter. a. sine quo. a. potest esse realiter sine contradictione, quia aliter idem simul esset & non esset, quod videtur esse oppositum primi principij, ex quo principio videtur statim concludi diuersitas entium, quia si de aliquibus duobus dicantur contradictoria eodem modo quo dicuntur de eis, videntur esse non idem, & ita si contradictoria in esse & non esse dicantur de eis, videntur esse non idem in esse, siue non idem ens. Et confirmatur ratio, quia si istam propositionem, illa sunt distincta realiter quorum vnum potest manere sine altero, negaret proteruus, non videtur relinqui, vnde possit distinctio entium probari, diceret, enim proteruus quòd non tantum plures naturæ vt substantia, & accidentia communia

munia sunt eadem, sed quod sor. & Plato, vel sor. & lapis non differunt realiter, & si arguas contra sor. potest esse non existente Platone, ergo distingüuntur realiter, negabitur tibi consequentia, quia proteruus negabit tibi propositionem cui inniteris, qua negata perit tota doctrina Philosophi. 7. topic. ca. 8. & 9. qua docet quod problema faciliter destruitur per contradictionem inuentam, sed difficiliter construitur. Si autem negetur propositio ista non videtur posse destrui, quia si non destruitur per contradictionem, nec per aliquam aliquam oppositionem, aut saltem non faciliter. Ex quo infero quod [b] totum distinguitur realiter à suis partibus, loquendo de toto essentiali, integrali & quantitatiuo. Secundum correlarium quod res diuersarum speciarum eiusdem prædicamenti [c] actualiter existentia realiter distinguũtur, etiam materia & forma realiter distinguuntur. Tertium correl. [d] quòd tres personæ diuinæ distinguuntur realiter à seinuicem, & non sunt idem realiter, non obstante quòd vna non possit esse sine alia, quia hoc non est nisi propter vnitatẽ essentiæ. Dices arguendo contra, [e] quæcunq; vni & eidem simpliciter, sunt eadem simpliciter: illa inter se sunt simpliciter eadem, primo priorum & 1. physic. text. capit. 17. sed personæ diuinæ sunt idem realiter essentiæ, ergo inter se sunt eædem realiter. Dico breuiter omissis multis solutionibus quòd illa regula debet intelligi, quòd si aliqua vniantur vel identificentur realiter vni tertio quod sit hoc aliquid, idest incommunicabile, illa etiam identificabuntur inter se. Si vero illud tertium se habeat vt quale quid & vt communicabile, non oportet quod illa identificata in vno identificentur inter se. Et hæc de quarto articulo minus principali.

Annota. Marginales.

a Et ista] Hic videtur esse maxima dubitatio de gradibus formarum qualiter identificentur formis realiter si ab illis realiter separantur, & eo magis, quia forma præexistens non corrumpitur in aduentu sequentis, vt sensit Doct. 17. distin. 1. de gradibus charitatis.

† Productum } *Tange instan. de subiecto, & passione, qua dicitur plerunque in doctrina Sco. causari effectiue à subiecto, & quære ea, quæ notaui super q. Sco. in Porphyrium, & alibi.*

Verum est de diffinitione secus de accidente, quære ibidem.

b Totum } *Considera bene hic de distinctione totius à partibus an scilicet sit mutua an terminatiua, vel subiectiua, vt infra magis notabo.*

† Existentes } *Hic habetur qualiter est alia existentia subiecti, & alia accidentis, sed quid de materia existentia distincta dicetur quid etiam, & difficilius de totius existentia. Responde intelligens, & meditare, nunquid omne famosum sit capax veritatis.*

Exemplum in diuinis de generatione, & spiratione in patre, sed pondera istam & in creaturis similiter exemplifica.

c Actualiter } *Pondera ly actualiter existentia.*

d Quòd tres } *Tange plura hic de distinctione personarum inter se, & ab essentia, & proprietatibus, vt nosti.*

e Quæcunque } *Quære Scot. 2. dist. 1. parte 3. q. 1. soluendo 1. principale copiosè, & alios, vt nosti. Nam vario modo exponitur illa propositio à diuersis: quare examina omnia bene, & quomodo sit de toto & partibus dic consequenter.*

Quintus articulus partialis.

QVantum ad quintum articulum qui est de identitate & distinctione essentiali [a] noto aliqua. Primo quod duplex est ordo essentialis, † vt ad præsens sufficit, vnus est secundum quid, & est quando posterius dependet sic à priori, quod licet non possit esse sine illo per potentiam naturalem, potest tamen per potentiam diuinam, sicut est de accidente respectu substantiæ saltem de aliquo [a] & de substantia respectu causarum secundarum extrinsecarum. Alius est ordo essentialis simpliciter † & est inter illa quæ sic se habent quod implicāt contradictionem, etiam per quancunque potentiam, posterius esse sine priori, & accipio ibi ordinem essentialem pro dependentia essentiali, & sic dico ꝙ quandocunque aliquid habet ordinem essentialem isto secundo modo ad aliud in ratione dependentis ad independens

dens tali dependentia, identificatur realiter cum sua dependentia, sicut dicimus de creatura & sua dependentia, quam habet ad deum, & de toto respectu suarum partium. Secundo notandum quod identitas essentialis capitur dupliciter, vno modo pro illa identitate qua aliqua identificantur uni essentiæ singulari, & sic inter identitatem essentialem & realem non est differentia præterquam in diuinis, quia licet tres personæ Diuinę sint eadem realiter vni essentiæ singularissimè, & per consequens dicuntur esse idem essentialiter, non tamen dicuntur esse idem realiter. In † creaturis vero non est instantia, quoniam omnia eadem essentialiter sunt eadem realiter. Secundo modo capitur identitas essentialis pro illa identitate qua aliqua dicuntur esse de essentia alicuius, siue concurrunt intrinsecè ad essentiam alicuius. Istis notatis pono duas conclusiones. Prima quod omnia illa dicuntur esse idem essentialiter quæ identificantur realiter vni essentiæ singularissimę, capiendo primo modo identitatem essentialem vel quæ sunt de essentia intrinseca alicuius, capiendo identitatem essentialem secundo modo. † Ex quo infero quod quæcunque identificantur cuicunque singulari mundi siue indiuiduo siue supposito illa sunt idem essentialiter. Secunda conclusio quod illa distinguuntur essentialiter quæ habent diuersas naturas siue essentias realiter distinctas, vel quæ non concurrunt ad rationem intrinsecam & essentialē alicuius secundum duo membra posita in prædicta diuisione de identitate essentiali, ad quam conformiter posset dari vna diuisio de distinctione essentiali. Intellige tamē quod ad distinctionem, vel identitatem essentialem, & similiter ad quancunque identitatem [b] vel distinctionem quæ est secluso opere intellectus, requiruntur extrema esse positiua & existentia, quia accidens non potest habere nobilius esse & verius quam suum subiectum uel fundamentum. [b] Et si quæratur quòd cum ego non sim realiter idem cum antichristo vt clarum est, nunquid benè sequitur quod sum realiter distinctus ab eo. Dico quòd non, sed benè sequitur quòd sum sibi non idem, & sic de alijs, & hæc de quinto artic. minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

a Essentiali ǂ Aduerte, quòd distinctio formalis inter formalitates, essentialis inter essentias, realis inter res, & sic de alijs appropriate poni debét.

† Essentialis ǂ Aduerte, quòd diuisio essentialis ordinis datur in entibus non solum in essendo. sed etiam in causando, & hoc est verum apud theologos, quamuis peripateticos latuerit.

b De substantia ǂ Nota qualiter accidens separatum sit sine subiecto, & nunquid in Eucharistia quantitas sit qualitatis vltimatum subiectum. Vide Sco. 1. dist. 2. & alibi ad propositum, aduerte tamen ne decipiaris circa identitatem talis dependentiæ propter relationes comparatas ad suos terminos, & ad sua fundamenta, sed quid dices de dependentia scientiæ ab obiecto, speculare diligenter, quia non facilè cognosces an sit eadem sibi formaliter, vel realiter, vel tam formaliter quàm realiter distincta, quia scientia potest esse sine obiecto motiuo, & terminatiuè, vt patet de scientia Dei de lapide, vide Scot. 13. q. qua.

† Simpliciter ǂ Posset diuidi, vt supra de ordine naturæ, vt dictum est.

Ordo essentialis est in plus, quàm dependentia talis, vt patet in ordine prædicamētali, & specierū vniuersi, pōdera etiā quòd aliter est loquendum de his, quæ conueniunt, & distinguuntur, & aliter de his in quibus sic, vel sic. Tange altius plura hic.

† In creaturis ǂ Considera de toto, & partibus instantiam, vt infra notabo.

† Secundo modo ǂ Ergo materia, & forma sunt idem essentialiter, vide alios ad opp. Nota, quòd ad distinctionem essentialem requiritur alietas quidditatum, & existentiarum, vel subsistentiarum, ideò distinguitur à reali, & formali. Vide 2. dist. 1. in Sco. q. 4. & alibi, & in F. vt nosti.

c Vel ǂ Instantia de distinctione ex natura rei, sed considera.

d Fundamentum ǂ Vnaquaque distinctio talis est qualia sunt extrema siue positiua siue negatiua.

Sextus articulus partialis.

QVantum ad ſextum arriculum qui eſt de identitate ſubiectiua & eius diſtinctione eſt duplex modus dicen di. Primus quòd illa dicuntur eſſe idem ſe totis ſubiectiuè, quæ quidditatiuè conueniunt in aliqua realitate potentiali & contrahibili per realitates differentiæ. [a] Et per oppoſitum † illa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiuè quæ in nulla tali realitate quidditatiuè conueniũnt. Et ex iſto modo dicendi eliciuntur tria corollaria. Primum quòd quæcunque includunt idem genus quidditatiuè ſunt idem ſe totis ſubiectiuè. Secundum corollarium quòd omnia prædicamenta à ſe inuicem, deus etiam & creatura, ſe totis ſubiectiuè diſtinguuntur. Tertium corollarium quòd perſonæ diuinę ſe totis ſubiectiuè diſtinguuntur, & ſic ſecundum iſtum modum dicendi, identitas ſubiectiua eſt inferius ad idẽtitatem obiectiuam, & diſtinctio obiectiua inferius ad diſtinctionem ſubiectiuam, quæcunque enim ſunt idem ſe totis ſubiectiue, ſunt idem ſe totis obiectiuè & non econuerſo, & quæcunque diſtinguuntur ſe totis obiectiuè, diſtinguntur ſe totis ſubiectiuè, & non econuerſo ſecundum modum dicendi, quare &c. Alius modus dicendi eſt, † quòd illa dicuntur idem ſubiectiuè quorum realitates poſſunt ſimul eſſe in eadẽ re vel per identitatem realem, vel per modum informantis vel informabilis. Et per oppoſitum illa diſtinguuntur ſe totis ſubiectiuè quorum realitates non poſſunt ſimul eſſe in eodem numero alio prædictorum modorum, ſcilicet vel per modum informantis, vel per modum informabilis, vel per identitatem realem. Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum quodd omnia quæ ſunt in diuinis [b] ſunt idem ſubiectiue. Secundum quòd omnia in vno indiuiduo ſiue ſunt ſuperiora, ſiue accidentia abſoluta, ſiue reſpectiua ſunt idem ſubiectiue. Tertium corollarium quòd duo indiuidua eiuſdem ſpeciei maximè de prædicamento ſubſtantiæ, & etiam alterius ſpeciei [c] completę eiuſdem prædicamenti diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue. Quartum corollarium, quod duo contraria, & duo relatiua oppoſita maximè de ſecundo modo relatiuo-

relatiuorum, [d] similiter differentię essentialiter diuidentes genus distinguuntur se totis subiectiuè secundum istum modum dicendi. Et si quæras quis istorum modorum est probabilior. † Dico quod vterque est probabilis, nec est differentia inter eos [e] nisi in modo vtendi vocabulo, & ideo qui voluerit tenere alterum illorum dicas consequenter, & hoc de 6. art. minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

a Differentia ʒ *Hic habetur, quòd quæcunque sic identificantur composita sint ex rebus, vel realitatibus quarum altera est potentialis, & altera actualis, neque sufficit quidditas, & modus intrinsecus sicut est in Deo, & prædicamentis neque etiã realitas, & realitas sicut est in tribus personis realiter constitutis: de quibus archana speculare si poteris.*

† Oppositum ʒ *Hoc modo potest saluari, quòd materia, & forma sunt primo diuersa, & sic de multis alijs.*

Videtur, quòd potius diuersa quàm distincta talia deberent dici, sed tu saluabis vbique auctorem vbi apparentia sinunt.

† Quod illa ʒ *Isto modo describuntur communiter ab auctoribus, vt infra notabo descriptiones, si vero primum modum tenere volueris aliter describere potes.*

b In diuinis ʒ *Pondera illam, de personis ex descriptione harum, vt supra numeraui.*

c Complete ʒ *Nota ly complete, signanter.*

d Similiter ʒ *Pondera instan. de mouente, & moto, & dic consequenter.*

† Probabilior ʒ *Secundus modus communior, sed primus subtilior, vterque sustentabilis, & nunc vnus nunc alius necessarius ad dubia euadenda considera.*

e Eos ʒ *Quamuis iste dicat illos modos esse eosdem, tu tamen aduerte, quòd videtur omnino falsum, vt patet de sorte, & de albedine ipsius, quia licet possint idem dici secundo modo subiectiue nunquàm tamen dici poterunt idem subiectiue primo modo, vt patet, quia sunt diuersorum prædicamentorum.*

Septimus articulus partialis.

QVantum ad 7. f. de identitate obiectiua & eius distinctione, dico breuiter quod illa sunt idem obiectiuè de quibus potest prædicari aliquod prædicatum quidditatiue † siue illud sit limitatum, siue transcendens, siue dicat realitatem potentialem, siue non.[a] Et illa distinguuntur se totis obiectiue de quibus non potest predicari tale prædicatum quidditatiuè. Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum quod deus & creatura sunt idem se totis[b] obiectiuè, & etiam decem prædicamenta. Secundum quod passiones entis à seinuicem & ab ente distinguuntur se totis obiectiue. Tertium corollarium, quod differentię vltimæ, & breuiter omnia illa quæ sunt primo diuersa, distinguuntur, se totis obiectiue. Pro quo notandum quod aliud est dicere aliqua esse diuersa & differentia, nam differentia sunt alicui idem entia, hoc est dictum in aliquo quidditatiuè conueniunt, & in aliquo quidditatiuè differunt, iuxta quod dicit Scot. quod omnis differentia differentium reducitur ad aliqua primo diuersa, alioquin non esset status in differentibus, hoc notato: probatur sic propositum ratione[c] Sco. gratia exempli accipiantur duo differentia & sint sor. & pla. tũc sic sor. & pla. in aliquo conueniunt & per aliquid differunt, vt patet ex suppositο, accipiantur ergo illa per quæ diceret, & sint, a. & b. vel ergo, a. & b. sunt diuersa vel differentia, si sunt diuersa, habeo propositum, scilicet quod ista distinguuntur se totis obiectiue, si sunt differentia quæram sicut prius, vel ergo erit processus in infinitum quod est inconueniens, vel stabitur ad aliqua quæ se totis obiectiue distinguuntur, & hoc de 7. artic. minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Quidditatiue*} *Hic potest imaginari, quòd non requiritur necessario conuenientia quidditatiua vniuoce prædicabilis, sed vel illa, vel realis, uel denominatiua, uel conceptus uniuocus*

eus, & tunc cessant instantiæ de potentijs animæ, & primo diuersis, sed vbique valet consequentia in identitatibus, & distinctionibus, sed tu omnia masticabis bene.

Aduerte hic contra latrantes, quòd propter diuersitatem fundamentorum, & terminorum diuersificantur relationes, & ita identates, & distinctiones, licet igitur possent omnes præter opus intellectus reduci ad vnam, vel duas subiectiuè non tamen terminatiue, & fundamentaliter. Exemplum de Socrate comparato diuersimodè, & sic de alijs. Denominatio igitur, & variatio harum distinctionum fit in ordine ad extrema, quare tene cum isto, & alijs antiquis in numero, & varietate harum identitatum, & distinctionum, & salue instan. modernorum hoc bene examinando, & memor esto pauperis Hybernici. Quære alios formalistas hic vt nosti.

a Siuè non } *Aduerte, quòd ad hunc identitatem requiritur prædicatum vniuoce dictum non solum vniuocum, vt patet ex verbis doctoris.*

b Obiectiue } *Tange instan. ad hominem hic, & dic consequenter ponderando ly se totis hic.*

c Ratione } *Contra hanc probationẽ si dubitabis, quia differentiæ sunt per se diuersæ ergo per se entia. nam passio in secundo modo prædicata requirit subiectum in primo modo prædicari, vt sortes est per se risibilis in secundo modo, ergo est homo in primo modo. tex. com. 9. primo post. laborabit respondens in via peripatetica pro solutione ipsius assignanda.*

ARTICVLVS TERTIVS, & vltimus principalis.

QVantum ad vltimum artic. principalem pro complemẽto huius quæstionis qui est illatiuus & inuestigatiuus identitatum, & distinctionum, primo diuidendo in duas partes principales, sic procedam. In prima parte dabitur modus venandi distinctiones & identitates. In secunda parte dabitur modus inferendi vnam distinctionem & identitatem ex alia. Quantum ad primam partem, primo incipiam à distinctione rationis, & pro ampliori declaratione notandum

notandum quod distinctio rationis inuestigatur propter diuersas relationes rationis attributas [a] per actum rectum vel collatiuum intellectus eidem obiecto vel diuersis hoc modo, quia vel res realis comparatur ad rem realem vel realitas ad realitatē, & hoc vel ad seipsam vel ad aliam in vno & eodem obiecto formali, vt quando intellectus comparat colorem disgregatiuum in albedine, vel res rationis ad rem realem, vt quando intellectus comparat genus ad animal & econuerso, uel res rationis ad rem rationis † vt quando intellectus comparat genus ad speciem & econuerso, si primo modo, vel res realis comparatur ad seipsam vel ad aliam, si ad seipsam, vel comparatur vt intellecta ad seipsam non intellectam, [b] vel ad seipsam vt intellectam. Si secundo modo, vel igitur comparatur ipsa res concepta sub alio modo concipiendi, si primo modo, vel igitur sub modo concipiendi grammaticaliter [c] vt significando aliquid in recto vel in obliquo, vel logicaliter, puta in concreto vel in abstracto, & sic secundum diuersas comparationes intellectus ad res easdem vel diuersar, oritur distinctio rationis. Distinctio vero ex natura rei inuestigatur per quatuor genera oppositionis. † Primo per oppositionem relatiuam. Secundo per oppositionem contrariam. Tertio per oppositionem priuatiuam. Et quarto per oppositionem contradictoriam, sic quia impossibile est duo opposita siue relatiue siue priuatiue, siue contrarie, siue contradictorie simul eidem respectu eiusdem conuenire & differre, ideo &c. Exemplum de oppositione relatiua, vt quia intellectus agēs mouet intellectum possibilem, & intellectus possibilis mouetur ab intellectu agente, [d] concludimus ibidem esse distinctionem ex natura rei. Exemplum de oppositione contradictoria, vt quia superius est communicabile pluribus, inferius vero nō, ideo &c. Exemplum de oppositione priuatiua vel quasi priuatiua, vt quia essentia diuina est communicabilis pluribus personis, paternitas vero incommunicabilis † ideo &c. Exemplum de contraria oppositione, capiendo large contrarietatem, vt quia homo formaliter est ad se, dependentia qua dependet ad deum formaliter est ad aliud, ideo &c. Distinctio autem formalis facilis est ad inuestigandū, dummodo extrema sint positiua. Tamen quadruplici via potest inuestigari. Primo

per viam exclusionis. Omnia enim quæ sic se habent quòd vnum non est de conceptu quidditatiuo alterius, illa formaliter distinguuntur. Secundo per viam diffinitionis sic, quæcunque enim habent distinctas diffinitiones, quarum vna nõ includitur in alia, † illa formaliter distinguuntur. Tertio per viam descriptionis sic, quorum descriptiones sunt diuersę, illa formaliter distinguuntur, intelligendo per descriptionem † manifestationem constitutam ex genere & propria passione. Quarto per viam demõstrationis, sic quandocunq; aliquid est demonstrabile de aliquo, & de alio non, illa sunt distincta formaliter. Potest tamen addi quinto via reduplicationis † secundum Franc sic, quando aliquid competit alicui inquantum tale & non alij, sicut viuere competit homini inquantum homo & non lapidi, illa formaliter distinguuntur. Distinctio vero realis quadrupliciter poterit inuestigari. Primo per viam generationis sic, quorum vnum generatur alio non generato, illa distinguuntur realiter. Secundò per viam corruptionis. Tertio per viam originis. Quarto per viam separatę existentiæ vel subsistentiæ. Distinctio [e] autem essentialis quadruplici via inuestigatur. Primo per viam generationis. Secundo per viam corruptionis. Tertio per viam separationis. Quarto per viam dependentiæ. Distinctio tamen se totis subiectiue † per uiam actualis separationis poterit inuestigari isto modo, quando aliqua actualiter secundum esse existentiæ vel subsistentiæ separantur abinuicem, illa se totis subiectiue distinguuntur. Sed distinctio se totis obiectiue sic inuestigatur, quę in nullo quidditatiuè conueniunt, illa sunt se totis obiectiue distincta. Ex quibus sequitur quòd idẽtitas istorum [f] per oppositum eorum, quæ dicta sunt de distinctionibus poterit inuestigari.

Annota. Marginales.

a Attributas § Aduerte qualiter iste doctor opinatur inuestigari distinctionem rationis per actum rectum, quia videtur contra illud, quod est supra dictum de distinctione rationis articulo primo partialis.

† Rationis

† *Rationis* ʒ *Hic sequitur, quòd distinctio rationis non erit respectus à potentia ratiocinãte causatus contra dicta in primo articulo partiali, sed erige aciem rationis.*

b *Vel ad seipsam* ʒ *Pondera instantiam contra ly non intellectam, & dic consequenter.*

c *Grammaticaliter* ʒ *Vide Sco. in 1. dist. 2. q. 4. & pondera an concretum, & abstractum sint grammaticales modi significandi, vel logicales modi intelligendi, vt alibi notaui.*

† *Oppositionis* ʒ *Aduerte, quòd præter istas oppositiones est alia via per modum prædicationis, & verificationis essentialis, & denominatiua pro inuestiganda distinctione ex natura rei.*

d *Agente* ʒ *Tange hic plura ex Sco. de his motionibus, præsertim propter illos qui se aueroistas profitentur, tenendo realem identitatem intellectus agentis cum possibili, quia tunc idem erit mouens, & motum quorum terretisinata facile soluuntur, sed in doctrina doct. cum Arist. intentione qualiter intellectus possibilis causet intellectionem in seipso, vt opinatur doct. 3. di. pri. & 15. q. quoli. non facile euaditur: nam qualiter erit sibi ex natura rei distinctio, & penes quid attendatur, speculare Scotista. vide Sco. 2. dist. 2. q. 9. & 10.*

† *Ideo &c.* ʒ *Hic loquitur de distinctione ex natura rei extensiue, vt patet, tu vero restringe omnia, quia relatio distinguitur ab essentia diuina formaliter, & ex natura rei, sed ratione alterius causa.*

† *Exclusionis* ʒ *Vel per viam diuisionis in alios.*

† *In alia* ʒ *Hoc dicit propter superius, & inferius in linea prædicamentali.*

† *Descriptionem* ʒ *Tollit instantiam, sed considera adhuc instantiam cum eiusdem contingat esse plures passiones, dic, quòd non plura genera disperata saltem.*

† *Reduplicationis* ʒ *Aduerte, quòd ista via reduplicationis potius valet ad inuestigandam distinctionem ex natura rei, quàm formalem, quia tunc animal, & homo formaliter distinguentur.*

e *Distinctio* ʒ *Vel pone pro vno, duo prima membra, & pro quarto pone viam generum, & specierum, ut aliquibus placet. Sed omnia uanitas. Adde ut sup. notaui.*

ꝟ Subiectiua } *Hic loquitur secundum modum ponendi illam distinctionem.*

Tamen scias, quòd ad inuestigandas identitates plura requiruntur quàm distinctiones, quia facilius est destruere, quàm construere.

ſ Per oppositum } *Verum est in his quibus hac, & alia conueniunt, vel aliter considera bene ponderando.*

Secunda pars tertij articuli principalis.

QVantum ad secundam partem huius articuli primo inuestigemus modum inferendi vnam identitatem ex alia. Secundario vnam distinctionem ex alia. Quantum ad primum pono duas conclusiones, quarum prima est ista, quòd minima identitas† est identitas se totis obiectiue, quia ab oībus infertur, & ipsa nullam aliam infert. Secunda conclusio ꝙ maxima identitas est identitas rationis quia omnes alias infert, & non econuerso, post illam est identitas ex natura rei, quæ omnes alias sequentes infert & non econuerso. Similiter dico de identitate formali in rebus non compositis ex re & re, capiendo proprie identitatem formalem, ita quòd maior identitas infert minorem in talibus rebus, in rebus autem compositis ex re & re, identitas formalis non infert alias idētitates. Materia enim, & forma † sunt eædem formaliter composito a cum sint de sua diffinitione secundum philosophum. 7. meta. t. c. 9. & 35. & tamen distinguuntur realiter ab eodem. Identitas autem realis infert identitatem essentialem & etiam identitatem subiectiuam, secundum secundum modum dicendi de identitate subiectiua, non tamen secundum primum nec infert identitatem obiectiuam nec secundum primum nec secundum secundum modum dicendi † potentiæ enim animæ seu passiones entis sunt eædem realiter inter se, & essentialiter, & tamen distinguuntur se totis obiectiue cum in nullo quidditatiue cōueniant. Et si detur quòd conueniant saltem ego veniam ad primo diuersa per quæ istæ potentiæ animæ differunt, & ista erunt distincta se totis obiectiue & non realiter. † Et breuiter non possum videre quomodo una identitas per bonam conse-

consequentiam posset inferre omnes alias identitates licet aliquę aliquas inferant ut dictum est. Quantum ad secundum de modo inferendi unam distinctionem ex alia pono istam conclusionem quòd † maior distinctio infert minorem, tamen non uideo iudicio meo qualiter una distinctio per bonam consequentiam posset omnes alias distinctiones inferre licet aliquæ aliquas inferant. Minima tamen uidetur esse distinctio rationis, quia ab omnibus infertur, quod declaro sic, duæ potentiæ animę distinguuntur se totis obiectiuè eodē modo quo dictū est, & tamē non distinguuntur se totis subiectiue secundum secūdam opi. superius recitatam de distinctione subiectiua, nec etiam infert distinctionem realem, secundum omnes formalizantes, nec essentialem: materia etiam & forma distinguuntur realiter à composito, & tamen non formaliter, ut iam dictum est, ista mihi uidentur uera, licet multi formalizantes dicant oppositum, soluant tamen difficultates ibi tactas, uidelicet de potentijs animæ se totis obiectiuè distinctæ, & tamen non realiter nec essentialiter, quę etiam sunt eędem realiter non tamen obiectiuè, etiam de materia & forma, quæ sunt eædem formaliter cum composito, & tamen non realiter, immò distinguuntur realiter, nec vnquam Sco. ordinauit illas consequentias siue illationes, nec etiam habent aliquam rationem conuenientem, ideo eadem facilitate qua sic affirmantur & ordinantur, destruuntur. Et hæc de corpore quæstionis.

Annota. Marginales.

† *Identitas*] *Verum est, sed non gratia forma ideo est distributio accommod ta nisi aliter defendatur, vt infra notabo.*

† *Forma*] *Sed potius econtra nisi detur mutuitas.*

a *Composito*] *Posset hic probabiliter dici, quòd totum est idem formaliter partibus essentialibus, & etiam realiter, sed non econtra, & tunc valet consequentia in omnibus, vt patet. Contra hoc videtur esse intentio doct. in 3. dist. 2. & super 7. Metaphysi. Dic, quòd ponit tantum distinctionem ex natura rei, vel quòd est denominatio extrinseca, & terminatiue, & non formalis neque subiectiue, & in hoc saluaretur Auer. 1. Phys.*

sed qualiter tunc valet disputatio Scot. contra eum dic consequenter, & qualiter manenti non manens erit idem contra Sco.1.dist.2. & alia plura adde, vt scis, & dic consequenter, sed pondera argumentum, vt supra notaui in simili de identitate formali, & dic consequenter, vt ibi habes comparando, videlicet inferius ad superius. Sed adhuc subtilius possent plura hic introduci recurrendo ad diuersitatem rei totalis, & partialis, & quòd vno modo non manent partes corrup.toto. sed bene alio modo, quare 9.q.quol. & alibi. Considera etiam, quòd alia est identitas formalis Physice, & Metaphysice loquendo sicut alius, & alius modus prædicandi, vel forte non est concedenda identitas talis, & talis nisi præcisè in consideratione metaphysicali, & sic tenebit consequentia ab vna ad aliam.

Multa alia hic cogita si vis saluare in omnibus illas illationes valere, quòd omnino conari debet ingeniosus lector. a. Quære Bonetum vbi supra ad hac.

Vide Scot. in primo dist.36. & in 4.dist.43.q.3. & alibi, & alios ad propositum.

† *Dicendi* } *Considera vt supra notaui.arti.7.2.principalis, & applica primum, & secundum modum dicendi ad ea, quæ ibi dixit de diuersis modis accipiendi has duas identitates. Et quod dicit de potentijs animæ, & passionibus entis, quòd scilicet sunt eadem realiter inter se posset negari per se loquendo, sed verum est per accidens propter videlicet tertium, considera bene ubique.*

† *Realiter* } *Quære singularissime Sco.1.reporta.dist.33.q.2. de identitate, & distinctione formali terminatiue, & subiectiue, & eodem modo potest dici de alijs identitatibus, & distinctionibus, uide 35.distin.1. & 30. expresse ad propositum ponderando.*

† *Quòd maior* } *Tange etiam hic ea, quæ habet Sco.2.q. quolib.ad fi.de distinctione maiori, & minori intensiua, & extensiua, & quare originales formalitates Scoti, & logicam eius in formalitatibus, vt nosti. Pro opin. huius auctoris posset adduci illud dictum Sco.2.dist.1.q 4.in solutione princi. vbi dicit, quòd tam in rebus, quàm in intellectu differentia maior manifesta est. & ex illa concluditur frequenter differentia minor, quæ est immanifesta, notanter dicit frequenter, & non semper*

saltem

saltem grammaticè, quicquid sit de forma argumentandi. Facit pro alia via dictum Arist. 5. Met. t. com. 12. vbi vult, quòd vnitas maior infert minorem. Sagax lector eligat viam probabiliorem, sed si apparentia stringerent, cum communi via tenendum est.

AD argumenta principalia. Ad primum cum dicitur, ille formalitates vel sunt aliquæ res &c. dico quòd sunt aliquæ realitates, & non proprie aliqua res, sed magis aliquid rei, & cum infertur ergo distinguuntur realiter, verum est accipiendo distinctionem realem large pro omni distinctione, quæ est secluso opere intellectus, non tamen distinguuntur realiter accipiendo proprie distinctionem realem pro illa quæ est inter rē & rem. Ad secundum cum dicitur ex natura rei distinguuntur realiter, dico quòd verum est realiter idest per realitates & ex natura rei, non tamen sicut res & res, quia alia est distinctio rei, & alia ex natura rei, vt dictum est. Ad tertium cum dicebatur, sicut se habet res subiecti, &c. dico quòd proprie non est hic locus à transmutata proportione, oportet quòd sint distinctæ res, quia proportio est tantum rerum, & per consequens tantum fundatur in illis quæ sunt res & res, cum igitur res subiecti non sit alia res à re passionis, sed eadem & indistincta, ideo non potest fundare proportionem, nec per consequens erit locus à transmutata proportione. Vel aliter dicitur, licet ista solutio sit bona quòd similitudo argumenti non valet, est enim similitudo & dissimilitudo, similitudo est ista quòd sicut res subiecti non potest esse sine re passione, ita formalitas non potest esse sine formalitate passionis, † dissimilitudo autem propter quam claudicat, est quia res subiecti transit in identitatem realem cum re passionis, & econtra, formalitas [a] autem subiecti non transit in identitatem formalem cum formalitate passionis, nec econtra, quare &c. Ad quartum [b] cum dicitur quòd formalitas substantiæ est vera res, dico quòd omnis talis est vera res si sit substantia in recto vnde eo modo quo talis formalitas est substātia vel aliquid eius est res, modo non omnis formalitas substantię est substātia in recto, sed aliqua in recto, & aliqua in obliquo,

 quare

quare proprie non debet dici illa, quę est in obliquo propriè substătia sed substătię, & ideo nō oportet quòd illa quæ sunt distincta per formalitates, semper distinguantur sicut res & res, sed sicut rei & rei. Ad quintum cum dicitur, quòd quæcunque habent diuersas diffinitiones distinguuntur realiter [c] verum est si habent diuersas diffinitiones quidditatiuas constitutas ex genere & differentia, non oportet autem si habeant solum diuersas rationes formales ab intellectu ex natura rei formaliter conceptibiles. Ad sextum cum dicitur quòd tunc ab vno & eodem &c. Dico quòd ab vno & eodem non potest sumi vnitas rerum & pluralitas rerum respectu eiusdem. Dico tamen quod ab vno & eodem potest, sumi vnitas rei & pluralitas formalitatum [d] quæ non opponuntur in eodem nec repugnant. Ad septimum cum dicitur accipio formalitates subiecti, & propriæ passionis &c. admitto totum. Et cum post dicitur, vel his formalitatibus subiecti & passionis est aliquid commune vniuocum vniuoce dictum, habent tamen vnam communem realitatem subiectiuam, in qua realiter conueniunt & differunt, licet nō quidditatiue. Et cum vltra dicitur quæcunque distinguuntur se totis obiectiue, distinguuntur se totis subiectiue & realiter. Dico quod argumentum est bonum contra illos qui dicunt quod distinctio se totis obiectiue infert distinctionem se totis subiectiue, & omnes alias, sed ego non dico sic, dico quòd aliqua se totis esse diuersa potest esse, dupliciter, vno modo in realitate obiectiua, & sic illę formalitates subiecti & propriæ passionis sunt primo diuersæ nec postea sequitur quod distinguantur realiter. Alio modo in realitate subiectiua [e] & sic realitas & formalitas subiecti & passionis sunt primo diuersæ, quia conueniunt in realitate & essentia subiecti & passionis, & in ea identificātur realiter. Ad aliam probationem cum dicitur quærendo de illo in quo conueniunt, vel est ens reale vel rationis. Dico quod in nullo conueniunt quidditatiuè, ideo illud non est ens reale, nec ens rationis, dico tamen quod in aliquo conueuiunt denominatiue, & illud est ens vel res transcendenter, [f] dico etiam quod conueniunt in realitate subiectiua, sicut dictum est. Ad octauum cum dicitur quæcunque distinguuntur quidditatiue &c. nego, ad probationem, quia quidditas & res [g] idem sunt, verum

est,

est, sed in adæquate, quia cum vnitate rei pot est stare pluralitas formalitatum. Ad 9. cum dicitur ab Herueo, nulla passio &c. transeat, pro nunc, postea cum dicitur in minori, sed distinctio est passio entis, concedatur totus ille processus vsque ad minorem prosillogismi, & cum dicitur, omne ens est reale vel rationis vt patet. 5. metaph. dico quòd omne ens est reale, idest secluso opere intellectus, vel rationis, idest per opus intellectus postea cum infertur, ergo omnis distinctio est realis vel rõnis, dico quòd omnis distinctio est realis, idest secluso opere intellectus, quæ à nobis vocatur distinctio ex natura rei, vel rationis, idest per opus intellectus, tamen inter illas distinctiones mediat distinctio ex natura rei & formalis. Ad decimum cum dicitur, quæcunque distinguuntur numero &c. [h] concedo illam maiorem & nego minorem, scilicet quòd quæcunque distinguuntur formaliter distinguuntur numero Et ad probationem, quia quæcunque distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatiuè, transeat [i] licet quęcunq; distinguuntur quidditatiuè distinguuntur specifice, nego illam, & si adhuc concederetur non sequeretur vltra, distinguuntur specifice, ergo distinguuntur numero, quia secundum eos actio & passio distinguuntur specie, † & tamen sunt vnus motus numero, vt ipsi dicunt, quare &c. Ad vndecimum cum arguebat Fran. de marchia illa quæ habent realiter & essentialiter diuersas formas &c. concedo accipiendo formam primo & secundo modo, † non autem accipiendo formam quinto modo. Et ad minorem cum dicit, quæcunque distinguuntur formaliter distinguuntur per formas, verum est per formas, idest quidditates & accipiendo formam quinto modo, non autem accipiendo formam pro forma accidentali vel substantiali, ideo totus processus sequens non valet, quia procedit ex falso intellectu. Ad duodecimum cum dicebatur nisi illa quæ formaliter distinguuntur &c. concedo respectu illorum à quibus facit differre vel distingui realiter, & dico breuiter quòd eo modo quo formalitas est principium distinctiuum eo modo facit differre, si realiter realiter, si formaliter formaliter. Ad confirmationem potest dici quòd non est simile, quia in differētia rationis est aliquid actuale, puta ipsa relatio rationis, & aliquid potentiale, puta ipsum subiectum vel fundamentum.

tum. † Non autem oportet quòd ita sit in omni distinctione ex natura rei.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Dissimilitudo* } *Clarius potest responderi ad argumentum concedendo, quod infertur per commutatam proportionem, & est verū, quòd sicut res subiecti est eadem cū re passionis, ita formalitas subiecti est eadem cum formalitate passionis vniformiter, idest realiter, quòd si inferatur sunt idem realiter, ergo formaliter est fallacia consequentis, vt patuit, si vero in commutata proportione inferatur, quòd sicut res subiecti est eadē realiter cum re passionis, ita formalitas subiecti eadem formaliter cum formalitate passionis, non sequitur neque probare poterit aliquis thomista in barocho. Aduerte qualiter potest accepi formalitas passionis alia ab ipsa formalitate subiecti quum passio sit respectus cuius dependentia ad terminum est sua quidditas, & fortius est dubium in terminis de relatiuis, qua diligenter specülare.*

a Formalitas } *Considera hic plura, quare Scot. 8. di. pri. oxo. & 45. dist. primi Parisien.*

b Cum dicitur } *Potest clarius dici negando, quòd quacunque distinguuntur formaliter distinguantur per substantiam, vt patet in accidentibus. & in substantijs, illa maior est vera, & minor falsa vniuersaliter loquendo, vt patet de homine, & risibili.*

c Realiter } *Targe instantiam, & maxime non tenendo distinctionem realem prędicamentorum.*

d Qua non } *Quia distinctio non tollit quamcunque vnitatem disperat. m, sed oppositam.*

e Dico } *Considera an sit vniuersaliter verum, & tange hic instantias.*

Considera euasionem alio modo, vt supra notaui plura addendo.

f Subiectiua } *Accipit identitatem subiectiuam secundum mo 'um.*

g Transcendenter } *Hic sequitur apertè, quòd diuersitas obiectiua,*

ctiua, licet habeat vniuocum prædicatum, non tamen vniuoce dictum.

b Et res } *Sumendo rem de qua est sermo argumentum supponit falsum, & ideo clarius potest responderi. sed si res communiter sumatur totum est concedendum, & nihil ad b. si proprie sumpta, aliter non. Quære Sco. 13. di. 4 pro hoc.*

i Concedo } *Aduerte qualiter iste concedit primam propositionem quæ videtur falsa, & posset clarius responderi aliter, vt patet discurrenti.*

X Licet } *Tange instantiam ex dictis supra articu. 2. secundi principalis vbi dixit, quòd est accepturus formalitatem secundo modo ibi assignatam in his locutionibus: dic consequenter bene ponderando.*

Considera qualiter hoc sit verum, quòd in distinctione rationis fundamentum sit potentiale, & non in distinctione ex natura rei, quia minus videtur vt patet.

Hic patet leuitas aduersariorum credentium expugnare scoticam veritatem, & in æquiuocis laborant peccantes in arguendo veluti parmenides, & melissus, quia falsa sumunt, & intentum non concludunt.

† Et tamen } *Instantia singularis est illa de actione, & passione pro neganda illa propositione apud thomistas, imo secundum hoc quo distinguuntur genere non distinguuntur specie, & numero, & ideo tutior est scotica veritas in via Philosophi.*

† Non autem } *Vide supra parte 3. arti. 2. prin. Considera aliter. Hoc facit pro ista imaginatione quam supra notaui de per se distinctione, & per accidens identitate aliquorum, scilicet in tertio, vel ratione infinitatis extremorum, considera bene totum, & dic consequenter.*

† Fundamentum } *Aduerte, quòd omnes ferè opinantur esse distinctionem rationis in hac propositione dicendo. sor. est sortes, vt inquit auctor formalitatum, sed ego non video uerum esse secundum principia Sco. quia ibi non est intentio secunda subiecti, & prædicati, quia in prædicatione primi modi extraneantur intentiones secundæ neque ly sortes est subiectum, neque post copula ly sortes est prædicatum, sicut etiam dicendo homo est animal, patet ex doct. subtils. q. 8. uniuersalium. tu uero solue si potes, & sustine auctorem, & Mauritium Trom-*

betam

betam viros excell. qui forsan non aduertunt, quòd si est ibi distinctio rationis, tunc falsum erit, quod dicit Scotus. 8. q. uniuersalium, & 16 quòd in hac propositione, homo est animal, homo non est species, neque animal est genus, inquit Sco. quia remouentur intentiones à fundamentis, quando uniuntur cum hoc uerbo est. ubi patet, quòd magis uidatur animal ab homine ratione distingui, quàm fortes, a forte & ideo speculare quod latet.

Expliciunt formalitates Moderniores de mente Doctoris subtilis Ioannis Scoti.

EXCEL-

EXCELLENTISSIMI THEOLOGI MAGISTRI

STEPHANI BVRLYFER

Epitomata in ſormalitates iuxta doctrinam Scoti,

Articulis tribus diuiſa.



CVM multi pro introductione doctrinæ Scoticæ varia de diſtinctionibus, & formalitatibus eiuſdem Doct. ſubtilis, inconſona tamen ſuis dictis ſcripſerint, in quibus ſcholaſtici falſo eruditi à veritate nō modicè ſunt alienati, placuit pro communi ſtudere volētium vtilitate mentem doctoris eiuſdem de ea re in hoc opuſculo oſtendere. Et primo quorundam modus dicendi ponetur, ſecundo illius modi dicendi falſitates redarguentur, & poſtremo ueritas ſuccinctè aperietur.

ARTICVLVS PRIMVS in quo ponitur opinio aſſerentium ſeptem modos eſſe diſtinctionum.

QVantum ad primum aduertendum eſt quòd ab aliquibus formalizantibus doct. ſubtilem (vt aſſerunt) ſequentibus ponuntur ſeptem modi diſtinctionum [a] quorum primus eſt diſtinctio rationis, ſecundus diſtinctio ex natura rei, tertius eſt diſtinctio formalis, quartus diſtinctio realis, quintus diſtinctio eſſentialis, ſextus diſtinctio ſe totis

ſubie-

subiectiue, septimus est distinctio se totis obiectiue, quibus econuerso correspondent septem modi identitatum. Quorum primus est identitas rationis, secundus est identitas ex natura rei, tertius identitas formalis quartus identitas realis, quintus identitas essentialis, sextus identitas se totis subiectiue, septimus est identitas se totis obiectiue. Hi autem modi identitatum possunt cognosci per modos oppositos distinctionum. Quorum primus est distinctio rationis, quæ distinctio secundum eos est illa, quæ habet fieri per actum intellectus comparatiuum seu collatiuum, vt sortes est sortes, sor. positiuus à parte prędicati distinguitur à sor. posito à parte subiecti sola ratione & nón ex parte rei siue ex natura rei. Distinctio autem ex natura rei, secundum eos est illa quę est inter aliqua extrema, de quibus prædicata contradictoria possunt verificari prçter opus intellectus, vt se habent totum & partes, superius & inferius, abstractum & concretum. Totum enim habet esse constitutum. Constitutum autem & non constitutum contradicunt, similiter superius est præter opus intellectus multiplicabile in plura, [b] inferius autem non multiplicabile, multiplicabile vero & non multiplicabile sunt contradictoria. Distinctio autem formalis est illa quę est inter aliqua duo quorum vnum non includit aliud in primo modo dicendi per se vt inter subiectum & suam propriam passionem. Distinctio vero realis est illa quæ est inter aliqua duo quæ sunt res & res. † Illa vero sunt res & res quorum vnum potest corrumpi alio remanente & econuerso, vt sor. & plato, vel quorum vnum potest per diuinam potentiam esse sine alio vt paries & color existens in eo, & omne accidens per accidés respectu sui subiecti, illa etiam sunt res & res quorum vnum est per se causa efficiens vel finalis & aliud per se effectus, [c] quia idem realiter non potest causare seipsum. Illa etiam quorum vnum est generans & aliud genitum, quia nulla res seipsam gignit secundum Aug. lib. 1. de tri. vt in diuinis pater & filius. Distinctio essentialis est illa quę est inter aliqua quę per aliquam potentiam possunt separari à seinuicem, vt sor. & pla. paries & albedo sua, & sic differunt distinctio realis & distinctio essentialis secundum istos in creaturis, quia quæcumque distinguuntur essentialiter in creaturis distinguuntur realiter, & econuerso quæ-

cumque diſtinguuntur realiter etiam diſtinguuntur eſſentialiter in creaturis, reperitur tamen in diuinis diſtinctio realis perſonarum ſine diſtinctione eſſentiali ipſarum cum habeant eandem eſſentiam, ſic ergo ſecundum eos diſtinctio realis in plus ſe habet quam diſtinctio eſſentialis. † Diſtinctio ſe totis ſubiectiue ſecundum eos, eſt illa quæ eſt inter aliqua duo extrema quorum realitates ſunt diſtinctæ & ab inuicem ſeparatę in actuali exiſtentia, ita quòd non conueniunt in aliqua realitate ſubiectiua ſeu actu exiſtẽdi, vt duo indiuidua eiuſdem ſpeciei. Nec enim coincidit iſta diſtinctio cum diſtinctione reali, nam ibi non requiritur de neceſſitate ſeparatio actualis, hic autem requiritur vnde corpus & anima vnita diſtinguuntur realiter, quia licet non ſint ſeparata actu poſſunt tamen ſeparari & vnum poteſt corrumpi alio remanente, & tamen non diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, conueniunt enim in realitate ſubiectiua cum ex his conſtituatur vnum ens per ſe. Diſtinctio ſe totis obiectiue eſt illa quæ eſt inter aliqua duo extrema quæ in nullo conceptu reali communi conueniunt quidditatiuè, vt ſunt duæ vltimę differentiæ & per iſtas ſeptem diſtinctiones facilè patent ſeptem identitates per oppoſitum ad illas. Ex his inferuntur aliqua corollaria. Primum eſt quòd vltima diſtinctio arguit omnes alias & penultima arguit omnes alias præter vltimam, & ſic aſcendendo vſque ad primam non autem econuerſo ſic ſe inferunt, prima enim non arguit ſecundam nec ſecuuda tertiam, & ſic de ſingulis deſcendendo vſque ad vltimam. Secundum corollarium, identitates non ſic ſe ſe inferunt ſicut diſtinctiones oppoſitę, vltima enim identitas non arguit penultimam, † & ſic aſcendendo vſque ad primam. Sed oppoſito modo ſe habent, quia prima arguit ſecundam & ſecunda tertiam, & ſic deſcendendo vſque ad vlt. Tertium corol. maior identitas quæ pōt eſſe eſt identitas rationis, quia ipſa omnes infert alias. Quartum corol. quòd minor identitas quæ poſſit eſſe eſt identitas ſe totis obiectiue quia ipſa nullam aliam infert. Quintum corol. maior diſtinctio quæ poteſt eſſe eſt diſtinctio ſe totis obiectiue & minor eſt diſtinctio rationis, ratio primi eſt, quia diſtinctio obiectiua omnes alias infert, ratio ſecundi eſt quia diſtinctio rationis nullam infert. Sextum corollarium quòd cum di

ſtinctione

stinctione rationis stat identitas ex natura rei, & cum distinctione ex natura rei, stat identitas formalis, & sic de sing. ascendendo, vnde animal & homo distinguuntur ex natura rei, & tamen sunt idem formaliter cum animal includatur in homine in primo modo dicendi per se. Septimum corollarium est, cum distinctione obiectiua nulla stat identitas. Octauum corollarium est cum identitate reali stat distinctio formalis ex natura rei, hæc omnia patent ex præmissis.

ANNOTA. MARGINALES.

a Quorum } Modi identatum, & distinctionum 7. sunt famosi quos iste doctor breuibus enumerat, & eorum fundamenta, & conclusiones resumit ex determinatis apud aucto. formalitatum in toto suo tractatu precedenti.

b Inferius } Aduerte qualiter est hoc ratione dictum verum quod superius est multiplicabile in plura præter intellectum, & secundum quam vnitatem dicatur multiplicari, de quo vide Sco. 3. dist. 2. q. 7.

† Res & res } Hic patet error Terministarum in via theologica de identitate quantitatis cum substantia & similiter de relationibus quia vbique est alia & alia existentia loquendo in his quæ separari possunt per diuinam potentiam.

c Effectus } Hic esto cautus ne decipiaris de causalitate scibilium quæ requiritur in demonstrationibus in quibus non est realis distinctio & tamen est vera causa primo poste. tex. com. 5. quia verum scire est per veram causam cognoscere. Patet ex hac narratione quòd non solum dicta magistri Ant. sirecti sed & aliorum antiquorum formalizantium intendit impugnare quia plura omittit quæ ipse posuit & plura additque non dicit. Quære. p. t. & Fran. & formalitates breues quæ attribuuntur antiquitus Sco. vt nosti, vide in prin. 1. physic. fratrem Nicolaum de orbellis. Fuit enim Ant. sirecti iunior hoc viro & vere, discipulus eius. Aduerte quòd vniuersaliter est hoc verū nedū de identitate & distinctione immo de vnitate & pluralitate numerali specifica generica & transcendenti in quibus est consequentia contrario modo, etiam præter hoc est verum vt si. b. inferret, c. tunc non, c. inferret non. b.

aliter

aliter erit fallacia consequentis, vt patet discurrenti per non conuertibilia.

† *Essentialis*} *Hic narrat distinctionem subiectiuam panes secundum modum, & non primum qui principalior est in hoc modo distinctionis, quia distinctio obiectiua infert illam distinctionem subiectiuam primo modo, & non secundo modo, vt patet speculante.*

† *Penultima*} *Aduerte, quòd hoc est famosum apud scotistas quòd identitas ex natura rei infert formalem, quod ego non video esse verum, loquendo de identitate ex natura rei, & formali, vt superius diffiniuit, quia identitas formalis arguit essentialem inclusionem prædicati in subiecto, qua non potest stare cum identitate ex natura rei, quia non econuerso in formali prædicatione, & per consequens inclusum, & non inclusum dabitur ex natura rei: tu vero diligenter considera, nec decipiaris te ipso.*

ARTICVLVS SECVNDVS, in quo decem redargutionibus refellitur supradicta opinio.

SEd ista opinio licet sit multum communis & famosa apud multos scotistas, videtur tamen continere multa falsa nec sequitur doctorem subti. immo manifeste asserit aliqua contra ipsum, [a] Ideo hoc secundo loco arguo contra eã probando primo quòd nulla sit distinctio ex natura rei minor distinctione formali, & quòd distinctio ex natura rei non potest stare cum identitate formali, qnia quæcunque distinguũtur ex natura rei distinguuntur formaliter & econuerso, ergo distinctio ex natura rei non stat cum identitate formali, nec est minor ipsa, consequentia est manifesta, & antecedens quo ad secundam sui partem conceditur, ab eis. Sed quo ad primam probatur, quia quæcunque distinguuntur ex natura rei dicunt aliam & aliam rationem formalem, sed quæcunque dicunt aliam & aliam rationem formalem distinguuntur formaliter, ergo quæcunque distinguuntur ex natura rei distinguuntur formaliter: minor est cuidens, &

maior probatur discurrendo per omnia illa quę ipsi ponunt distingui ex natura rei & non formaliter, primo de superiori & inferiori, manifestnm enim est quòd superius & inferus habent aliam & aliam rationem formalem † cum ratio inferioris sit extra rationem superioris, similiter sicut ipsi dicunt, ratio socratis est incommunicabilis, ratio autem hominis est communicabilis. Sed eadem ratio formalis non potest esse communicabilis, & incommunicabilis, similiter patet de toto & partibus, ratio enim formalis totius est alia à rationibus formalibus partium, cum eadem ratio formalis non sit constituta, & non constituta, constituens & non constituens, similiter de modo intrinseco & de re cuius est modus, licet enim modus intrinsecus sit ille qui additus alteri non variet rationem eius formalem, vt patet de albedine & eius gradibus, albedo enim intensa & remissa sunt eiusdem rationis formalis, non est tamen talis modus conueniens rei in primo modo dicendi per se, quare non erit idem formaliter cum re cuius est modus, licet forte propriè non distinguatur formaliter à re cuius est modus, quia ad distinctionem formalem requiritur fortassis quòd sit, quidditas & quidditas. Modus autem intrinsecus non est propriè formalitas vel quidditas, quia quidditas addita alteri variat rationem formalem eius seu constituti per illam vt rationale & irrationale si addãtur animali, constituunt species habentes diuersas rationes formales, non sic modus intrinsecus, vnde nulla ratio quidditatiua potest addi alteri quin variet speciem vel simpliciter, hoc est de vna specie aliam faciat contrariam vel disperatam: vel secundum quid, hoc est de non tali specie facit talem speciem, puta si addatur differentia pertinens ad esse quidditatiuum generi facit speciem specialissimam, & non præfuit talis species specialissima, sed tantum præfuit species intermedia. Patet quarto de diffinitione & diffinito, nam ratio formalis diffiniti est alia à ratione formali diffinitionis, ratio enim formalis diffiniti est ratio totius, & ratio formalis diffinitionis est ratio partium, nam dictum est quòd est alia ratio formalis totius & alia partium. † Item manifestum est quòd alius est per se conceptus diffinitionis, alius diffiniti, accipiendo pro conceptibus significatis, ergo aliam & aliam conceptibilitatem dicunt

diffinitio

diffinitio & diffinitum. Sed tales conceptibilitates non sunt nisi rationes formales seu obiecta formalia conceptibilia, ergo diffinitum & diffinitio dicunt aliam & aliam rationem formalem, assumptum est doc. subtilis, in secunda dist. primi, † vbi ex intentione probat illud duobus aut tribus medijs. Et confirmatur tota ista ratio, quæcunque important aliam & aliam quidditatem, illa distinguuntur quidditatiuè & formaliter. Sed omnia illa quæ distinguuntur ex natura rei important aliam & aliam quidditatem: ergo omnia quæ distinguuntur ex natura rei distinguuntur quidditatiuè & formaliter, † igitur distinctio ex natura rei non potest stare cum identitate formali nec est minor ipsa: maior est manifesta, quòd vbicumque est alia & alia quidditas ibi est distinctio quidditatiua, sicut vbi est alia & alia res ibi est distinctio realis, modo constat quòd omnis distinctio quidditatiua est formalis, minor est sufficienter probata per discursum factum in præcedenti ratione, patet enim per ipsum manifeste quòd omnia quæ ipsi ponunt distingui ex natuta rei & nõ formaliter habent aliam & aliam quidditatem, vel saltem dicunt quidditatem & modum intrinsecum eius. Si dicatur quòd concretum & abstractum distinguuntur ex natura rei, & non habent aliam & aliam quidditatem. Dico quòd hoc est falsum, quia quæcunque distinguuntur solum pęnes diuersos modos concipiendi idem obiectum formale sola ratione distinguuntur & non ex natura rei. Sed concretum & abstractum solum distinguuntur pęnes diuersos modos cõcipiendi idem obiectum formale, igitur solum ratione distinguuntur & non ex natura rei, maior est manifesta, quia sola diuersitas concipiendi idem obiectum formale in numero non arguit distinctionem ex natura rei, minor est doctoris subtilis, in secunda dist. pri. q. 4. quære. idem. 8. dist. 1. vbi supra † & in pluribus alijs passibus suæ doctrinæ.

ANNOTA. MARGINALES.

a Contra ipsum } *Quamuis in maxima veneration habeo excellentissimum virum & summum Scotistam ipsum reputo, quia tamen conclusionem quam intendit non ponit Sco. expresse*

presse in aliquo loco. Ideo rationes istæ contra communem positionem formalizantium esse solubiles in via Sco. paucis notabo excitando lectorem ingeniosum ad plura alia addenda, antecedēs igitur huius primæ rationis pro prima sui parte negatur. Et ad probationē eius negatur maior. Et cū probatur inductiue primo de superiori & inferiori dico quòd expresse de mente Sco. inferius est idem formaliter superiori non tamen econtra, vt superius notaui in notulis. super. 1. præcedenti parte. 3. 2. art. pri. hoc patet ex diffinitione identitatis formalis quā ponit. 2. dist. 1. parte 2. q. 1. & expresius. 33. distinct. 1. reportationum, q. 2. Est igitur ibi identitas formalis non mutua vt sup. notaui. cum hoc tamen stat quòd inferius non sit idem ex natura rei superiori propter verificationem contradictorio rum de eis, vt rectè formalizantes loquuntur. Similiter dico ad illud, quod tangit de toto, & partibus, vt prius notaui, pono enim totum Physicum, & Metaphy. esse idem formaliter, & realiter partibus. sed non econtra. Et quòd dicit in sua propositione fundamentali, quòd eadem ratio formalis non est cōmunicabilis, constituta, & non constituta. verum est loquendo de eadem formalitate adæquata, & mutua, cuiusmodi non est in proposito, & sic probationes istę faciunt pro distinctione ex natura rei, & non ad propositum arguentis. Est enim mutuitas diffinitionis ex natura rei non tamen formalis, quare formalis vbique infert illam & non econtra. Refert etiam dicere hoc non esse idem formaliter illi, & dicere ipsum sic distingui ab illo vt expresse habet Docto. vbi supra. Quod tertio addit de quidditate, & modo minus valet in doct. Scot. quia expresse dicit, quòd modus non dicit aliam formalitatem ab eo, cuius est 8. dist. 1. & alibi licet. 6. q. quoli. & 31. dist. pri. Parisiensis. q. 2. quoddam verbum eius innuat oppositum, vt alias notaui. quare nunc rectè idest nunc distincta formaliter debent dici, & hoc maximè verum est si distinctio formalis est ponenda duntaxat inter conceptus quidditatiuos, vt etiam videtur iste ponere, non valet igitur deductio, non est idem formaliter igitur distinguitur, vt etiam tu ipse fateris in proposito. cum hoc tamen est distinctio ex natura rei, vel modalis de necessitate, vnde propter quidditatem, & modum illa esset ponenda distincta ab alijs si non esset alia causa. Quidditas

inquit

inquit Doct. S. dist. 1. & modus non sunt obiecta distincta formalia apud distincte, & perfecte concipientem. Quæ tamen omnia cautè exponantur, vt in quotidianis declarationibus in Doc. Sco. super sententias exposuimus, & alibi Deo fauente prolixius sequemur. Cum vlterius quarto loco probat propositiõ ex rationibus diffiniti, & diffinitionis, patet, quòd non procedit, quia ibi est identitas formalis mutua, vt communiter dicitur licet posset esse difficultas comparando diffinitionem ad diffinitum ex illa descriptione identitatis formalis. 2. di. pri. vbi supra saltim diffinitum est idem diffinitioni formaliter, an vero econtra posset probabiliter dici, quòd non, & hoc tenendo, quòd diffinitio non dicat aliquam vnam formalitatem resultante ex partibus nisi ipsum diffinitum, & tunc dicere diffinitionem esse eidem formaliter diffinito est dicere diffinitũ esse idem sibiipsi formaliter: vnde rectè dixit Docto. in q. 6. super Porphy. quòd diffinitio non numeratur à Porphy. inter vniuersalia eo, quia non habet aliquem vnum modum prædicandi. Imo prædicatur in quale quid quare ea quæ ibi copiosè notaui. Est igitur præcisè ibi distinctio ex natura rei, vel sola distinctio rationis, vt pluribus videtur. Quomodo autem procedunt rationes Sco. 2. dist. 1. q. 2. de diuersitate horum conceptuum, indigeret longa expositione. Sed pro nunc dico, quòd illa diuersitas attendi debet penes principia constitutionis intrinsecæ, & pullulationis necessario concomitantis, diffinitio ergo, quæ est terminus imperfecte seu diminute complexus, & incomplexus est alius à diffinito, quod est terminus simpliciter incomplexus, ratione significati, non vnius, sed plurium formaliter à diffinito distinctorum licèt non econtra. Ideo diffinitio est medium inferendi pro rium necessario pullulans de intrinsecè, & formaliter cõstituto in quo idẽtificantur partes diffinitionis, & passio. sicut enim ex partibus diffinitionis est vtriusque in esse natura or ginatio, ita in esse ratiocinationis est necessaria absque petitione consecutio, quæ omnia subtilis lector prosequatur. Qui vero poneret diffinitionem dicere formaliter ex natura rei aliam formalitatem vnam distinctam à diffinito haberet dicere, vt in præcedentibus, quòd est identitas formalis non mutua diffiniti ad diffinitionem. Quæ alibi habent inuestigari. Cum hoc enim stat distinctio mutua ex

natura rei propter contradictionem inuentam.

† *Formalem* } *Aduerte qualiter Doctor falsa imaginatur de superiori, & inferiori: quia dato, quòd superius formaliter distingueretur ab inferiori non tamen esset econuerso: & per consequens inferius formaliter idem cum superiori esset ab alio ex natura rei distinctum ex uia contradictionis reperta. & ideo est deceptio in arguente. praeterea duo modi intrinseci ex natura rei distinguuntur ex natura rei: qui tamen nequaquā formaliter distinguuntur, quia non sunt formalitates requisitae ad formalem distinctionem.*

† *Partium* } *Aduerte qualiter est hoc commune dictū uerū, quòd diffinitio, & diffinitum sunt eadem formaliter mutua identitate formali, quod non puto esse uerum: aliter praedicatio per se conuerteretur in per se, quod est contra auctorem, ar. 3. partiali, & contra Aristo. 1. poste. t. c. 34. immo haec propositio homo est animal rationale. est per se primo modo animal vero rationale est homo est praedicatio, innaturalis, & per accidens, vt patet non carenti dentibus in superiori mandibula. & ideo multa famosa videntur falsa, quae diligenter considera, & quamuis non sit mutua formalis identitas utrū propter hoc sit aliqua formalis distinctio speculare.*

† *Primi* } *Parte 2. q. 1. idem 8. di. 1. q. 3. & alibi saepe. quare in ante praedica. q. 8. & ea quae ibi notaui.*

† *Formaliter* } *Totum hoc est fundamentum ruinosum, quia modi intrinseci ab ipsa quidditate non distinguuntur formaliter, neque superius, & inferius, vt diximus.*

† *Vbi supra* } *Hic aduerte, quòd si differentiam indiuidualem sumeret & naturam: verum esset, quòd distinguerentur formaliter, & ex natura rei, quia actu distincto distincte possunt concipi, sed nihil ad propositum suum, quia for. & eius differentia indiuidualis ex natura rei distinguuntur.*

SEcundo [a] principaliter arguitur ad idem supponendo quòd distinctio vna in intellectu est penes diuersos modos concipiendi idem obiectum formale, & hoc siue concipiendo grammatice vt homo & hominis, siue logicè, vt homo & humanitas. Alia distinctio est maior in intellectu concipiendo duo obiecta formalia duobus actibus, & hoc siue illis correspondeant diuersae res, vt intelligendo ho- minem,

minem & asinum, siue vna res ad extra, vt intelligendo colorem & disgregatiuum: ista suppositio est in forma ipsius doctoris subti. in secunda dist. pri. vbi inuestigat distinctionem formalem inter rationem essentiæ diuinæ & rationem suppositi, isto supposito probo quod superius & inferius non solum distinguuntur ex natura rei, sed etiam formaliter, quia intellectus intelligens hominem & socratem aut intelligit ipsa vt diuersa obiecta formalia, aut præcise vt idem obiectum formale sub alio & alio modo concipiendi, non secundo modo, quia tunc non esset maior differentia quam concipiendo hominem & humanitatem, & ita non conciperet hominem seu humanitatem magis communicabilem quàm sortem, nam homo non est incommunicabilis si humanitas est communicabilis & econuerso. Igitur si homo & sortes non plus differunt quàm humanitas & homo, homo non esset communicabilis si sor. sit incommunicabilis nec econuerso. Si primo modo cum ista diuersa obiecta formalia sint duæ rationes in re ex natura reperibiles & non fabricatę per actum intellectus negociantis seu comparantis, sequitur quod inter ipsa erit distinctio formalis, nam vbicunque est alia & alia ratio formalis ibi est distinctio formalis, quia alietas in diuersis rationibus formalibus arguit aliam & aliam formalitatem, & alia & alia formalitas arguit distinctionem formalem. Eodem modo posset argui de diffinito & diffinitione & de toto & partibus. Ex his manifestum est quòd non est ponenda aliqua distinctio præcedens actum intellectus minori distinctione formali quæ possit stare cum identitate formali.

ANNOTA. MARGINALES.

a Secundo} Secunda ratio principalis huius doctissimi viri soluitur leuiter ex his quæ dicta sunt: concedo enim quòd maior distinctio est inter hominem, & Socratem, quàm inter hominem, & humanitatem. & non fugio cum sophisticantibus ad gradus distinctionis rationis. Vlterius concedo, quòd homo distinguitur formaliter a Socrate, & Socreitate: & hoc ponēdo distinctionem formalem, non modo accipi a formalitate,

tertio modo dicam, sed secundo modo dicam, ut in praecedenti t. tactum est. Econtra vero, licet Socrateitas distinguatur formaliter ab homine non tamen Socrates, ut prius dixi de mente Doct. Cum distinctione igitur mutua ex natura rei inter illa stat distinctio formalis non mutua, & ita identitas talis, licet non adaequata, neque mutua. Quomodo autem species dicit totum esse indiuiduorum, dixit Doct. 3. dist. 2. & supra t. praeceden. tactum est. & alibi notaui in logica. Sed posset etiam ponderari quomodo verum sit, quòd dicit, illa, uidelicet, esse diuersa obiecta formalia. cum indiuiduum non per se intelligatur nisi sub ratione speciei. Sed Lector studiosus addat sibi plura ex Docto. ut alibi saepe notaui: pauca pro nunc sapienti.

PRaeterea. 3. principaliter ostendo quòd hoc est contra doctorem expresse in eadem dist. 2. pri. in loco praedicto vbi ponit distinctionem formalem seu non identitatem inter essentiam diuinam & prop rietatem declarando qualis sit differentia formalis seu non identitas quae ponitur praecedere omnem actum intellectus sic in forma dicens. Dico quòd tam in rebus quàm in intellectu differentia aliqua maior manifesta magis est, & ex illa concluditur frequenter differentia minor quae est immanifesta, in re autem manifesta est distinctio rerum, & hoc dupliciter, scilicet suppositorum & naturarum, in intellectu manifesta est differentia duplex, scilicet modorum concipiendi & obiectorum formalium. Ex his concluditur differentia hęc interna quę est manifesta, quia minima in suo ordine, haec est inter omnes quae praecedunt intellectionem, haec ille. Ex quo manifestè patet quòd doctor non solum sententialiter, sed etiam verbaliter ponit distinctionem formalem seu non identitatem esse minimam inter omnes praecedentes intellectionem, nulla ergo est minor distinctio ex natura rei distinctione formali. Item secundum ipsum Scot. probatur quòd superiora distinguantur formaliter à suis inferioribus, quod negant isti sequaces sui, ipse enim in dist. 16. secundi, respondendo ex intentione ad quaestionem quam format ibi, scilicet. Vtrum imago trinitatis consistat in tribus potentijs animae rationalis realiter distinctis, sic respondet in forma. Ideo dico aliter

sic se-

ſic ſecundum Dionyſium. 5. capit. de diuinis nominibus, continentia vnitiua non eſt eorum quæ omnino ſunt idem, quia illa non vniuntur, nec eorum quæ manent diſtincta iſta diſtinctione, qua fuerunt diſtincta ante vnionem, ſed eſt eorum quæ ſunt vnum realiter, manent tamen diſtincta formaliter, ſiue quæ ſunt idem identitate reali, diſtincta tamen formaliter, huiuſmodi autem contenta ſunt in dupli ci differentia, quia quædam ſunt de natura continentis, vt quæcunque ſunt ſuperiora ad continens, verbi gratia ab eadem re accipitur ratio albedinis coloris, qualitatis ſenſibilis, & qualitatis, & hæc ſunt ſuperiora ad hanc albedinem, & ideo omnia ſunt de eſſentia eius, alia ſunt contenta in aliquo vnitiue quaſi inferiora, quia quaſi paſſiones continentis nec ſunt res aliæ ab ipſo continente, iſto modo ens continet multas paſſiones quæ non ſunt res alię ab ipſo ente, vt probat Ariſt.4.met.t.com.3.& alibi, diſtinguuntur tamen adinuicem formaliter & quidditatiuè, hæc ille. Patet igitur clare quòd omnia, ſuperiora vnitiuè continentur in ſuis inferioribus, & quòd ad talem continentiam vnitiuam requiritur quòd contenta diſtinguantur formaliter à continente, vnde breuiter iſti ſcotizantes non dicunt ad doctrinam Sco. conformiter, quia nuſquam ponit diſtinctionem ex natura rei diſtinctam contra diſtinctionem formalem, immo oppoſitum expreſſe ponit, ſicut patet ex iſtis præallegatis & ex multis alijs paſſibus ſuę doctrinæ, quos omitto cauſa breuitatis.

Annota. Marginales.

a Prcterea] Tertia ratio principalis tangit bonam difficultatem ex dictis Sco.2.di.1. Sed poteſt dici conformiter dictis ipſius 2.q.quolib.ad fi.& 7.diſt.3.ſimili li. & 1.repor.diſt.26. q.2.diſt.33.eiuſdem q.2.& ſuper 7.metaph.q.19.plura bene põderando.ſ. reſolute, & bene poteſt dici, quòd implicitè in diſtinctione formali intelligitur diſtinctio ex natura rei. & ideo nomine vnius intellexit aliam, licet una non ſit formaliter alia. Similiter poſſet dici, quòd proprietas de qua loquitur ibi Doct. tantum ex natura rei diſtinguitur ab eſſentia, quia non eſt formalitas proprie loquendo: licet econtra eſſentia diſtin-

ſtinguatur form aliter ab ipſa, hoc tamen non aſſero. Alio modo poteſt dici quòd Doct. qui primo auſus eſt inueſtigare ita profunde illam non identitatem in diuinis, moderate locutus eſt propter ſimplicitatem diuinam ſaluandam, & propter aduerſarios abhorrentes huiuſmodi diſtinctionē: ideo dicit ipſam eſſe minimam ſicut ibi non audet eam appellare diſtinctionē: ſed tantum non identitatem. Exceſſiuè enim loquuntur Doct. aliquando propter aduerſarios vt notanter habes in 2. diſtin. 33. ſoluendo. 2. prin. & eſt ſolutio Bonauentura. Poſſet etiam dici quòd ponit ſuperlatiuum pro poſitiuo, ſicut plerunque contingit econtra. Vel forte loquitur de his quæ ſic ſe habent præter opus intellectus quòd ſunt per ſe & ſeorſum conceptibilia quæ dicuntur rectè præcedere omne actum intellectus & rectum & reflexum, & abſolutum & collatiuum quorum vnū non eſt de ratione formali ſeu intellectu eſſentiali alterius neque modus eſſendi ipſius, & ſic verum dicit ibi de eſſentiá & relutione, ea verò quæ diſtinguuntur ſolum ex natura rei non ſic ſe habent, ſolet enim circunſtantia ſcripturarum illuminare ſententiam, ſed ingenioſus lector alia plura addat vt voluerit hic. Quod poſtea addit de diſtinctione formali ſuperioris ab inferiori, teneo eſſe verum de mente Sco. nec eſt contra Anto. ſirecti. Sed plerunque Doct. vocat eadem formaliter illa quorū vnū eſt de ratione formali alterius: & forte hoc mouit alios ad ponendū mutuā idētitatē formalē ſuperioris & inferioris. Poſſet etiam ſaluari dictum eorum recurrendo ad illud quod dixi ſupra de identitate formali ſubiectiua ſeu fundamentaliter & terminatiue accepta, vnde quod vltimo concludit in fine rationis patet quod nō currit quatuor pedibus.

QVarto principaliter arguitur ex dictis eorum, dicunt, enim quòd diſtinctio formalis eſt illa quæ eſt inter aliqua duo quorum vnum non includit aliud in primo modo dicendi per ſe, ſed ſi iſta deſcriptio ſit ſufficiens, ſequitur contra eos quòd ſuperius & inferius diſtinguantur formaliter, ſimiliter totum & ſuæ partes diffinitum & diffinitio & ſi ſolum diſtinguuntur ex natura rei. Probatur, quæcumque extrema ſic ſe habent quòd vnum non includit aliud in primo modo dicendi per ſe illa diſtinguuntur formaliter ſed ſuperius & inferius, totum & partes, diffinitum & diffinitio ſic

tio sic se habent ꝙ vnum illorum nõ includit aliud in primo modo dicendi per se, igitur distinguuntur formaliter, maior est euidens ex descriptione distinctionis formalis data ab eis, minor probatur, quia superius non includit inferius immo omnia inferiora sunt extra rationem per se superiorum, similiter diffinitio non includit in primo modo dicendi per se diffinitum, quia propositiones per se non conuertuntur secundum Philosophum primo poste. c. de statu principiorum, sic intelligendo quòd si prædicatum dicatur de subiecto per se non econtra dicetur subiectum de prædidicato per se, sed per accidens, ergo si ista est per se primo modo, hoc est animal rationale, ista non erit per se primo modo, animal rationale est homo, sed magis per accidens. Similiter partes non includunt totum in primo modo dicendi per se. † Si dicatur ad ista quòd licet superius non includat suum inferius in primo modo dicendi per se, neque diffinitio diffinitum, neque partes totum, tamen econuerso, inferius includit suum superius in primo dicendi per se: Et diffinitum diffinitionem, & totum suas partes. Hoc nihil valet, quia si per hoc concluderetur quòd omne inferius est idem formaliter suo superiori, & similiter quòd diffinitum sit idem formaliter suæ diffinitioni, & similiter totum est idẽ formaliter suis partibus, propter hoc, scilicet quod quodlibet illorum includit reliquum in primo modo dicendi per se: tunc eodem modo concluderetur quòd superius non est idem formaliter suo inferiori, quia non includit ipsum in primo modo dicendi per se, & quod diffinitio non est eadem formaliter suo diffinito, & quòd partes non sunt eædem formaliter suo toti, quia nullum illorum includit reliquum in primo modo dicendi per se. Et confirmatur, quia in causis præcisis si affirmatio est causa affirmationis, & negatio negationis per Philosophum primo poste. t. c. 30. ergo si includere aliud in primo modo dicẽdi sit cã præcisa quare includens est idẽ formaliter incluso, tũc nõ includere aliud ĩ primo modo dicẽdi ꝑ se erit cã quare nõ includẽs sit nõ idẽ formaliter nõ ĩcluso. Modo cõstat, si descriptio distinctionis formalis data ab eis sit sufficiẽs ꝙ cã ꝑcisa quare aliqd est idẽ formaliter alteri est, quia includit alterũ in primo modo dicendi per se: vel igitur oportebit eos concedere ista quæ in istis instantijs

inferuntur,

inferuntur, quæ tamen fuerunt negata, vel oportet eos dicere quòd descriptiones tam distinctionis formalis quam identitatis sint ab eis insufficienter assignatę.

ANNOTA. MARGINALES.

a Quarto } Quarta ratio nihil militat contra me, quia iam ex dictis, patet solutio eius copiose, concedo enim superius distinguitur formaliter ab inferiori & partes à toto sed de diffinitione & diffinito maior difficultas est, sed iam hoc tetigi in solutione. 1. rationis, descriptiones igitur intelligantur in generali, ut extendunt se ad identitatem & distinctionem formalem tam subiectiuam quàm terminatiuam, ut prius notaui, si volueris plura alia hi caddere, quare disputationem cuiusdam fratris qui dilatauit fimbrias in quibusdam epistolis & dialogis contra hunc præclarum virum cuius scriptum abominatus sum, & aspicere contempsi, quia de numero modernorum hypocritarum sibiipsis duntaxat placentium esse iudicaui, nec dignum recitatur, aut huius hominis corrigiam minimi argumenti soluens, quare ex scoto, ipsi scoto satisfacio.

† Si dicatur } Aduerte quòd iste doc. fundauit opinionem suā quòd identitas ex natura rei sit formalis, & in arguendo peccauit propter confusionem principiorum distinguentium formaliter & ex natura rei, nam licet idem sit ab aliquo tam ex natura rei quàm formaliter distinctum, non sequitur propter hoc quòd distinctio ex natura rei sit formalis, ut patet in multis, quia secundum Arist. in post prædicamentis simultas temporis est alia à simultate naturæ, ut inquit philosophus ibi, cuius oppositum probabitur secundum istum modum arguendi, quia relatiua sunt simul natura & simul tempore, ut pater & filius, ergo simultas naturæ erit simultas temporis, patet, quòd nihil sequitur licet illæ simultates in eodem coincidant, & ideo sic dicitur de distinctionibus istis & identitatibus.

Quia secundum aliam rationem aliquid est formaliter distinctum & secundum aliam ex natura rei, licet in eodem concurrant aliquando ut patet speculanti.

Præte-

PRæterea quinto principaliter arguitur contra modum ponendi ipſorum diſtinctionem ſe totis ſubiectiue, quia ſi illa ſolum diſtinguerentur ſe totis ſubiectiue, quorum realitates ſunt loco & ſitu actualiter ſeparatæ & in actuali exiſtentia, vt duo indiuidua eiuſdem ſpeciei, ſequitur quòd corpus & anima ſimul vnita non diſtinguerentur ſe totis ſubiectiue, nec etiam homo & albedo ſua, neque anima intellectiua & ſcientia ſua, cõſequens eſt falſum, ergo illud ex quo ſequitur, conſequentia eſt manifeſta, quia omnia iſta non habent realitates loco & ſitu actu ſeparatas in actuali exiſtentia, falſitas conſequentis patet, quia ſi illa non diſtinguerentur ſe totis ſubiectiue, ſequeretur quòd conuenirent in aliqua realitate ſubiectiua ſeu in aliquo actu exiſtendi, quod eſt falſum, quia quæcunque duæ eſſentiæ eſſentialiter & realiter diſtinctæ ad ſeinuicem habent alium & alium actum exiſtendi, ſeu aliam & aliam realitatem ſubiectiuam. Sed corpus & anima ſimul vnita, ſimiliter homo & albdedo ſua, ſimiliter anima & ſua ſcientia ſunt realiter & eſſentialiter diſtincta, ergo non conueniunt in aliquo actu exiſtendi ſeu realitate ſubiectiua, maior probatur, quia vnaqueque res ſeu eſſentia habet ſuum proprium actum exiſtendi, cum eſſe exiſtentiæ & eſſe eſſentiæ identificentur realiter, ſicut igitur corpus & anima habent aliam & aliam eſſentiam, ita habẽt aliam & aliam exiſtentiam actualem, vnde breuiter non video quòd anima & corpus ſimiliter quòd accidens & ſubiectum conueniant magis in aliquo actu exiſtendi communi ambobus ſeu in aliqua realitate ſubiectiua, quando vniuntur ſimul, quàm quando ſunt actualiter ſeparata.

ANNOTA. MArginales.

a Præterea } *Quinta ratio non procederet contra eum qui poneret diſtinctionem & identitatem ſubiectiuam ſecundum primum modum aſsignandi ipſam in tract. præcedenti parte 6. arti. 2. princi. ſed ſuſtinendo. 2. modũ ibi poſitum contra quẽ procedit hoc argumentum & quem recitauit iſte ſupra poteſt dici faciliter quòd non ſufficit ad diſtinctionem ſe totis ſubiectiuam diuerſitas exiſtentiæ actualis aliquorum, ſed requiri-*

tur

tur quòd habeant seorsum existentiam, vel separatim seu quòd non sint in eodem supposito seu subiecto, & in hoc à reali, & essentiali distinguitur, faciliter ergo euadi poterit hoc argumentum, quia procedit ex falsa imaginatione, vt patet.

ITem [a] sexto arguo probando, quòd distinctio se totis obiectiuè non inferat omnes alias, nec sit maior omnibus aliis, quia risibile, & flebile distinguuntur se totis obiectiuè: similiter risibile & homo, & tamen non distinguuntur realiter: ergo distinctio se totis obiectiue non infert distinctionem realem, nec est maior ea. assumptum probatur: quia in nullo conceptu communi reali quidditatiuo conueniunt, cum illa habeant conceptus simpliciter simplices, neque includunt ens quidditatiuè. Omnis enim propria passio cuiuscunque entis est simpliciter simplex † nec aliqd includit quidditatiuè.

Quod confirmatur est quasi idem, quia vnitas & bonitas, quæ sunt proprię passiones entis distinguuntur se totis obiectiuè: & tamen non distinguuntur realiter: ergo distinctio se totis obiectiue non Infert distinctionem realem, nec omnes alias.

Assumptum patet, quia in nullo conceptu communi, quidditatiue conueniunt, cum nullum sit superius ad ipsas. Dicunt enim conceptum simpliciter simplicem irresolubilem in aliud prius, nec ens quidditatiue prædicatur de ipsis cum sit subiectum ipsarum: nullum enim subiectum prædicatur quidditatiue de suis propriis passionibus, quòd autem omnia prædicta identificentur realiter patet, quia omnis propria passio identificatur realiter cum suo subiecto, & omnes passiones eiusdem subiecti identificantur realiter inter se.

Confirmatur secundò: duæ differentiæ ultimæ distinguuntur se totis obiectiue, & tamen possunt esse idem essentialiter & realiter: ergo distinctio se totis obiectiue non est maior omnibus aliis, neque infert omnes alias. antecedens probatur, quia ultima differentia specifica albedinis, & differentia indiuidualis huius albedinis distinguuntur se totis obiectiue: & sunt primo diuersæ cum sumãtur ab vltima realitate speciei, & ultima realitate indiuidui, & dicunt conceptus simpliciter simplices, & tamen non distinguuntur essentialiter neq; realiter, cum omnis differentia speciei realiter identificetur cũ

per se

per se indiuiduo illius speciei, uel cum differentia eius indiuiduali, & ista ultimate assumpta sunt de mente Doctoris subti. in tertia dist. 1. & in 3. di. 2. in materia de principio indiuiduationis, & in multis aliis passibus quos pro nunc omitto, & sic patet quomodo formalizantes multa dicunt contra opinionē Doct. subti.

† Patet etiam falsitas multorum dictorum ab eis: patet etiam quomodo cum distinctione se totis obiectiue stat identitas realis & essentialis, patet etiam ꝙ non est maior omnibus aliis, nec infert omnes alias, quorum opposita asserebāt in suis corollariis.

ANNOTA. MARGINALES.

a Item sexto} Sexta ratio non est contra Anto. Sire. ut patet supra arti. fi. parte 2. Sed si volueris sustinere illas rationes distinctionum ordinate valere, dic ut ibi in margine notaui.

Maioritas etiam, & minoritas distinctionum, & identitatum intelligi debet, ut singularissimè. q. 2. quol. ad fi. habet Doct. Nam distinctio realis est maior intensiuè per accidens distinctione obiectiua. Sed distinctio obiectiua est maior intensiuè per se: primum intelligitur ratione entitatis extremorum: & secundum rationem formali rationis distinctionis in se.

Quod dicitur de passionibus potentijs animæ, & differentijs ultimis: posset uno modo negari, quòd non conueniant in aliquo quidditatiue accipiendo omnia, ut quid: ut supra notaui, uel extensiue accipiendo distinctionem obiectiuam: posset negari, quòd distinguantur obiectiue: hæc omnia breuibus notaui supra. Ad quæ solers Lector attendat passionibus semotis.

Vide pro, & contra 1. distinct. secunda, quæstione 5. & 6. & alibi.

† Simplex} Aduerte nunquid uerum sit, quòd passio qualibet sit simpliciter simplex, de qua nihil quidditatiue prædicatur: quia si puta alteratio est motus quidditatiue: nunquid alterabilitas erit mobilitas, & sic de alijs considera, quòd multos latet uide Sco. 10. q. prædic. quidditatiue.

† Patet} Aduerte, quòd rationes huius Doct. uidentur apparentes contra tenentes uniuersalem illationem identitatum, & distinctio-

quibuscunque dicitur unus, atque idem respectus rationis numero, seu eadem relatio rationis numero, illa sunt eadem ratione, & habent identitatem rationis, sed de Patre, & Filio, & Spiritu sancto dicitur unus, & idem respectus, seu relatio rationis numero, igitur sunt idem ratione. Maior patet. Nam sicut illa distinguuntur ratione, de quibus dicuntur diversę relationes, seu respectus rationis, ita illa dicuntur eadem ratione: de quibus dicitur unus & idem respectus, seu relatio rationis. Minor probatur, quia Pater, & Filius & Spiritus sanctus sunt unus Dominus respectu creaturæ, vnus creator, vnus cōseruator & rector, & sic de similibus. Modo constat, quòd tale dominium, & respectus creationis actiuæ, & conseruationis, & gubernationis, & sic de similibus, important solum relationem, seu respectum rationis. † igitur &c.

Cōfirmatur, quia omnis respectus, seu relatio Dei ad creaturam est communis tribus personis, præsertim loquendo de respectu causæ ad causatum, & creantis ad creatum: † cū opera Trinitatis ad extra sint indiuisa. † Sed omnis talis respectus Dei ad creaturam, est respectus rationis, & non realis cū Deus nō possit referri habitudine reali ad creaturam, seu ad aliquid aliud extra se. Igitur in tali respectu communi tres personæ conueniunt, siue sunt idem, tanquam in aliquo essentiali ad extra.

Annota. Marginales.

† *Igitur* } *Vide Sco. dist. 30. 1. & 8. q. quoli. & 1. q. 2.*
† *Cum opera* } *Aug. 2. & 4. de tri.*
† *Indiuisa* } *Hoc dicit propter vnionem verbi respectu naturæ humanæ, quæ non est respectus causalitatis de quo vide sco. 1. dist. 3.*

Item nono principaliter arguitur ad idem: prædicamenta sunt idem ratione, & tamen non sunt idem realiter, neq; essentialiter, aut saltem formaliter. ergo identitas rationis non infert omnes alias identitates. assumptum pro secunda ui parte; patet Nam prędicamenta secundum vnam opinio-

nem distinguuntur essentialiter & realiter: † aut ad minus formaliter secundum aliam: vel tertio secundum unam opinionem aliqua prædicamenta, secundum aliquas suarum specierum distinguuntur realiter ad seinuicem. Sed prima pars assumpti probatur. Nam omnia prædicamenta conueniunt in ista secunda intentione, seu relatione rationis, quæ est genus generalissimum. substantia enim est genus generalissimum, & quantitas est genus generalissimum, & qualitas est genus generalissimum, & sic de aliis. [a] Confirmatur, quia homo & lapis in illis propositionibus, homo currit, & lapis est in centro terræ, identificantur ratione cum conueniant in isto respectu rationis, seu secunda intẽtione, quia dicitur subiectum, seu subijci in propositione, & tamen cõstat, quòd distinguuntur essentialiter & realiter. igitur identitas rationis non infert omnes alias identitates. Nec ualet si dicatur, quòd non est idem respectus rationis numero, seu secunda intentio, quæ dicatur de 10. prædicamentis, sed solum specie, nec eadem secunda intentio numero, quæ dicatur de subiecto unius propositionis & alterius, sed solum specie, qa tunc nulla entia creata, vel paucissima possent identificari ratione, & hoc loquendo regulariter, & secundum q logici communiter loquuntur de secundis intentionibus, seu respectibus rationis, quia ut communiter dicunt nulla entia creata realiter & essentialiter distincta totaliter abinuicem separata possunt conuenire in aliquo respectu rationis uno numero, quæ dicatur de ipsis. Et notanter dixi communiter & regulariter, quia in aliquibus entibus oppositum inuenitur, vt patebit in ratione sequenti. Similiter nullum ens reale creatum quantumcunque sit sibiipsi idem realiter, & penitus ex natura rei potest conuenire cum seipso in uno respectu, seu relatione rationis numero. Sortes enim quamuis sibiipsi sit penitus idem ex natura rei. In istis tamen duabus propositionibus Sor. legit: Sor. disputat: non conuenit sibiipsi, nec identificatur sibiipsi in uno respectu, seu relatione rationis numero. Alia enim est secunda intentio, seu relatio rationis subiecti, ut dicitur de ipso (aliter, cum seipso) in prima propositione, & alia ut dicitur de ipso in secunda propositione. Sic igitur intellectus non posset facere, q idem ens creatum omnibus modis idem ex natura rei, esset sibiipsi

idem

idem ratione, si oporteret eundem respectum, seu relationē rationis numero dici de eisdem ratione, seu de eis, quæ idētificantur ratione.

Annota. Marginales.

† *Realiter* } *Vide Sco. super 5. Meta. 7.6. & p.t, & nominales, & alios antiquos de distinctione prædicamentorum.*
a Et sic de alijs } *Posset etiam probabiliter dici, quòd tres personæ diuinæ, decem prædicamenta, & illa fundamenta in Sacramento &c. vt sub talibus respectibus considerantur non distinguuntur realiter, vel essentialiter, immo sunt vnum, & non modo vnitate proportionis, vt communiter dicitur, sed etiam maiori, pro cuius vlteriori speculatione vide ea, quæ notaui super 12. q. Sco. in Porphyrium soluendo primum principale, & alibi sæpe. Alia plura hic addat diligens lector, & auctoritatibus scripturæ, & sanctorum, atque Philosophorum ostendat dari multitudinem distinctionum, & identitatum, contra aduersarios. quærantur formalistæ antiqui, & Moderni. Et sic defendatur communis, & antiquus modus dicendi, hæc omnia probabiliter, & saluo semper meliori iudicio. Experimentum enim sermonum verorum est confiteri se habere his, quæ apparent, vt rectè inquit Aue. 8. de Physico auditu. Et inquisitores veritatis oportet esse non inimicos; vt ait ingeniosus Arist. 2. cæ. & mun. & primo cæli. t. c. 101.*

VLtimo igitur & 10. principaliter arguo sic. Aqua pura: & verba ista: Ego baptizo te, in nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti: † sunt realiter & essentialiter distincta, & tamen conueniunt in uno respectu, seu relatione rationis numero. in qua identificantur: igitur distinctio realis, & essentialis stant cum identitate rationis, cuius oppositum ipsi dicunt. Assumptum pro prima parte probatur. Nam aqua est ens permanens, uerba illa sunt successiua. Similiter etiam manet in actuali existentia aqua uerbis transeuntibus: igitur illa duo realiter, & essentialiter distinguuntur, sed secundam partem assumpti probo. Nam illa duo simul sumpta fa-

ciunt unicum sacramentum baptismi, quod formaliter nihil aliud est nisi relatio signi ad signatum, quæ relatio non est nisi respectus rationis: igitur conueniunt in una, & eadem relatione rationis numero, & in eadem identificantur. Antecedens probatur per Augu. super Io. hom. 8. & ponitur 1. quæstio. 1. detrahe: accedit uerbum ad elementum, & fit sacramentum.

Confirmatur, quia entia quantumcunque diuersa in re possunt concurrere, & conuenire in fundamento unius relationis rationis numero: igitur illa quantumcunque diuersa in re possunt esse eadem ratione: igitur identitas rationis non infert identitatem realem. Antecedens probatur, quia huius relationis rationis unius numero, quæ est signare mustum bonum, bene potest esse fundamentum totum istud, scilicet circulus coopertus foliis hederę. Multæ etiam orationes contextæ, uel una oratio ex multis syllabis, quæ nihil vnum per se faciunt, sunt fundamentum unius relationis numero: huius. s. quæ est significare Deo inesse aliqua, quæ sibi intrinsecè insunt: cum tamen constet, ꝙ illud significatum sit unum & idem simplicissimum.

Ex his omnibus patet, qualiter ista opinio formalizantiū continet multa falsa, & qualiter omnia illa falsa sunt contra mentem Doct. subt. Patet secundo, qualiter isti sunt turpiter decepti ex eo, ꝙ opinantur sequi Doct. subt. sibi tamē in istis & in multis aliis expresse contradicunt: vt prolixius declaraui in diuersis passibus doctrinæ præfati Doct. subti. legendo suos 4. lib. sent. in magnis scholis huius Conuentus Fratrum minorum, scilicet Parisiis.

ANNOTA. MARGINALES.

† *Sunt realiter* ❧ *Vide Scò. 1. dist. 4. & alibi ad hæc.*

ARTICVLVS TERTIVS, in quo veritas conclusiuè determinatur.

POtest igitur aliter dici quòd istæ distinctiones non ordinātur inter se per modum superioris & inferioris, [a] nec similiter

similiter habent necessariam habitudinem adinuicem per modum inferentis & illati, quòd probatur primo, quia sicut cum identitate reali stat distinctio formalis, ita cum idétitate formali stat distinctio realis & essentialis, primum patet, quia risibilitas & flebilitas similiter & humanitas sunt idem realiter, & tamen distinguuntur formaliter cum sint diuersæ formalitates quarum vna non includit aliam in primo modo dicendi per se. Secundum probatur, quia homo est idem formaliter animæ intellectiuæ & etiam corpori, cum includat ipsa in sua ratione quidditatiua seu in primo modo dicendi per se, & tamen distinguitur realiter ab ipsis & essentialiter [b] sicut manifestum est. Probatur secundo quòd distinctio se totis obiectiue non infert distinctionem realem vel essentialem, nec econtra distinctio realis infert distinctionem se totis obiectiue, ergo non ordinantur inter se per modum superioris & inferioris, nec per modum inferétis & illati. † Prima pars antecedétis probatur, quia vnitas & bonitas, similiter risibilitas & flebilitas distinguuntur se totis obiectiue, vt probatum est contra opinionem præcedetem, & tamen sunt idem realiter & essentialiter. Similiter differentia vltima speciei & differentia vltima sui proprij indiuidui distinguuntur se totis obiectiue, & tamen sunt idé realiter, vt etiam probatum est contra prædictam opinionem & potest addi vna parua ratio, quia quæcunque. Sunt primò diuersa, distinguuntur se totis obiectiuè. Sed omnes differentiæ vltimæ sunt primo diuersæ, ergo distinguuntur se totis obiectiue, [c] minor patet, quia primo diuersa in nullo conceptu communi conueniunt, alioquin non essent primo diuersa immo differentia, minor probatur, quia si differentiæ vltimæ non essent primo diuersæ includerent aliquid commune dictum de eis in quo conuenirent, & per consequens cum non sint eædem, differrent alijs differentijs à seinuicem, & sic non essent vltimæ differentiæ, sed illę aliæ per quas differrent à seinuicem, vel esset processus in infinitum in differentijs & differentibus. secunda pars antecedentis probatur, quia homo & asinus distinguuntur realiter & essentialiter, & tamen non distinguuntur se totis obiectiue cum conueniant in aliquo conceptu communi, illa etiam pars conceditur ab omnibus formalizantibus.

Annota. Marginales.

a Nec similiter } *Tenendo aliam viam dic, vt supra notaui in margine 2. partis artic. 3. principalis Ant. Sirecti.*
b Essentialiter } *Falsum est nisi intelligatur terminatiuè, vt supra notaui.*
† Illati } *Hoc potest negari extendendo identitatem obiectiuam, vt supra dixi.*
c Obiectiue } *Dic, quòd sufficit conuenientia realis in vniuersali vniuoco &c.*

VLterius potest dici quòd præter distinctionem rationis quæ fit per actum collatiuum intellectus seu voluntatis quam etiam suppono, cum prædictis formalizantibus, nõ sunt necessario ponendæ nisi duæ distinctiones præcedentes omnem actum intellectus, scilicet distinctio formalis & distinctio realis,[a] quarum prima est minor distinctio & immanifesta: secunda est maior & manifesta: & ad istas duas distinctiones omnes aliç habent reduci † nec proprie condistinguuntur contra istas. † Pro declaratione primæ distinctionis aduertendum quòd illa opponitur identitati fromali seu unitati, ideo videndum est quid sit identitas formalis: possumus enim inuenire multos gradus [b] in identitate seu vnitate: in primo gradu est unitas seu identitas aggregationis: & illa est minima vnitas. In secundo gradu est unitas ordinis quç aliquid addit supra aggregationem, scilicet ordinem partium adinuicem: In tertio est vnitas per accidens vbi ultra ordinem est informatio, licet accidentalis vnius ab altero, quç sic sunt unum. In quarto est per se unitas compositi ex principijs essentialibus per se actu & per se potentia. In quinto vero est unitas seu idẽtitas simplicitatis quæ est uera identitas, quicquid enim est ibi est realiter idem cuilibet, & non tantum est unum illi unitate unionis sicut in alijs modis. In sexto adhuc vltra omnes est identitas formalis. † Voco autem identitatem formalem vbi illud quòd sic est idem includit illud cui sic est idem in ratione sua formali, & per se primo modo, & per hoc patet quid sit distin-

distinctio formalis opposita tali identitati formali. Voco autem distinctionem formalem vbi illud quod dicitur sic distinctum non includit illud à quo sic est distinctum in ratione sua formali & per se primo modo. Ex hoc potest elici quòd omne inferius est idē formaliter suo superiori, & omne diffinitum est idem formaliter cum sua diffinitione, potest etiam dici quòd omne totum essentiale est idem formamaliter cum sua diffinitione, potest etiam dici quòd omne totum essentiale est idem formaliter & quidditatiuè cum cum suis partibus, patet, quia omnia ista includūt illa in sua ratione formali & per se primo modo. Secundo potest elici quòd omne superius distinguitur formaliter à suo inferiori, & similiter quòd omnis diffinitio [c] distinguitur formaliter & quidditatiuè à suo diffinito. Similiter quòd omnes partes alicuius totius essentialis distinguuntur formaliter & quidditatiuè à suo toto, probatur quia ista non includunt illa in sua ratione formali & per se primo modo vt dictum est in improbatione præcedentis opinionis. Tertio pōt elici quòd distinctio formalis est in re & ex natura rei præcedēs omnem actum intellectus, quia ista distinctio est inter quidditates & realitates, quarum vna non includit aliam quidditatiuè, modo quidditas & realitas verè sunt in re ex natura rei, nec possunt dici secundæ intentiones vel entia rationis fabricata per actum comparatiuum seu negociatiuum intellectus. Quarto principaliter potest elici quòd distinctio ex natura rei non est minor distinctione formali, [d] immo est ipsamet distinctio formaliter & quæcunque distinguuntur ex natura rei distinguuntur formaliter & econtra, & hoc quartum est prolixe probatum contra opinionem præcedentem arguendo.

ANNOTA. MARGINALES.

a Quarum} Hoc potest negari, vt patet ex dictis nisi accipiantur multum extensiuè, sic videlicet, quòd in formali intelligatur implicitè illa quæ est ex natura rei, & in reali omnes sequentes vbi refert loqui cum præcisione, & sine præcisione.

Modi identitatum, & dist. sunt secundum istum.

† *Reduci* ʒ *Iste doct. peccare videtur gratia confusionis distinctionum.*

† *Contra istas* ʒ *Eodem modo posset cum via communi teneri, quod essent tantum duo modi identitatum, & distinctionum, scilicet realis, & rationis, vt patet supra.*

Gradus ʒ *Gradus identitatum, vel vnitatum habentur. 2. dist. pri. in Sco. vbi supra in alio. t. notatum est.*

† *Formalis* ʒ *Sed qualis erit vnitas specierum sub eodem genere contentarum, vt inquit Ari. 10. Meta. t. com. 2. patet inquam, quòd nulla istarum erit, vt patet discurrenti, quòd si dicatur, quòd est vnitas ordinis, vt necessarium videtur, in quo erit illa vnitas ordinis consistens? nam qualis dependentia, vel in causando, vel in essendo dabitur inter illas? diligenter considera, & ab alijs quarito auditurus mirabilia.*

c *Diffinitio* ʒ *Ad omnia ista moderando potest dici, vt supra notaui, & præcipuè ad hoc, quod dicit de distinctione diffinitionis à diffinito, vt scis.*

d *Imo est* ʒ *Hoc negari potest, vt prius ostensum est soluendo rationes huius.*

SEd contra illud arguitur, quia inferius distinguitur à suo superiori, & similiter diffinitum à sua diffinitione aliqua distinctione ex natura rei præcedente omnem actum intellectus, & non sola distinctione rationis fabricata per actum intellectus, sed inferius non distinguitur à suo superiori, vel etiam diffinitum à sua diffinitione distinctione formali, cum quodlibet illorum includit reliquum in primo modo dicendi per se, vt etiam modo dictum est, nec etiam distinguitur realiter vt patet, nec aliqua alia distinctione maiori quàm sit distinctio formalis, ergo distinguuntur aliqua distinctione minori quàm sit distinctio formalis, præcedente etiam actum intellectus, illa autem non videtur esse, nisi distincto ex natura rei, ideo ponenda est distinctio ex natura rei, extra intellectum minor distinctione formali. Respondeo quòd distinctio formalis est duplex, vna est quæ est inter duas aliquas quidditates vel realitates seu formalitates, quarum vna non cadit in ratione quidditatiua alterius nec econtra, & isto modo subiectum & propria passio, puta risibi

litas

litas & humanitas distinguuntur formaliter, quia in quidditatiua ratione humanitatis non accipitur vel includitur risibilitas nec econtra, & isto modo non dicuntur distingui formaliter diffinitum & diffinitio [a] superius & inferius, quia semper alterum illorum cadit in ratione quidditatiua alterius seu includitur quidditatiuè in alio. Isto etiam modo non distinguuntur formaliter quidditas & suus modus intrinsecus, quia non dicunt duas formalitates seu realitates, sed tantum vnam cum modo eius intrinseco. Modus enim intrinsecus non addit formalitatem aliam vltra quidditatem, cuius est modus vt patuit in præfatę opinionis improbatione. Isto modo potest ēt superius distingui à suo inferiori, licet nō econtra. Similiter diffinitio à diffinito, licet non ecō tra, similiter partes essentiales à toto essentiali, licet non econtra, sicut patuit in secundo elicito nuper dicto. Alia est distinctio formalis [b] quæ est inter aliqua duo extrema, quorum ratio vnius non est præcise neque adæquate ratio alterius seu adæquatiua alterius, verbi gratia, ratio animalitatis & ratio humanitatis dicuntur distingui formaliter, isto modo etiam secundum viam doctoris subtilis, quia ratio humanitatis non dicit adæquate rationem animalitatis, quapropter vnum non prædicatur de alio in abstracto loquendo de vltimata abstractione, quia humanitas non est animalitas, hoc est quia vna non est præcise & adæquate altera, & hoc nisi altera illarum esset formaliter munita, uel ambæ illę rationes essent formaliter infinitę, vt essentia diuina & bonitas, licet enim distinguantur formaliter & vna non sit præcise alia, prædicantur tamen de seinuicem in abstracto, loquendo etiam de vltimata abstractione, sed hoc est propter infinitatem formalem inclusam in ipsis. Isto etiam modo dico quòd omne inferius distinguitur formaliter à suo superiori, ratio enim inferioris non est præcise & adæquate ratio superioris, nec inferius est idem suo superiori identitate adæquata ita quòd inferius sit tantum suum superius formaliter, similiter diffinitum isto modo distinguitur formaliter à diffinitione, quia non est præcise & adæquate sua diffinitio, [c] cum dicat quidditatem aliam à diffinitione sua cōstitutam ex partibus diffinitionis. & sic patet qualiter doctor subtilis diuersimode loquitur de esse idem formaliter, & distingui

stingui formaliter, & isti formalizantes semper capiunt vno modo distinctionem formalem, scilicet primo modo, & ideo non habent mentem doctoris subtilis. Per istam etiam distinctionem factam de distinctione formali, si bene notetur soluuntur. 7. rationes Gregorij de Arimino, [d] quas ipse adducit contra opinionem doctoris subtilis ponendo distinctionem formalem, quas rationes causa breuitatis omitto, in nullo enim arguit contra doctorem nostrum, quia semper capit distinctionem formalem vno modo & non alio modo, & hæc sufficiant de distinctione formali.

Annota. Marginales.

a Superius ʒ *Quod dicit de diffinitione, & diffinito dubium est, vt prius notaui.*

b Formalis ʒ *Debet potius dici identitas formalis non adæquata, quàm distinctio talis, vel identitas formalis non mutua, vt supra dixi, ideo secunda pars huius dist. non currit bene: vbi plura notabit sagax lector, vt expeidre videbitur.*

A non identitate tali ad distinct. talem non valet argumentum.

c Diffinitio ʒ *Hoc videtur expresse minus bene dictum, sed si volueris saluare eum dic consequenter. Est enim contra Philosoph hum. 2. posterio. vbi dicit, quòd si quælibet pars diffinitionis sit in plus, quàm diffinitum, totum tamen in æque &c.*

d Arimino ʒ *Quære eum in primo sententiarum, sed aliter solue non tenendo hanc esse bonam.*

SEcunda autem distinctio quæ est realis & maior & manifesta, est distinctio rerum seu distinctio rei & rei, quæ autem sint res & res videatur in opinione præcedente, quia satis bene declaratur. [a] Ista autem distinctio realis est duplex, quia quædam est suppositorum, & alia est naturarum. Prima est inter personas diuinas quæ sunt tria supposita realiter distincta, habentia tameo eandem naturam numero indiuisibilem & indiuisibiliter. Distinctio autem naturarum est inter omnes alias res, quarum vna non est alia, &

ista

ista vocatur distinctio essentialis, quæcunque enim habent aliam & aliam naturam, habent aliam & aliam essentiam, cum natura & essentia sint idem. [b] Distinctio igitur realis naturarum est distinctio essentiarum, & per consequens distinctio essentialis non condistinguitur contra distinctionem realem, sed est ipsa distinctio realis, licet non præcise suppositorum, sed etiam naturarum, † & quo ad hoc bene dicit præcedens opinio quòd in diuinis inuenitur distinctio realis & non distinctio essentialis, quia ibi inuenitur distinctio suppositorum † & non distinctio naturarum. Aliter tamen dicit Canonicus, & aliqui scotizantes quòd distinctio essentialis est illa, quæ est inter aliqua duo, quorum vnum potest existere sine alio, & sic secundum eum totum essentiale non distinguitur essentialiter à suis partibus, licet bene distinguatur realiter, quia totum essentiale non potest existere sine suis partibus. † Sed tenendo istum modum huius Canonici diceretur quòd paternitas non distinguitur essentialiter à filiatione nec econtra, nec quodcunque relatiuum à suo correlatiuo, quia neutrum illorum potest esse sine alio, & sic secundum istum modum non omnes species essentialiter distinctę essent, quia species de genere relationis non distinguerentur à seinuicem, scilicet illę quæ opponuntur relatiue, quia vna non potest esse sine alia. Similiter secundum istum modum nulla creatura distingueretur essentialiter à deo, patet, quia nulla creatura potest essentialiter esse sine deo. [c] Sed omnia ista sunt absurda, quare reputo. primam opinionem probabiliorem scilicet, quòd distinctio essentialis est distinctio realis naturarum, & quæcunque distinguuntur distinctione reali naturarum, distinguuntur etiam distinctione essentiali, & econtra, quanquam aliqua distinguantur distinctione reali suppositorum, quæ non distinguuntur essentialiter, & hoc solum in diuinis vt dictum est. Sic igitur patet qualiter distinctio essentialis non condistinguitur contra distinctionem realem, similiter patet qualiter distinctio ex natura rei non condistinguitur contra distinctionem formalem.

Annota. Marginales.

a Declaratur } Tange hic plura ex fundamentis docto. nostri.

b Sint idem } Tange hic differentiam natura, & essentia, & rei atque realitatis diuersas acceptiones.

† Naturarum } Ad distinctionem suppositorum in creaturis sequitur distinctio naturarum gratia materia, secus est in diuinis.

† Suppositorum } Pondera differentiam suppositi propriè accepti, & indiuidui in proposito, & similiter realitatis indiuidualis, & natura, & alia plura.

† Sed tenendo } Qui vellet sustinere opin. Io. canonici posset negare ea, qua hic inferuntur, & consequenter dicere, quòd intelligit ipse identitatem essentialem aliquorum, quando vnũ non potest esse sine alio, & hoc propter inclusionem ipsius essentialem in eo, vt patet de toto essentiali, & partibus, similiter dicatur de distinctione essentiali per oppositum supposita essentiarum varietate, & in hoc omnes instantia cessant, quia procedunt de impossibilitate separationis propter habitunem ad extrinsecum, vt patet.

c Sine Deo } Impugnatio op. Ioannis canonici, hic nulla est, quia plures conditiones requiruntur ad identitatem realem, quàm inseparabilitas, vt patuit supra. Contra opi. Fran. sed dic consequenter.

VLterius dico quòd distinctio se totis subiectiue, aut est distinctio formalis, † aut etiam aliquando est distinctio realis naturarum seu suppositorum. Vnde illa dicuntur distingui se totis subiectiue, quæ non conueniunt in aliqua realitate potentiali contrahibili ad ipsa per alias realitates contrahentes vt deus & creatura, cum enim deus sit summe simplex non est in eo ordo realitatum, quarum vna contrahat aliam, de quo magis aliàs videbitur. Isto modo etiam distinguuntur 10. prædicamenta, quia in nulla realitate potentiali contrahibili ad ipsa per alias realitates conueniunt,

suppo-

ſuppoſito quòd ens non deſcendit in ipſa per differentias for males, [a] ſed ſolum per modos intrinſecos, qui non dicunt aliquas realitates. † Ex quo patet quòd conuenire in aliqua realitate ſubiectiua non eſt conuenire in aliqua re ſeu in ali quo actu exiſtendi, vt dicebat præcedens opinio. Sed eſt con uenire in aliqua realitate potentiali contrahibili per differentias formales importantes diuerſas realitates, ſicut homo & aſinus conueniunt in animalitate, quæ eſt realitas con trahibilis ad ipſas ſpecies per realitates differentiales. Patet vlterius quòd diſtinctio ſe totis ſubiectiue eſt aliquando diſtinctio realis naturarum, ſicut exemplificatum eſt de deo & creatura, & 10. prædicamentis. Addit .n. duntaxat quòd diſtincta tali diſtinctione non habeant aliquam quidditatē communem potentialem contrahibilem ad ipſa per realitates. Aliquando ſtat etiam diſtinctio ſe totis ſubiectiue, cum diſtinctione formali duntaxat, ſicut ſapientia & eſſentia diuina diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue cum in nulla rea litate contrahibili conueniant; quia in deo nulla ponitur realitas contrahibilis & contrahens, ideo nulla eſt ibi realitas ſubiectiua, & tamen manifeſtum eſt quòd ſapientia diuina & eſſentia diuina ſolum formaliter diſtinguuntur. Similiter ſtat diſtinctio ſe totis ſubiectiue cum diſtinctione reali ſuppoſitorum, ſicut pater & filius & ſpirituſſanctus in diuinis diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, cum in nulla realitate con trahibili conueniant, & tamen diſtinguuntur diſtinctione reali ſuppoſitorum. Ex omnibus igitur his euidens eſt quòd diſtinctio ſe totis ſubiectiue non condiſtinguitur contra diſtinctionem formalem, ſed aliquando ſtat cum diſtinctione reali ſuppoſitorum, aliquando cum diſtinctione formali ſolum, & quid addat ſeu connotet vltra illas diſtinctiones dictum eſt nuper. † Dicitur finaliter quòd diſtinctio ſe totis obiectiue, [b] aliquando eſt diſtinctio realis naturarum, aliquando diſtinctio formalis ſolum, [c] addit enim ſeu connotat vltra illas diſtinctiones quòd illa quæ ſic diſtinguuntur in nullo conceptu quidditatiuo reali conueniunt, vnde vltimæ duę differentiæ duarum diuerſarum ſpe cierum diſtinguuntur realiter, & ſimiliter ſe totis obiectiue cum in nullo conceptu quidditatiuo communi, ſimiliter vni tas & bonitas, vt probatum eſt contra præcedentem opinionem,

nem, & sic de multis alijs distinguuntur se totis obiectiue, & tamen solum distinguuntur formaliter, stat ergo distinctio se totis obiectiue cum distinctione formali, & cum distinctione reali. † Ex his omnibus euidenter notum est quòd cum pluralitas non sit ponenda sine necessitate, & non appareat aliqua necessitas multiplicandi distinctiones quæ sunt præcedentes intellectum, nisi in distinctionem formalem & distinctionem realem, sequitur quòd non sunt necessario ponendę aliæ distinctiones condistinctæ proprie & per se & aliæ ab istis duabus, patet enim manifeste quomodo aliæ continentur sub istis & ad eas reducuntur.

Annota. Marginales.

† *Formalis* } *Non est illa formaliter, sed bene illatiui, licet non econuerso. Loquitur secundum illum primum modum dicendi Syrecti supra, quod tu pondera bene.*

a Formales } *Et hoc modo intelligitur Philosophus in* 10. *Meta. quòd ens immediatè significat decem figuras prædicamentorum immediatione differentiarum contrahentium, non autem modorum intrinsecorum. De quibus vide* 5. *Meta. t. c.* 14. *& in q. Sco.* 5. *Meta.*

† *Realitates* } *Si volueris propter aliquas difficultates aliquando euitandas sustinere oppositum dic consequenter, vt Ant. Sirecti supra notauit, sed si vtrāque viam ibi positam velles tenere oporteret in casu concedere, quòd distincta se totis subiectiue primo modo essent eadem se totis subiectiuè secūdo modo, vt patet de Socrate, & sua albedine, dic consequenter plura meditando.*

† *Dicitur* } *Dic, quòd verum est extensiuè loquendo, sed cum præcisione secus est, & per additionem.*

Tange limitationes, & instantias, vt supra notaui.

b Obiectiue } *Quare non vocatur potius primo diuersitas, quàm distinctio?*

c Solum } *Considera ex prænotatis, & quomodo cum præcisione accepta per additionem distinguitur ab alijs, & econtra.*

† *Reali* } *Adde quid concludit, & quid non, ex prælibatis,*

&

& impugna retractationes, & alia plura hyperbolica illius chimerici de quo supra feci mentionem, & cuncta finaliter dirige in obsequium Christi, in quo omnia distinctionum, & identitatum genera possunt inueniri, ut patet speculanti, quem formalistarum princeps feliciter intuetur. Cui sit honor, & imperium in æuum æuorum. Amen.

FINIS.

Expliciunt formalitates Doctoris subtilis Ioannis Scoti, necnon formalitates Stephani Burlyfer diligentissime castigatæ; ac nouis Additionibus adiunctis celeberrimi Archiepiscopi Mauritij, & Excellentissimi Doctoris Antonij de Fantis Taruisini.

MAVRITII DE PORTV HYBERNATIS

TVANENSIS Archiepiscopi ac celeberrimi Theologi,

EPITOMATA.

In Scoticas Formalitates.



RO ampliori declaratione terminorum in Tractatu formalitatum hæc pauca, quę sequuntur, ad communem vtilitatem legentium, stimulo charitatis impulsus cõmunicare decreui. Omnes enim formalizantes communiter tantum in concreto consueuerunt notificare identitates, & distinctiones, & licet possint ex doctrina Aristo. excusari, qui etiã plerunque sic exprimit relationes, & hoc propter earum minimam entitatem, & facilitatem docendi: ingeniosi nihilominus est inuestigare profundius quo potest rerũ quidditates, & essentialem intellectum, quare descriptiones notabiles identitatum, & distinctionum in abstracto acceptarum, vt potero explicabo, & multiplicitatem earum breuibus notabo.

Nota igitur primo, quòd distinctio est duplex, vna cõmunis, & est alietas seu diuersitas extremorum siue conuenientium in aliquo quidditate siue non, & hæc prædicatur de omni distinctione. Alia est propria de qua lo-

I quuntur

quuntur formalistæ communiter, & est alietas siue non identitas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei, vel per actum collatiuum intellectus, vel alterius potentiæ sibinuicem comparatorum, & hæc diuiditur in realem, & rationis, extensiuè accipiendo distinctionem realem, quę vlterius diuiditur in distinctionem ex natura rei, & formalem, &c. Distinctio rationis est alietas seu diuersitas extremorum per operationem collatiuam intellectus, vel alterius potentiæ sibi inuicem comparatorum, & in aliquo conuenientium. Ita, quòd circunscripto, vel posito actu tali tollitur, vel ponitur talis distinctio.

Identitas rationis est duplex, vna quę præsupponitur distinctioni rationis, in qua scilicet conueniunt extrema distincta secundum rationem, & est non alietas extremorum in aliquo conuenientium per actum collatiuum rationis inuicem comparatorum.

Identitas vero rationis, quę opponitur distinctioni rationis, de qua loquuntur formalistæ communiter, est non alietas alicuius quidditatis aut formalitatis, vel entitatis à seipsa concepta per actum rationis, cuius extrema non sunt duo nisi per considerationem rationis. Solet igitur dici, quòd identitas rationis est absolutissima, & habet fundamentum proximum, & remotum, & est simpliciter identitas, & secundum quid diuersitas. quę omnia declarabit ingeniosus Lector, & quomodo ad ipsam requiritur alietas, & salua compossibilitatem identitatis, & distinctionis rationis, vt nosti.

Distinctio ex natura rei tantum est alietas seu diuersitas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei sibinuicem comparatorum originata ex proprijs rationibus formalibus extremorum, & non actu collatiuo alicuius potentiæ. Vel aliter potest sic notificari.

Distiuctio ex natura rei cum præcisione est alietas inter cuius extrema distincta potest fundari contradictio seclusa quacunque operatione intellectus. Vnde aduerte, quòd est duplex distinctio ex natura rei, vna tanquam genus ad omnes sequentes, alia tanquam species ab alijs distincta. Ideo in sua notificatione adiun-

xi ly tantum vel cum præcisione.

Identitas ex natura rei, alia est præsupposita distinctioni tali, in qua scilicet conueniunt extrema distincta ex natura rei, & est alietas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei, de quibus sub ratione qua conueniunt nullo modo prædicata contradictoria possunt formari originata ex proprijs rationibus formalibus extremorum, & non actu collatiuo alicuius potentiæ. Alia est opposita distinctioni ex natura rei, & est non alietas alicuius quidditatis, vel entitatis à seipsa ex natura rei de qua absolutè accepta nullo modo possunt prædicata contradictoria formari. Considera quomodo distinguitur ab identitate rationis. Quidam enim dicunt, quòd talis identitas est rationis. Sed aduertè tunc quomodo esset opposita distinctioni ex natura rei. Ideo dic altius. Dicunt nanque quidam, & apparenter, quòd omnis identitas eiusdem ad se est tantum rationis. Ideo refért dicere aliquid esse idem ex natura rei, vel realiter, & dicere identitatem esse talem, maximè ad seipsum. Quære Sco. notanter super 5. Metaphysi. c. de relatione. Pro communitate distinctionis ex natura rei alijs, & ipsius præcisione ab eis, vide in simili Sco. in logicalibus. c de differentia, & eade qualitate. Alia plura addat hic ingeniosus Lector his breuibus dumtaxat expergefactus.

Distinctio modalis est alietas, vel diuersitas, quæ oritur inter quidditatem, & modum intrinsecum, vel inter modum, & alterum modum eiusdem, vel alterius quidditatis, cum alijs conditionibus additis supra in descriptione distinctionis ex natura rei.

Identitas modalis alia est præsupposita distinctioni tali, & est non alietas modorum in aliquo conuenientium ex natura rei sibinuicem comparatorum. Alia vero opposita distinctioni modali, & est non alietas alicuius modi à seipso, & secundum aliquos est rationis tantum, sed tu omnia bene ponderabis. Et dicta debent intelligi de modis realibus, & non intentionalibus, vt patet. Aduertè, quòd licet ab omnibus modis possit abstrahi conceptus qualitatiuus modi in communi, non tamen sequitur, quòd non sint primo diuersi quidditatiuè, quia sicut

eſt ſtatus in conceptibus quidditatiuis. Ita in qualitatiuis, vt habet Sco. in theorematibus. Vide conſequenter qualiter differunt diſtinctio modalis, & ex natura rei. Quære formaliſtas antiquiores, & ſemper Sco. imitare.

Diſtinctio formalis eſt alietas ſeu diuerſitas quidditatum in aliquo conuenientium ex natura rei ſibiinuicem comparatorum, quarum neutra includit aliam quidditatiuè, & per ſe primo modo. Vnde aduerte, quòd hic deſcribitur diſtinctio formalis dicta à formalitate tertio modo, de qua infra parte ſecunda ſecundi articuli principalis. Si igitur vis accipere ipſam à formalitate ſecundo modo, adde, vt ſcis ad propoſitum. Eſt etiam deſcriptio diſtinctionis formalis mutuæ ſeu adæquatæ, ut patet.

Identitas formalis uno modo ſic deſcribitur. Eſt non alietas alicuius quidditatis ex natura rei à ſcipſa, quæ à quibuſdam dicitur rationis, ſed conſidera, vt prius.

Identitas formalis quam diſtinctio talis præſupponit, eſt non alietas quidditatum ex natura rei conuenientium in aliquo quidditatiue.

Identitas formalis quam diſtinctio talis deſtruit, eſt non alietas quidditatum, quarum vna ex natura rei aliã includit quidditatiue. Vbi patet, quòd formalitas ſemper accipitur in tertia acceptione, infra vbi prius.

Diſtinctio realis eſt alietas, vel diuerſitas entium habentium aliam, & aliam realitatem formaliter poſitiuã actu exiſtentem vnica exiſtentia ſeu diuerſa, vbi ſumitur realitas pro realitate exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ, non autem eſſentiæ, quod bene conſidera. Dicitur autem in deſcriptione habẽtium aliam, & aliam realitatem propter ſubiectum, & propriam paſſionem: formaliter poſitiuam dicitur propter priuationes, & huiuſmodi: actu exiſtente dicitur propter quidditates diuerſas: vnica exiſtẽtia &c. dicitur propter perſonas in diuinis, quæ diſtinguuntur realiter, quamuis habeant vnicam exiſtentiam. vnde põderabit curioſus Lector diuerſitatem realitatis, & exiſtentię, & quomodo poteſt accipi, vt quid, vel vt modus, vel denominatiuè, & quidditatiuè, vt alij modi, & paſſiones, & differentiæ, & huiuſmodi. Et qualiter vno modo

includit ens quidditatiuè, & alio modo nõ,& ita de alijs, vide Sco.ſingulariſſime.4.Meta.& alibi,& applica vbiq;. Inſtantias vero conſequenter adducat,& ſoluat ingenioſius lector Nota etiam,quòd alia eſt diſtinctio realis mutua,& adæquata,vt inter materiam, & formam,vel duo indiuidua eiuſdem ſpeciei, alia non mutua nec adæquata,vt inter totum eſſentiale,& partes,vt infra tangetur. Sed põderabis inſtãtias pro, & ecõtra de hac mutuitate.

Identitas realis,quàm diſtinctio talis præſupponit, eſt non alietas extremorum exiſtentium in aliquo communi,& hęc eſt realis,& non rationis.

Identitas realis oppoſita diſtinctioni tali vno modo ſic notificatur. Eſt non alietas alicuius entitatis actualiter exiſtentis ad ſeipſam actualiter exiſtentem, & dicitur eſſe rationis.Alio modo ſic deſcribatur. Eſt non alietas extremorum ex natura rei habentium vnam, & eandem realitatem formaliter poſitiuam actu exiſtentem vnica exiſtentia ſeu diuerſis,& iſta eſt realis,vt patet ſpeculãti.

Diſtinctio eſſentialis eſt alietas, vel diuerſitas extremorum ex natura rei actu ſeparatorum, vel ſaltim actu ſeparabilium,& ſeparatim conſeruabilium in aliquo conuenientium. Et eſt duplex, ſcilicet mutua,vt inter ſorté, & Platonem, alia non mutua,vt inter totum,& partes ſecundum quoſdam.Sed tu conſidera inſtantias,& adde,& reſtringe, vt noſti.

Identitas eſſentialis præſuppoſita diſtinctioni tali, eſt non alietas extremorum ex natura rei actu non ſeparatorum,nec ſeparabilium,nec ſeparatim conſeruabilium in aliquo conuenientium, vbi pondera differentiam huius à reali.Quære vbique.p.t. & F.& alios quos noſti pro & contra.

Identitas vero eſſentialis oppoſita diſtinctioni tali alia eſt rationis ſecundum quoſdam. Et eſt non alietas alicuius entitatis ad ſeipſam ex natura rei ab alia actu ſeparatæ, vel ſeparabilis, & ſeparatim conſeruabilis. Alia eſt realis, & eſt non alietas extremorum ex natura rei actu non ſeparatorum nec ſeparabilium, nec ſeparatim conſeruabilium.

Diſtinctio ſe totis ſubiectiuè eſt alietas cuius extrema

ex natura rei in nullo indiuiduo, aut ſubiecto aut ſuppo ſito reperiuntur, & alia eſt indiuidualis, vt in creaturis, alia perſonalis, vel ſuppoſitalis, vt in diuinis,& in aliquibus creaturis. Hęc deſcriptio eſt intelligenda ſecundum modum aſſignandi diſtinctionem ſe totis ſubiectiue. ſi primum modum ſuſtinere volueris faciliter alio modo deſcribere eam poteris.

Identitas ſe totis ſubiectiue, præſuppoſita diſtinctioni tali eſt non alietas cuius extrema, & ſi in aliquo conueniant, in nullo tamen ſubiecto, vel indiuiduo aut ſuppoſito reperiuntur, quæ omnia bene maſticando conſidera.

Identitas vero oppoſita diſtinctioni tali alia eſt rationis ſecundum quoſdam. Et eſt non alietas eiuſdem extremi ad ſe in aliquo indiuiduo aut ſubiecto aut ſuppoſito ex natura rei reperti. Alia eſt realis. Et eſt non alietas extremorum, quæ ex natura rei ſunt in eodem exiſtente, vel ſubſiſtente, quæ omnia, vt dixi intelliguntur ſecundũ communem aſſignationem.

Diſtinctio ſe totis obiectiue eſt alietas extremorum in nullo communi quidditatiuo ex natura rei conuenientium.

Identitas propoſita diſtinctioni tali eſt, non alietas extremorum ex natura rei conuenientium aut quidditatiue aut denominatiue, aut vniuoce aut ſaltẽ in vniuoco.

Identitas vero oppoſita alia eſt rationis ſecundum aliquos, & eſt non alietas alicuius extremi ad ſeipſum cui nihil eſt ex natura rei commune illi conueniens quidditatiue. Alia eſt realis, & eſt non alietas extremorum conuenientium in aliquo vno conceptu quidditatiuo. Adde tu ad hoc plura caſtigando, & limitãdo ad mentem. Sco. omnia dirigẽdo. Nam hę deſcriptiones communes ſunt ad plures vias formalizantium, ſicut iuxta litteram formalitatum notaui limitationes, & loca doctrinæ Scoticę.

Ex pliciunt Epitomata.

ANTONII



ANTONII TROMBETAE PATAVINI THEOLOGI EXIMII,

In Scoti Formalitates,

Sententia, vel Disquisitio subtilis.



IRCA formalitates Doct. subtilis Scoti quæritur &c. Pro declaratione quæstionis motę qua quæritur. Vtrũ quæ distinguuntur formaliter, distinguantur etiam realiter? Notandum est, quòd est vna propositio disputãda inter Thomistas, & Scotistas. Videlicet. Omnis distinctio aut est realis, aut est rationis. Thomistæ concedunt istam simpliciter, & absolute. Scotistæ negant.

Pro quarrum op. intelligentia primo notandum est, quòd res capitur tribus modis. Primo modo pro re sub-

ſiſtentiæ. Secundo modo pro re exiſtentiæ. Tertio modo pro re quidditatiua & eſſentiæ Et illa ſe habent per ordinem. Quoniam omnis res ſubſiſtens eſt exiſtens, & omnis res exiſtens, eſt res eſſentiæ, & non econtra. Res ſubſiſtẽs eſt res incommmunicabiliter exiſtens, vt quo, & vt quod quæ eſt tantum in natura ſubiectali, & tantum competit ſuppoſito in genere ſubſtantiæ, quia tale eſt incommunicabile, vt quo, & vt quod. De communicabili vt quo, & quod videas Doctorem ſubtilem in 7. diſt. 1. de incommunicabili vero in tertio diſt. 1. q. 1. Et in quodlibet. q. 9. Vnde præter ea quæ dicit Scot. poteſt aſſignari diffinitio rei ſubſiſtentis, quòd res ſubſiſtens eſt per ſe ens habens vltimatam actualitatem non ordinabilem ad vlteriorem actum, neque eſt alteri ratio eſſendi. A qua diffinitione excluditur materia, & forma, quæ nõ dicũtur iſto modo res ſubſiſtentes, quæ diffinitio data colligitur de mente Doct. ſubti in quolibet, q. 9. Res vero exiſtens eſt in quolibet prædicamento, vel poteſt eſſe non ſic intelligendo, quòd illud quòd eſt in prædicamento & in genere, ſit exiſtens actu (quum omne quòd eſt in prædicamento abſtrahat ab exiſtentia actuali) Sed intelligendo ſic, quòd exiſtentia poteſt competere rei cuiuſlibet prædicamenti, ſed non ſubſiſtentia. Tum quia accidens eſt communicabile ſubſtãtię, vt quo. Tum quia ſubſtãtię eſt ratio eſſendi in aliquo eſſe, ſcilicet ſecũdum quid. Similiter res exiſtens eſt res eſſentię, quum eſſentia & exiſtẽtia ſint idem realiter, neque à ſe inuicem ſeparentur. Et non econtra quælibet res eſſentiæ eſt res exiſtens in quocunque eſt, quia res eſſentiæ in eſſe obiectiuo apud intellectum non eſt res exiſtens, pro quanto repræſentatur eſſentia rei ſeu quidditas per ſpeciem intelligibilem, vt abſtrahit ab omni exiſtentia & ſubſiſtentia. Poteſt enim ſpecies intelligibilis repræſentare naturam abſtractam ab omni ſuppoſito, & ab omni ſingulari, & ex conſequenti ab omni exiſtentia.

Sco. in primo ſen. di. 7. q. vnica & in tertio ſen. di. 1. q. 1. & i quol. q. 9. Doct. ſubtilis in quol. quæſt. 9.

Ex quo ſequitur quòd (quum res eſſentiæ & in ſingulari diſtinguatur ab exiſtentia, & à ſingulari. Et ſimiliter in eſſe obiectiuo habeat aliquod eſſe abſtractum à ſingulari, quod eſſe eſt ex natura rei tã in ſingulari quàm in

tellectu

tellectu obiectiue) pęnes talẽ rem essentiæ põt accipi aliqua distinctio quę nõ erit realis, quia distinctio realis secundũ famositatem vocabuli, & secũdũ oẽs est distinctio inter rem & rem existentiæ, vel subsistentiæ. Quum igitur essentia de se non sit existens, quia existentia non est de quidditate eius, & vt dictũ est, quum in suo esse habeat aliquod esse ex natura rei, distinctio accepta pœnes talem rem non erit distinctio realis, neque etiam rationis quia natura vt distinguitur à supposito, siue accipiatur vt in ipso, siue accipiatur, ut in intellectu obiectiue, habet aliquod esse præter actum collatiuum intellectus, immo etiam præter actum intelligendi. Quoniam ipsa natura in esse obiectiuo, vt relucet in specie, vel ordine temporis, vel saltem naturæ, præcedit actum intelligendi, quoniam est causa ipsius effectiua, & causa, vel natura, vel tempore præcedit effectum.

Vlterius est aduertendum circa titulum quæstionis quòd ista se habent per ordinem. Diuisio, distinctio, non identitas. Omnis diuisio est distinctio, & non econtra. Diuisio enim, quum insequatur materiam, & quantitatem, reperitur solum in materialibus Distinctio autem tam in materialibus, quàm in spiritualibus. Similiter omnis distinctio est non identitas, & non econtra. Distinctio enim quum sit relatio positiua, præsupponit extrema positiua, scilicet fundamentum & terminum. *1. physi. t. comm. 15.*

Ex quo sequitur, quòd inter negationem seu priuationem, & habitum, seu positiuum, non potest fundari distinctio, sed solum non identitas. Et si quandocunque inuenitur quòd habitus distinguitur à priuatione, aut affirmatio à negatione, hoc habet solum intelligi negatiuè, hoc est, non eadem. Et isto modo concedimus quòd fortes distinguitur à chimera negatiuè scilicet, quòd non est idem chimeræ, sed positiuè nequaquam. Notandum tertio quòd distinctio formalis accipitur pœnes formalitatem, & formalitas quantum spectat ad propositum nihil aliud est quàm ratio conceptibilis ex natura rei, vt illa dicantur habere distinctam formalitatem, quę habent distinctam cenceptibilitatem.

Ex quibus omnibus apparet quod quæritur in quæstione.

ne. Vtrum illa quæ diſtinguuntur formaliter pęnes formalitates, & eſſentias vel quidditates diſtinctè conceptibiles, diſtinguantur realiter ſicut res & res, loquendo de re exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ.

Ad vtranque partem arguitur, vt in textu.

Pro intelligentia primæ auctoritatis adductæ, eſt aduertendum quòd prima ſecunda & tertia ſpecies qualitatis differunt pęnes iſta, ſcilicet eſſe qualitatem faciliter vel difficulter mobilem à ſuo ſubiecto, & quo ad ſecundam eſſe principium naturale agendi vel patiendi cum facilitate vel difficultate, & quo ad tertiam eſſe formam immutatiuam ſenſus. Quæ tria vel ſunt modi non oppoſiti eiuſdem qualitatis per quos modos Ariſtote. diſtinguit ſpecies qualitatis (intelligendo per ſpecies non quidem ſpecies diſperatas, & incompoſſibiles, quemadmodum ſunt homo & aſinus, ſed intelligendo per ſpecies modos eiuſdem qualitatis in numero) vel etiam per iſta tria intelligendo quaſdam differentias accidentales inſequentes differentias & formas ipſas per iſtos modos nobis cognitos. Sed intelligendo vel vno modo vel alio modo, ſemper ergo habeo, quòd idem calor numero poteſt reponi in diuerſis ſpeciebus qualitatis, & cum diuerſę ſpecies habeant diuerſas diffinitiones, & diuerſas formalitates, ſequitur quòd cum eadem re numerali & exiſtentiæ ſtabit diſtinctio formalitatum.

Pro intellectu ſecundæ auctoritatis eſt aduertendum quòd actio acta eſt illud de quo dicit Ariſt, quòd eſt actio & paſſio, & nõ intellexit de actione, qua agẽs formaliter agit. Hoc apparet ex tex. comm. 19. & 20. & 21. tertij
T.c.19.20. 21.3. phyſic. vt declarauimus in quæſtionibus noſtris. An actio ſit formaliter in agente. Actio enim, acta per hoc quod eſt eſſe ab agente, dicitur actio, & per hoc quòd recipitur in paſſo dicitur paſſio. Et ita per diuerſas habitudines quarum vna eſt ad àgens alia ad paſſum, ſortitur diuerſas denominationes.

Pro intelligentia tertię auctoritatis eſt conſiderandũ, quòd ſi ratio formalis virtutis, & ratio formalis iuſtitiæ eſſet vna ratio formalis, quicquid eſſet iuſtitia, eſſet virtus moralis, & econtra. Quod expreſſe eſt falſum, & tamen

men

men virtus & iustitia sunt vna res, ergo cum eadem re stat distinctio formalitatum.

Quarta auctoritas patet in textu,& de se est clara.

Pro intelligentia quintæ auctoritatis notandum,quòd licet essentia diuina sit de essentia patris,quia pater constituitur in esse, paternitate & essentia, tum pater vt pater,non est de quidditate essentiæ diuinæ,quia nullus respectus est de quidditate entis absoluti,essentia est ad se, pater ad alterum, ideo paternitas non est de quidditate essentiæ. Non intelligo tamen quod essentia diuina sit sic de essentia patris quòd prædicetur per se & in primo modo de patre, quia nihil prædicatur sic per se de aliquo,nisi illud sit vnum per se, vt declarat Scotus in primo sententiarum,distin.26. pater autem (quum constituatur ex absoluto & respectiuo, quæ non faciunt vnum per se) de ipso nihil videtur sic per se prædicari. Dico tamen essentiam esse de essentia partis constitutiue, quia constituit ipsum in esse, & tunc essentia si prædicatur de patre,prædicatur identice,& non formalite t, quidditatiue,seu in primo modo.

Auer. 12. meta. commen. 19.
Sco. in sen. dist. 26.

Descendendo ad determinationem quæstionis, circa primum articulum est aduertendum pro intelligentia primæ diuisionis, quòd non solum intellectus est potentia collatiua verum etiam voluntas, quod declaratur, quia illa potentia quæ operatur circa aliquod vnum obiectum non tantum in se, verum etiam in ordine ad aliud, habet actum circa vtrunque & comparat vnum ad aliud, voluntas est huiusmodi, quia non solum amat creaturam in se, verum etiam in ordine ad deum, quando amat ipsam propter deum, ergo &c. maior uidetur colligi de mente Arist. in secundo de anima,tex.comm. 145. vbi probat sensum cemmunem appræhendere sonum & colorem, quia non tantum apprehendit sonum in se sed vt differentem à colore, & ita comparat vnum ad reliquum.

Ex quo sequitur quòd illud est ens rationis, quod dependet ab actu collatiuo intellectus vel voluntatis vel alterius potentiæ collatiuæ. Et per oppositum illud est ens reale,quod non sic dependet.

Et

Et præter iſtam diuiſionem quam ponit iſte auctor pono illam quam etiam dedi in quæſtionibus de vnitate naturæ & de vniuerſali. Ens rōnis pōt capi vel pro ente in anima ſubiectiue, vel obiectiue. Ens in animæ ſubiectiue, ſicut ſpecies intelligibilis, actus & habitus, & iſtud ens dicitur eſſe rationis, quia fundatur in ratione, ſeu in potentia quæ eſt ratio, ſicuti eſt intellectus & appellatur ens rationis ſubiectiue. Quod ens rationis non diſtinguitur contra ens reale. Quia tale ens eſt in prædicamentis qualitatis, & quodlibet quod eſt per ſe in prædicamento, eſt ens reale, immo ens extra animam. Quia Ari. in 5. meta. tex. com. 14. diſtinguit tale ens extra animā, in 10. prædicamēta. Alio modo capitur ens rōnis obiectiue in aīa. Et tale ens rōnis pro tāto appellatur ens rōnis obiectiue quia in tali eſſe eſt obiectū rōnis & intellectus. Tale autem ens poteſt intelligi eſſe in intellectu obiectiue duobus modis, habitualiter vel actualiter. Primo modo dicitur habere eſſe ſic, quando habet eſſe per ſpeciem intelligibilem non actu mouentem intellectum, ſed quæ eſt in proxima diſpoſitione ad mouendum. Et tale ens rationis non diſtinguitur contra ens reale, immo eſt aliquod ens ex natura rei, quia pręcedit actum intelligendi, & omnem actum collatiuum, & non dependet ab actu intellectus in fieri & conſeruari. Secundo modo aliquod habet eſſe in intellectu obiectiue adhuc dupliciter. Vno modo ante actum intelligendi. Alio modo poſt actum intelligendi. Primo modo obiectum relucens in ſpecie intelligibili quę actu mouet intellectum vel terminat ipſum dicitur eſſe ſic in intellectu obiectiue, & tale obiectnm ſaltem ordine naturæ præcedit actum intelligendi: quia cauſat effectiue ipſum. Cauſa autem natura præcedit effectum, ergo tale obiectum vt ſic eſt prius actu intelligendi, nullo modo dependens ab ipſo.

Ex quo ſequitur adhuc quòd tale obiectum hēt aliquod eſſe, ex natura rei, & per conſequens non diſtinguitur contra ens reale. Secundo modo iſta vltima diuiſione aliquod habet eſſe obiectiue pœnes actum intelligendi dependens ab ipſo in fieri, & conſeruari, & iſto modo intentiones ſecundæ ſunt entia rationis, quæ non ſunt niſi

per

per actum intelligendi, & per actum collatiuum ipsius intellectus,& tamdiu manent in esse quamdiu manet talis actus collatiuus, quo circumscripto,immediate desinunt esse. Et istud ens rationis est illud de quo loquitur Scot.in 4.dist.1.q.2. & est comparatio passiua qua vnum obiectum consideratum comparatur ab intellectu ad aliud obiectum consideratum. Et tunc omnis intentio secunda est comparatio passiua in obiecto, qua vnum consideratum, vt consideratum, comparatur ad aliud obiectum,& tale ens rationis est illud,quod omnino distinguitur contra ens reale. Et sic ens rationis isto modo, & ens reale seu ex natura rei omnibus alijs modis antedictis sufficienter diuidunt ipsum ens, quando diuiditur in ens reale & rationis.

Pro intelligentia secundæ diuisionis quæ est,quòd ens reale diuiditur per ens quantum & non quantum, sunt duo notanda,quorum primum est, quòd quantitas accipitur vno modo pro quantitate extensiua secundum quā aliquid actu extenditur, secundo modo pro quantitate perfectionali,de qua habet August.6. de trini.c.7.quòd in his quæ mole magna non sunt idem est maius quod melius. Prima quantitas inuenitur in corporalibus solum. Secunda in spiritualibus. Prima est per se in prædicamento,secunda est transcendens. Modo quando ens diuiditur per quantum & non quantum, accipitur quantitas secūdo modo,& non primo modo. Ista sunt primo diuidentia ipsum ens antequam diuidatur per finitum & infinitum. Aut per vnum & multa. *Aug.6. de trinit.c.7.*

Primum declaratur, quia finitū & infinitum quantitati congruunt, vt patet in 1. phisic.tex. com.15. ergo finitas & infinitas perfectionalis suo modo competit quantitati & non nisi enti quanto: ergo quod diuiditur per finitum & infinitum necessario est quantum, quantitate perfectionali. *1.ph.si.1. comm.25.*

Secundum declaratur, quia si homo concipiatur ab intellectu in esse quidditatiuo, & circumscribantur omnes passiones quæ competunt homini secundum quòd homo,& etiam secundum quòd ens,nulla passio competit ei neque quæ est hominis neque quæ est entis.Ergo in

tali

tali præcisione non competit sibi vnitas aut multitudo, & tamen certum est quòd in tali præcisione est demonstrabile de homine, quòd est perfectior asino quidditatiuè. Quia in tali præcisione competit sibi differentia sua essentialis quæ est præstantior, & nobilior quàm differentia asini, ex eo quòd genus descendens in ista, diuiditur differentijs oppositis, quarum vna est nobilior reliqua, ergo relinquitur quòd in ista præcisione homo erit quantus, & tamen sibi non competit vnitas. Et confirmatur, quia certum est quòd homo in esse quidditatiuo habet aliquem ordinem saltem fundamentalem ad primum ens quòd est deus, seu iste ordo non potest esse sine prioritate & posterioritate secundum perfectionem, ergo aliqua perfectio seu quantitas perfectionalis sibi competet.

Sed hic insurgit vna difficultas. Nam ex quo ens quantum diuiditur in 10. prædicamenta, ergo relatio erit quãta loquendo de relatione prædicamentali, sed hoc videtur falsum, quia relatio diuina non est sic quanta, quia tunc (cum relatio sit in vna persona diuina quæ non est in alia) in vna persona non esset omnis perfectio. Et ita persona diuina non esset infinita formaliter, ergo multo magis videtur quòd relatio in creatura includat aliquam perfectionem.

Ad hoc respondetur, & pro responsione ponitur secundum notandum, quòd relatio in creaturis, ideo est quanta, quia est finita formaliter. Relatio autem diuina quia non est finita neque infinita formaliter, ideo non potest esse quanta. Vnde illi relationi cui non repugnat excedere vel excedi, non repugnat quantitas finitas vel infinitas, sed relationi createę non repugnat excedi, ergo &c. Et per oppositum relationi diuinæ repugnat excedi, quia illud quòd est idem realiter alicui infinito non potest ab aliquo excedi. Relatio diuina est idem realiter deitati quæ est infinita formaliter, ergo non videtur excedi, & per consequens non potest esse finita formaliter, quia omne finitum exceditur ab infinito. Neque potest dici, quòd talis relatio excedat, quia excessus competit ei quod habet rationem mensurę. Relatio autem non

potest

potest sic mensurare, quia quod mensurat est ens primũ & habet rationem totius. Sed relatio in diuinis non potest esse ens primum, neque esse aliquod totum ex cuius plenitudine perfectionis mensuret quodlibet aliud magis per accessum ad ipsum, minus per recessum ab ipso. Sed talis ratio mensurandi competit ei quod est absolutum & primum, quale non potest esse relatio: ergo nullo modo potest excedere, & per consequens non potest esse formaliter infinita, quia illud est formaliter infinitum quòd excedit quodlibet aliud & mensurat ipsum vt dictum est. Et sic sequitur propositum quòd relatio in creaturis est finita & quanta. Relatio autem in diuinis neque finita, neque infinita.

Pro intelligentia huius quòd dicit attributa in diuinis, est aduertendum quòd attributum in diuinis vno modo accipitur communiter pro omni eo quod attribuitur alicui personæ diuinæ, siue sit perfectio quidditatiua siue qualitatiua. Primo modo sicut substãtia, spiritus, dicũtnr prædicata quidditatiua. Secundo modo bonitas, sapientia, iustitia sunt prædicata qualitatiua, quodlibet istorum potest dici attributum in diuinis. Secundo modo potest accipi attributũ proprie, & est perfectio secundaria non quidditatiua quæ accipitur à creaturis & attribuitur deo via remotionis & eminentiæ, & sic attributa sunt præcisè prædicata quæ adueniunt deo in secundo modo, quæ prędicata reperiuntur, in creaturis, & cum sint accidentia (quæ, accidentalitas dicit imperfectionem in ipsis maximè loquendo de sapientia, & de iustitia) remouemus ab ipsis quòd sint accidentia & quòd distinguantur essentialiter à subiecto, & ex [illegible] attribuimus istis quòd sint substantia, & quòd sint idem essentialiter, & similiter remouemus ab istis in creaturis finitatem, & attribuimus summitatem vel infinitatem, & dicimus quòd sapiẽtia est in deo substantia, non accidens, eadem realiter, non distincta infinita & summa, & non finita. Et ita quæcunque accipiuntur ex creaturis & attribuuntur ipsi deo via remotionis & eminentię, & non sunt prædicata quidditatiua, sunt proprie attributa.

Pro intelligentia quæ sunt relationes notionales & commu-

communes ſcito, quòd relationes ſunt, quæ competunt vni perſonæ tantũ, aut duabus ſicut paternitas, & ſpiratio actiua, & dicuntur notionales à noſco noſcis, quia per ipſas noſcuntur, & notificantur perſonæ diuinæ, ſicut per paternitatem, pater, per ſpirationem actiuam, pater, & filius. Relationes communes ſunt quæ competunt omnibus perſonis diuinis, ſicut identitas, ſimilitudo, & æqualitas, quarum quælibet reperitur formaliter in omnibus.

Quia vero dicit iſtæ auctor formalitatum, quòd datur relatio extrinſecus adueniens. Eſt aduertendum, quòd propriè, & rectè loquendo ſecundum viam doctoris ſubtilis, reſpectus qui eſt per ſe in prædicamento relationis propriè appallatur relatio Reſpectus vero qui ſunt extra genus relationis appellantur habitudines, & reſpectus, & non propriè relationes. Pro quo eſt notandum, quòd iſta ſe habent per ordinem, relatiuum, relatio, reſpectus, & habitudo inter quas rationes, ratio relatiui eſt infima. Vnde omne relatiuum eſt relatio, vel includit relationem, relatiuum enim vltra relationem quam includit etiam includit aliquod abſolutum, quod denominatur referri per ipſam relationem, ſed relatio non includit aliquod abſolutum, ſimiliter omnis relatio eſt reſpectus, & non omnis reſpectus eſt relatio, quia relatio eſt reſpectus intrinſecus adueniens, qui oritur ex natura fundamenti poſito termino. Reſpectus autem eſt quoddam commune, ad reſpectum intrinſecus aduenientem, & etiam extrinſecus aduenientem. Similiter omnis reſpectus eſt habitudo, nõ omnis habitudo eſt reſpectus, quia inter ſubſtantiam, & propriam paſſionem eſt habitudo, & tamen non eſt reſpectus. Similiter circumſcriptis omnibus relationibus, eſſentiæ diuinæ ad attributa eſt aliqua habitudo (qualis eſt fundamenti ad fundatũ,) & tamen non eſt aliquis reſpectus, quia repugnat eſſentiæ, vt eſſentia eſt, ad aliquid referri. Ex quo ſequitur, quòd loquendo proprie, de relatione, ſolum reſpectus intrinſecus adueniens eſt relatio ſecundum viam Doct.

Pro intelligentia diuiſionis qua ens diuiditur in ſubſtantiam, & accidens. Eſt aduertendum, quòd ſubſtantia dicitur à ſubſtando, vel ſubſiſtendo, intelligendo ſubſiſtere

ſtere prout importat,idem quod per ſe eſſe.Si accipiatur ſubſtantia à ſubſtando, ſubſtantia non reperitur in Deo, quia Deus nulli ſubſtat, eo modo quo ſubſtantia ſubſtat accidenti, à quo ſubſtare denominetur ſubſtantia principaliter. Si capiatur autem ſubſtantia à ſubſiſtere, ſic Deus eſt ſubſtantia.Illud autem, quod ſic ſubſiſtit,vel per ſe exiſtit tribus modis capitur: vno modo poteſt intelligi pro eo,quod per ſe exiſtit,ex ſe,& à ſe.Alio modo pro eo,quod per ſe exiſtit, & ex ſe, ſed non à ſe. Tertio modo pro eo, quod non per ſe exiſtit ex ſe, neque à ſe, ſed in alio exiſtit.Primo modo Deus eſt ſubſtantia, quia per ſe exiſtit,& à ſe.Deus enim eſt de ſe ſuum eſſe,& habet eſſe per eſſentiam, alia autem habent eſſe per participationem, & ſic habent eſſe ab alio,& non à ſe. Quod autem Deus de ſe ſit ſuum eſſe apparet per illud Exo 3. c. Qui eſt miſit me ad vos, ubi Deus denominatur hoc nomine eſſe, vt denotetur, quòd eſt ipſum eſſe, & infinitum eſſe. Secundo modo ſubſtantia dicitur omne illud, quod eſt propriè in prædicamento ſubſtantiæ incipiendo à genere generaliſſimo vſque ad indiuidua incluſiuè. *Exod. 3. Cap.*
Aduertendum tamen, quòd per ſe exiſtere accipitur in iſto ſecundo modo pro eo, quod eſt per ſe ens, & non eſt in alio per inhærentiam, & non accipitur per ſe exiſtens pro ipſa exiſtentia actuali, vt intelligatur, quòd quodlibet, quod eſt per ſe in prædicamento ſubſtantiæ ſit per ſe exiſtens tali exiſtentia,quia quæcunq; ſunt per ſe in tali prædicamẽto,& in alijs,abſtrahunt ab exiſtentia actuali, & ratio eſt, quia ens exiſtens eſt vnum per accidens, eo modo quo albedo intenſa eſt vnum per accidens,& ſicut albedo intenſa non reponitur in prædicamento,quia talis albedo intenſa includit aliquid,quod eſt extra quidditatem eius, ſic etiam dicendum eſt de ente exiſtente, vt includit exiſtentiam. Sed per ſe exiſtens,quod eſt per ſe in prędicamento ſubſtantię,eſt per ſe ens,vt per ſe ens diſtinguitur contra ens in alio per inhærentiam, quoniã inhærere alicui eſt dare eſſe ſecundum quid alicui enti priori ſimpliciter. Quum autem nihil, quod eſt per ſe in prædicamento ſubſtantię,det ſic eſſe ſecundum quid, nihil quod eſt in prædicamento ſubſtantiæ eſt inhærens,

quòd autem inhærere sit sic dare esse secundum quid en ti priori, apparet de mente Doct. subti. in quolib. q. 3. Ex quo sequitur, quòd quæcunque sunt in prædicamento substantiæ dicuntur isto modo per se existere, hoc est per se esse. Substantia tertio modo capitur pro eo, quod est ens per se, vt per se ens distinguitur contra ens in alio, & hoc non solum per inhærentiam, vel informationem, sed etiam vt pars in toto, & isto modo substantia non dicitur de parte substantiæ integrali, vel essentiali, quia pars integralis est in alio, & similiter pars essentialis. Quando ergo diuiditur ens in substantiam, & accidẽs, capitur substantia non primo modo, nec tertio modo, sed secundo modo.

Doct. sub-ti. quoli. q. 3.

Pro intelligentia quid sit accidens est aduertendum, quòd accidens, vel capitur pro extraneo à quidditate alicuius, vel accipitur pro eo, quod perficit accidentaliter aliquid habens esse perfectum, sic quòd aduenit ei in esse completo, & perfecto. Primo modo accipitur, vt plurimum à Metaphysicis. Secundo modo accipitur Physice, vel Logice. Primo modo accipitur communiter in fallacia accidentis quæ committitur in his quorum vnum aliquo modo extraneatur ab alio. Secundo modo accipitur à Porphyrio. c. de accidente, quando diffinit accidens cõmune, & est illud, quod adest, vel abest, &c. Applicando ergo ad propositum quando diuiditur ens in substantiã, & accidens, accipitur accidens, secundo modo, & non primo modo. Pro intelligentia distinctionis rei, quę dicitur à reor reris, est aduertendum, quòd res rata dicitûr res, quæ habet ratitudinem, & firmitatem, & quæ res est res essentiæ, vel existentiæ. Et illa res in creaturis non ponitur esse ab æterno in tali ratitudine de mente Doct. sub. vt patet in 1. dist. 36. habuerunt enim creaturæ præcisè esse secundum quid ab æterno, quod est esse cognitum in mente diuina, & non habuerunt aliquod verum esse existentiæ aut essentiæ, quicquid dicat Franciscus, & Henricus de Gandauo, & sequaces istorum. Aduertendum tamen, quòd res rata non distinguitur à figmentis per aliquod esse verum ex natura rei essentiæ, aut existentiæ, quod habuerit ab æterno ex natura rei, sed solum per

Doct. sub. in 1. dist. 36.

hoc,

hoc, quòd tali rei non repugnat esse existere, & produci ad tale esse per aliquam potentiam productiuam, exempli gratia, humanitas est res rata à chimera distincta, per hoc, quòd humanitati non repugnat esse existere, sed bene chimerę. Et ita vera entia quæcunque sic distinguuntur à figmentis, & non per aliquod esse ex natura rei, quod habuerunt ab æterno contra Henricum de Gandauo. Et patet hoc à Scoto in primo distinctio. 36.q.vnica. *Scot. in 1. dist. 36.q. Vnica.*

Pro intelligentia diuisionis entis in ens simpliciter, & in ens secundum quid, est aduertendum, quòd ens simpliciter est ens in actu, ens secundum quid est ens in potentia. Pro quo est notandum, quòd potentia est duplex, quædam est potentia obiectiua, quædam subiectiua. Ens in potentia obiectiua est illud, quod non est existens, sed potest esse, & est ens, quod potest esse obiectum alicuius potentię productiuæ, quod à Commen. 9. Meta. com. 7. appellatur res secũdum quid: ens in actu est illud quod habet actualem existentiam in re, & in effectu, & dicitur tala ens simpliciter ens: de ente in potentia obiectiua intelligitur illud. 9. Meta. tex. com. 13. Potentia, & actus sunt eiusdem generis, quia illud idem in genere, in specie, & in numero, quod est in potentia, postmodum est in actu. for. enim in actu non distinguitur à seipso numeraliter, vt est in potentia, & sic potentia, & actus non solum sunt eiusdem generis, verum etiam speciei, & indiuidui. Ex quo sequitur, quòd actus correspondens potentiæ obiectiuæ est actus existentię, & non actus formalis, quia illud idem, quo est actus formalis, scilicet forma substantialis ignis, potest esse in potentia, & in actu existentiæ, & sic actus formalis non distinguitur contra actum existentiæ, aut potentiam obiectiuam, secundo modo aliquid dicitur esse in potentia, quod est in potentia subiectiua, & in isto modo omne, quod potest recipere aliquẽ actum substantialem, vel accidentalem, sic est in potentia subiectiua. de qua potentia locutus est Arist. 7. Meta. tex. com. 8. quòd materia prima est ens in pura potentia. *7. Meta. tex. c. 8.* Isti potentiæ opponitur actus formalis, quia quod est sic in pura potentia, nullum actum formalem habet, & isto

modo capiendo potentiam, intellectus, & quælibet potentia sensitiua est in potentia subiectiua, inquantū sunt potentiæ, quibus formaliter intelligimus, & sentimus,& loquendo de ista potentia, non est verum, quòd dicitur in 9. Meta. quòd potentia, & actus sunt eiusdem generis, quia potentia potest esse de genere substantiæ, actus vero de genere accidentis. Et in hoc deceptus est S. Thomas, volens, quòd (quia actus sentiendi est accidens) potentia sensitiua sit accidens, ex illa auctoritate supra allegata. Aduertendum tamē, quòd idem secundum diuersam habitudinem, & diuersum respectum potest esse in potentia obiectiua, & in potentia subiectiua. Rosa. enim quæ non est, sed potest esse. per respectum ad potentiam producentem, vel productiuam ipsius, est in potentia obiectiua, per respectum aūt ad materiam de qua producitur, dicitur esse in potentia subiectiua. Potentia ergo obiectiua, & actus sunt differentiæ entis, & diuidunt ipsum ens sufficienter.

Pro intelligētia huius videlicet, qualiter est differētia inter esse vniuocum prędicamentum, & vniuoce prædicari. Est aduertendum, quòd vniuocum prædicatum est illud cuius conceptus est in se vnus, loquendo de conceptu obiectiuo ex parte obiecti conceptibilis. Pro quo est notandum, quòd conceptus, vel capitur ex parte intellectus, & sic actus intelligendi dicitur quidam conceptus pro quanto est illud quo aliquid concipitur, & de illo conceptu non est mentio in proposito, quia iste conceptus non facit ad hoc, quòd aliquid sit vniuocum. Alio modo capitur conceptus ex parte obiecti, & talis conceptus appellatur conceptus obiectiuus, & est ipsum obiectum conceptibile, vt habet relationem actualem, & secundū aliquos aptitudinalem sub ratione mouentis intellectū aut terminantis actum intelligendi. Dicente Doct. subti. 9. Theore. Conceptum dico, quòd actum intelligendi terminat; hoc obiectum dicitur, vel intelligibile, vel intellectum, vel intentio, primum communissimum est ad omnes potentias, secundum commune ad obiectum intellectus in potentia, vel in actu, tertium proprium, quartum arabes in vsu habent, vt Auicen. & Auer. Sicut autē

Scot. 9. Theore.

intentio

intentio æquiuoce dicitur de obiecto, & actu,ita,& conceptus, hic autem accipitur pro obiecto. Hæc Sco. ibi. Et exponendo istud Theorema, dicit inferius, conceptum dico omne actu intellectum, prout scilicet est in intellectu, non vt forma, sed vt actu cognitum, hoc autem esse in intellectu, non est nisi habere relationem actualem ad intellectũ siue intellectus ad ipsum, vel vtriusque ad vtrunque. Hæc Scot. Ex quo concluditur, quòd omne illud, quòd potest habere aliquam vnam rationem apud intellectum mouentem ipsum intellectum aut terminantem, habet conceptum per se vnum qui conceptus est idẽ apud omnes variato vocabulo, & nomine importante talem conceptum, quare primo perihærmenias conceptus idem sunt apud omnes, quicquid sit de omnibus impositis ad significandos istos conceptus, & isto modo lapis repræsentatus per speciem intelligibilem, vt mouet, aut vt terminat, dicitur esse conceptus, & quotiescunque talis conceptus est in se vnus, & prædicatur de pluribus sub vno nomine significante, dicitur esse quoddam vniuocũ ad illa, qualitercunque prædicetur siue quidditatiuè, siue denominatiue, quomodo album est vniuocum ad lignum, & ad lapidem. Vniuocum vero vniuocè dictum est cuius conceptus est in se vnus, sic quod concluditur in ratione subiecti de quo dicitur, eo modo quo animal est vniuocum ad hominem, & ad asinum. Vnde non est incõueniens, quòd aliquid dicatur vniuocum, & non vniuocę dictum, sicut denominatiuum non prædicatur vniuoce, licet quandoque sit vniuocum. Vnde sicut aliud est prædicatũ esse quid, aliud in quid prædicari. (In omni enim genere est inuenire quid, ex primo Topic. c. 7. Nec tamẽ quodlibet cuiuscunque generis prædicatur in quid, & de quocunque, sed tantum de suo inferiori, in cuius ratione essentiali includitur.) Ita potest dici in proposito, ꝙ aliud est esse vniuocum, & aliud vniuoce dici. De hǫc videas Sco. in 3. dist. 7. q. 1. in corpore quæstionis. Et in primo distinct. 3. q. 3. Aduertendum vlterius, quòd inter vniuocũ, & æquiuocum non datur medium, & fundamentum huius est, quia inter idem, & diuersum, idem, & non idem, nõ est dare mediũ. Idẽ enim, & diuersum sunt immedia- *1. Topic. cap. 7.*

10. *Meta.* tè oppoſita circa ens. (10 Metaphyſi.tex.com.12.) Idem
1. *cap.* 12. & non idem ſunt immediata. Quia contradictoria ex
4. *Meta.t.* quarto Meta.tex.com.9.ſed diffinitiones vniuoci,& ęqui
com.9. uoci dantur per iſta immediata, ergo illa quorum ſunt diffinitiones,ſunt immediata. Notandum vlterius, quòd ſicut intentio prima, vel conceptus primarum intentionum quidam ſunt tranſcendentes,quidam prædicamentales.Ita intentiones ſecundæ, quæ debent applicari intentionibus primis,quædam ſunt tranſcendentes,quædã prædicamentales.De intentionibus ſecundis prædicamẽtalibus quæ ſunt generales, & communes facit mentionem Porphyrius, & rationabiliter quidem. Quia ordinabat librum ſuum ad librum prædicamentorum Ariſt.& ita vniuerſale, & communę de quo loquitur Porphyrius eſt ſolum applicabile ad intentionem primam prædicamentalem. Sed aliud eſt vniuerſale tranſcendens, quod eſt intentio ſecũda. Qđ videlicet non eſt applicahbile ad aliquid,quod ſit genus, ſpecies,differentia,ſed ſolum ad illud,quod abſtrahit ab omnibus iſtis, & eſt extra omne prędicamentum. Et de iſto vniuerſali nõ eſt locutus Porphyrius, quod uniuerſale competit enti inquantum ens eſt,& paſſionibus ſuis. Ex quo concludimus,quòd (quum vniuocum, & æquiuocum ſint intentiones ſecundę, quæ poſſunt applicari rebus prędicamentalibus,& etiam trãſcendentibus) ens eſt vniuocum tali vniuocatione. Sed ſi loquamur de vniuocatione applicabili ad genus aut ad rem prædicamentalem, ens non eſt vniuocum tali vniuocatione, ſed æquiuocum. Et ſic intellexit Porphy. in de vniuerſalibus c. de ſpecie, cum dixit. Si quis omnia entia vocet æquiuoce nuncupabit, &c.

Pro intelligentia huius quòd communiter dicitur, quòd conceptus tranſcendens eſt ille qui prædicatur de multis generibus generaliſſimis,vel de vno genere generaliſſimo, vel de aliquo quod non eſt in prædicamento. Eſt aduertendum quòd non de ratione tranſcendentis quòd prædicetur de omnibus,ſed aliquid poteſt eſſe tranſcendens,quod predicatur ſolum de vno genere generaliſſimo, & aliud eſt tranſcendens, quod non prædicatur de aliquo genere. Exemplum primi. Sapientia ſecundum

dum suam rationem formalem prædicatur de sapientia creata quę est per se in genere, & de sapientia diuina, quæ est extra genus. Exemplum secundi. Infinitas necessitas, sunt transcendentia & non prædicantur nisi de deo: quòd autem ista dicantur esse transcendentia apparet per illud commune dictum, videlicet ꝙ illud quod cōpetit alicui extra genus est transcendens. Vnde est regula Scot. in 8. distinct. q. 3. primi sententiarum, quòd illud quod est indifferens ad finitum & infinitum, dicitur esse transcendens, quia quicquid est in genere siue sit genus, siue differentia, siue species, quodlibet tale est finitum, Genus enim est finitum, quia est in potentia ad differentiam, & natum perfici per ipsam. Differentia est finita, quia caret auctualitate generis, cum non includat ipsum genus in suo conceptu formali, vt habet videri in tertio metaphysi. Species est constituta, & sic etiam finita, quia constituta ex realitatibus finitis. Ex quo sequitur quòd (quū quodlibet quod est in genere sit de se finitū) quod est indifferens ad finitum & infinitum, est transcendens. Et ita sapientia & quodlibet consimile dicetur esse transcendens. Ex hoc apparet quod illud quod competit infinito non potest esse in genere, & sic infinitas vel quantitas perfectionalis infinita non est in genere. Probatur etiam quod transcendens possit esse illud quod dicitur tantum de uno, & non de pluribus.

Sco. i 8. di. q. 3. primi sent.

Luc. 10.

Pro quo est notandum, quod sicut de ratione generis generalissimi est, quod non habeat aliquod supra veniēs genus, quod autem de multis speciebus dicatur hoc accidit ei, quia stat genus esse, sine multis speciebus sicut dicit Doct. in 8. di. 1. q. 3. Vt hoc prædicamentum, quando, est genus generalissimum, & tamen paucas habet species sub se, uel forte nullas, vt inquit ipse. Ita dicendum est quod de ratione transcendentis est, quod non sit per se in genere, quod autem dicatur de multis hoc accidit sibi. Hoc etiam probatur, quia entis non tantum sunt passiones simplices quæ sunt transcendentes, sicut vnum verum, bonum. Sed etiam sunt passiones disiunctę, quarum quælibet pars passionis disiunctiuè est transcendens, sicut tota est transcendens, & tamen aliqua pars tantum vni

Doc. sub in 8. di. 1. q. 3

competit, & non pluribus ſicut eſt de iſta, neceſſarium, vel contingens,finitum vel infinitum. Neceſſitas enim & infinitas tantum competunt deo.

Sed quia dictum eſt ꝙ aliquod eſt genus quod tamen nullas ſpecies habet, inſurgit difficultas quomodo hoc poſſit eſſe verum, quia genus diuiditur per differentias oppoſitas, ergo ad minus genus habebit duas ſpecies.

Ad hoc reſpondetur quod genus eſt illud quod de ſe eſt aptum natum diuidi in differentias oppoſitas, quod genus habet aptitudinem ad ſic diuidi, licet non habeat potentiam ad ſic diuidi,vel actum.Differt autem aptitudo à potentia. Nam aptitudo eſt inclinatio alicuius, ſecundum ſe ad aliquid, vel magis non repugnantia ad illud. Potentia autem eſt ordo ad actum, ſic quod illud quod eſt ſic potens, poſſit attingere actum. Poteſt enim potētia eſſe ſine aptitudine,vt poſſibile eſt graui eſſe ſurſum, non tamen aptum eſt ibi eſſe, quia repugnat ei ſecundum ſe,& aptitudo eſt ſine potentia, vt cæcus eſt aptus natus ad videndum, nil enim dicitur priuatum, niſi cum eſt aptum natum habere habitum ſecundum Ari. in poſt prædicamentis ca. de oppoſitione. & 5.meta.c.de priuatione.t.c.27. Non eſt autem poſſibile cæcum videre,quia à priuatione ad habitum nō eſt naturalis regreſſus.Sic nulli vniuerſali quantum eſt ex ſua forma, repugnat dici de multis, hæc tamen aptitudo impediri poteſt, vt quia non ſunt multa de quibus dicatur.hæc Scotus in de vniuerſalibus,q.18.

Ariſ.c. de oppoſitione in poſtprædicamen. & 5. met. c. de priuatione text. comm. 27. Scot. in de vtilibus, quæſt. 18.

Quod ſi tu dicas,impoſſibile eſt aliquid eſſe aptum natum dici de pluribus differentibus ſpecie,niſi cum plura differentia ſpecie ſint apta recipere prædicationem illius. Igitur ſi iſta aptitudo ſufficit ad genus, conſilijs aptitudo recipiendi ſufficit ex parte ſpeciei,igitur ſi aliquid ſit genus actu,propter talem aptitudinem,iſta multa quę participiant ipſum aptitudinaliter, erunt actu ſpecies, ergo omne genus multas habet actu ſpecies. Ad hoc reſpondetur,negando iſtam conſequentiam, Genus eſt aptum natum dici de pluribus, ergo plura differentia ſpecie ſunt apta recipere prædicationem eius, quia ſtat aptitudinem eſſe in vno extremorum,dico quòd aptitudo nō

ſit in

ſit in alio. Exemplum:forma ſolis nata eſt eſſe in alia materia quàm ſit illa in qua eſt quantum eſt de ſe, nec tamen eſt aliqua materia nata recipere talem formã, quia ſi talis argumentatio teneret in aptitudine ſemper eſſet aptitudo in vtroque extremorum, & ita potentia, quia aptitudo in vno extremo non impeditur à potentia, niſi propter defectum aptitudinis in alio extremo.

Pro intelligẽtia qũo ens diuiditur in ens ſimplex & cõpoſitũ, eſt aduertẽdũ quòd inter cõceptus ſimpliciter ſimplices eſt conceptus entis,paſſionũ entis, differentiarũ vltimarũ & modorũ intrinſecorũ,quia cõceptus talis ſimpliciter ſimplex non reſoluitur in aliquem conceptum priorem, qui includatur quidditatiuè in conceptu reſolubili, & ſic conceptus prædicti dicuntur eſſe ſimpliciter ſimplices,de quibus habetur in 9.meta.t. c.vltimi, quod circa quidditatem ſimplicem non habetur error aut deceptio, quia aut totaliter ſcitur,aut totaliter ignoratur, quod intelligendum eſt quo ad conceptum formalem & proprium ipſius, ſed non quo ad aliquos conceptus ſecundarum intentionum, aut primarum intentionum qui prædicantur de iſtis à poſteriori denominatiue,ſeu in ſecundo modo. Vnde licet dubitem vtrum ſorteitas ſit modus,vel differentia per ſe ſor. Dubito quo ad iſta prædicata quæ ſunt differentia & modus quæ ſolum habent prædicari denominatiuè & per accidens de talibus conceptibus.

Aduertendum tamen quòd ſimpliciter ſimplex poteſt actipi duobus modis, vno modo vt opponitur compoſitioni & compoſſibilitati, alio modo vt opponitur multiplicitati rationum,formalium:primo modo deus eſt ſimpliciter ſimplex,quia non compoſitus,neque componibilis,neque ſecum aliquo componibile, ſecundo modo ſolum ens & conceptus prædicti ſunt ſimpliciter ſimplices, & non deus,quia includit multiplices rationes, quarum vna non eſt formaliter alia.

Quod ſi tu dicas vbi eſt multiplicitas ſeu pluralitas aliquorum,ibi eſt compoſitio.

Reſpondetur negando hoc aſſumptum, quoniam compoſitum eſt ex actu & potentia.8.metaph. iſtæ formalitates,

Tex.cō.15 tes,in deo sunt actualissimè, & in summa actualitate, & nulla est potentialis ad aliam, ergo ibi non potest esse compositio.

Quòd si tu dicas. Saltem ista multitudo formalitatum faciet vnum vnitate cumuli vel acerui.

Respondeo quòd vnum vnitate aggregationis vel cumuli vel acerui habet in se componentia,seu partes quæ distinguuntur essentialiter. Quarum vna non est eadem realiter alteri,sed essentialiter distincta. Sed istę formalitates sic se habent,quod vna est perfecte eadem alteri identitate reali & essentiali, ergo non faciunt talem vnitatem.

Pro intelligentia quomodo simplex dicatur opponi compositioni ex re & re.Est aduertendū,quod quædā cōpositio est ex re & re, sicut est compositio ex materia & forma in composito substantiali. Quædam est compositio ex realitate & realitate sicut in quolibet accidente, quoniam accidens est forma simplex simplicitate opposita cōpositioni ex re & re,sed non simplex simplicitate opposita cōpositioni ex realitate & realitate, quia oē quod est per se in genere tanquam species, sic componitur ex realitate & realitate. Quarum vna est importata per genus,& alia per differentiam propriam specificam, & illa quæ est generis est potentialis ad illam quæ imponatur per differentiam: loquendo de tali compositione conceditur quòd angelus est compositus tali compositione.

Et quod dicūt aliqui quod angelus & anima sunt composita ex materia & forma, non est verum. Si enim ponenda esset in eis materia,aut hoc esset ratione susceptiuitatis & potētiæ passiuæ, quam habet ad intelligere & velle & propter hoc non oportet ponere talem materiā, qa huiusmodi susceptiuitas ē alteri⁹ rationis à susceptione materiæ sicut habet videri ex tertio de anima. Ani-

T.c.14. ma,enim ex propria sui rōne perficitur per istos actus nō ex ratione materiæ. Aut poneretur in eis materia propter potentiam ad vbi, quia transmutari possunt de loco

8.metaph. ad locum, & hæc potentia non arguit materiam de ge-

t.com.12. nere substātiæ, vt patet per philosophum 7. meta. t.com. 12. Et ideo in cęlo non est materia, secundum eundem,

& se-

& secundum Commen. in de substantia orbis, & in plerisque alijs locis. Aut poneretur materia propter potentiam ad non esse, quia angeli annihilabiles sunt & propter hoc non oportet ponere materiam quoniam pure formæ, immo & totum compositum, tam materia quàm forma, & vniuersaliter oẽ ens creatum est in potẽtia ad non esse, cum sit annihilabile, ergo sicut materia non habet materiam propter istam annihilationem, sic & angelus non habebit talem materiam.

Quod si dicas Boe. in fine libelli sui de vnitate & vno, c. 2. dicit quod Angelus & anima sunt vnum coniunctiõne materiæ, & August. de mirabilibus sacræ scripturæ, dicit quòd Deus omnipotens ex informi materia cũctorum visibilium & inuisibilium, sensibilium & insensibilium intellectualium & intellectu carentium species multiformes diuisit.

Boe. in lib. de vnitate & vno, c. 2. et Aug. in li. de mirabilib⁹ sacræ scripturæ.

Dicendum quòd hoc non cogit ad ponendam in talibus substantijs materiã. Pro eo quod Aug. aliquando loquitur vt philosophus, & tunc sequitur vt in pluribus opinionẽ Platonis, fuit enim platonicus in philosophia. Vnde posuit visionem fieri per extramissionem radiorum, & angelos habere corpora ut patet supra Gen. lib. 3. c. 4. Ait enim quod dæmones dicuntur animalia aerea, quia corporum aereorum natura vigent, neque per mortẽ, dissoluuntur, quia præualet in eis elementum aptius ad faciendũ quàm ad patiendum, aer scilicet & ignis. Et in pluribus alijs locis ponit opinionem Platonis. Sed vt Magister sententiarum dicit lib. 2. dist. 8. Aug. non ita sentit, sed recitando forsan dixit. Vnde de his locis in quibus platonice locutus est, hic est vnus, cum ait, spiritualia & immaterialia ex informi materia fore producta.

Aug. supr. genesim.

Magister sen. lib. 2. dist. 8.

Ad Boetium autem dicendum quòd illa fuit sua opinio. Neque oportet omnes opiniones eorum tenere vbi locuti sunt, vt philosophi, licet tenendi sint vbi tractant ea quæ sunt fidei, quia tibi loquuntur vt sancti. Alioquin teneas quod visio fit per extramissionem radiorum, quod est contra Aristot. secundo de anima, & quod angeli sunt corporei, & quod cœli sunt igneę naturæ, sicut Aug. aliquando

quando loquens platone dixit. Igitur quum nec actiones aut operationes spirituales, neque transmutationes quę sunt in eis, neque potentiæ ad vbi, neque potentia ad non esse per annihilationem Nec propter hoc quod non sunt puri actus, nec propter receptionem accidentium, nec propter verba sanctorum loquentium iuxta sententiam Platonis necesse sit ponere materiam in talibus substantijs separatis. Et vniuersaliter quum nulla vis sit efficax & demonstratiua ad concludendum materiam nisi transmutatio in substantia, immo omnis alia via, & omnis alius processus est sermo imaginabilis, & via dialectica non necessaria & essentialis vt patet per Comm. primo phy sic. circa finem vlt. commento, & colligi potest ex dictis philosophi ibidem, & in 8. met. Comm. commen. 12. superfluum videtur & mere voluntarium ponere materiam in talibus substantijs, multitudo autem non est ponenda sine necessitate cum natura nihil agat frustra, vt primo cœli tex. comm. 32. & 3. de anima text comm. 45. & semper paucioribus est contenta, vt patet per philosophum in primo physic. text. commen. 41. & in primo politico.

1. physi. vltio cō. Commē. cō. 12. 1. celi. t. cō. 32. et 3. de aiat. c. 45 in 1. physi. t. c. 41. & primo politicorum.

Pro intelligētia quid sit compositio cum his est aduertendum quòd est multiplex differentia inter compositionem ex his, & compositionem cum his. Prima quoniam compositio ex his est posterior & præsupponens compositionem cum his. Secunda quia in compositione cum his idem est componens & compositum. In compositione autem ex his aliud est componens, & aliud compositum. Tertia differentia est quia in compositione cum his quot sunt componentia, tot sunt composita, in compositione autem ex his plura sunt componentia quàm composita. Quarta differentia est, quòd compositio cum his reperitur in quolibet genere cum alio genere. Compositio vero ex his non nisi in eodem generę. Ex quibus omnibus sequitur quòd omne ens creatum est componibile compositione cum his, & potest denominari compositum.

Pro intelligentia eorum quæ dicta sunt de compositione & de simplicitate est aduertendum quòd loquendo

de

de compositione cum his omne ens citra deum est compositum ex re & re compositione cum his, quæ compositio accipitur pro componibilitate. Vnde quum dico, quòd omne ens est compositum ex re & re, compositione cum his intelligo quòd ipsum quod est aliqua res, est cum alia re componibile.

Sed insurgit difficultas, vtrum quælibet natura, componibilis sit cum accidente, & vtrũ pars affirmatiua istius difficultatis possit physice probari.

Ad quod respondetur, quod sic. Pro cuius probatione prima ratio est talis. Si enim aliqua substãtia esset non receptiua accidentis, maxime esset substantia perfectissima citra deum, sed consequens est falsum, igitur & antecedens, consequentia est euidens, & falsitas consequentis probatur. Quia si sic, talis substantia esset formaliter beata seipsa, quod probatur. Nam vnaquæque intelligentia secundum Aristot. formaliter est beata sua intellectione qua intelligit obiectum perfectissimum intelligibile. Ergo si intellectio sua sit substantia sua seipsa beatificabitur, & non aliquo extra ipsam.

Secundo arguitur quælibet intelligentia potest intelligere infinita, quia intellectus est totius entis, & secundum totum ambitum entis, sed intelligibilia possunt esse infinita, ergo sua intellectio (si sit substãtia sua) erit vnica intellectio respectu infinitorum intelligibilium. Sed intellectio infinitorum intelligibilium quæ est vnica, est infinita, quod probatur, quia duæ intellectiones respectu duorum intelligibilium distinctę & perfectę, sunt duę perfectiones, ergo si vnica intellectio est istorum duorum intelligibilium æque perfectè & distinctè, ac si duæ distinctę essent de illis duobus intelligibilibus, illa vnica intellectio continet duas perfectiones, ergo vna alia quę continet tres intellectiones, adhuc continet tres perfectiones, ergo vna quæ continet infinitás intellectiones, continet vnitiuè infinitas perfectiones, consequentia ista vltima probatur. Vbi pluralitas argui, maiorem perfectionem quam paucitas, ibi infinitas arguit infinitatem. Sed sic est in proposito, ergo &c.

Tertio arguitur q͂a data ista positione sequitur, quòd intelle-

intellectio intelligentiæ non dependet ab aliquo obiecto, nisi à quo dependet suum esse, & ita nihil inferius se, nec etiam se posset intelligere in genere proprio, sed tantum in obiecto superiori motiuè, immo nihil posset alia intelligentia intelligere, nisi in deo.

Sed vlterius insurgit alia difficultas. Vtrum loquendo de composito compositione ex his sit verum, quod quælibet creatura dicatur esse composita ex re & re.

Ad quam difficultatem respondetur, aliter est loquendum secundum scilicet. Thomam, aliter secundum viam Scoti, secundum opinionem Tho. Omnis creatura est composita compositione ex re & re, tanquam ex positiuo & positiuo.

Pro qua opinione arguitur. Omne quod est, aut est purus actus aut pura potentia. Aut compositum ex actu & potentia. Creatura non est purus actus, quia esset deus nec pura potentia, quia tunc nihil esset, ergo relinquitur, quod est ex actu & potentia.

Sed contra istam opinionem instatur, quia si quodlibet ens est compositum ex actu & potentia, tanquam ex re & re, accipio componentia quæ sint. A. &. B. & quæro. Vtrum. A. &. B. sint composita, ex re & re, vel non. Si dicas, quod non, habetur intentum. Si dicas quòd sic, proceditur vt prius, & tunc aut erit processus in infinitum, aut oportet deuenire ad componentia quæ sunt simplicia simplicitate opposita compositioni ex re & re.

Sco. i 1. di. 8. q. 2. Dicitur ergo secundum Doct. subti. quòd omnis creatura est composita ex actu & potentia sicut ex habitu & priuatione, quia quęlibet creatura habet entitatem cum priuatione alicuius gradus entitatis. Nulla enim creatura habet entitatem secundum totam perfectionem quæ nata est esse entitatis in se, & ideo caret aliqua perfectione quæ nata est competere entitati in se, & ideo priuatur, sicut talpa dicitur esse cæca, quia nata est habere visum secundum rationem animalis, non secundum rationem talpę, secundum Philosophum. 5. metap. c. de priuatione, componitur, enim cratura non ex re & re positiuis, sed ex re positiua & priuatione, idest ex entitate aliqua quam habet, & ex carentia alicuius gradus perfectio- *5. met. ca. de priuatione. t. c. 25.*

fectionis entitatis cuius ipſa non eſt capax, tamen ipſum ens in ſe eſt capax, ſicut talpa ſecundum ſe non eſt nata uidere, ſed ſecundum, quòd animal, nec tamen iſta com poſitio ex priuatiuo, & poſitiuo eſt in eſſentia rei, quia priuatio non eſt de eſſe alicuius entis poſitiui.

Pro intelligentia diuiſionis qua ens diuiditur in ens neceſſarium & in ens cõtingens, eſt aduertendum, quòd neceſſarium incomplexum ſecundum eſſe ſimpliciter. Quoddam eſt neceſſarium ex ſe, & à ſe, & hoc tam ſecun dum viam Philoſophorum, quàm etiam Theo. Quoddã eſt neceſſarium ex ſe, & ab alio, ex ſe formaliter, ab alio effectiue. Neceſſarium primo modo ſecundum Theologos eſt pater diuinus, qui habet naturam in ſe ſimpliciter neceſſariam, & non habet ipſam ab aliquo producen te ſeu principatiue, ſed ipſe eſt principium omnium pro ducibilium tam in diuina natura, quàm in creaturis. Dicente Aug. 4. de Trini. ca. 20. pater eſt principium totius deitatis. Neceſſarium ab alio, & ex ſe formaliter ſecundum Theologos eſt filius diuinus, & etiã Spirituſſanctus qui habent naturam ſimpliciter neceſſariam indefectibi lem, illam enim habẽt à patre producente. Similiter ſecundum Philoſophum datur neceſſarium à ſe, & ex ſe, quod eſt Deus, & prima intelligentia. Similiter neceſſarium ex ſe, ab alio eſt intelligentia ſecunda, & quælibet alia intelligentia. Intelligentia enim ſecunda habet en titatem intrinſecam ſimpliciter neceſſariam. Sed quia habet illam effectiue, & productiue à prima, ideo iſta in tellgentia non eſt neceſſaria à ſe, licet ex ſe ſit neceſſaria. Neque iſta duo contradicunt ex ſe formaliter, & ab alio effectiuè, quoniam important iſta duas diſtinctas ha bitudines, & ad diuerſa in diuerſis generibus cauſarum. Sed hic inſurgunt duæ difficultates. Prima eſt, ſi intelligentia ſecunda habet eſſe effectiuè à Deo. Secunda eſt, ſi intelligentia ſecunda eſt neceſſaria tanta neceſſitate quanta eſt filius Dei. ad primam negatur ſic, ſi intelligen tia ſecunda habet eſſe effectiuè à Deo, videtur, quòd pro ducatur de non eſſe ad eſſe, vt ly, de, ſaltem importat ordinem naturæ, ſed quodlibet tale eſt poſſibile, eſſe, vt diſtinguitur contra neceſſarium, ergo intelligentia ſecunda

Aug. 4. de Tri. c. 20.

da erit ens poſſibile non neceſſarium, maior eſt nota, quia quod producitur de non eſſe ad eſſe, reducitur de potentia ad actum, & quodlibet tale eſt poſſibile eſſe. Secundo arguitur, quia Ariſto. 12. Metaph. & Commen. ibidem Commen. 30. 41. & 44. vult, quod nullo modo potentia ſit in ſempiternis & neceſſarijs, ergo ſi ſempiternum, & neceſſarium produceretur ad eſſe, potentia ad eſſe de neceſſitate eſſet in ipſis, & tunc ſequeretur iſtud ad quod deducit Commentator in primo cœli. Commen. 121. & Com. 124. quòd ſi ſempiternum haberet potentiam ad eſſe præcedentem actum, quæ potentia reduceretur ad actum, in ſempiterno eſſent duæ potentię contrariæ, quarum vna eſſet ad ſemper eſſe, & altera ad non eſſe. Et confirmatur, quia neceſſarium eſt illud, quod non poteſt non eſſe, ſed ſi produceretur ad eſſe, circunſcripto producente, poſſe non eſſe, ergo non eſſet neceſſarium.

Commen. Com. 30. 41. & 44

Commen. in primo cœli Com. 121. & 124.

Ad hanc difficultatem reſpondetur, quòd potentiam prę cedere actum, aut nõ eſſe, ipſum eſſe, poteſt intelligi duobus modis, vno modo ordine temporis. Alio modo ordine naturæ. Si loquamur de ordine temporis, potentia, & nõ eſſe, non poteſt competere ſempiternis, & neceſſarijs ſecundum viam Ariſto. Si loquamur de ordine naturæ, hoc adhuc contingit duobus modis. Vno modo prout ordo naturæ accipitur poſitiue, alio modo tantum priuatiue. Ordo naturę accipitur poſitiue inter aliqua quorum vnum actu, & poſitiue præcedit reliquum ſicut in homine ſenſitiuum præcedit intelligentiam. Alio modo ordo naturæ accipitur priuatiue. & iſto modo accipitur quando eſt inter aliqua, quorum vnum natura non præcedit reliquum actu, & poſitiue reſpectu tertij, ſed tãtum aptũ natum eſt ineſſe, niſi oppoſitum inducatur per aliquod agens extrinſecum. Exemplum huius eſt, ſi ſit aliquod perſpicuum, quod poſita ęternitate mundi nunquam fuerit ſub vmbra alicuius corporis opaci, ſed ſit perpetuo illuminatum à ſole, ſi comparetur tale corpus perſpicuum ad lumen in ſe receptum, & ad vmbram, ſeu priuationem luminis, dicimus, quòd priuatio illa reſpectu talis corporis ordine naturæ pręcedit illuminationem non quidem quantum ad ineſſe, quod vnquam infuerit, ſed ſolum

Require Scot. in 2. diſt. 1. q. 2 & in quoli. q. 7. & circa ſi.

u

ſolum quantum ad aptitudinem, quia talis priuatio nata eſt ineſſe prius natura quantum eſt ex natura iſtius corporis perſpicui, niſi per agens extrinſecum illuminatio in ipſo cauſaretur. Conſimile exemplum eſt de materia comparata ad formam, & ad priuationem formæ, quæ materia nunquam eſt ſub priuatione, ſed derelicta ſuæ propriꝫ naturæ prius nata eſt eſſe ſub priuatione, quàm ſub forma, & hoc loquendo de forma in communi, & de priuatione ſibi correſpondente. Applicando ad propoſitum loquendo de ordine naturæ poſitiue, potentia & nõ eſſe, non prꝫcedit actum in ſempiternis, & neceſſarijs, ſed ſolum ordine naturæ priuatiuæ. Et hoc eſt, quod habet Commen. 12. meta. Commen. 41. quòd ſi potentia eſt in ſtellis, & ſempiternis, non eſt modo potentiali. volens, quòd potentia in ipſis ad totum motum non præcedit actum poſitiue, ſed tantum priuatiue, quia talis motus eſt ab agente extrinſeco, modo ſic produci de non eſſe ad eſſe, & de potentia ad actum iſto modo non repugnat neceſſario ex ſe, licet bene repugnet neceſſario à ſe. Ex quo apparet, quòd poſſibile, quod diſtinguitur contra neceſſarium eſt poſſibile dictum à potentia præcedẽte actũ, vel ordine temporis, vel naturæ poſitiuꝫ, ſed poſſibile dictum à potentia præcedente actum tantum natura priuatiuæ non diſtinguitur contra neceſſarium, ſed diſtinguitur contra impoſſibile. Per hoc reſpondetur ad illud quod dicitur, quòd illud, quod producitur ad eſſe habebit potentiam ad eſſe, & ad non eſſe, verum eſt capiendo eſſe, & non eſſe eo ordine quo dictum eſt, & quum infertur, quòd in eodem erunt duæ potentiæ contrariæ, quarum vna eſſet ad ſemper eſſe, altera ad non eſſe, circunſcripto efficiente. Reſpondetur, quòd intelligentia ſecũda producta ab intelligentia prima habet naturam neceſſariam, per quam intrinſecè, & formaliter poteſt ſemper eſſe, & per ipſam naturam quantum eſt ex ſe non poteſt non eſſe. Sed tamen, quia talis natura eſt ab efficiente, ipſum circunſcripto per impoſſibile, poterit non eſſe, ſed iſta potentia per quam poteſt non eſſe eſt extrinſece, & nõ eſt ex parte naturæ. Modo, quòd aliquod vnum poſſit ſemper eſſe potentia intrinſeca, & non eſſe potentia

Com. 12. Met. com. 41.

extrinseca, & accidentaliter, hoc non est inconueniens, neque istę potentiæ sunt contrariæ, quia non sunt respectu eiusdem, & secundum idem. Et per hoc vult Com. ꝙ natura simpliciter possibilis nõ potest conuerti in necessarium, aut fieri necessaria, quia possibile habet ex se vnde possit non esse, & necessarium habet ex se vnde non possit non esse, ergo si aliquod possibile fieret necessariũ, in ipso essent duæ potentiæ contrariæ, ex quo habetur secundum ipsum, quòd quum motus sit de se possibilis, non potest esse natura necessaria. Ad vltimum cum dicitur necessarium est illud, quod non potest non esse. Ista propositio habet veritatem de necessario ex se, & à se, sed non de necessario ex se, & ab alio. Vel potest dici, quòd necessarium quantum est ex natura intrinseca, & ex se non potest non esse, circunscripto quolibet alio, cuius circunscriptio non implicat contradictionem, ponendo illud esse, vt habet Sco. in primo sententiarum, dist. 2. q. 6. Respondendo ad primum argumentum principale. Nam ponendo intelligentiam secundam esse circunscripta prima. Ista circunscriptio est per impossibile, & implicat contradictionem, quia effectus etiam simpliciter necessarius non potest esse, circunscripto eo à quo essentialiter depẽdet, sed bene potest non esse per circunscriptionem incompossibilem. Intelligentia secunda sic dependet à prima, ergo &c. Ad secundam difficultatem dico, quod (secũdum viam Philosophorum ponentium intelligentiam secundam esse necessariam, data ista positione) intelligẽtia secunda non est necessaria tanta necessitate quanta est filius diuinus secundum viam Theo. Intelligentia. n. secunda si est necessaria est sic necessaria in natura distincta à prima, filius autem diuinus habet candẽ naturam, & ex consequenti eandem necessitatem cum patre, & ita filius diuinus non potest non esse, circunscripto quocunque alio secundum entitatem, & naturam. Vnde licet possit non esse circunscripto patre producente, pater tamen diuinus non est alius secundum entitatem seu naturam. Sed non est sic de intelligentia secunda, quia poterit non esse, circunscripto aliquo alio secundum entitatem, quia circunscripta prima intelligentia, quæ est alia

In primo ca. de substantia or.

à secun-

à secunda secundum entitatem, poterit non esse. Modo ex hoc arguitur sic illud, quod non potest non esse circũscripto quocunque alio secundum entitatem est ens magis necessarium eo, quod potest non esse, circunscripto alio secundum entitatem, sed filius diuinus est hmôi, & non intelligentia secunda, ergo filius diuinus est ens magis necessarium, quàm intelligentia secunda. Quod si tu dicas, filius diuinus per te est necessarius ex se, & non à se. Pater diuinus est necessarius ex se, & à se. Ego pater diuinus dicitur esse magis necessarius, quàm filius. Ad hoc respondetur, quòd necessarium ex se, & à se, est magis necessarium eo, quod est ex se, & non à se, vbi habeat distinctam naturam, & non eandem, sed vbi necessarium ex se & à se sic sit necessarium in eadem natura, quum ad eandem naturam sequatur eadem necessitas, sequitur, quòd ista duo sunt æque necessaria.

Pro intelligentia quomodo aliquid sit necessarium secundum quid, sicut creatura est necessaria ab æterno. Est aduertendum, quòd Deus ab æterno producit quamlibet creaturam in esse cognito, & intellecto, quia quamlibet creaturam intelligit ab æterno, & tale esse cognitũ est esse secundum quid, & non est aliquod verum esse essentiæ, aut existentię, vt habet Scot. in 1. di. 36. q. 1. Contra Henricum de Gandauo, qui voluit res habere esse essentiæ ab æterno. Quod si tu dicas, quòd Deus intelligit quamlibet creaturam ab æterno, quum necessario sic intelligat, ergo nõ poterit esse sine ista intellectione, & ex consequenti sine obiecto cognito, sed Deus est ens maxime necessarium, creatura in esse cognito, vel non est necessaria, vel si est necessaria, non tanta necessitate quanta est Deus, ergo maximè necessarium in suo esse dependebit à minus necessario. Ad hoc respondetur, quòd necessarium à se, quod est maximè necessarium, potest esse absque repugnantia quantum est ex parte sui sine esse reali cuiuscunque non necessarij à se, quia non est contradictio, quantum est ex parte prioris absoluti, quòd ipsum sit sine posteriori. Tamen illud necessarium nõ potest esse sine esse cognito cuiuscunque alterius, quia esse eius necessario requirit cognitionem alterius, & per conse-

quens alterum in esse cognito.

Vel potest dici, quòd aliud est aliquod necessarium re quirere, vel coexigere aliquid ad sui esse. Aliud est, quòd ad esse necessarium alicuius, aliud necessarium consequatur. Dico ergo, quòd Deus non dependet ab esse cognito creaturæ, neque præexigit tale esse cognitum, sed bene tale esse cognitum ad esse ipsius necessario consequitur. Modo non est inconueniens, quòd ad esse alicuius magis necessarij, aliquid minus necessarium consequatur.

Pro intelligentia quomodo ens diuiditur in dependēs & in independens est aduertendum, quòd Arist. 12. Met. t. com. 52. Ponit ex intentione sua omnia habere ordinē essentialem iter se, & magis ordinem essentialem ad vnū primū. Ex quo vult habere, quòd (quum iste ordo essentialis sit ordo essentialis dependentiæ) omnia essentialiter dependent à primo ente, &(quum nihil sit essentialiter dependens ab aliquo in essendo, à quo non habet esse in aliquo genere causæ) vult, quòd omnia dependent à Deo tanquàm à causa finali, & efficiente.

Quod si tu dicas, quemadmodum tenet via communis, quòd omnia dependent à Deo, vt à fine.

Contra hoc est tex. eius 12. Met. tex. com. 36. vbi loqui tur de primo mouente dicens, quòd mouet sicut appetibile, & intelligibile, huiusmodi autem mouent non mota, sic autem Deus mouet intelligentiam sibi proximam. Igitur causat intelligere ipsius intelligentiæ. Sed illud intelligere, vt communiter dicitur secundum Aristo. est idem, quod substantia intelligentiæ ergo &c.

Si dicatur, quòd illud mouere est Metaphoricum, & non propriè aliquid causare. Contra omnis intellectio, quę non est eadem obiecto, causatur ab obiecto, & videtur, quòd effectiuè secundum Commen. ibidem dicentem, quòd balneum in mente mouet, vt efficiens, & vt extra mouet, vt finis, ergo intellectio intelligentiæ causabitur effectiuè à primo ente.

Quod si tu dicas. Intellectio intelligentiæ secundæ, & eius substantia dependet à prima, vt causa finali, propterea quia prima intelligentia terminat dependentiam secundæ,

cundæ, & finit ipſam, & ſic præcisè, vt à fine, & non vt ab efficiente.

Contra hoc dicit Philoſophus, quòd intelligentia prima non ſolum mouet, vt terminans dependentiam intelligentię ſecundæ, imo, vt mouens ad actum amandi, quia mouet, vt amatum, & deſideratum, ergo eſt cauſa amoris intelligentiæ, & intellectionis & non niſi effectiue, vt argutum eſt, ergo &c.

Præterea ſi Deus ſit finis entium ſolum terminans dependentiam eorum in ratione finis, illud terminare dependentiam iſto modo non eſt niſi præexigentia entitatis diuinæ, quia vnumquodque ad ſuum eſſe requirit entitatem Dei, ſed hoc non poteſt eſſe ſecundum mentem Philoſophi, quia nedum de entitate diuina, immo de entitate omnis ſpeciei, Philoſophus habuit pro impoſſibili, quòd vniuerſum poſſet ea carere. Vnde ſi Deus non eſſet aliter cauſa finalis niſi quia eius entitas requiritur ad entitatem aliorum, ſpecies humana eſſet cauſa finalis, quia neceſſario requiritur ad entitatem aliarum ſpecierum ſecundum Philoſophum, & non eſſet differentia niſi in hoc, quia Deus eſſet maius ens, quàm ſpecies humana ſed quoad præexigentiam neceſſariam ita requiritur ſpecies humana ſicut Deus ad eſſe aliorum. Alia quæ faciũt pro iſta concluſione dimittantur vſque aliàs.

Pro intelligentia quomodo relatio creaturæ ad Deũ ſit eadem realiter fundamento, & vniuerſaliter quæcunque ſine qua fundamentum eſſe implicat contradictionem, videas Scot. in 2. diſt. 1. q. 5. vbi diffusè pertractat iſtam materiam.

Pro intelligentia quomodo vnum dicitur multipliciter eſt aduertendum ſecundum Philoſophum 4. Meta. t. com 3. (quam ſententiam inſequitur Doctor ſubtilis, in ſecundo ſententiarum diſt. 3. q. 6. & in eodem lib. diſt. 12. q. 1.) quòd ens, & vnum conuertuntur, & quot modis dicitur ens tot modis, & vnum. Ens autem dicitur vno modo tranſcendenter, ſecundo modo ens dicitur generice, hoc aut ſecundum genus generaliſſimum, aut ſecundum genus ſubalternum. Ens etiam dicitur ſpecificè ſecundũ ſpeciem ſpecialiſſimam. Et vltimo modo ens dicitur ſin-

gulariter ſicut quodlibet indiuiduum dicitur eſſe ens ſingulariter, vel indiuidualiter, ſicut ens dicitur tot modis, ita, & vnum, quia vnitas eſt paſſio adæquata enti. Vnde quot ſunt rationes formales conceptibiles ex natura rei in aliquo vno, tot ſunt vnitates ex natura rei in eodem. Quum autem in iſto dicuntur eſſe plures rationes formales ſic conceptibiles, ſcilicet entitas, ſubſtantia, corpus viuens, animal, homo, & hic homo, tot in homine ſunt vnitates ex natura rei, ita, quòd ſicut iſtę rationes formales ſunt plures, & diſtinctę ex natura rei, ſic etiam, & ipſę vnitates ſunt diſtinctè.

Nec valet dicere, quòd intellectus facit iſtas rationes formales conceptibiles, quia intellectus per actum ſuum intelligendi ſiue ſit ſimplex apprehenſio, ſiue ſit compoſitio, & diuiſio, non facit rationem talem eſſe conceptibilem, ſed per prius ipſa eſt conceptibilis ex natura rei, & diſtinctio actu intelligibilis, quàm intelligatur actus intelligendi poni in eſſe. Vnde ideo ipſam rationem conceptibilem intellectus noſter intelligit (loquendo de iſtis rõnibus formalibus obiectiuis repertis in re) quia in ſe, & ex natura ſui eſt intelligibilis, & non ideo eſt intelligibilis, quia eam intellectus noſter intelligat.

Præterea actus intelligendi dependet ab iſta ratione conceptibili, ſicut à cauſa, ſed cauſa natura præcedit effectum, & non ponitur in eſſe per ſuum effectum: ergo iſta ratio eſt conceptibilis in ſe. Tunc ſic. Multiplicato aliquo ſubiecto ex natura rei, cui adæquatur aliqua paſſio multiplicatur & ipſa paſſio, ſed multiplicatur ens ſecundum diſtinctas rationes conceptibiles in aliquo vno indiuiduo, & ſingulari, ergo multiplicatur eius paſſio ſibi adęquata quæ eſt eius vnitas.

Secundo notandum eſt, quòd vnum, & multa ſunt oppoſita. ex. 10. Meta. quod eſt intelligendum, quòd iſta ſũt oppoſita vbi accipiantur ſecũdum idem & reſpectu eiuſdem, ſed vbi difformiter accipiantur vnitas, & multitudo, non opponuntur. Exemplum ſi enim aliquid eſt vnũ numero, impoſſibile eſt, quòd ſit plura pluralitate numeri, quæ opponitur vnitati numerali, ſed vbi vnum accipiatur ſecundum genus, aut ſecundum ſpeciem, tale vnum

T.com. 10

ſtat cum pluralitate numerali, & hoc quia pluralitas numeralis ſeu multitudo, licet ſit diſparata reſpectu vnitatis ſpecificæ aut genericę, non tamen opponitur ei, & quandiu aliqua multitudo non opponitur vnitati,non tollit, & deſtruit illam vnitatem, ſed eſt ei compoſſibilis, quia vnitas non tollitur aut deſtruitur niſi per eius oppoſitum,& incompoſſibile.Ex quo apparet quomodo ſit verum, quòd aliqua dicantur eſſe vnum tranſcendenter, & tamen plura generice, & ſecundum genus, & ſic deſcendendo vſque ad indiuidua. Et hęc dicta ſint de primo articulo.

ARTICVLVS SECVNDVS PRINCIPALIS.

QVANTVM ad ſecundum Articulum principalem &c. Pro declaratione diſtinctionis qua diſtinguitur intellectus in agentem,& poſſibilem,eſt aduertedum,quòd intellectum agens ſecundum Sco. dicitur actiuus,& productiuus. Actiuus, pro quanto reſpicit paſſum, quod eſt intellectus poſſibilis. Productiuus pro quanto reſpicit actum intelligendi, & aliquam formam productam in ipſo intellectu poſſibili, vnde intellectus agens non dicitur productiuus, quia producat intellectũ poſſibilem, ſed ſolum ex ratione prædicta, quia producit aũt actum intelligendi,aut ſpeciem intelligibilem in intellectu poſſibili. Et non dicitur actiuus, quia agat in actum intelligendi aut in ſpeciem, ſed quia agit in intellectum poſſibilem.

Intellectus etiam poſſibilis dicitur tripliciter ſecundum Doc.dicitur vno modo paſſiuus, ſecũdo modo receptiuus, & tertio modo operatiuus. Dicitur paſſiuus in ordine ad intellectum agentem,inquantum eſt actiuus.Dicitur receptiuus in ordine ad actum intelligendi & ad ſpeciem quam recipit. Non enim intellectuus poſſibilis recipit intellectum agentem,ſed ſpeciem intelligibilem aut actum intelligendi,ergo in ordine ad iſta dicitur re-

ceptiuus. Intellectus possibilis vltimo modo dicitur operatiuus, pro quanto formaliter intelligit componit & diuidit & discurrit. Vnde formaliter operari in ipso est suũ proprium intelligere. Istę tres rationes in intellectu possibili sic se habent quòd duæ primæ, scilicet ratio passiui & ratio receptiui dicunt imperfectionem, quòd enim aliquid patiatur ab aliquo recipiendo aliquam perfectionem, hoc arguit imperfectionem in ipso, quòd etiam aliquod passum recipiat in se aliquod receptibile, hoc etiam dicit imperfectionem, quia receptiuum & receptibile semper distinguuntur essentialiter, & vnum non includit reliquum per identitatem, quæ distinctio essentialis arguit maximam imperfectionem, & propterea non ponitur in diuinis. Sed tertia ratio intellectus possibilis quæ est esse operatiuum seu formaliter operari, non ponit aliquam imperfectionem, immo perfectionem, & ita ponitur in diuinis intellectus sub ratione operatiui, & nõ sub ratione passiui aut receptiui. Consimiliter quantum ad rationes competentes intellectui agenti, esse productiuum dicit perfectionem in tali intellectu, sed esse actiuum dicit imperfectionem. Primum patet ex sententia philosophorum ponentium nobilissima entia habere aliquam causalitatem productiuam respectu illorum inferiorum, ergo esse productiuum non ponit imperfectionem in eo cui competit talis ratio productiuitatis, sed esse actiuum in intellectu & in aliquo cuicunque competit, ponit imperfectionem ex parte acti & ex parte passi, quia passum inquantum passum, vt dictum est, dicit imperfectionem. Similiter actum inquantum actum ponit distinctionem essentialem, & propter hoc remouetur à deo, quòd habeat intellectum actiuum ad intra, tũ quia ibi non est passum, tum quia ibi non est distinctio essentialis, sed bene in deo ad intra ponitur intellectus agens sub ratione productiui.

Secundo notandum est pro intelligentia propositionis Arist. 3. de anima, text. comm. 18. vbi habet, quòd intellectus agens est omnia facere, quòd duæ sunt rationes competentes intellectui agenti, vt colligitur de mente Comm. ibidem, quarum vna est facere potentia intelligibilia,

gibilia, actu intelligibilia, alia est facere potentia intellecta actu intellecta. Illud obiectũ dicitur esse potẽtia intelligibile quod habet esse in phantasmate repræsentatũ, ꝙ phantasma est improportionatũ mouens respectu intellectus possibilis quum sit materiale & extensum, & intellectus possibilis immaterialis & inextensus, & ideo tale obiectum relucens in phantasmate non est actu intelligibile, quod possit potentia propinqua mouere intellectum possibilem, sed solum in potentia remota. Obiectum repręsentatum per speciem intelligibilem dicitur esse actu intelligibile, quia species repræsentans est proportionatum mouens respectu intellectus possibilis, & hoc est quòd inquit ibi Comment. 3. de anima, comment. 18. quòd officium intellectus agentis est transferre obiectum de ordine in ordine, hoc est de ordine materialium & corporalium ad ordinem spiritualiũ & immaterialium. Quoniam tale esse habet obiectum in repræsentatiuo & in specie, quale esse habet ipsum repræsentatiuum. Sed phantasma quod est species repræsentans habet esse materiale & extensum, ergo & obiectum repræsentatiuum per ipsum habet sic esse materiale & extensum. Et similiter dicendum est de specie intelligibili & obiecto repræsentato per talem speciem, ita quòd sicut species intelligibilis habet esse immateriale, sic obiectum repræsentatum per ipsum habet consimile esse.

Ex quo sequitur quòd ibi est duplex translatio quarum vna est realis, & altera metaphorica. Prima est, qua intellectus agens de phantasmate producit speciem intelligibilem, & ista est translatio seu productio realis, alia en metaphorica qua obiectum transfertur metaphorice & similitudinarie ad talem esse, quale habet ipsum repræsentatiuum, vt dictum est. Ex quo apparet quid sit intellectus agens, & qualis sit eius operatio.

Aduertendum vlterius, quod intellectum agentem esse omnia facere, potest intelligi vel quantum ad primam operationem quæ est facere potentia intelligibilia actu intelligibilia, vel quantum ad secundam, quæ est facere potentia intellecta actu intellecta. Si primo modo,

hoc

hoc poteſt intelligi,quod de quocunque intelligibili poſſit abſtrahere ſpeciem intelligibilem ipſum formaliter repręſentantem.Et ſi ſic,hoc dictum eſt falſum , & apud philoſophos,& apud theologos, quia à relationibus & reſpectibus non poteſt intellectus agens abſtrahere ſpeciem intelligibilem,ſed ſolum ab abſolutis. Si vero tu intelligas quod reſpectu cuiuſcunque obiecti intelligibilis poſſit abſtrahere ſpeciem ipſum formaliter vel virtualiter repræſentantem , ſic intellectus agens eſt omnia facere,propterea, quia nihil intellectus poſſibilis põtintelligere, niſi per a iquã ſpeciem quæ ſit formaliter vel virtualiter repræſentatiua, & iſto modo ſpecies abſoluti virtualiter repræſentat reſpectum & relationem , ſecũdum Theologos intellectus agens non eſt omnia facere quod poſſit de quocunque obiecto abſtrahere ſpeciem intelligibilem etiam ſi ſit abſolutum quia ſecundum San.Tho. in prima parte,q. 12. artic. ſecundo , non poteſt abſtrahi ſpecies intelligibilis quæ ſit formaliter repræſentatiua eſſentiæ diuinæ immo etiam de ſubſtantijs immaterialibus ſecundum Sco.& etiam de ſubſtãtia materiali non poteſt abſtrahi ſpecies aliqua formaliter repræſentans talia obiecta. Ratio primi dicti eſt,quia ſpecies adæquatur obiecto,nulla autem creatura poteſt adęquari eſſentiæ diuinæ , ergo nulla ſpecies intelligibilis in nobis poteſt haberi de eſſentia diuina . Ratio ſecundi dicti eſt, quia intellectus agens non abſtrahit niſi à phantaſiabilibus , & ex conſequenti à ſenſibilibus . Sed tales ſubſtãtiæ prædictę non ſunt phantaſiabiles,neque ſenſibiles , ergo non poſſunt habere propriã ſpeciem in intellectu. aſſumptum autem quod intellectus abſtrahat à phantaſiabilibus & ſenſilibus apparet per hoc,quod nihil abſtrahit intellectus niſi à phãtaſiabilibus,ſed phãtaſmata ſunt à ſenſibilibus,dicente Ariſt.2. de anima circa finem. Eſt autem phantaſia motus factus à ſẽſu ſecũdũ actũ: ergo phãtaſia non mouetur niſi à ſenſibilibus, ſubſtantia autem ſiue ſit materialis ſiue immaterialis non eſt ſenſibilis,quia eſt ſententia Commen. 2. de anima . Senſus non ſe profundat vſque ad ſubſtantiam rei,ergo ſubſtantia non eſt phantaſiabilis,quare ſequitur propoſitum, quod non habet

bet propriam speciem in intellectu.

Pro intelligentia huius quod est intellectum possibilem omnia fieri potest intelligi quod possit recipere omnem actum intelligendi de quocumque intelligibili, & sic est uerum secundum mentem philosophi, quia intellectus est totius entis,& secundum omnem ambitum entis vel potest intelligi quod intellectus possibilis sit omnia fieri quod de quocunque possit habere aliquẽ actum intelligendi, sed non omnem. Et isto modo conceditur à theologis intellectũ possibilem esse omnia fieri, quia licet de quocunque intelligibili possit recipere actum intelligendi ex naturalibus quantum ad rationes generales & communes, vel quantum ad illas rationes quæ sunt abstrahibiles à sensibilibus,non tamen quantum ad rationes proprias & specificas, & quantum ad respectum qui terminatur ad deum sub propria ratione deitatis.

Vlterius pro intelligentia huius quod ponitur in littera, quod intellectus agens, & intellectus possibilis sunt duæ formalitates. Aduertendum est quod intellectus agens potest capi duobus modis, vno modo pro intellectu: cuius est abstrahere speciem intelligibilem, alio modo potest accipi intellectus agens, pro intellectu cuius est causare effectiuè intellectionem siue actum intelligendi. Si primo modo capiatur intellectus agens,sic talis intellectus, & intellectus possibilis sunt duæ potentiæ formaliter distinctæ ex natura rei, & habent distinctas formalitates. Si vero capiatur intellectus agens pro illo intellectu cuius est causare actum intelligendi,& dicatur quòd intellectus possibilis concurrat actiue ad actum intelligendi,vt sustentat Scot.in quolibetis, q. 15. & in primo sententiarum dist. 3.q.7.de notitia genita, tunc intellectus agens & possibilis non sunt duæ potentiæ formaliter distinctæ ex natura rei, neque habent duas formalitates vt declarat Sco.in quolib.q.dicta.

Notandum tamen quòd potentia potest capi vel pro respectu potentialis, vel pro fundamento respectus. Si primo modo, tunc intellectus agens & possibilis, (dato quòd idem intellectus causet in seipso actum intelligendi) distinguuntur formaliter & sunt duæ potentiæ respe-

ctiue intellectus agens & possibilis, & hoc quia alius est respectus potentialitatis passiuæ. Qui duo respectus appellantur duæ potentiæ respectiuę, qui respectus vlterius fundantur in vno & eodem respectu absoluto, quod est substantia intellectus possibilis seu ipsa potentia fundamentalis. Si vero capiatur potentia profundamento proximo potentialitatis, intellectus agens & possibilis. (Cum sint vnum & idem absolutum ex natura rei simpliciter indistinctum) sic non sunt duæ potentia formaliter distinctæ: & hoc secundum Scot. in præfata quæst. quolibet.

Pro intelligentia quomodo est duplex actus intellectus est aduertendum quòd triplex est actus in intellectu, quidam est actus rectus, quidam reflexus, quidam collatiuus. Actus rectus est ille qui directe terminatur ad obiectum extra,& habet tendentiam in obiectum ipsum vt in terminum. Actus reflexus est actus qui terminatur ad actum præexistentem in potentia & habet relationem tendentiæ, vel tendentiam in ipsum. Quæcunque vero talis actus reflexus habet tendentiam in potentiam cognoscentem,inquantum cognoscens est,quandoque vero habet tendentiam in obiectum inquantum est cognitum. Exemplum primi, si intelligo me intelligere iste actus quo intelligo me intelligere terminatur ad ipsum intelligere tanquam ad terminum.Exemplum secundi:Si intelligo me intelligentem, tunc iste terminatur ad me sub ea ratione sub qua intelligo. Exemplum tertij,si intelligo me intelligere lapidem, iste actus terminatur ad lapidem vt intellectum, ita quòd actus potest esse conuersiuus & reflexus, & super seipsum intelligentem & super actum intelligendi, & super obiectum intellectum, inquantum est intellectum. Actus autem collatiuus est actus quo comparatur vnum obiectum ad aliud,& hoc est satis manifestum.

Notandum vlterius pro intelligētia tertij notati quod ratio capitur duobus modis, vno modo capitur ratio pro ratione obiectiua,alio modo pro eo quod est formaliter ratio. Primo modo dicimus quòd diffiitio est ratio obiectiua,de qua ratione facit mentionem Arist.in diffinitione

nitione vniuocorum & æquiuocorum quando inquit. vniuoca sunt illa quorum ratio &c. Similiter in 7. metaph. cap. de partibus diffinitionis, tex. comment. 33. habet Arist. quod sicut ratio ad rem, ita partes rationis ad partes rei. Similiter omnis conceptus obiectiuus qui potest terminare actum intelligendi ex natura rei, appellatur ratio apud Ari. Et isto nomine vtitur 5. meta. c. de fal. tex. comm. 34. vbi habet quòd ratio in se falsa, est de omni falsa, & ratio in se vera est conceptus qui non includit partes ad seinuicē repugnātes. Alio mō capitur ratio & secūdo modo principaliter pro ratione formali, seu ꝓ eo ꝙ est formaliter ratio, & hoc duobus modis, vel pro ratione quæ est actus primus vel pro ratione q̄ est actus secūdus. Si ratio capiatur pro actu primo, sic accipitur ꝓ potētia ratiocinatiua, q̄ est formaliter potētia rationalis, & talis ratio, quędā est vniuersalis, quędā particularis. Ratio vniuersalis est intellectus qui discurrit & ratiocinatur circa vniuersalia. Ista autem potentia rationalis capitur ab Arist. duobus modis, uno modo pro potentia cuius est rationabiliter discurrere etiam circa vniuersalia. Alio modo pro potentia, cuius est rationabiliter eligere & determinare de agibili, primo sic est intellectus potentia rationalis per essentiam, quia eius sic est discurrere circa vniuersalia, secundo modo voluntas dicitur rationalis per essentiam, quia eius est eligere, quum sit potentia electiua, quia eius est determinare ad alterum oppositorum, vt est de mente Aristot. 9. metaphysic. text. commen. 10. Quam sententiam habet ipse Commen. in præfato commen. volens, quod potentia quæ est oppositorum sicut est intellectus, determinatur ab appetitu. Si vero ratio capiatur pro ratione particulari, sic vel capitur pro potentia ratiocinante circa particularia, & talis est ipsa cogitatiua, vt habet videri in 2. de anima à Commen. & etiam in tertio. Vel capitur tatio particularia pro potentia collatiua, & isto modo non solum cogitatiua, verum etiam imaginatiua & sensus communis possunt appellari ratio, quia quælibet istarum potest operari circa obiectum, non solum in se, verum etiam in ordine ad aliud, referendo vnum ad reliquum, quod apparet

de

de ſenſu communi, qui ponit differentiam inter extrema ſenſibilia, inquantum ſenſibilia ſunt, & præacceptat vnum ſenſibile magis quam reliquum, quod non eſt ſine actu collatiuo, quo comparat vnum obiectum ad reliquum. Ratio ſi capitur pro ratione formali, quæ eſt actus ſecundus, ſic accipitur pro diſcurſu, quo potentia diſcurſiua formaliter diſcurrit à præmiſſis ad concluſionẽ, capitur ẽt pro ipſo actu collatiuo quo vnum obiectum refertur ad reliquum. Quòd autem iſte actus collatiuus dicatur eſſe ratio aut actus rationis, apparet de mente Sco. in primo ſententiarum, diſt. 45. q. vnica. vbi vult quod potentia volitiua, & quæcunque alia quæ ſit collatiua, poſſit cauſare rationem & diſtinctionem rationis. Vltimo modo ratio capitur pro forma vt eſt de mente Ariſto. 3. meta. text. commen. tertij vbi appellat ſpeciẽ & formam domus, rationem. Et forma dicitur eſſe ratio, quia omne illud, quod eſt principium agendi actione reali vel actione intentionali, dicitur ratio agendi, ſed forma ſic eſt principium reſpectu vtriuſque actionis, & maxime eſt principium cognoſcendi rem cuius eſt forma. Igitur forma ſic poteſt dici ratio.

Pro intelligentia primæ concluſionis in qua ponitur quid ſit idẽtitas rationis. Eſt aduertendum, quòd duplex eſt conceptus, vnus ex parte rei, quæ concipitur alius ex parte intellectus. Ex parte intellectus duobus modis põt accipi cõceptus iſte. Vno modo ipſa intellectio appellaẽ conceptus, quæ intellectio eſt illud, quo intellectus intelligit, & concipit obiectum. Secundo modo cognitio paſſiua, qua obiectum concipitur, & cognoſcitur appellatur conceptus, & ipſa intellectio, qua intellectus intelligit dicitur conceptus. quia per ipſam intellectus concipit obiectum, & ipſa cognitio paſſiua etiam appellatur conceptus, quia per ipſam obiectum concipitur ab intellectu. Primus conceptus, qui eſt intellectio, eſt ens reale, & abſolutum de prædicamento qualitatis. Secundus conceptus, quæ eſt ipſa cognitio paſſiua, eſt ens rationis reſpectiuum, & non abſolutũ, & non eſt niſi reſpectus rationis derelictus in obiecto, ex applicatione intellectus ad ipſum obiectum.

Secundo notandum est, quòd quando intellectus intelligit aliquod obiectum puta lapidem intelligẽtia simplici est considerare duo in lapide intellecto, scilicet naturam lapidis, quæ intelligitur, & ipsum esse cognitum, quod acquirit lapis ab intellectu: natura lapidis, quæ intelligitur est ens reale, sed esse cognitum est ens rationis, vt dictum est, & quia vnumquodque ens consequitur sua propria vnitas, naturam lapidis, quæ intelligitur, consequitur vnitas realis. Ipsum esse cognitum consequitur vnitas rationis, quoniam quale est ipsum esse, talis est vnitas consequens esse. Vnitas autem quum sit proximum fundamentum identitatis ex 5. Meta. cap. de ad aliquid. Vnitas consequens esse cognitum est fundamentum idẽtitatis rationis. Vnitas autem consequens naturam lapidis quæ intelligitur est fundamentum identitatis ex natura rei. Ex quo sequitur propositum, quòd quando intellectus aliquid intelligit intelligentia simplici, non cõparando, aut referendo illud, quod intelligit ad aliud (cum habeat conceptum indistinctum omnino ex parte rei, & ex parte ipsius intellectus non distinguentis ipsum obiectum ab alio) obiectum, vt habet esse cognitum per vnitatem consequentem tale esse cognitum, fundat identitatem rationis. Et hoc est, quod dicitur, quòd omnia ista, quæ concipiuntur, per se, perseitate tertij modi, hoc est in se, & solitare cognoscendo ipsa, & non referendo ad alia, dicuntur fundare identitatem rationis. *5. Met. t. com. 20.*

Et ex hoc apparet qualiter sit verum illud, quod dicunt Scotistæ, quòd identitas rationis est absolutissima, hoc est non dependens ab actu collatiuo intellectus aut alterius potentiæ collatiuæ. Vnde absolutum potest intelligi duobus modis, vno modo vt distinguitur contra respectiuum, alio modo, vt distinguitur contra dependens. Si primo modo capiatur absolutum, identitas rationis non est absolutissima, quia est respectus rationis. Si uero capiatur absolutum secundo modo, sic est absolutissima, hoc est independens independentia opposita dependentiæ qua dependet eius oppositum, quod est distinctio rationis, quæ dependet

ab

ab actu collatiuo, & constituitur in esse per talem actum, sed identitas rationis est absoluta ab omni tali dependentia.

Sed hic insurgit vna difficultas. Nam certum est quòd identitas rationis est relatio, & relatio est inter extrema quæ sunt fundamentum & terminus, identitas autem rationis est eiusdem ad se, sed nulla relatio est eiusdem ad se nisi sit per actum collatiuum intellectus, ergo identitas rationis dependebit ab actu collatiuo intellectus, vel alterius potentiæ collatiuæ.

Et confirmatur per Arist. 5. meta. cap. de eodem, & est tex. non habens commen. immediate sequens tex. Comment. 15. Identitas est vno modo quando intellectus, vtitur vno vt duobus. Ex quo sequitur quòd secundum Aristo. identitas quæcumque est inter aliqua duo, & ideo si est eiusdem ad se, hoc erit per actum collatiuum intellectus.

Ad hoc respondetur, quòd duplex est relatio, quędam est relatio actualis, quædam aptitudinalis seu fundamétalis. Relatio actualis siue sit realis, siue rationis, semper est inter aliqua duo extrema in actu, aut secundum rem, aut secundum considerationem intellectus. Si sit relatio aptitudinalis est inter aliqua duo extrema in actu solum in aptitudine & in potentia, ita, quòd non requirit extrema actualiter, existentia, sed solum potentia liter. Si loquamur de relatione actuali, dicimus, quòd identitas rationis actualis non potest fundari in obiecto cognito cognitione simplici, propterea, quia obiectum appræhensum simplici appræhensione, vt sic cognitum, non est aliqua duo in actu per considerationem intellectus, sed identitas quæ fundatur, in tali obiecto, sic cognito (quæ est identitas rationis) est identitas aptitudinalis, & fundamentalis, pro quanto fundatur super vnitatem eius. quod potest esse aliqua duo in actu per considerationem intellectus, quia intellectus potest vti vno & eodem, vt fundamento & termino identitatis, & tunc vtitur vno vt duobus eo modo quo loquitur Arist. 5. meta. loco prællegato.

Ex quo nos concludimus, ꝙ licet in tali obiecto sic ap præhenso

præhenſo fundetur identitas rationis aptitudinalis, non tamen actualis, quia iſta ſolum eſt in illo, quod conſideratur ab intellectu inquantum conſideratum eſt, & per conſiderationem alteri comparatur, ex quo apparet quid ſit identitas rationis &c.

Ex quo infertur vnum corollarium, quòd non datur identitas rationis actualis ſine actu collatiuo intellectus, hoc patet ex dictis, quia quum talis identitas ſit relatio rationis, eſt inter aliqua extrema comparata adinuicem per actum collatiuum intellectus.

Pro intelligentia ſecundæ concluſionis notandum eſt quòd prima via & maxima ad demonſtrandum diſtinctionem inter aliqua, eſt via contradictionis. Et hoc ſupponendo quòd contradictio ſit maxima oppoſitio & ſimpliciter prima, quòd ſit, prima patet quia præſupponitur ab omnibus alijs, quòd ſit maxima, de hoc eſt difficultas. Tamen pars affirmatiua tenetur à Franciſco de mayro. in conflatu, diſt. 38. quæſt. vlt. & Landulpho in 4. ſen. diſt. 1. quæſt. 1. licet Burleus teneat oppoſitum. Et hic concluditur quòd diſtinctio rationis eſt inter illa quæ ſecūdum aliquod eſſe rationis ſunt fundamenta contradictionis, ſicut in propoſitione in qua idem prædicatur de ſeipſo, vbi idem ſecundum rem & ex natura rei fundat duas intentiones ſecundas oppoſitas, vel ſaltem diſparatas, ſicut ſunt intentio ſubiecti & intentio prædicati, in iſta propoſitione homo eſt homo, vbi idem eſt ſubiectum & non ſubiectum, vt à parte prædicati, & ſimiliter idem eſt prædicatum, vt eſt à parte prædicati, & non prædicatum, vt à parte ſubiecti.

Pro intelligentia quomodo inter entia realia & rationis eſt diſtinctio rationis, eſt aduertendum quòd (quum diſtinctio ſit relatio mutua) in vtroque extremo poteſt fundari ſuper ente reali, & terminari ad ens rationis, & econtra. Si fundetur in ente reali ad ens rationis, poteſt probari talem diſtinctionem eſſe diſtinctionem rationis duplici via, vna eſt dependentia ad ens rationis quoniam quo modo relatio dependet ab extremis, quæcumque dependet ab ente rationis de neceſſitate eſt ens rationis quia dependentia ſemper eſt ad prius & ad perfectius.

Ex qua via probatur non tantum distinctionem fundatam in ente reali, & terminatam ad ens rationis esse ens rationis, verum etiam relationem fundatam in ente rationis, & terminatam ad ens reale. Quia quum æque bene relatio dependeat à fundamento sicut à termino si dependebit à fundamento rationis, necessario sequitur ipsam esse ens rationis. Et ita ista via est generalis omnibus distinctionibus rationis. Sed alia via specialis ad probandum distinctionem rationis est ex habitudine ad terminum, quia quum relatio includat habitudinem ad fundamentum tanquam aliquid quod est passio eius & competit per se ei in secundo modo, & habitudinem ad terminum tanquam aliquid quod competit ei per se in primo modo, essentialius potest probari distinctionem rationis esse ens rationis per habitudinem ad terminum. Assumptum autem de habitudine ad terminum quòd competat per se in primo modo relationi, apparet per Aristo. in prædi. ca. de ad aliquid, & vbicunque diffinit respectum per habitudinem ad terminum & non ad fundamentum, ergo illa distinctio quæ fundabitur in ente reali & terminabitur ad ens rationis, necessario erit ens rationis ex habitudine ad talem terminum.

Sed hic insurgit difficultas vtrum distinctio fundata in ente rationis & terminata ad ens reale (scilicet distinctio quæ fundatur in ista intentione quæ est genus, & terminata ad animal quod est intentio prima) possit probari esse ens rationis ex habitudine ad terminum.

Et respondetur quòd sic, præsupponendo primo, quòd distinctio habet inhærentiam ad suum fundamentum quæ est eadem realiter sibi sicut per se passio est eadem subiecto cuius est passio. Præsupponitur secundo quòd inhærentia si sit ens rationis, & identificantur suo fundamento de necessitate fundamentũ erit ens rationis, quia quodcunque est ens rationis non potest identificari enti reali. Isto stante arguitur sic, inhęrentia distinctionis quę est fundata in ente rationis, est eadem sibi realiter, sed ista inhærentia est ens rationis, ergo & distinctio erit ens rationis. Assumptum probatur, quia inhærentia talis di-

stinctionis

ſtinctionis fundatur in diſtinctione,& terminatur ad ipsũ ens rationis, ergo habet habitudinẽ ad terminum rõnis ſed omnis relatio quæ habet habitudinem ad terminum rationis eſt ens rationis, ergo iſta inherentia quæ talem habet habitudinem ad ens rationis,erit ens rationis,con ſequentia patet propterea quia inhærentia diſtinctionis fundatur in diſtinctione, & terminatur ad illud in quo fundatur diſtinctio, & tale eſt ens rationis, vt dictum eſt, ergo propoſitum.Et ſic patet iſta via.

Pro intelligentia quæ ſit diſtinctio rationis naturę ratiocinabilis. Notandum eſt quòd diſtinctio quæ eſt à natura ratiocinabili, eſt diſtinctio naturæ circa quam poteſt intellectus ratiocinari de qua intellectus poteſt venari multos conceptus,vt illo natura dicatur eſſe ratiocinabilis quæ poteſt cauſare de ſe multos conceptus, in intellectu poſſibili ſiue reales ſiue rationis. Modo idem ſimplex in re omnino non poteſt cauſare multos conceptus in intellectu, niſi per actum collatiuum intellectus. Probatur aſſumptum quia vnum obiectum naturaliter agens in intellectum poſſibilem diſpoſitum ad eius intellectionem,non cauſat,niſi vnicum cõceptum quia quum agat ſecundum vltimum virtutis ſuæ cauſat omnem conceptum,quem poteſt cauſare, ergo cum ſit vnicum in re cauſabit vnum conceptum de ſe. Probatur hoc, quia vna res nata eſt facere vnum conceptum adæquatum, quia aliàs non eſſet vnum cognoſcibile, ſed iſtum conceptum ſibi adæquatum formando, videtur immutare intellectum quantum natum eſt ipſum immutare, ergo non formabit niſi vnum conceptum, & ita non alium & aliũ. Ex quo ſequitur quòd ſi formabit alium & alium conceptum,hoc erit præciſe per actum collatiuum intellectus. Quod ſi detur quod facit alium & alium conceptum, obiectum non erit vnum & ſimplex in re, ſed de neceſſitate oportet dare quòd in ipſo ſit aliqua diſtinctio ex natura rei, præcedens omnem actum intellectus. Et ita quod tu dicis eſſe diſtinctionem rationis à natura ratiocinabili dico eam diſtinctionem eſſe à natura ex parte rei.

Pro declaratione quomodo intellectus ſit falſus qui intelligit rem aliter quam ſit,dicendum eſt quod ille in-

tellectus qui sic intelligit intellectione compositiua aut diuisiua est falsus.

Pro quo est notatum quod operatio intellectus est duplex, quædam est incomplexa. vt est de mente Aristo. 3. de anima, text. c. 21. Operationi incomplexę non opponitur falsitas sed solum priuatiue ei opponitur ignorantia. Sed operationi complexę opponitur ignorantia priuatiue, & falsitas positiue & contrarie.

Aduertendum tamen quòd operatio incomplexa, quędam est circa quidditatem simpliciter simplicem intelligendo per talem quidditatem illam, scilicet quæ non habet conceptum resolubilem in aliquem priorem conceptum quidditatiuum, sicut conceptus entis suarum passionum differentiarum vltimarum, & suorum modorum per quos contrahitur ipsum ens. Alia est quidditas non simpliciter simplex, sed constituta, & est ipsa quidditas resolubilis in aliquos conceptus seorsum conceptibiles. Si loquamur de intelligentia quæ est circa quidditatem primo modo, intellectus intelligens talem quidditatem semper est verus, & in ipso non cadit deceptio & error, & secundum hoc potest intelligi illud Arist. 9. metaph. text. comm. 22. quod intellectus circa quod quid est, semper est verus. Et hanc eandem sententiam habet. 3. de anima, tex. comm. 26. vbi vult quòd intellectus circa quod quid est sic est verus, quemadmodum sensus circa propria sensibilia. Si loquamur de quidditate composita, licet intellectus simplici intellectione apprehendens ipsam quidditatem, non sit formaliter falsus, tamen potest bene esse falsus virtualiter, & est quando intellectus appræhendit quidditatem sub ratione aliqua sibi repugnāte & contradicente, sicut quando intellectus intelligit simplici appræhensione hominem irrationabilem. Et hoc modo locutus est Arist. 5. metaph. ca. de falso, vbi vult quòd ratio in se falsa est de omni falsa. Modo falsitas istius rationis in intellectu non est falsitas formalis, sed est falsitas virtualis. Sicut exempli gratia, homo irrationalis non est complexio formalis, quemadmodum est illa quæ exprimitur per hoc verbum substantiuum, est scilicet, dicendo homo est irrationalis, sed solum est com

plexio

plexio virtualis, ita quòd qualis est complexio falsa, talis est falsitas consequens talem complexionem. Ad propositum applicando, quum intelligentiæ simplici & incomplexę non opponatur falsitas eo modo quo dictum est in telligere rē aliter quàm sit intellectione simplici, nulla est falsitas, quæ intellectio est solum præcisiua & abstractiua, considerando aliquod vnum abstractum ab alio, non considerando illud à quo fit abstractio, quemadmodum mathematicus abstrahit lineam à materia sensibili. Sed intelligere rem aliter quàm est, intelligentia compositiua aut diuisiua. (& hoc intelligendo aliquam com plexionem formalem vel virtualem) iste intellectus est falsus formàliter vel virtualiter. Nec sequitur intelligo rationem abstractam ab aliquo (puta lineam à materia sensibili) non intellecta materia sensibili, igitur intelligo lineam esse sine materia sensibili, consequentia non valet permutas enim abstractionem simplicem veram, & nō mendacem in abstractionem diuisiuā & mēda cem, de quarum prima habetur. 2. phy. tex. cō. 18. quod abstrahentiū non sit mendacium, & sic patet ad articulū.

Pro declaratione secundi articuli partialis secundi ar ticuli principalis, præter distinctionem entis quam dant auctores formalitatum, est aduertendum quòd res & ens capitur tribus modis. Vno modo pro omni ente quod habet esse, vel potest habere esse extra animam, & isto modo loquitur Auic. primo metaph. c. 5. quod ens & rēs sunt communia omnibus decem generibus, quòd non est intelligendum quòd ens præcise quantum ad vo cem sic sit commune, quia certum est quòd apud omnes est vnus conceptus rei & entis indifferens ad omnia decem prædicamenta, qui conceptus non variatur, quam uis voces & nomina (significantia in diuersis linguis talem conceptū) variētur, quia primo perihermenias conceptus sunt idem apud omnes, sed non voces significantes conceptus. Secundo potest accipi ens & res vt distinguitur contra modum & circunstantiam rei, & isto modo nos dicimus ꝙ illa quę important habitudines & respectus non sunt ens & res, sed isto modo sumptum ens conuertitur cum absoluto, & sic substātia, quantitas & quali-

tas tantum dicuntur res & ens. Cætera autem dicuntur aliquid rei. Isto modo accepit Boetius in li. de trini. patet inquit quæ sint differentiæ prædicationum, aliæ quidem quasi rem monstrant, aliæ quidem quasi circunstantiam rei, quia ista prædicantur sic quòd secundum se rem aliquam monstrant. Ista vero non esse, sed extrinsecus aliquid apponunt. Vult enim quòd illa quæ importãt habitudines, & respectus nõ prædicant esse isto modo sumendo esse, sed solum circunstantiam & modum entis. Vnde vocat circunstantias entis ipsas habitudines. Tertio modo poterũt capi ens & res pro eo cui per se primo competit esse, eo modo quo loquitur Aristot. de ente. 7. metaph. text. comment. 2. vbi vult quod accidentia non sunt entia nisi quia entis cui per se primo competit esse, quod quidem ens est substantia, sic etiam loquitur in eodem. 7. ipse Aristot. tex. commen. 14. vbi vult quod qualitas & cætera accidentia non sunt entis, nisi eo modo quo logici dicunt, non ens esse ens, logici enim dicunt quòd non ens est non quidem simpliciter, sed non ens, sic etiam accidentia non sunt entis cui per se primo competit esse, sed sunt huius entis. Ex quo concludimus quod ens acceptum isto tertio modo est ens reale, & ex natura rei, quia est ens extra animam non dependens ab operatione animæ in fieri & in conseruari. Sed in primo membro accipitur ens communissime & res. In secundo accipitur strictius. Iu tertio membro strictissime. Ex quo apparet quomodo accipiatur illud quod est res, & quomodo accipiatur aliquid rei.

Pro intelligentia quomodo ens dicatur quidditatiue de absoluto & respectiuo est aduertendum quod ens prius diuiditur in absolutum & respectiuum, quàm diuidatur in 10. genera generalissima. Ex quo sequitur quòd quum ens prædicetur de primis partibus suis subiectiuis quæ non sunt simpliciter simplices, sic prædicatur quidditatiue de absoluto & respectiuo, quæ mediant inter ens, & 10. genera.

Sed hic oritur difficultas, quia si ens prædicatur in quid de absoluto & respectiuo quæ mediant inter ens & decem prædicamenta, igitur prædicamenta non

erunt

erunt genera generalissima, consequens est falsum, ergo antecedens, consequentia probatur quia absolutum & respectiuum prædicantur in quid de differentibus specie, ergo quodlibet prædicamentum habebit genus supraueniens.

Ad hanc difficultatem est responsio communis quod quodlibet istorum, absolutum & respectiuum est transcendens, quia nullum contrahitur ad prædicamenta per differentias essentiales sed tantum per modos.

Sed contra quia Scot. ponit in 7. meta. quod si inhærentia accidentis esset de essentia accidentis, quantitas, qualitas, & relatio non essent generalissima & consequentiam probat, quia inhærentia videtur esse eiusdem rationis in omnibus accidentibus, igitur si est de essentia ipsorum, ab ipsis poterit abstrahi vnus conceptus communis dictus in quid de ipsis, qui esset inferior conceptu entis, & superior eis, omnis talis inquit ipse est conceptus generis, igitur &c.

Ad hoc respondetur quod absolutum quod est commune substantiæ qualitati & quantitati non potest esse genus quia est indifferens ad finitum & infinitum, & nullum tale potest esse genus, vt est de intentione Doctoris subti. in 8. dist. 1. q. 3. nec obstat quod ens finitum contrahitur ad decem genera, quia quodlibet quod est in genere sit finitum, non tamen quodlibet dictum de generibus est finitum, vt patet: absolutum, ergo quod dicitur de substantia quantitate & qualitate est transcendens.

Sed dubium est de respectiuo vtrum possit saluari quod non sit genus, potest probabiliter dici quod respectus communis qui dicitur de respectu creato & increato necessario est transcendens, quia sicut quod est indifferens ad finitum & infinitum formaliter non potest esse genus, ita quod est indifferens ad finitum & infinitum identice non videtur posse esse genus, quia de necessitate si est genus, est actualiter finitum cum sit contrahibile per differentias essentiales, & quodlibet tale est finitum, quod est huiusmodi non potest identificari realiter infinito.

Et ad rationem Scoti dicitur quod posita ista hypothe

si quod inhærentia esset de essentia accidentis siue absoluti siue respectiui,tunc hoc,quod dico inhærens esset genus ad accidentia, quia diceretur in quid de omnibus istis, vt quoddam commune ad omnia ista, & necessario importaret naturam limitatam, & finitam, quia inhærens necessario est dependens, & per consequens finitū, igitur nihil prohiberet ipsum esse genus.

Sed contra, quia hoc idem sequitur ad positionem Doctoris, quia inhærentia aptitudinalis est passio accidentis denominatiue sumpti, vt vult ipse in quarta dist. 12. quia omnis passio insequitur aliquod subiectum, cui competit per se prius quando talis passio est eiusdem rationis in multis, sicut est in proposito (vt patet) tale subiectum in proposito non est nisi aliqua natura communis omnibus accidentibus,quare &c.

Ad hoc dicit Scotus, quòd inhærentia est in aliquo determinato genere tanquam species,cum sit respectus extrinsecus adueniens, vt declarat ipse in præallegata.q. Et tunc respondetur ad argumentum, quòd si inhærens est commune ad 9. genera, est tantum commune per denominationem, & non est inconueniens, quòd aliquid vnius generis denominet aliquid alterius,& tunc euaditur hoc, quòd sit genus ad nouem genera.

Sed contra, quia ponitur, quòd inhærentia est passio accidentis, & passio non potest esse species, quia talis passio non est per se directè in genere.

Ad hoc respondetur, quòd oporteret probare, quòd passio,vt formaliter distinguitur à subiecto, non posset esse species alicuius generis, licet vt passio vt identicè eadem non possit esse directè species in genere, & sic fortè intellexit Scotus vbi supra. Dimittendo tamen istam difficultatem breuiter respondeo, quòd inhærentia siue ponatur pertinere ad genus actionis siue passionis,vt determinat Sco. loco præallegato est passio. Et cum tu dicis, consequitur aliquam naturam communem, concedo, & dico,quòd est natura actionis aut passionis. Et cum tu infers, ergo ista natura erit communis nouem generibus, concedo, quòd est communis denominatiuè non quidditatiuè, & tale commune est actio aut passio, & sic nihil

mali

mali sequitur. Aduertendum tamen, quòd illa propositio, quod conuenit pluribus,& non vni per alterum competit per aliquam naturam cui per se primo competit, non habet veritatem nisi in passionibus limitatis, & specificis,non in transcendentibus,vt dicit Franciscus in cõflatu, & in prologo.q.3.inhærentia secundum ipsum poneretur passio transcẽdens,quare,&c.Consimiliter prędicatur ens de materia,& de forma quidditatiue, vt habet Sco.in 3.dist.1.q.3.

Aduertendum tamen,quòd materia,& forma possunt capi pro suis realitatibus vltimatis, hoc est pro suis essentijs simplicibus, scilicet materia prima, vt est pura,& nuda materia seu potentia,& nullo modo composita,ex aliqua forma sibi adueniente. Similiter forma pro sua simplici actualitate, vt non est aliquo modo forma composita eo modo quo loquitur Commen. 1.Physicorum.Commen.primo. Quæ enim sunt præter materiam primam, & vltimam formam, sunt materiæ compositæ, & formæ compositæ. Vel possent capi ista duo pro essentijs compositis ex vtriusque realitate. Si primo modo ens non prædicatur de istis,vt tenet Scot.in 2.dist. 12.q.1. Qui vult, quòd ista duo,scilicet materia,& forma sunt omnino alterius rationis, & primo diuersa. Sed primo diuersa(secundum Aristo.5. Meta.ca. de eodem,vel diuerso,& 10. Met. tex. Commen.12.sunt nihil idem includentia. Ita, quòd nihil vnius est aliquid alterius,ergo materia,& forma sic accepta non includunt aliquid idem quidditatiuè. Si vero accipiuntur, vt sunt materiæ,& formæ compositæ, sic eis non repugnat habere aliquod vnum commune quidditatiue,quod est ens.

Pro declaratione quomodo aliquid dicatur ens quidditatiue est aduertendum, quòd illud est ens quidditatiue, in cuius conceptu formali includitur ratio entis. Illud autem est ens denominatiue,& in cuius conceptu formali non includitur ens, sed ipsum includit per modum adiacentis,& denominantis,licet ipsum includat identice,& realiter.

Primum probatur, quia prædicari quidditatiue de aliquo est ipsum prædicare essentiam per modum essentiæ,

sic

sic quòd ratio prædicati includatur in ratione subiecti eo modo quo animal dicitur prædicari quidditatiue de homine.

Secundum declaratur, quia animal prædicatur de rationali solum per modum adiacentis, & denominantis, non tamen, quòd ratio animalis includatur in conceptu rationalis, quia semper genus est extra conceptum formalem differentiæ, vt habet Aristo. 3. meta. t. Com. 10. Animal tamen sic prædicatur de rationali, quod est idẽ realiter sibi, & est eadem res, licet distinguatur formaliter. Modo ens non prædicatur quidditatiue de modis intrinsecis, per quos immediatè contrahitur, quia sicut genus est extra conceptũ formalem differentię, & econtra, ita contrahibile est extra contrahens, & econtra. Similiter ens non prædicatur quidditatiue de suis passionibus, propterea, quia subiectum (ex 7. Met. tex. Commen. 17. & 19.) cadit in diffinitione passionis, vt additum, ita, q̶ diffinitur per ipsum per additamentum, quod autem diffinit aliquid isto modo non est de quidditate ipsius.

Item primo posteriorum de statu principiorum. Propositiones per se non conuertuntur, videlicet, in eodem modo perseitatis, neque in aliquo alio modo, quia tunc non daretur status in principijs. Ex quo cõcluditur, quòd ens non potest includi in passionibus quidditatiue. Neque etiam potest includi in differentijs vltimis, quia omnes differentiæ differentium habent reduci ad aliqua primo diuersa, ex sententia Arist. 5. meta. vt allegatum est supra. Igitur differentiæ vltimæ sunt primo diuersæ, & si sic sequitur, quòd nihil includunt quidditatiue, & ita non includunt ens vltimæ differentiæ, consequentia probatur ex differentia, quæ est inter differentia, & diuersa posita ab Aristo. loco præallegato. Differentia enim sunt illa, quæ sunt alicui idem entia, & quæ in aliquo conueniunt, & in aliquo differunt. Sed diuersa sunt quæ in nullo conueniunt, & hoc est, quod dicit ipse in textu, quòd diuersa sunt nihil idem ens includentia. Differentia vero sunt aliquod idem ens. Ista tamen de quibus ens non prædicatur quidditatiue sunt ens realiter identicè, & denominatiue, vt dictum est.

Vlterius

Vlterius pro intellectione non identitatis inter essentiam, & modos intrinsecos est aduertendum, quòd modi intrinseci essentiæ in diuinis sunt isti. Infinitas intensiua, necessitas, existentia, æternitas, qui modi quomodo sint modi intrinseci inferius declarabitur. Distinctio, quę est, inter istos est minima, non solum in ordine ad essentiam verum etiam comparando vnum ad alium. Est inquam minima, quia isti modi sunt idem realiter, & etiam formaliter cum essentia diuina saltem negatiue, quia nullam distinctam formalitatem habent ab essentia, quod inferius declarabitur, quomodo modus sit idem formaliter rei cuius est modus.

Pro declaratione quomodo est distinctio inter essentiam, & attributum videndum est secundum Theolog. quid sit attributum. Attributum in diuinis vno modo capitur large pro eo quod deo attribuitur siue sit prædicatum quidditatiuum siue denominatiuum. Et isto modo substantia, spiritus, ens dicuntur attributa in deo. Secundo modo capitur stricte pro eo quod appropriatur alicui personæ diuinæ, eo modo quo potentia attribuitur patri, sapientia filio, bonitas spiritui sancto, & isto modo omnia appropriata diuinis personis quomodocunque approprientur dicuntur attributa. Tertio modo sumitur strictissimè quod describitur sic. Attributum est perfectio secundaria, non quidditatiua, quæ accipitur ex creaturis & attribuitur deo, via remotionis & eminentiæ. Per hoc quod dicitur perfectio secundaria non quidditatiua; excluduntur omnia prædicata quæ prædicantur quidditatiuè de deo, & in primo modo dicendi per se sicuti sunt. Ens, substantia, spiritus. Et isto modo tantum illa quæ prædicantur in quale & denominatiue dicuntur attributa in deo, sicuti sunt bonitas, veritas, sapientia, iustitia, de quibus habet Aug. 15. de trinitate cap. 5. & 8. Si dixeris bonum, sapientem, humilem, spiritum, horum nouissimum quod posui, substantiam significare videtur, cetera vero substantiæ qualitates. Et breuiter illa prædicata quæ se habent vt passiones essentiæ diuinæ dicuntur à theologis attributa. Et additur in descriptione, quod accipitur ex creaturis, & attribuitur deo, via re-

motio-

motionis, quia ista attributa reperiuntur in creaturis cū aliquibus imperfectionibus à quibus remouentur per intellectum & attribuuntur deo cum summitate & eminētia. Exempli gratia. Sapientia est in homine & habet istā imperfectionem, quia est accidens eius, & vlterius quòd distinguitur essentialiter à natura hominis, ista important imperfectionem tam in natura hominis quam in natura sapiētiæ, videlicet accidētalitas, & distinctio essentialis, quod enim aliquid sit in se accidens, hoc dicit imperfectionem, quia dependentiam ad illud cui inhæret, quòd etiam distinguatur, vt habeat distinctam naturam ab alia natura, hoc arguit imperfectionem, quia plurificatio naturarum non stat sine potentialitate & carentia actualitatis, quia illud quod diuiditur & numeratur in plura, habet aliquam actualitatem à diuidentibus sicut (quia natura generis diuiditur per differentias,) expectat aliquam actualitatem & perfectionem a differentijs diuidentibus. Et sic distinctio essentialis & diuisio arguit imperfectionem. Intellectus ergo considerans accidentalitatem & distinctionem essentialem in sapientia remouet ab ipsa quòd sit accidens, & quod sit distincta essentia ab eo in quo est, & sic ponit sapientiam in deo non esse accidens, sed substantiam non distinctam essentialiter, sed eādem, intelligendo eandem essentialiter hoc est realiter, non tamen quidditatiuè & in primo modo. Et non solum remouet à sapientia istas imperfectiones antedictas verùm etiam attribuit sibi summitatem & & eminentiam, dicendo quòd in deo est sapientia, substantialis subsistens eadem realiter deo, summa & eminentissima, & ita apparet descriptio attributi.

Pro declaratione quæ sunt notiones in deo est aduertendum quòd notio dicitur à nosco noscis. Illę relationes dicuntur notiones in deo quæ competunt aut vni personæ tantum, aut duabus. Exemplum primi, paternitas est notio patris, & non competit alij à patre. Exemplum secundi, spiratio actiua est notio patris & filij, quia pater & filius spirant actiue spiritum sanctum & dicuntur notiones, quia notificant diuersas personas vel ducunt in notitiam ipsarum. Paternitas notificat patrem, spiratio

actiua

actiua patrem & filium. Similiter ſpiratio paſſiua & filiatio ſunt notiones filij & ſpiritusſancti.

Et eſt aduertendum quòd ſpirare eſt producere per modum voluntatis, ita quòd productio ſeu actio proueniens à voluntate appellatur ſpiratio actiua. Dicere, autem (vt eſt notio in diuinis competens patri) eſt producere per modum intellectus, ita quod actio ſeu productio proueniens ex intellectu ſiue in deo, ſiue in creaturis appellatur dictio actiua, & reſpectus paſſiuus in actu intelligendi correſpondens dictioni actiuæ, appellatur dictio paſſiua, & conſimiliter dicatur de ſpiratione actiua, & de reſpectu paſſiuo ſibi correſpondente, qui eſt reſpectus fundatus in actu volendi. Ex quo ſequitur quòd cum pater in diuinis producat filium per intellectum, dicit filium, quum pater & filius producant ſpiritum ſanctum per voluntatem, ambo dicuntur ſpirare ſpiritum ſanctum. Ex quo apparet, quomodo eſt diſtinctio inter notiones iſtas, & eſſentiam, & notiones, & eſſentiam, & ſimiliter inter eſſentiam & attributa.

Pro declaratione quomodo ſubſtantia, natura & eſſentia diſtinguantur. Eſt aduertendum quòd iſta ſe habent per ordinem, ſubſiſtentia, ſubſtantia, natura eſſentia, quidditas, & formalitas, inter quæ vltima ratio & infima eſt ſubſiſtentia. Subſiſtentia, enim eſt incommunicabilis exiſtentia incommunicabilitate oppoſita duplici communicabilitati, quarum vna eſt, qua uniuerſale communicatur ſuis inferioribus. Alia eſt qua forma cōmunicatur materiæ, de quibus pertractat Doctor ſubti. in primo ſententiarum, diſtinct. 7. quæſt. vnica. Subſiſtentia enim eſt ſuppoſitum in genere ſubſtantiæ, vel (Si trāſfertur ad diuinam) eſt ſuppoſitū in natura diuina. Vnde breuiter ſubſiſtētia eſt incōmunicabilis exiſtētia in natura ſubſtantiali. Iſta eſt eius deſcriptio. Ex quo ſequitur ꝙ omnis ſubſiſtentia eſt ſubſtantia, & non econtra. Quia certum eſt quòd ſubſtantialis forma eſt ſubſtantia, & tamen non eſt ſubſiſtentia, aut ſubſiſtens, quia non incommunicabiliter exiſtens, ſed materiæ communicatur, vt quo in ratione formæ informantis quod communicari vt quo eſt eſſe illud quo tanquam principio formali aliquid habet

bet esse. Vnde si quæratur quo (isto modo) ignis est ignis: conuenienter respondebitur, quòd sua forma substantiali est ignis. Similiter omnis substantia est natura, & non econtra. Primum appar'et, quia natura secundo phy sic. est dicta tam de forma quam de materia. Secundum etiam probatur, quia certum est quod qualitas aliqua est natura. Quum sit natura (vt diffiniunt Theologi) vis insita rebus ex similibus similia procreans. Vnde omnis forma actiua isto modo est natura.

Similiter omnis natura est essentia, & non econtra. Primum apparet, tum quia quod est principium, & causa alicuius entis est ens, & habet essentiam, tum etiam quia certum est, quòd omne, quod diffinitur importat aliquã essentiam, & quæcunque species existens in prædicaméto. Relatio est species per se in prædicamento. Igitur est aliqua essentia, sed relatio non est natura, quia non est forma actiua. Nam si non potest per se terminare actionem realem propter minimam eius entitatem, multominus poterit per se principiare actionem realem.

Similiter omnis essentia est quidditas, & non econtra, tum quia quidditas est magis abstracta, quàm essentia, tum etiam quia si essent idem conuertibiliter, multiplicato vno multiplicaretur & reliquum, & nõ possent multiplicari quidditates in aliquo, nisi multiplicarentur essentiæ, cuius oppositum patet in diuinis, quia in Deo sunt multæ quidditates videlicet entis, substantiæ, spiritus, & oĩum attributorũ, & tamen ibi est tantum vna essentia.

Similiter omnis quidditas est formalitas, & non econtra, & hoc capiendo ista strictè, & propriè, quia si large, & extensiuè, secus est. Primum probatur, quia omne illud est formalitas, quod est distinctè, & seorsum conceptibile ab alio, omnis quidditas est huiusmodi quum sit obiectum intellectus per se. 3. de anima tex. Commen. 9. ergo &c. Secũda pars probatur, quia certum est, quòd differentia essentialis est quædam formalitas, & tamen non est quidditas quantum ad modum prædicandi, quia non prædicatur in quid, sed in quale, non prædicatur per modum potentiæ, sed per modum actus, quod est prædicari in quale. Et sic habetur ordo istorum.

Pro declaratione descriptionis formalitatis. Notandum est, quòd ratio capitur duobus modis. Vno modo pro ratione formali, vel pro eo, quòd est formaliter ratio. Alio modo pro ratione obiectiua seu obiectali quod idem est. Ratio formaliter sumpta, quædam est actus primus, quædam actus secundus. Actus primus sicuti est intellectus, qui est potentia ratiocinatiua circa vniuersalia. Similiter cogitatiua quæ est quædam ratio formalis, & actus primus ratiocinatiuus circa singularia, vt est de mente Commẽ. & aliorum. Ratio formalis pro actu secũdo est ipse discursus, & operatio intellectus seu alterius potentiæ ratiocinatiuę. Ratio vero obiectalis non est nisi ipsum obiectum, quod obijcitur potentiæ ratiocinatiuæ, & attingitur per actum ipsius, quia ergo formalitas est obiectum intellectus, quod attingitur per actum ipsius, appellatur ratio obiectalis, seu obiectiua. Et breuiter omne conceptibile ab intellectu potest dici ratio obiectiua.

Secundo ponitur in diffinitione formalitatis comprehensa in re & ex natura rei. Notandum est quòd aliquid est comprehensibile seu intelligibile ex se & ex natura sui, aliquid vero est intelligibile causaliter & effectiue ab actu intelligendi intellectus. Illud est comprehensibile ex se & ex natura sui quod habet esse reale non dependens ab actu intelligendi in esse, & in conseruari, sicut sunt omnia entia realia extra animam. Sed aliquid est comprehensibile causaliter ab intellectu, quia producitur in esse ab actu intelligendi & depẽdet ab ipso in esse, & in conseruari. Et sicut habet entitatem, & esse per actum intelligendi, ita habet suam comprehensibilitatem, & non dicuntur ex se comprehensibilia, sed ex alio, scilicet ab intellectu, hic describitur formalitas respectu eorum quæ habent esse, & intelligibilitatem ex natura rei, & non eorum, quæ sic dependent ab intellectu, vt dictum est, sicut sunt intentiones secundæ, & entia rationis, quæ tandiu habẽt esse, & intelligibilitatem quam diu intelliguntur ab intellectu in intentionibus primis, quo actu intelligendi cessante, cessat esse istarum intentionum secundarum.

Tertio

Tertio additur in descriptione formalitatis, quàm nō oportet. Pro euidentia huius est notandum, quòd duæ sunt rationes obiectales concurrentes in obiecto alicuius potentiæ, quarum vna est ratio mouendi, alia est ratio terminandi actum ipsius potentiæ. Et hoc potest colligi de mente Arist. 3. de Anima, vbi habetur, quòd obiectum ad potentiam se habet, vt motiuum ad mobile, vel vt terminatiuum ad terminabile. Ratio mouendi competit obiecto pro quanto mouet ipsam, & ei imprimit aliquam formam, vnde quodcunque obiectum causat in potentia aliquam speciem ipsius aut aliquem actum, illud obiectum mouet potentiam. Ratio terminandi competit obiecto pro quanto est illud, circa quod versetur operatio potentiæ, vel sub alijs verbis, pro quanto potentia tē dit in ipsum obiectum, & habet ad ipsum respectum tendentiæ, & attingentiæ, vt in terminum. Prima ratio non est essentialis obiecto. Tum quia non competit omnibus obiectis, sunt enim multæ potentiæ simpliciter actiuæ respectu obiectorum à quibus nullo modo ipsæ potentiæ patiunt, aut aliquod recipiunt, sicut nutritiua, & augmentatiua respectu alimenti. Tum etiam quia relationes sunt obiecta, & tamen nihil causant in intellectu, neque speciem intelligibilem, neque actum intelligendi, & hoc propter minimam entitatem ipsarum. Tum etiam quia ratio mouendi potest competere alij ab eo, quod est obiectum potentiæ. Vt si Deus infunderet alicui intellectui geometriam, & habitum eius, Deus moueret intellectū recipientem talem habitum, & tamen Deus non esset obiectum geometricum cognitum, & intellectum per talem habitum infusum. Ex quo sequitur, quòd ratio mouendi est accidentalis obiecto. Ratio vero terminandi est sibi essentialis, quia nihil est obiectum potentiæ, circa quod non versatur operatio potentię, & in quod potentia non tendat, vt in terminum, ex quibus omnibus concluditur, quòd formalitas est illud, quod potest per se terminare actum intelligēdi, & non oportet, quòd moueat intellectum. Apparet ergo descriptio formalitatis &c.

Vlterius est aduertendum, quòd nonnulli Scotistæ ponunt modos intrinsecos habere formalitatem, vt dicit

Auctor istarum formalitatum, quod non est bene dictũ, neque ad mentem Doct.sub. Quia formalitas etiam large accepta est ratio per se conceptibilis ab intellectu sic, quòd ex se potest terminare actum intelligendi: Modo gradus intrinsecus quidditatis non est per se conceptibilis sine quidditate cuius est gradus, ergo vt sic non habet formalitatem. Exemplum huius, non potest intellectus ferri, & terminari ad intẽsionem albedinis, quin terminetur ad ipsam albedinem, & hoc est, quod dicunt nõnulli diffiniẽtes modum intrinsecum dicentes, quòd modus intrinsecus est qui non habet conceptum præcisum, à formalitate cuius est modus, & est inconceptibilis per se. Dicamus igitur, quòd formalitas competit omnibus entibus per se, & distincte conceptibilibus, & non illis, quæ sunt cum alio conceptibilia.

Pro declaratione quomodo formalitas secundum aliquos Scotistas sit communis ad realitatem, & ad quidditatem est aduertendum, quòd eo modo, quo distinguitur res, eo modo distinguitur realitas, & hoc de mente Doct. subtilis in 4. dist. 46. q. 3. vbi habet, quòd non oportet exponere res per realitates, vel formalitates, quia eadem est distinctio rei, & rei, realitatis, vel realitatis formalitatis, vel formalitatis. hoc ipse. Res igitur quædam est essentiæ quædam existentiæ: sic realitas. Quædam est realitas essentiæ, quædam existentiæ. Prima realitas appellatur obiectiua, secunda appellatur subiectiua. Prima ideo dicitur obiectiua, quia potest esse obiectum intellectus, & ideo eo modo quo aliqua res potest esse obiectum intellectus, & intelligi, eo modo importat realitatẽ obiectiuam, ita, quòd si est per se obiectum intellectus, & per se intelligitur, & non per accidens, & cum alio, seu saltẽ potest sic intelligi, sic per se importat realitatem obiectiuam. Sed realitas subiectiua ideo dicitur subiectiua, quia subijcitur quidditati, & naturæ quidditatiuę, & quũ singulare, vt singulare est, sit subiectum quidditatis, ideo appellatur res, vel realitas subiectiua. Ex hoc concludimus secundum istos Scotizantes (cum quibus ego non conuenio,) quòd formalitas est communis ad realitatem obiectiuam, & quidditatem, volentes ipsi, quòd realitas

obiectiua est, quicquid potest distincte concipi,& intelligi sine alio cui competit aliqua vnitas ex natura rei. Formalitas autem competit cuicunque, quod habet esse ex natura rei extra nihil, siue sit conceptibile per se, siue cum alio, & isto modo dicerent, quòd modus intrinsecus haberet formalitatem, quia est conceptibilis cum alio, sed non importaret realitatem, quia non posset per se sine alio mouere intellectum, aut terminare actum intelligendi. Ego autem tenendo cum Doct. subtili dico, modos intrinsecos non habere aliquam formalitatem, sed coincidunt in eundem conceptum formalem rei cuius sunt modi intrinseci, ita, quòd sicut non habet realitatē, & quidditatem præter realitatem, & quidditatem rei, quam insequuntur, sic etiam non habet formalitatē aliā à formalitate rei, & ita dico, quòd illud habet propriam formalitatem, quod est per se conceptibile sine alio, vel quod idem est, quod potest per se terminare actum intelligendi absque hoc, quòd aliud terminet. Aduertendum secundo, quòd formalitas est communior realitate obiectiua. Pro quo est notandum, quòd realitas obiectiua capitur duobus modis, vno modo, pro omni ente positiuo, quod habet esse ex natura rei, sic, quòd non dependet ab actu intelligendi in fieri, & in conseruari, neque ab aliquo actu collatiuo ipsius intellectus, & isto modo non solum res extra intellectum omnino in effectu, & in re dicuntur esse realitates obiectiuę, verum etiam omnes quidditates prædicamentorum quæ sunt abstractæ à singularibus in intellectu obiectiue repræsentatæ per aliquam vnam speciem repræsentantem, dicuntur sic realitates obiectiuæ, quia istæ quidditates in tali esse sunt ante actum intelligendi, vt repræsentantur per species, & non dependent ab ipso actu intelligendi in tali esse in fieri aut in conseruari, imo causant actum intelligendi, istæ quidditates in tali esse, quia obiectum intelligibile præsens in specie intelligibili causat actum intelligendi, & hoc est, quod dicit Arist. 2. de Anima, quòd obiectum in anima obiectiue, & repræsentatiue reducit intellectum de potentia essentiali ad potentiam accidentalem, vnde tex. Commen. 60. inquit hæc scilicet vniuersalia in ipsa

quodammodo sunt anima, vnde in ipsa est intelligere cũ velit. Quod autem sic reducit est causa actus, & operationis prouenientis à tali potentia. Ex quo nos habemus, quòd istæ quidditates sunt causæ actus intelligendi in tali esse, & præcedũt ipsum actum ordine naturæ in isto esse, & hoc est, quod habet Sco. in prima ꝓpositione Theorematum, intelligibile natura præcedit intellectionem. Alio modo realitas obiectiua capitur propriè, & strictè pro omni ente positiuo, quod est extra intellectum omnino in effectu, & in re. Cui correspondet ad extra aliqua vnitas ex natura rei circunscripto omni actu intellectus, & abstractiuo, & intellectiuo, quòd sic est extra, quòd potest per se terminare actum intelligendi, circunscripto quocunque alio, & isto modo nos dicimus, quòd decem genera generalissima, & quæcunque sunt in recta linea prædicamenti, differentiæ vltimæ, vel etiam non vltimæ siue specificę, siue indiuiduales important aliquam realitatem obiectiuam. Similiter propriæ passiones specificę, seu prædicamẽtales, sic importãt talem realitatem obiectiuam, quia omnibus istis correspondet aliqua vnitas ex natura rei extra intellectum omnino, & isto modo capiendo realitatem, formalitas, quæ dicitur ratio per se cõceptibilis ab intellectu, est communior realitate obiectiua, quia illa dicitur tam de eis, quæ sunt in prædicamento, quàm de his, quæ sunt extra genus, & sunt transcendentia, sicuti ens, vnum, bonum &c. de quibus tamẽ non dicitur realitas obiectiua, quia nulli enti, quod est indifferens ad finitum, & infinitum, seu (quod idem est) quod reperitur in Deo, & creatura, correspondet vnitas ex natura rei ratione sua conceptibili extra intellectum omnino. Igitur si ratio conceptibilis entis, vt est indifferens ad Deum, & creaturam ad finitum, & infinitum, habet aliquam vnitatem ex natura rei, illa non est extra intellectum omnino, sed solum competit enti per actum intellectus abstrahentis talem rationem à suis inferioribus, quæ ratio (quum prius abstrahatur ab intellectu agẽte per aliquod repræsentatiuum ipsius, quàm intelligatur ab intellectu possibili) habet vnitatem aliquam ex natura rei, quia ante actum intelligendi. Sed tamen non

extra intellectum omnino, quia habet esse talis ratio in intellectu obiectiue, & repræsentatiue.

Ex hoc cōcluduntur duo correlaria. Primum, q capiē-do realitatem obiectiuā large omnis formalitas est realitas obiectiua ad intentionem istam quam posui. Secundum correlarium est, quòd capiendo realitatem obiectiuam strictè, non omnis formalitas est realitas obiectiua, etiam dato, quòd talis formalitas sit ratio per se conceptibilis sine quocunque alio. hoc vltimum correlarium probatur, quia certum est, quòd ens, & omnia transcendentia habent talem formalitatem præter modos intrinsecos, & tamen non habent aliquam realitatem obiectiuam isto modo sumptam.

Pro euidentia quomodo realitas obiectiua sit communior quidditate. Est aduertendum, quòd illud propriè est quidditas, quod pertinet ad quidditatem aliquam, vel de quo aliquid prædicatur quidditatiue, & ita quum passiones specificæ neque pertineat ad quidditatem, neque includant aliquid quidditatiue non important quidditatem, & tamen important realitatem obiectiuam, vt est euidens ex dictis.

Pro euidentia tamen huius, quomodo aliquid pertineat ad quidditatem est aduertendum quod aliquid pertinet ad quidditatem constitutiue quod non pertinet ad quidditatem prædicatiuè. Exempli gratia. Differentia specifica constituit quidditatem, & tamen non prædicatur in quid. Nam prædicari in quid est prædicari essentiam per modum essentiæ, aut per modum per se stantis sed differentia specifica non prædicatur per modum per se stantis, sed per modum formæ informantis, & denominantis, ergo non prædicatur in quid. Et quia actus essentialis rei, dicitur esse quędam qualitas ad modum loquēdi Aristo. 5. meta. c. de quali, ideo differentia specifica prædicatur in quale, & ita licet constituat quidditatem non tamen prædicatur per modum quidditatis. Vnde possumus dicere quod prædicat quidditatem quantum ad rem prædicatam & importatam per ipsam, non autem quantum ad modum prædicandi, tum quia non prædicatur per modum potentiæ seu determinabilis, tum

quia

quia non prædicatur per modum per se stantis, sed per modum actus & formæ informantis seu alteri adiacentis. Ex quo apparet quòd aliquid est quidditatiuum constitutiue quod non est prædicatiue quidditatiuum.

Pro intelligentia quomodo species specialissima dicit totam essentiam indiuiduorum. Est aduertendum quòd essentia vno modo capitur pro esse quidditatiuo, alio modo pro eo quo aliquid habet per se esse, & vnum esse per se, si capiatur essentia primo modo, sic species specialissima dicit totum esse quidditatiuum indiuiduorum, quia tale esse quidditatiuum est illud cui non repugnat pluribus communicari, quicquid autem addit indiuiduum supra speciem, ei repugnat pluribus communicari, ergo non importat aliquam quidditatem supra speciem. Si vero capiatur essentia secundo modo (quum indiuiduum addat supra speciem differentiam indiuidualem quæ facit vnum per se cum natura specifica) sequitur quod tota essentia resultans ex natura specifica à tali differentia non importatur per ipsam speciem specialissimam.

Pro intelligentia identitatis ex natura rei est aduertendum quòd extrema istius propositionis homo est homo nullam distinctionem possunt habere secluso omni actu collatiuo intellectus, quia si quam distinctionem habent, habent præcise in ratione subiecti & prædicati, quia homo, vt subiectum differt ab homine vt prædicatum. Ratio autem subiecti & prædicati (quum sint intentiones secundæ quæ causantur per actum collatiuum intellectus comparantis vnam primam intentionem vt consideratam & intellectam ad aliam primam intentionem vt intellectam) distinguuntur secundum rationem. Ex quo sequitur quòd nulla distinctio fundabitur in istis extremis, nisi virtute intellectus considerantis, & comparantis unum ad reliquum & ita erit tantum distinctio rationis &c.

Pro declaratione quomodo diffinitio & diffinitum distinguantur ex natura rei est aduertendum quòd diffinitio & diffinitum possunt capi vel pro eo quod significant, vel pro eo quod denominant. Si primo modo sic diffinitio

tio & diffinitū important tantum intentiones secundas; & inter ista vt sic non potest fundari aliqua distinctio nisi rationis. Si capiantur secundo modo, important conceptus significantes vel significatos qui sunt primæ intentiones.

Et inter istos conceptus de necessitate fundatur distinctio aliqua ex natura rei, quod declaratur ex primo poste. quod quid est alterius extremi est medium in demonstratione potissima. Igitur altera præmissarum non differt à conclusione, nisi sicut diffinitio à diffinito vt patet discurrendo in multis. Sed præmissa est per se nota, ergo aliqua non identitas & distinctio est inter illud quod importatur per diffinitionem, & illud quod importatur per diffinitum. Alioquin idem omnino & ex natura rei esset per se notum & euidens & etiam non per se notum, sed demonstratum, quod est contradictio.

Et confirmatur hoc, quia tunc in demonstratione esset petitio principij, quia æque notum per æque notum, aut incognitum per æque incognitum demonstratur.

Item sequitur quòd in demonstratione essent tantum duo termini, videlicet, terminus subiecti, & terminus passionis, ex quo diffinitio, & diffinitum essent omnino idem ex natura rei.

Confirmatur hoc per Aristot. primo physic. in proœmio, sustinent hoc idem nomina, ad diffinitionem, quod totum ad partes, quia sicut partes important distincte, quicquid importat totum confuse, sic diffinitio importat eandem quidditatem distincte, quam diffinitum importat confuse. Igitur conceptus diffiniti & diffinitionis non sunt omnino idem, & intelligo per conceptus, conceptus obiectiuos hoc est ipsa vniuersalia conceptibilia &c.

Pro intelligentia quomodo totum compositum distinguitur ex natura rei à suis partibus. Est aduertendum quod triplex est compositum, quoddam est compositum compositione logica, quoddam compositione physica, & quoddam compositione metaphysica. Primo modo species, sumendo speciem formaliter & logice, scilicet pro intentione prima, vt habet habitudinem ad istam

nten-

intentionem ſecundam quæ eſt ſpecies, eſt compoſita ex genere & differentia. Secundo modo homo & quodlibet compoſitum eſſentiale componitur phyſice ex materia & forma, vt iſta ſunt partes eſſentiales intrinſecę. Tertio modo totum compoſitum compoſitione ex actu & potentia, ſeu ex realitate actuali & realitate potentiali.

Primo modo inter totum & partes componentes eſt diſtinctio rationis, quia homo non habet rationem ſpeciei quantum ad intentionem ſecundam ipſius, niſi per conſiderationem intellectus. Et ſimiliter partes non componunt in ratione generis & differentiæ, niſi per conſiderationem, ergo omnis diſtinctio quæ fundabitur inter iſta, erit diſtinctio rationis.

Loquendo de ſecundo compoſito, non tantum inter totum & partes componentes fundatur diſtinctio ex natura rei, quæ dicitur media, inter diſtinctionem rationis & realem, verum etiam fundatur diſtinctio realis.

Pro quo eſt notandum quòd ex alio eſt quod inter aliqua ſit diſtinctio ex natura rei, & ex alio quod inter illa ſit diſtinctio realis. Diſtinctio ex natura rei præciſe attenditur pęnes hoc, quòd extrema diſtinctionis ſunt fundamenta contradictionis, aut quòd de ipſis poſſunt verificari duo contradictoria, circumſcripto omni opere intellectus. Sed diſtinctio realis attenditur pœnes hoc, quòd extrema ſe habent ſicut res & res exiſtentiæ vel ſubſiſtentiæ, vt declarabitur inferius. Et quia totum eſſentiale, & partes eſſentiales quæ ſunt materia & forma poſſunt eſſe fundamenta contradictionis, & de ipſis nata ſunt verificari contradictoria, circumſcripto omni opere intellectus (hoc eſt quòd tali opere circumſcripto habent talem aptitudinem vt de ipſis poſſint talis contradictoria verificari) ex hoc præciſe habent iſta extrema quod diſtinguantur ex natura rei. Pro quanto vero iſta eadem extrema ſe habent ſicut res & res modo prædicto, diſtinguuntur realiter. Quod melius inferius declarabitur.

Sed capiendo tertium compoſitum quod eſt metaph. totum & partes componentes diſtinguuntur ſolum ex natura rei, & hoc ſecundum viam Doct. ſubtilis. (Quic-

quid dicat Burleus quòd homo distinguatur realiter à forte.

Hoc assumptum probatur, quia certum est quòd animal & rationale componunt hominem, compositione metaphysica, & animal & rationale sunt idem realiter homini, ergo hic non potest fundari distinctio realis. Similiter si capiatur animal pro realitate potentiali & contrahibili & rationale pro realitate contrahente, quę ambę realitates sunt rationalitas & animalitatæ, quum istę quidditatiuè & in primo modo includantur in homine, non distinguuntur realiter ab ipso, quamuis forte illa à quibus accipiuntur istæ quidditates seu realitates, quidditatiuè, scilicet anima sensitiua & anima intellectiua distinguantur realiter ab homine. Animalitas, enim sumitur ab anima sensitiua & rationalitas ab anima intellectiua. Stat enim, quod ipsæ res à quibus accipiuntur isti cōceptus formales & obiectiui, videlicet animalitatis & rationalitatis, distinguantur realiter à toto, & cōceptus obiectiui non sic distinguantur realiter, sed solum ex natura rei &c.

Sed hic insurgit vna difficultas, quam habet Auer. in 7. metaphy. comm. 20. vbi habet, quod Sor. nihil aliud est quam animalitas & rationalitas, ergo nulla distinctio poterit fundari inter totum metaphysicum & partes eius componentes.

Ad hoc respondetur, quòd habet intelligi dictum suū, quod Sortes nihil aliud est &c. integratiue & constitutiue, quia quum partes constituant adæquate ipsum totum, & integrent, ipsum totum non est aliud à partibus constitutiue, hoc est ab ipsis adæquate constituetur. Sed propter hoc non vult quod Sor. non sit aliquid aliud formaliter & ex natura rei à partibus constituentibus, & ista responsio est si ipse teneat totum dicere tertiam entitatem distinctam à suis partibus. Sed tenendo oppositum (vt videtur esse de mente ipsius primo physicorum, comm. 17. quod licet totum sit aliud à parte seorsum sumpta non tamen ab omnibus simul sumptis, quamuis ibi exponatur quod intelligit de toto integrali & quantitatiuo,) tunc dicendum est quod in 7. metaphysicæ loquitur,

quitur, conformiter ad principia sua, sed quia nos tenemus oppositum, scilicet quod totum dicit tertiam entitatem distinctam à partibus simul sumptis, ideo in hoc est negandus, quia ex principijs oppositis sequuntur oppositæ conclusiones & diuersæ &c.

Pro declaratione diffinitionis quæ datur de modo intrinseco, est aduertendum quod (ut teneo de mente aliquorum Scotistarum) Modus intrinsecus est primo diuersus ab omni quidditate, ita quod non est quidditas neque pertinens ad quidditatem alicuius. Quod declaratur, quia dato opposito huius, sequeretur quod quicquid constitueretur in aliquo esse per ipsum modum constitueretur in esse formali & quidditatiuo, & ita quum in eadem albedine indiuiduali sint plures gradus intrinseci, qui sunt modi intrinseci eius, quot essent gradus, tot essent formalia constituta per ipsos gradus. Et quum secundum veritatem inter quoscunque gradus assignatos possint esse infiniti gradus (quum gradus sit perfectio quanta, & diuisibilis, quia acquisibilis per motũ.) Sequeretur, quòd inter quoscunque duos gradus possent esse infinita esse formalia, & quidditatiua, quod est euidenter falsum.

Et confirmatur, quia certum est, quòd albedo, vt tria, & albedo, vt quatuor habent eandem diffinitionem, & sunt eiusdem rationis formalis, ergo gradus ipsi non constituunt in aliquo esse quidditatiuo diuerso.

Secundum est notandum, quòd quidditas, & formalitas cuius est modus intrinsecus non est de quidditate ipsius modi, neque econtra. Primum patet ex dictis, quia si quidditas esset de ratione formali, & essentia gradus, cuicunque adueniret iste gradus constitueret in esse quidditatiuo, & ita non posset alicui aduenire, vel discedere ab illo sine deperditione esse quidditatiui, ex quo in suo cõceptu includeret quidditatem, quod est euidenter falsum in exemplo de albedine, quia albedo vt tria, & albedo, vt quatuor non distinguuntur quidditatiue.

Secundum probatur, quia nullum posterius est de essentia prioris, sed gradus intrinsecus est posterius quidditate, sicut intensio albedinis est posterior albedine. Igitur

Igitur gradus non eſt de eſſentia rei.

Confirmatur hoc, quia res diffinitur ſecundum ſe diffinitione quidditatiua, vt abſtrahit ab omni gradu, ſicut albedo abſtrahit ab omni gradu, igitur gradus non eſt de conceptu formali rei cuius eſt gradus, &c.

Tertio eſt notandum, quòd (quando diffinitur gradus intrinſecus, quòd eſt ille qui adueniens, vel diſcedens à re, non variat rationem eius formalem) non habet intelligi, quòd non variat rationem formalem illius cui aduenit, ſed conſtituti per ipſum gradum, & per illud cui aduenit, quod probatur, quia ſi intelligeretur tantum de ratione formali illius cui aduenit, ſequeretur, quòd gradus intrinſecus, & differentia eſſentialis non differrent, quia certum eſt, quòd differentia eſſentialis adueniens generi non variat rationem formalem eius, ſicut rationalitas non variat rationem formalem animalis. Ex quo ſequitur (quum differentia eſſentialis variat rationem formalem eius, quod conſtituitur ex ipſa, & ex eo cui aduenit, vt patet inductiuè in omnibus, & gradus non ſic variat tale conſtitutum per ipſum, quia quodlibet tale eſt eiuſdem rationis formalis cum alio, quod conſtituitur per ipſum,) quòd differentia eſſentialis eſt alia à modo intrinſeco.

Quarto notandum eſt, quòd modus intrinſecus pro tanto dicitur intrinſecus, quia non ingreditur quidditatem eius cuius eſt modus, & non diſtinguitur ab ipſa formaliter, poſitiue ſic, quòd habeat diſtinctam formalitatem ab eo. Non tamen conceditur, quòd ſit idem formaliter ſibi.

Pro quo eſt notandum, quòd aliquid eſſe idem formaliter alicui contingit dupliciter. Vno modo poſitiue, alio modo negatiue. Poſitiue illud eſt idem formaliter alicui, quod eſt de eſſentia eius, & de intrinſeca formalitate ipſius eo modo, quo animal eſt de eſſentia hominis. Alio modo aliquid eſt idem formaliter alicui negatiue, quia videlicet non habet diſtinctam formalitatem. Vnde ad hoc, vt aliquid ſit idem formaliter alicui, iſta duo quę nunc poſita ſunt concurrunt de ſe, & hoc ſi illud, quod eſt idem formaliter ſit idem completa identitate formali.

li. Exemplum, dicimus enim, quòd animal rationale eſt idem formaliter homini. Primo, quia eſt de eſſentia ſui. Secundo, quia non habet diſtinctam formalitatem ab homine, Ex quo ſequitur, quòd illud cui competit aliqua iſtarum conditionum, poteſt dici eſſe idem formaliter, & cui deficit, poteſt dici non eſſe idem formaliter perfecta identitate formali. Conſimiliter dicimus aliqua diſtingui formaliter poſſe eſſe duobus modis. Vno modo negatiue. Alio modo poſitiue. Negatiue, quia non eſt de eſſentia illius à quo diſtinguitur. Poſitiue, quia habet diſtinctam formalitatem ab illa. Vnde iſta duo concurrunt in perfecta, & completa diſtinctione formali, quia bene ſequitur. A. diſtinguitur formaliter à B. ergo. A. non eſt de eſſentia. B. & habet diſtinctã formalitatem. à B. & hoc ſi perfecta diſtinctione formali diſtinguitur. Ex quo ſequitur, quòd cui competit aliqua illarum conditionum, poteſt dici diſtingui formaliter, ſimiliter cui deficit, poteſt dici non diſtingui formaliter. Ex his concluditur, quòd modus intrinſecus eſt idem formaliter ei cuius eſt modus, vno modo ſic, alio modo non eſt. Eſt enim formaliter idem; quia non habet diſtinctam formalitatem, & non eſt idem formaliter, quia non eſt de eſſentia eius. Et ideo dicitur modus eſſe idem formaliter ei cuius eſt modus negatiue, videlicet, quia non habet diſtinctam formalitatem, non tamen poſitiue, quòd ſit de intrinſeca ratione eius. Conſimiliter dicitur non diſtingui formaliter poſitiue, quia habeat diſtinctam formalitatem, ſed tantum negatiue, quia non eſt de eſſentia eius.

Sed contra iſtam determinationem adducuntur plura ſophiſmata. Primum eſt, quia modus eſt idem formaliter negatiue ei cuius eſt modus, & vlterius diſtinguitur formaliter negatiue, ergo idem erit diſtinctum formaliter negatiuæ ab aliquo, & idem formaliter negatiue eidem, quod videtur contradictio, & maxime, quia idem & diuerſum ſunt oppoſita immediata circa ens, ſi iſta vniformiter accipiantur, ſicuti eſt in propoſito.

Ad hoc reſpondetur, quòd eſſe idem formaliter negatiue, & diſtingui formaliter negatiue ſunt oppoſita, ſi ſumantur reſpectu eiuſdem, & ſecundum idem, ſed ſi re-

ſpectu diuerſorum non inconuenit, ſic eſt in propoſito. Concedo modum intrinſecum eſſe idem formaliter negatiue, per hoc quod eſt non habere diſtinctam formalitatem, & diſtingui formaliter negatiue, per hoc, quod eſt, non eſſe de eſſentia eius. Sed iſtæ duæ rationes diuerſæ ſunt, vt de ſe patet, ergo idem, & diuerſum ſic ſumpta in ordine ad iſta antedicta non opponuntur. Vnde non eſt verum, qnòd idem dicatur eſſe idem formaliter alicui, quia ſit de eſſentia, & diſtingui, quia non ſit de eſſentia. Et ſimiliter, quòd aliquid ſit idem alicui formaliter, quia non habet diſtinctam formalitatem, & diſtingui formaliter, quia habet diſtinctam formalitatem, quare, &c. Aliud ſophiſma eſt, tu dicis quòd modus intrinſecus eſt idem formaliter negatiue ei cuius eſt modus, & non poſitiue. Contra hoc arguitur. Sit modus a. res cuius eſt modus ſit. b. Arguo ſic. a. non eſt idem formaliter poſitiue ipſi. b. & eſt ergo, diſtinguitur formaliter poſitiue, conſequentia tenet à negatione oppoſiti immediati ad poſitionem alterius cum conſtantia ſubiecti reſpectu illius cui oppoſita nata ſunt conuenire.

Ad hoc reſpondetur negando conſequentiam, quia licet idem & diſtinctum ſint immediate oppoſita circa ens vt ſimpliciter ſumuntur & abſolute, non tamen vt ſumũtur cum determinatione, ſcilicet cum ly, formaliter, aut poſitiue, ſed ſunt mediata, & inter ipſa eſt dare medium. Exemplum in contradictorijs de quibus minus videtur quòd habeant medium album, & non album ſunt immediate oppoſita, & tamen album formaliter ſeu quidditatiuè non album, non ſunt immediata, quia quælibet iſtarum eſt falſa. ſor. eſt formaliter albus. Et iſta ſimiliter ſor. eſt formaliter non albus, quia dato oppoſito ſequitur, quod negatio albedinis competeret ſor. quidditatiue, & in primo modo. Similiter in contrarijs immediatis, ſanum & ægrum abſolutè ſumpta ſunt immediata circa ſubiectum aptum natum, & tamen cum ly formaliter, ſunt mediata, quia animal neque formaliter eſt ſanum neqne formaliter eſt ægrum.

Applicando ad propoſitnm, idem & diſtinctum abſolute ſumpta ſunt immediata circa ens, non tamen determinata

minata per ly formaliter positiue, sed habent medium. Quod declaratur præmittendo hanc regulam. Quod quandocunque sunt aliqua duo æquipollentia aliquibus duobus, si inter illa æquipollentia datur medium. igitur & inter illa quibus sunt æquipollentia, sed esse de essentia alicuius, & habere distinctam formalitatem sunt ęqui pollentia identitati formali positiue, & etiam distinctioni sibi correspondenti, & datur aliquod medium inter hoc quod est esse de essentia, & habere distinctā formalitatem, quia illud quod insequitur aliud, & non est quid aut formale nisi quidditate, aut formalitate eius quod insequitur. Tale inquam non est de essentia illius quod insequitur, quum illud possit diffiniri sine isto consequente, neque habet distinctam formalitatem ab illo, quia nō esset quid & formale formalitate illius. Ergo sequitur, quòd dabitur etiam medium inter hoc quod est esse idem formaliter alicui positiue & distingui formaliter positiue, neque ista sunt opposita neque immediata circa idem &cæt.

Sed est aliud sophisma. Tu dicis quòd a. non est formaliter idem positiue ipsi. b. intelligendo per. a. ipsum modum intrinsecum, ergo est formaliter non idem positiuè ipsi. b. Ista consequentia tenet. ex secundo perihermenias cum debito medio, & tunc vltra a. est formaliter non idem positiue ipsi b. ergo distinguitur formaliter positiue, vltima consequentia patet, quia non idem & distinctum videntur esse æquipollentia.

Ad hoc respondetur negando primam cōsequentiam. Et ad probationem dicitur, quòd illud secundi perihermenias habet intelligi in prædicatis simplicibus & non cōpositis, videlicet in negatiua de prędicato finito ad affirmatiuam de prædicato infinito valet consequentia, vnde non sequitur. a. non est album lignum, igitur. a. est non album lignum, sic in proposito, licet sequeretur. a. non est idem & est, ergo est non idem. Non tamen sequitur. a. non est formaliter idem positiue, ergo est formaliter non idem positiue, tum ex dictis, tum etiam quia in affirmatione non infinitatur totum quod est à parte prædicati, quia ly formaliter affirmatur.

Tamen gratia disputationis admitto istam primam consequentiam. Sed nego secundam. a. est formaliter non idem positiue, ergo distinguitur &c. Quia hic arguitur à superiori ad suum inferius. Vnde omne distinctum est non idem, sed econtra. Chimera enim est non idem sor. & tamen non distinguitur à sor. vt patet exponendo ly differt.

Item etiam quia pro aliquo priori competit alicui nõ identitas, pro quo non competit distinctio, quia certum est, quòd homini in esse quidditatiuo competit hoc, vel saltem intellectus potest vere enunciare de homine in tali esse, quod est non idem asino, & tamen non potest enunciari uere, quod homo in primo modo sit distinctus ab asino, quia (quum distinctio sit passio entis, & passio superioris est per se passio inferioris) sequitur, quòd distinctio non potest competere homini considerato in esse quidditatiuo, aut in primo modo. Et confirmatur, quia opposita contradictoria sunt priora oppositis contrarijs, & etiam relatiuis, sed idem & non idem sunt opposita contradictoria, idem, & distinctum opponuntur, vt contraria, vel relatiue, ergo in aliquo priori competit alicui esse idem, vel non idem, quàm competat sibi esse idem vel diuersum.

Pro intelligentia quomodo modus intrinsecus non sit per se conceptibilis sine re, cuius est modus, est aduertẽdum, quòd quidam modus insequitur naturam specificã, & quidditatem, quidam vero insequitur esse indiuiduale. Exemplum primi quantitas perfectionalis, quæ insequitur naturam specificã albedinis, vt albedo est, est modus intrinsecus eius demonstrabilis de ipsa natura albedinis, vt abstrahit ab omni esse indiuiduali, quia considerando naturam albedinis secundum se, & in esse quidditatiuo, albedo est perfectior nigredine. Est, & alius modus, qui insequitur esse indiuiduale, & singulare, & isto modo nos dicimus, quòd intensio, & remissio in forma intensibili, & remissibili est modus intrinsecus eius quantum ad esse indiuiduale. Vnde nigredo, vt quatuor secũdum gradum indiuidualem (hoc est, qui insequitur, ipsam in esse in diuiduali) est perfectior, & intẽsior albedi-

ne, vt duo, licet albedo, vt duo dicatur esse perfectior, & intensior gradu intrinseco essentiali insequēte naturam albedinis, vt albedo est. Quia, quod est per se primo demonstrabile de aliqua natura in communi, per se non primo competit cuilibet indiuiduo illius naturæ.

Ex quibus infertur, quòd modus intrinsecus non est per se, & distinctè conceptibilis sine illo esse, quod consequitur. Ista propositio declaratur, illud quod non habet formalitatem distinctam ab alio, non habet distinctam conceptibilitatem, vt declaratum est superius, sed modus intrinsecus est huiusmodi, vt dictum est in præcedentibus, ergo &c.

Et confirmatur, & redit in idem. Quodcunque est idem formaliter alicui eo modo, quo dictum est superius, non potest distinctè intelligi, seu concipi sine illo, sed modus intrinsecus est huiusmodi, igitur &c. Maior probatur, quia cognitio perfecta, & distincta non videtur posse terminari ad aliquod vnum, quod est idem alteri secundum conceptum suum formalem, nisi etiam ad illud alterum terminetur.

Et iterum confirmatur, quia si illa quæ sunt idem realiter, non possunt perfectè, & distinctè concipi absolute, & simpliciter vnum sine alio, quanto magis hoc erit verum de his, quæ coincidunt in eundem conceptum formalem, sicuti est modus, & esse quod cōsequitur modus?

Pro declaratione quomodo infinitas, necessitas, & existentia sunt modi intrinseci in Deo, insurgit vna difficultas. Dictum est enim, quòd modus intrinsecus non uariat rationem formalem eius cuius est modus. Ex hoc infertur, quòd quum necessitas, & infinitas varient rationē formalem entis, sequitur, quòd ista non sint modi intrinseci. Assumptum probatur, quia certum est, quòd ens infinitum, & ens finitum distinguūtur essentialiter, & quidditatiue. Sed ista distinctio non est, nisi penes finitatem, & infinitatem tanquam per principia distinctiua. Igitur finitum & infinitum non sunt modi, & quod dixi de istis duobus, scilicet finito, & infinito dico etiā de istis necessario, & contingente.

Ad hoc respondetur, quòd ens finitum, & infinitum possunt

possunt capi duobus modis. Vno modo formaliter, alio modo fundamentaliter. Ens infinitum formaliter acceptum capitur pro conceptu obiectiuo existente in anima obiectiue per aliquod repræsentatiuũ ipsius, scilicet per speciem intelligibilem vnam aut plures, quia quod habet esse obiectiuum in anima repræsentatur per aliquod repræsentans in ratione obiecti, & vt obiectum ipsi animæ. Ens infinitum fundamentaliter acceptum est ipsa essentia infinita, vt habet esse in re extra animam omnino, cui correspondet omnino vnitas realis in re extra intellectum. Et isto modo ens infinitum est ipse Deus à quo accipitur conceptus realis obiectiuus in intellectu, & ab ipso abstrahitur seu ab aliquibus abstrahuntur species ex quibus intellectus potest abstrahere conceptum entis infiniti obiectiue. Si loquamur de conceptibus obiectiuis abstractis, isti conceptus, vt relucẽt in intellectu obiectiue non distinguuntur quidditatiue, neque sunt alterius rationis formalis, quia tantum distinguuntur penes finitatem, & infinitatem, qui sunt modi, vt dictum est, & non distinguuntur in ratione formali entis abstracta ab aliquibus sensibilibus, in qua fertur intellectus absque hoc, quòd feratur in illa à quibus abstraxit, quia (quum intellectus sit abstractiuus, & præcisiuus ex tertio de anima) potest abstrahere, & præscindere vnum conceptum ab aliquo seu rationem aliquam inclusam in aliquo, & illam considerare, non considerando obiectum à quo abstraxit, tunc illa, quæ sunt coniuncta in re, & inseparabiliter vnita secundum esse potest separare, & diuidere secũdum considerationem, vt patet per Commen. 12. Metaphy. tex. Com. 39. potest etiam intellectus illam rationem determinare per aliqua quæ sunt vnita secundum esse, & cum illis considerare. Ex quo sequitur, quòd si determinat ipsam rationem per modos intrinsecos, illa ratio sic determinata distinguetur modaliter, non obstante, quòd res, quæ subsunt, vel substernuntur isti rationi, distinguantur essentialiter, & quidditatiue. Capiendo ens infinitum fundamentaliter nihil aliud est nisi essentia, & natura, cui competit esse de se, & à se, hoc est esse ens per essentiam habens omnẽ conditionem requisitam

ad

ad esse,quod est esse per se, & (cum infinitas sit conditio requisita ad perfectissimum esse) ad tale esse de se, quod est esse per essentiam,immediatè sequitur infinitas inten siua. Nam (quum infinitas non repugnet enti,& non pos sit aliquod esse ens summe perfectum sine infinitate intensiua, vt declarat Sco. in 1.sent.dist.2.q.1. & in quoli. q.7.)sequitur, quòd posita ista natura quæ habet esse per essentiã, ad ipsam immediatè sequitur infinitas intensiua. Ens autem finitum in re, & in effectu (quum non sit esse de se, sed sit ens per participationem) non habebit omnem conditionem requisitam ad esse, aut quæ possit competere enti,& ita non habebit infinitatem:ex quo se quitur, quòd de necessitate habebit finitatem, & limitationem in suo esse.Ex quibus omnibus concluditur,quòd ens infinitum in effectu, & in re est natura talis ad quam imediatè sequitur infinitas intensiua, hoc est habens om nem perfectionem entis, quantum possibile est ad talem perfectionem cõtineri in aliquo vno. Ens autem finitum est talis natura in se formaliter,ad quã immediatè sequi tur finitas intẽsiua, quæ duæ naturæ in re seipsis essentia liter distinguuntur,& non præcisè per finitatem,& infinitatem;à quibus quantuncunque diuersis potest intellectus abstrahere aliquam vnam rationem communem entis,vt declaratum fuit in quæstione nostra de vniuoca tione entis.

Pro declaratione quomodo existentia dicatur esse mo dus intrinsecus essentiæ diuinæ, vel de esse ipsius,est aduertendum,quòd Doctor subti in 2.dist.1.quæst. de probatione per se nota,quæ in principio distinctionis pertra ctatur ab ipso,videtur dicere quòd esse existere sit de esse, & ratione formali naturæ diuinæ. Vnde habet quòd ista propositio deus est vt cognoscitur à beatis in patria est prima & immediata,& est per se in primo modo. Cui sententiæ adhærent adeo nonnulli Scotistæ,vt velint existentiam esse de quidditate naturæ diuinæ cum quibus minimè conuenio, & aliquid declaraui in quæstione nostra de esse, & essentia, quòd ad mentem Doctoris subtilis non potest existentia esse de intrinseca ratione forma li essentiæ diuinæ,& repeto breuiter vnam rationem po

O sitam

ſitam ibi. Quæcunque duo in ſuis conceptibus ſimplicisſimis, & abſtractiſſimis non ſe formaliter includunt, ſic, quòd vnum non ſit de eſſentia alterius, in nullo vno ſic vniunt formaliter. Sed ita eſt, quòd ens, & exiſtentia in ſuis conceptibus ſimpliciſſimis, & abſtractiſſimis non ſeinuicem formaliter includunt: igitur, &c. Maior eſt manifeſta, quia ſi conceptus non includit formaliter conceptum vbicunque iſti conceptus manent ſecundum proprias rationes, vnus non includit formaliter alium, quia manente propria ratione formali alicuius, manet eadem identitas, vel diuerſitas ad alium conceptum, minor autem probatur per Boetium ſuper prædicamenta, qui vult, quòd in tantum differt eſſentia ab exiſtentia, quòd prædicamenta fiunt de eſſe eſſentiæ, & non de eſſe exiſtentiæ. Alioquin in hyeme roſa non eſſet per ſe in prædicamento.

Et confirmatur propoſitum principale. Certum eſt, quòd illa quæ ſunt cõmunia Deo, & creaturæ ſunt eiuſdem rationis ſecundum Doctorem ſubti. in primo diſt. 3.& 8.& alibi, ſed ita eſt, quòd exiſtentia eſt in creaturis, & in Deo, igitur &c. Et tunc vltra. Exiſtentia in creaturis eſt modus intrinſecus ipſarum, & non de conceptu formali earum, vt patet in omnibus ſuis libris. Igitur, & in Deo exiſtentia erit modus.

Nec obſtat, quod dicit in primo ſententiarum. diſt. 2. q. 1. quã determinat ibi, quòd eſſe exiſtere immediatisſime conueniat eſſentię diuinę, & quòd propoſitio in qua prædicatur eſſe de Deo, non eſt per ſe ſecundi modi, ſed primi modi, & eſt immediatiſſima ad quam omnes aliæ propoſitiones reſoluuntur enunciantes aliquid de Deo qualitercunque concepto. Hæc Scotus ibi.

Reſpondetur, quòd iſta propoſitio Deus eſt, vt cognoſcitur à beatis in patria, non eſt per ſe ſecundi modi, quia in tali propoſitione ſecundi modi prædicatum, eſt extra rationem formalem ſui ſubiecti, & habet diſtinctam formalitatem ab ipſo ſubiecto, ita quòd non tantum diſtinguitur formaliter negatiue verum etiam poſitiue, de qua diſtinctione formali habitum eſt ſuperius. Sed hoc non poteſt dici de exiſtentia, & reſpectu eſſentię diuinę,

quia

quia talis existentia non habet distinctam formalitatem ab essentia, sed coincidit cum essentia in eundem conceptum formalem, sic quòd licet non sit de essentia naturæ diuinæ, & de intellectu eius, tamen (quia est modus intrinsecus eius) non habet aliquem conceptum formalem distinctum ab ipsa, & propter hoc propositio in qua enunciatur esse de deo, dicitur esse per se primi modi, sic quòd non egreditur primum modum.

Et ad illud quod dicitur, quòd est immediatissima, verum est, quo ad omnes propositiones quæ enunciant proprietates & passiones, vel quasi passiones de deo, quia prædicata istarum propositionum egrediuntur primum modum, & distinguuntur formaliter à deo. Sed non est verum quòd dicatur esse immediatissima propositio data respectu propositionum in quibus enunciantur prædicata quidditatiua sicuti est ens, substantia, spiritus. Ista sunt intimiora essentię quàm existentia.

Vel (tenendo quòd existentia præcedat infinitatem) dicetur quòd propositio data, non solum est immediatissima respectu propositionum dictarum, verum etiam respectu propositionum in quibus enunciantur modi intrinseci de essentia diuina, ita quòd prius deus est existẽs quàm sit infinitus, & necesse esse, & sic de alijs modis intrinsecis, & ita ad ipsam omnia prędicata modalia resoluuntur. Vtrum autem existentia præcedat infinitatem in Deo vel non? De hoc aliàs. Tamen Doct. sub. in 8. dist. 1. q. 3. videlicet. Vtrum deus sit in genere? Respondendo ad primum argumentum dicere videtur quod infinitas præcedat esse existere in deo. Ex quo potest haberi probabiliter, quòd ipse voluerit existentiam esse modum intrinsecum: quia certum est secundum ipsum, quod infinitas est modus essentię, igitur secundũ ipsum erit existẽtia modus eius, consequentia probatur, quia si illud quod est intimius existentia ipsi essentiæ, multo magis illud quod est remotius ab essentia, & quemadmodum est existentia, vt ipse dicit.

Pro declaratione quomodo infinitas est de ratione formali essentiæ diuinę secundum Landulphum est aduertendum, quod ipse non sensit infinitatem esse de con-

do de essentia diuina, quia est infinita, vel quidditatiuè vel concomitanter. Primum negatur, secundum conceditur, quia infinitas vt dictum est, non habet distinctam formalitatem ab essentia, sed reductiue pertinet ad rationem formalem eius, quia coincidit in eundem conceptum formalem cum essentia.

Pro declaratione quomodo differentia importat realitatem distinctam a genere, declaratum est superius, quid sit realitas, & quid formalitas. Realitas tamen pro nunc accipitur à re quia est abstractum ipsius. Res autem vt dictum est quædam est res essentiæ & quidditatis quædam res existentiæ, vt in primo artic. declarauimus in principio. Sic duplex est realitas, quædam est realitas essentiæ, quædam existentiæ. Genus & differentia (quum abstrahant ab esse existentiæ in recta linea prædicementali) non important aliquam realitatem existentiæ & subiectiuam, sed tantum realitatem essentiæ & obiectiuam, & realitas generis se habet vt potentia respectu realitatis differentiæ, quæ se habet vt actus respectu generis, & appellantur illę realitates obiectiuę, quia quælibet ipsarum potest esse obiectum proprium & formale intellectus, sic quòd quælibet ipsarum potest per se & seorsum ab alia terminare actum intelligendi. Quod autem realitas vna istarum sit realitas potentialis, & alia actualis, vna se habeat vt actus, altera vt potentia, declaratur per similitudinem ad compositum essentiale quod est per se vnum. Vnde sicut est in composito reali, ita est in composito rationis. Sed sic est quod in composito realitale compositum non est per se unum, nisi realitates componentes sic, se habeant quod vna sit actus & altera, potentia, vt vult Arist. 8. met. text. cō. 15. vbi non assignāt aliam rationem quare compositū sit per se vnum, nisi qđ hoc est vt actus, & hoc potentia, sic erit in composito rationis, quia conceptus per se vnus apud intellectum est propterea, quia realitates componentes, vna est actus & altera vt potentia. Igitur (quum conceptus speciei sit per se vnus & constituatur ex realitate generis, & ex realitate differentiæ) necessario vna erit actus, & altera vt potentia. Sed certum est quod realitas à qua accipitur differentia

ferentia non poteſt habere rationem potentiæ reſpectu realitatis a qua accipitur genus, quia realitas differentię non eſt indeterminata,ſed eſt actus determinans realitatem generis. Et (quum determinare ſit conditio & proprietas actus,quia actus determinat & diſtinguit, ex 7.metaph.text.comm.49. & determinari actuari & perfici ſint conditiones, & proprietates materiæ ſeu potentiæ) ſequitur quòd realitas generis ſe habebit vt materia,& vt potentia. Realitas vero differentiæ ſe habebat vt actus. Ex his nos concludimus, quod (quum ens non poſſit habere rationem potentię reſpectu modorum intrinſecorum,qui contrahunt ipſum ad inferiora) non poteſt conceptus entis eſſe conceptus generis,& nō importat aliquam realitatem potentialem & perfectibilem ab ipſo modo contrahente, quia illud quod eſt indifferēs ad finitum & infinitum, ſic quòd eſt indeterminatum ad quodlibet iſtorum non poteſt eſſe aliquod potentiale & perfectibile per aliud, quia ſtatim quod de ſe includit aliquam potentialitatem reſpectu contrahentis non poſſet ſtare cum infinitate intenſiua, quia quod eſt de ſe potentiale, & perfectibile per aliud, eſt de ſe finitum & limitatum. Sed quod eſt tale non poteſt eſſe infinitum intenſiue,quia tunc ſtarēt duo oppꝑoſita in eodem, igitur ens indifferens ad finitum & infinitum intenſiue, non poteſt eſſe potentiale & perfectibile per modum qui con trahit ipſum.

Sed contra arguitur, quia conceptus qui determinatur & cōtrahitur, videtur eſſe potentialis ad conceptum determinantem & contrahentem. Conceptus entis eſt huiuſmodi quia contrahitur per modos intrinſecos, qui conceptus, vt dicit Sco.ſunt qualitatiui, & prædicantur in quale: igitur conceptus entis erit in potentia ad iſtos modos, vt ad actus perficientes ipſum.

Et confirmatur, quia omne diuiſibile eſt ſic in potentia ad diuidentia quòd actuatur & perficitur per ipſa ens ſed ſic diuiditur per modos intrinſecos,ergo &c.

Pręterea,ſi diuiditur & per diuiſionē deſcendit in deū & creaturam,aut totū ens eſt in deo aut pars entis.Si primo modo (cum totum ſit illud extra quod nihil eſt ex ſen

tentia

tentia Arist. tertio physi. tractatu de infinito qui est tex. com.63.) ergo nihil erit ens extra Deum. Si vero dicas quòd pars entis erit in deo, sequitur quòd deus non erit ens simpliciter, sed secũdum quid, quia secundũ partem.

Ad ista respõsum est in quęstione nostra de vniuocatione entis, & pro nunc tamẽ perstringẽdo quę dicta sunt ibi. Respõdetur ꝙ vbicunq; est contractio realitatis proprię per aliam realitatẽ distinctam, ibi de necessitate est potentia in contrahibili respectu realitatis contrahẽtis, sed vbi est tantum contractio conceptus realis per modos intrinsecos, ibi non oportet esse potentiã respectu contrahentis.

Primũ declaratur, qa si realitas siue essentiæ siue existentiæ cõtrahatur per aliã realitatẽ necessario vna realitas ꝑficitur per aliã & actuatur & sic vna est potẽtia, altera est actus, quẽadmodũ est in oĩbus vniuersalibus cõtrahibilibus in prędicamẽtis, & in 10. generibus. Est etiã ibi potẽtia in talibus cõtrahibilibus, quia quod libet tale est finitũ & limitatũ, quũ ens finitũ diuidatur in 10. prædicamenta, quodlibet autẽ quod est finitũ caret aliquo gradu perfectionis qui natus est competere sibi sub ratione entis, cui enti nõ repugnat infinitas quã excludebat ens finitũ, & ita dicitur ẽns finitũ priuari infinitate, eo modo quo talpa priuatẽ visu, non inquantum talpa, sed in quantũ animal, vt habet Arist. 5. meta. ca. de priuatione. Ex quo sequitur quod (quũ ens finitũ in ratione entis careat infinitate intẽsiua) dicitur esse priuatũ & in potẽtia ad actualitatẽ, & perfectionẽ quam importat infinitas. Itẽ ex alio. Quodlibet genus quòd cõtrahitur per differentiam, est in potentia ad ipsam differentiam, & ad actualitatẽ quã ipsa importat, quia non habet ex se ipsum genus vt includat realitatem differentiæ contrahentis formaliter & quidditatiuè, quia genus est primo diuersum à differentia. ex sententia Arist. 3. meta tex. commen. 10. quia sicut materiale est extra formale omnino & non includit ipsum, similiter genus ex se non includit ipsam differentiam contrahentem etiam identicæ & realiter, quia si genus & differentia sunt idem realiter, sicuti est animal & rationale, sunt idem solum ratione tertij, scilicet, ho-

minis, in quo conueniunt, ita, quòd ratio identificatio-nis realis vnius alterius est homo, in quo ambo vniũtur.

Secundum, videlicet, quòd contractio conceptus realis per modos intrinsecos non includat potentialitatem in ipso contrahibili, declaratur. Quia contractio conceptus realis per modos intrinsecos est in omnibus transcendentibus, quorum quodlibet est indifferens ad finitum, & infinitum, quæ in differentia tollit omnem potentialitatem à contrahibili. Non enim stat, quòd aliquid de se sit in potentia, & perfectibile per aliud, & de se possit esse infinitum. Quoniam statim sequeretur contradictio, quòd scilicet esset finitum, & infinitum.

Hoc idem probatur, videlicet, quòd tale indifferens non sit potentiale ad aliquam actualitatem ex parte modorum contrahentium. Nam modi intrinseci sunt idem realiter, & formaliter ipsi contrahibili, vt aliqualiter declaratum est superius. Modi enim intrinseci non distinguuntur formaliter sic, quòd habeant distinctam formalitatem, quamuis nõ sint de essentia ipsius, vt dictum est. Ex quo sequitur, quòd multomagis sunt idem realiter, & conceptus, qui contrahitur per tales modos habet ex se vnde includat realiter, & formaliter ipsos modos intrinsecos, & non habet ratione tertij, in quo contrahens, & contrahibile conueniant, vt contrahibile includat realiter, & formaliter modos contrahentes, quod non reperitur in his, quæ contrahuntur per ea, quæ habent distinctas realitates, & formalitates à contrahibili.

Sed adhuc instatur, quia certum est, quòd licet ens cõtrahatur per modos tamen conceptus entis est prior ex natura rei, quàm sit modus contrahens, qui exempli gratia sit a. in illo priori in quo ens præcedit ipsum. a. & distinguitur ex natura rei, ens non includit. a. & potest determinari per. a. ergo est in potentia ad a.

Ad hoc respondetur, quòd est prioritas ex natura rei entis ad a. & similiter distinctio ex natura rei, & quòd in illo priori ipsum ens non determinatur per. a. sed quum tu infers, ergo est in potentia ad a. Respondeo negando consequentiam. Pro quo est notandum, vt diximus in qõne preallegata de ente, quòd triplex est potentia, videlicet

cet Physica,& realis, alia Metaphysica, alia est Logica,q̃ distinctio sumitur in ordine ad propositiones,quę possunt esse,vel Physicę, vel Metaphysicę, vel Logicę.Prima potentia est qua aliquid caret aliquo realiter, & est capax ipsius quemadmodum superficies carens albedine, est in potentia ad albedinem, cuius est capax. Alia potentia,s. Metaphysica est secũ dũ quam aliquid non includit aliud quidditatiue, & in suo conceptu formali, sic ꝙ illud non sit de essentia ipsius. Tertia est, qua aliquid, in conceptu non includit repugnantiã, & contradictionem ad aliquid de qua potentia Logica ac etiam Physica facit mentioné Arist.in 5.Meta.c.de potẽtia.De potentia vero Metaphysica facit mentionem Ari.9.meta. quando comparat potentiã ad actũ Quibus pręmissis.Respondetur negãdo,ꝙ in illo priori ipsum ens sit in potentia Physica respectu cõtrahentis,& conceditur,ꝙ est in potentia metaphysica,ꝙ nihil aliud est dicere,nisi ꝙ ens non includit tanq̃ aliquid de essentia sui ipsum contrahens. Et conceditur similiter de potentia logica, ꝙ ens sic sumptum est in potentia ad contrahens, quia ex contrahente, & contrahibili fit vnũ possibile logicum, qđ in suo conceptu, vel in esse non includit repugnantiam,& contradictionem.Potentia physica repugnat necessario ex se,& cuicunque, quod est formaliter in natura necessaria, & sic ẽt repugnat enti. Sed potentia metaphysica, & logica necessario ex se nõ repugnat neque ẽt alicui, qđ est formaliter in natura necessaria,vt patet discurrendo per multa. Nam certum est, ꝙ hoc est possibile logicũ,videlicet Deum esse,& tñ Deum esse est simpliciter necessarium, & sic de multis alijs. Naturæ tñ necessarię repugnat potentia physica, quæ est receptiua alicu ius actus,ita ꝙ (quum natura necessaria sit actualissima) nõ põt esse in potẽtia receptiua respectu alicuius actus.Sed contra i nstatur,quia certum est,ꝙ cõceptus entis prædicatur in quid, & modi intrinseci prædicãtur in quale:prædicari in quid est prædicari per modũ potentię, prædicari in quale est prædicari per modũ actus, igitur in ente est aliqua potentia perfectibi lis per actũ. R̃ndetur,ꝙ prædicari in quid q̃nq; sumitur à potentia sic ꝙ illud qđ prædicatur,ꝑdicatur ꝑ modũ potẽtię,q̃nq; ille modus

modus pdicandi sumit ab essentia sic, q illud qd prædicatur, prædicatur per modum essentiæ, vel subsistentis vel per se stantis. Sic etiam prædicari in quale est prædicari per modum actus, vel per modum adiacentis & inhærentis, sicut apparet in multis differentijs essentialibus, vel etiam in qualitatibus. Ex hoc respondetur quòd ens non prædicatur per modum potentiæ, sed per modum essentiæ, & per se stantis, quia primum quod est habitum in re est essentia rei Dicente auctore de causis, propositione. 4. Prima rerum creatarum est esse, & ita ens prædicatur per modum subsistētis aut per se stantis, & nō per modum potentiæ, quę omnia repugnant ei quod est ex se formaliter necessarium vel permissiue. Similiter modi intrinseci si prædicantur in quale, non prædicantur per modum actus, sed per modum adiacentis & inhærentis quia nullus ipsorum includitur quidditatiue in ente sic quòd sit de essentia ipsius, vt dictum est supra.

Ex his respondetur ad secūdam instantiam principalē adductā superius quæ erat, q omne quod diuiditur est in potentia ad diuidētia concedendo maiorē vbi fiat diuisio per aliqua diuidētia, quę sunt distincta realiter vel formaliter sic quod habeāt distinctas formalitates à diuiso, aliter negatur maior. In proposito autem modi intrinseci non habent distinctam formalitatem ab ente, neque dicunt distinctam realitatem, quare &c.

Ad tertiā difficultatem respondetur, quòd totum ens contrahitur ad deum, sic intelligendo q in deo nihil deficit de natura entis. Et quū tu dicis ergo extra deū nihil erit entis. Negatur cōsequentia. Ad probationē respondeo, q ista est diffinitio totius. Totū est illud extra, quod nihil est. i. cui nihil deest requisitum ad ipsum totum. Et sic concedo quòd in deo nihil deest requisitum ad naturam entis, sed cū hoc stat, q ipsum ens non sit in deo &c.

Pro declaratione quomodo differentiæ important distinctam realitatem. Est notandum quod ipsę in se sunt quædam realitates obiectiuę & formales. Tum quia eis competit vnitas ex natura rei extra intellectum omnino Tum quia sunt obiecta formalia, quæ possunt per se & ex natura rei terminare actum intelligentię de quibus realita-

litatibus obiectiuis satis est dictum superius, declarando diffinitionem formalitatis. Ex quo sequitur, quod (quum modi intrinseci non possunt per se & distincte terminare actum intelligendi vt habitum est supra) sic non important distinctas realitates obiectiuas.

Ex hoc apparet declaratio huius, quòd rationalitas vel irrationalitas non est modus intrinsecus animalis, quia intellecto animali inquantum animal est, in quocũque gradu qui cõpetit sibi sub ratione animalis aut sub ratione sensitiui non propter hoc intelligitur esse rationale vel irrationale.

Quod si tu dicas videtur quòd rationalitas sit quædam perfectio & gradus animalis, quum constituat animal in gradu sublimiori.

Respõdetur, quòd rationalitas non constituit aliquid in esse sensitiuo, sed in esse intellectiuo, quod esse est diuersum ab esse animalis & sensitiui, & sic de omnibus alijs differentijs. Vnde intelligendo animal in ratione perfectissima sensitiui, quod esse competit sibi in eo ꝙ animal est, nunquã intelligitur esse sub rationalitate vel irrationalitate, quod non est verũ de re cõparata ad suos modos intrinsecos, quia intellecta albedine sub perfecto gradu sibi possibili competere, vt albedo est (non excedendo cõsideratioñe albedinis sub rõne qua tali) intelligitur necessario sub hoc gradu intẽsionis aut sub illo &c.

Pro declaratione quomodo ens importat vnum conceptum realem & non realitatem, est notandũ quòd nõ omnis conceptus realis est realitas proprie sumpta, quam differentiã posuimus superius in primo art. principali, declarãdo, quę differentia esset inter vniuocum & vniuoce dictum. Pro nunc tamen dicendum est quod conceptus entis est conceptus realis obiectiuus. Tum quia abstrahitur immediate à re. Tũ quia non habet esse in intellectu obiectiue per actum intelligendi à quo dependeat in esse & in conseruari. Neque etiam dependet ab actu collatiuo intellectus, vt dictum est loco præallegato. Non est tamen conceptus entis realis realitate subiectiua, propterea quia talis cõceptus entis abstrahit ab omni tali realitate subiectiua & existentiæ & ab omnibus suis

infe-

inferioribus in quibus habet esse subiectiuum.

Quomodo autem iste conceptus possit abstrahi ab aliqua re aliquo modo, vt conceptus communis, & vniuersalis, est notãdum, quòd illa, quæ sunt vnita, & coniuncta in re, & inseparabilia secundum esse potest intellectus abstrahere, & diuidere vnum à reliquo. Vnaqueque.n. res habet gradum intrinsecum inseparabilem ab ipsa; quam rẽ intellectus potest abstrahere, & considerare, nõ cõsiderando illud à quo abstraxit, & ita quum in re in effectu sit aliqua essentia infinita habens gradum infinitatis sibi inseparabiliter coniunctum secundum esse, potest intellectus diuidere essentiam abstrahẽdo ab infinitate, & tunc concipere essentiam non concepta infinitate, & & sic concipiendo essentiam, vt essentia est, habet intellectus conceptum obiectiuum, nõ tantum communem essentię infinitę, verumetiam cuilibet essentię. Consimiliter dicendum est de quacunque alia essentia finita, quæ (quum habeat gradum intrinsecum inseparabilem ab ipsa secundum esse) erit tamen separabilis ab illo gradu secundum conceptum.

Aduertendũ tamen est, quòd si realitas obiectiua capiatur pro ratione formali conceptibili, quæ habet esse in intellectu obiectiue ante actum intelligendi per intellectum abstrahentem, & non tantũ capiatur realitas pro re extra intellectum omnino, concedimus conceptũ entis esse quandam realitatem obiectiuam, & conceptum communem entis sumi ab aliqua realitate, vt conceptus adæquatus illi. Sed capiendo realitatem alio modo, non est verum, quòd talis conceptus sumatur ab aliqua realitate, vt conceptus sibi adæquatus, sed præcise, vt conceptus inadæquatus, quia enti (vt dictum est) non correspõdet vna natura, aut vna res extra intellectum omnino. Et secundum hunc modum dicendi locutus est Scot. in primo sen. di. 8. q. 3. Vtrum Deus sit in genere respondẽdo ad primum argumentum principale.

Aduertendum est autem quomodo conceptus entis dicatur esse finitus, vel infinitus negatiue, ꝙ infinitum negatiue est illud, quod excludit finitatem, & non ponit aliquid repugnans finitati. Infinitum vero contrarie, & positiue

tiue est illud, quod nō tantum excludit finitatem, verum etiam ponit aliquid repugnans finitati. Primo modo conceptus entis est infinitus negatiue, quia licet non ponat finitatem, non ponit tamen seu in se non includit aliquid repugnans finitati. Secundo modo Deus est infinitus contrarie, & positiue per exclusionem finitatis, & positionē contrarij, seu repugnantis ad finitatem. Quod dixi de infinito dico ēt de finito, ponendo consimilem distinctionē.

Pro declaratione quomodo realitas, & modus intrinsecus eius non possit vt duo obiecta formalia terminare cognitionem intuitiuam intellectus. Videndum est quid sit cognitio intuitiua, & quid sit cognitio abstractiua. Cognitio intuitiua intellectus est rei existentis, vt existens est in propria natura, & existentia. Cognitio abstractiua est rei non existentis in se, sed in aliquo repræsentatiuo. Prima causatur ab obiecto in propria existentia, & natura sicut visio immediate causatur ab obiecto visibili extra in re, & non causatur secundū Doct. subti. à spē visibile immediate. Licet ipsa necessario prꝫexigatur, ita q̶ ordo actus vidēdi ad spēm visibilē non est ordo effectus ad causam, sed tm̄ ordo duorū effectuū ordine quodā prouenientium ab eadem cā, quæ est obiectum extra. Ita q̶ prius causatur species in sensu, quam actus videndi, quæ species quasi disponit sensum, & excitat ad actum sentiē di. Cognitio aūt abstractiua fit ab obiecto pn̄te in aliqua specie, quemadmodū actus imaginādi fit ab obiecto imaginabili non pn̄te in se, sed præsente in aliqua specie existente in virtute imaginatiua, qui actus sic causatur à specie, q̶ non ab obiecto extra, immo nullo modo existente in rerum natura, causatur à specie actus imaginādi, sicut imaginor patrē meum, aut aliū qui non est. Cognitio abstractiua est imperfectior, & obscurior, q̄ cognitio intuitiua, quia actus cognoscēdi natus est esse distinctior in potētia cognoscente, quanto obiectū fuerit ei perfectius pn̄s, sed obiectum perfectius est pn̄s potentię cognoscenti qn̄ est pn̄s in se, q̄ sit pn̄s in aliqua spē repn̄tāte. Igiť actus cōgnoscēdi intuitiu⁹ q est ab obiecto pn̄te ī se ē distinctior quā actus cognoscēdi abstractiuus. Ista duplex cognitio. s. intuitiua, & abstractiua, nō dēt negari ab intellectu qa perfe-

perfectio quę competit potentię inferiori, non debet negari à potentia superiori, nam quæ sparsa sunt in inferiorioribus collecta sunt in superioribus. Et Arist. secundo de generatione, text. commen. 58. Dicimus naturam desiderare quod melius est, vbi non apparet impossibilitas. Ex quo infertur quod vtraque cognitio intuitiua & abstractiua potest reperiri in intellectu, vel saltem sibi non repugnat. Arist. tamen nullam fecit mentionem de cognitione intuitiua intellectus, sed tantum de abstractiua, ponens intellectum agentem esse necessario requisitum ad abstrahendas species intelligibiles à phantasmatibus ad hoc, vt intellectus intelligat.

Quod tamen cognitio intuitiua competat intellectui probatur ex hoc quia proprium actum intelligendi & propriam operationem intellectus cognoscit intuitiue qui ab ipsa mouetur vt præsens est in propria natura & existentia.

Applicando ad propositum, cognitio intuitiua (quum sit distincta ex parte sui & ex parte obiecti) non potest ad aliquid terminari per se, nisi sit distinctum conceptibile & habeat distinctam conceptibilitatem. Et ita (quum res & modus intrinsecus eius non sint distincta conceptibilia, neque distincta obiecta formalia) intuens ista duo (hoc est cognoscens intuitiue) non intelliget vnum sine reliquo. Si tamen cognoscantur ista cognitione abstractiua quæ est cognitio imperfecta & indistincta, & quæ non est ipsius rei, vt habet esse in re, poterit terminari talis cognitio ad rem ipsam, absque hoc quòd terminetur ad modum eius intrinsecum.

Pro declaratione quid sit ratio quidditatiua tantum, & ratio quidditatiua & formalis, est notandum, quod ratio quidditatiua solum, est illa quæ prædicatur de aliquo in quid, seu in aliquo includitur quidditatiue. Dato quod non includat aliquem vnum conceptum qualitatiuum qui, scilicet prędicatur in quale. Et isto modo conceptus entis communis sic est conceptus quidditatiuus, qui nullum conceptum qualitatiuum in se includit. Sed ratio quidditatiua & formalis est ratio constituta ex conceptu qui prędicatur in quid, & conceptu qui prędicatur in qua

le, vt est ratio constituta ex genere & differentia, quæ ratio est tantum speciei siue specialissimę siue subalternę. Ex qua diffinitione nõnulli Scotistę dicunt, quod modus intrinsecus variat rationem quidditatiuam tantum, & rationem quidditatiuam & formalem, quæ, videlicet est constituta, vt dictum est, ex quid & quale, quam opinionem, vt dictum est, ego non teneo, quia dico modum nullam rationem quidditatiuam variare.

Et si dicatur quod finitas & infinitas variant rationem entis, quia ens finitum & infinitum distinguũtur essentialiter & quidditatiuè.

Responsum est superius, quod capiendo ens finitum & substratiue & fundamentaliter, illa duo distinguuntur essentialiter & non præcise ratione finitatis & infinitatis sed essentiæ ipsę ad quarum vnam sequitur infinitas, & ad alteram finitas, in re extra intellectum seipsis essentialiter distinguuntur, sicut essentiæ 10. prædicamentorum non solum per modos distinguuntur extra intellectum, verumetiam seipsis essentialiter distinguuntur. Si vero capiatur ens infinitũ & finitum formaliter, & in intellectu obiectiue, sic illa duo dicuntur esse eiusdem rationis & in intellectu tantum distingui modaliter. Neque inconuenit res substratas in se distingui essentialiter, & tamen quòd conceptus abstractus ab ipsis per intellectum sit vnius rationis in ipsis, qui postmodum determinatus per modos ab intellectu sit alius & alius solum modaliter &c.

Pro declaratione distinctionis ex natura rei, & pro complemento eorum quæ dicenda sunt ad distinctionem realem est notandum, quod talis distinctio ex natura rei solum & præcise est ex hoc, quod aliqua possunt esse fundamenta contradictionis, ita quod quæcunque sunt talia quòd de ipsis possunt verificari duo contradictoria ex natura rei circumscripto omni opere intellectus, illa distinguuntur ex natura rei Non dico tamen quod contradictoria possint actualiter verificari de aliquibus duobus sine actu intellectus verificantis & enunciantis contradictoria de illis quibus applicantur, quia affirmatio & negatio sunt ex opere intellectus. Sed dico quod de aliquibus

duobus

duobus contradictoria sunt verificabilia ex natura rei, sic quod ex natura eorum circumscripto omni opere intellectus, nata sunt esse fundamenta contradictionis, & quæ cunque sunt talia tali distinctione distinguuntur.

Notandum tamen quòd in eodem possunt plures species distinctionum concurrere, quæ ab eodē sub distinctis rōnibus sumuntur. Exēpli gratia. si. a. &. b. distinguuntur pōt esse qđ. a. &. b. possint esse fundamēta cōtradictionis.

Pōt ēt esse, quod. a. & b. sint plures quidditates seu formalitates. Similiter potest esse quod. a. & b. sint distinctæ res existentiæ vel subsistentiæ, & quòd habeant distinctas naturas & essentias. Pœnes, hoc quod a. & b. sunt fundamenta contradictionis secluso opere intellectus, inter ista fundatur distinctio ex natura rei Pęnes hoc, quod. a. &. b. sunt duę formalitates, fundatur distinctio formalis. Pœnes hoc, quòd sunt res & res fundatur distinctio realis. Pœnes hoc, quod sunt plures naturæ & essentiæ, fundatur distinctio essentialis. Illud ergo quod est ratio & causa vnius distinctionis, non est ratio alterius.

Notandum etiam quod distinctio ex natura rei potest accipi vt quoddam genus ad omnes species distinctionū quæ sunt præter opus intellectus, & sic accipiendo, vnaquęque distinctio siue sit formalis, siue realis siue essentialis, est distinctio ex natura rei, quia genus conuenit suis speciebus, & prædicatur de illis. Alio modo capitur distinctio ex natura rei, vt est species distinctionis in communi, quæ est pręter opus intellectus, & isto modo est species condistincta & disparata contra omnes alias species, sic quòd distinctio formalis vt formalis est, non est distinctio ex natura rei inquantum talis, quia vt dictum est, ab alia ratione accipitur vna distinctio, & ab alia alia. Et ita distinctio quæ est penes hoc quòd a. & b. possunt esse fundamenta contradictionis, non est distinctio accepta pœnes hoc, quod a. & b. sunt plures quidditates & formalitates, quoniā est ratio vnius, videlicet esse fundamētum contradictionis, & alia est rō, qđ aliquid sit in se formale, seu formalitas in se. Et ꝑ hoc soluunt multę difficultates.

Insurgunt, enim tres parnę difficultates. Prima est vtrum distinctio ex natura rei posita sit ab Arist.

Ad

Ad quam difficultatē breuiter rñdeo ꝙ sic,& hoc apparet ex sentētia eius in tertio de aīa tex.cō 9.vbi habet ꝙ aliud est magnitudo & magnitudinis esse,caro, & carnis esse,& vult, ꝙ magnitudinis esse alia virtute apphēdatur & cognoscat̄ & alia virtute magnitudo Esse enim magnitudinis apphēdit̄ ꝑ intellectū,& magnitudo ꝑ sensū.Sed certū est, ꝙ magnitudinis esse nō distinguit̄ realiter neq; formaliter à magnitudine,qa qdditas & essentia & illud cui⁹ est quidditas sunt idē realiter & formaliter, vt patet de se,& est de mēte ipsius.in 7.met.t.cō.20.vbi hēt ꝙ singulum quod quid est, non est aliud à suimet substātia igitur nulla est distinctio realis & formalis inter magnitudinis esse,& magnitudinem.Et tamen cōcedit ipse,quod inter ipsa est aliqua alietas & distinctio & ista distinctio non potest esse præcise rationis.Tū quia extrema,scilicet magnitudinis esse , & magnitudo, non sunt entia rationis quod necessario requiritur ad distinctionē rationis.Tū ēt quia dicit,ꝙ ista duo prędicta per aliā & aliam virtutē appræhenduntur,obiecta autē appręhēsa ab vtraq; potētia, scilicet sensitiua & intellectiua, pręcedunt actum sentiēdi & intelligendi sicut causa pręcedit effectum, ergo non sunt aliqua constituta in esse per tales actus & ita nō possunt esse entia rationis.Hoc idem Arist. in 7.met.1.com. 41.vbi,hēt ꝙ in conceptis cum materia non est idē quod quid est cum eo cuius est . Non disputando de qua materia intelligat Arist.certum est quòd quod quid est sor. nō est idē sor.omnino secundum omnes.Sed ista non identitas seu distinctio nō potest esse,nisi ex natura rei, quia nō realis neq; formalis. Nō etiam rationis,quod probatur, qa posito sor. & quidditate sor. in esse necessario insurgit habitudo diuersitatis unius ad alterū ante omnē actū intelligendi, quæ habitudo insurgit ex natura ipsorum extremorū nullo intellectu considerante, ergo ista habitudo diuersitatis erit relatio ex natura rei. Insurgit alia & secunda difficultas. Vtrum Aristot. fecerit mentionem de modis intrinsecis quos tu ponis esse distinctos ex natura rei à quidditate.Ad quod respondetur quod Aristo. de istis prædicatis modalibus non fecit mentionem, propterea,quia ista prædicata non sunt necessaria ad demō-

strationem,tantummodo, enim curauit de illis quæ formaliter ingrediuntur demonstrationem, sicut sunt prædicata primi & secundi modi, quũ igitur modi intrinseci non prædicentur per se in primo modo de quidditate, quũ non sint de esse ipsius,vt dictum est supra,neq; etiam in secundo modo, quum non habeant distinctam formalitatem ab ea,propterea illos modos Aristo. prætermisit. Sed non posuit istos modos, ergo negauit ipsos. Negatur consequentia, quia locus ab auctoritate negatiue non tenet. De istis tamen fecit mentionem Boetius in li.de tri.cum dixit aliqua prædicata rem monstrant, aliqua non,sed extrinsecus aliquid apponunt.

Insurgit alia difficultas, & vltimo. Vtrum distinctio quæ est inter quidditatem & modum quæ dicitur esse ex natura rei sit modalis,vel quidditatiua. Ad quod respondetur,quòd distinctio quæ fundatur in quidditate & terminatur ad modum, potest dici quidditatiue ex parte fundaméti, & modalis & ex parte termini,& illa quę fundatur in mõ, & terminat ad quidditaté pt dici ecõuerso.

Aduertédum tamen,quod videtur talis distinctio magis denominanda esse à termino,quã à fundamento,quia respectus videtur magis esse talis per illud quod est de essentia sui,quam per illud quod est extrinsecum & accidétale:habitudo ad terminum est de essentia respectus,quũ diffiniatur per ipsam,vt patet in prædicamento de ad aliquid,& habitudo ad fundamentum est ei extrinseca & accidentalis,quia non est de essentia ipsius quamuis sit eius passio: Igitur magis denominatur ab habitudine ad terminum, quam ab habitudine ad fundamentum. Si tamen teneretur via aliquorum,quod respectus distinguitur pœnes fundamenta,vt uidetur ponere Arist.in ca.de ad aliquid. 5. met. tunc dicatur consequenter, quod distinctio quę fundatur in quidditate,est quidditatiua,non obstante quod terminatur ad modum. Vel potest dari tertia responsio,quod denominatio respectus habet fieri ab ignobiliori, ignobilior autem est modus quidditate. Igitur quęcunq; distinctio quæ est inter modum & quidditatem,erit modalis.

Articulus tertius.

QVantum ad tertium articulum in quo videndum est de identitate & distinctione formali &c.

Pro intelligentia quomodo quidditas sit forma. Notandum est quod quicquid est ratio agendi uel actione reali in materiam, vel intentionali in sensum aut intellectum, de necessitate est actus & forma. Quod declaratur de actione reali per Arist. 3. phy. tex. comm. 17. Sẽper inquit ipse existimabitur aliqua species mouens. De actione intentionali probatur illud per 9. metaph. & est tex. comm. 20. Omne scitum & cognitum cognoscimus secundum quod est in actu incipit hic tex. inueniuntur diagrammata actu &c. Quum igitur quidditas & natura sit ratio agendi & principium formale totale quo agens agit, sequitur, quod vt sic habeat rationem formæ. Quod autem sit principium formale agendi apparet, quia secundum omnes illud est principium sic formale, in quo agens assimilat sibi passum, sed tale in quo assimilat est ipsa natura, quia ignis generans assimilat sibi ignem genitum in natura qua agit, ita quod licet assimilet in forma partiali tanquam in principio partiali quo, assimilat tamen in sua natura tanquam in principio totali quo, & ita sequitur quod recte appellabitur forma tale principium.

Per idem potest probari hoc ex parte termini generationis, quia terminus formalis quo, est natura totius compositi, quæ natura est ratio terminandi ipsam generationem. Sed quicquid est terminus formalis generationis, habet rationem formæ igitur &c.

Ad hoc facit quod Arist. vbicunque loquitur de forma appellat ipsam quod quid erat esse, ut in 5. metaph. capitulo de causa, & in 7. capitulo de partibus diffinitionis, quare &c.

Pro declaratione eorum quæ prædicantur per se perseitate primi modi, aut secundi modi, & etiã quantũ ad alios modos de quibus loquitur Aristot. primo poster.

Notandum eſt quòd omne prædicatum pro tanto per ſe competit ſubiecto,pro quãto in ipſo habet cauſam ſeu rationem formalẽ inhęrentiæ prędicati ad ipſum ſubiectũ.

Pro quo eſt notandum quod prędicatũ aut eſt intra cõceptum formalem ſubiecti, aut extra,ſi primo modo ſic eſt prædicatum pertinens ad primum modũ dicendi per ſe,quia in tali modo prædicatũ eſt de intellectu ſubiecti. Si vero prædicatũ eſt extra ſubiectum,aut habet cauſam intrinſecã in ſubiecto aut nõ.Si primo modo.Aut illa cauſa enunciatur expreſſe & diſtincte,ſeu explicite,aut non. Si primo modo,ſic habetur quartus modus dicẽdi per ſe, quia in iſto exprimitur cauſa prædicati,vt dicẽdo interẽptus interijt per interemptionẽ.Si vero cauſa nõ enũciatur expreſſe ſic habetur ſecũdus modus,vt dicẽdo.Homo eſt riſibilis, vbi reſpectu riſibilitatis non exprimitur cauſa,quæ eſt animal rationale.Si vero prædicatum non habet cauſam in ſubiecto intrinſece, dũmodo ſubijciatur illud ꝙ ſecundũ ſui naturã natũ eſt ſubijci, & eſt vltimatũ ſubiectũ,ſic habetur tertius modus,qui proprie pertinet ad ſubſiſtentiã primam & ſingularem, quamuis iſte modus magis dicatur modus eſſendi per ſe,quam modus dicendi & prędicandi.Aliter poteſt declarari differẽtia inter ſecundũ modum dicendi per ſe,& quartum modum. In ſecũdo enim modo,in ſubiecto,non tantum includitur proxima ratio inhęrẽtię formalis prędicati ad ſubiectum verũ etiã illa rõ inhęrẽtię eſt ſimpliciter neceſſaria reſpectu prædicati.Sed in quarto mõ licet includatur in ſubiecto proxima rõ inhærentię,illa tamẽ propoſitio nõ eſt neceſſaria ſed cõtingens, & iſto mõ dicimus ꝙ iſtæ propoſines.Calidũ calefacit,voluntas vult, ſunt per ſe in quarto mõ, vbi prædicatũ nõ neceſſario cõpetit ſubiecto ſed cõtingẽter. Vnde licet calidũ neceſſario caleat,quod calere eſt operatio eius immanẽs & intrinſeca, nõ tamẽ calefacit neceſſario,qa calefactio eſt operatio trãſiens in materiã exteriorẽ,quę eſt ipſum paſſum, quod põt nõ calefieri ab ipſo calido,vel ex immoderata diſtãtia vel ex indiſpoſitione paſſi.Sed dato ꝙ calidũ,ſcilicet ignis nullum haberet paſſum ſibi approximatũ,adhuc verũ eſt dicere, quod ignis calet. Aduertendũ vlterius ꝙ perſeitas propo-

ſitionis

sitionis est ex hoc quod prędicatum habet causam intrinsecā in subiecto, vel quantū ad esse ꝑdicati, vel quantū ad inhærētiā eius formalē. Perseitas primi modi est ex hoc solū ꝙ in subiecto est causa inhærētię formalis prędicati, qa si animal cōpetit homini, cōpetit ei ꝑ humanitatē, qa ista est vera. Homo inquantū hō est aīal. Sed subiectū nō est cā ꝑdicati quātū ad esse, in tali propositione ꝑ se primi modi, sed magis ecōtra, & hoc est ꝙ dicit Cō. 2. de aīa cō. 67. Sed in secūdo mō aut quarto in subiecto nō tantū est causa inhærētiæ formalis, verū etiam causa prędicati quantū ad esse, vt habet etiam ibidē Cō. Vlterius est notādū quod ꝑseitas propositionis est ex hoc, quod prędicatū inest subiecto nō per aliud ita ꝙ quāto subiectū est minus aliud à prędicato, tāto propositio est magis per se. Et secundū hoc potest dari latitudo & gradus in propositionibus ꝑ se primi modi. Nā propositio in qua prædicatur pars diffinitionis de diffinito est minus per se, quā propositio in qua prædicatur tota diffinitio de diffinito. Nā certū est, quod si dico. Hō est animal, ly animal est prædicatū magis distinctū ab homine, quam hoc prædicatum animal rationale, quoniam in prima propositione si prædicatum est idem formaliter subiecto, non est idem identitate adæquata & mutua, sicut est in ista, homo est animal rationale, vbi est omnimoda identitas formalis, licet non sit identitas ex natura rei, vt supra diximus, & vlterius propositio in qua idem prædicatur de seipso, ut dicendo. Homo est homo (quum prędicatum sit idem formaliter subiecto identitate mutua & adæquata, & vlterius sit idem identitate ex natura rei, distinctum tantum distinctione rationis.) talis propositio maxime dicetur esse in primo modo. Notādum tamen quod si loquamur de propositionibus realibus quæ habent complexionem realē, & ex natura rei inter extrema, scilicet inter subiectum & prædicatū, propositio in qua idem prædicatur de seipso nō est propositio realis, quia nulla cōplexio seu cōpositio realis pōt esse inter ista extrema quę nullā distinctionem habēt realē, & ex natura rei, sed si distinguūtur, tantū distinguūtur distinctione rōnis. Sed extrema propositionis in qua idē prędicatū de seipso, sunt hmō, vt patet

de se, quia idem non distinguitur à seipso nisi distinctione rationis, quæ est per actum collatiuum intellectus, ergo &c.

Ex quo sequitur, quòd Aristo. faciens mentionem de propositionibus, & complexionibus realibus, quæ sunt ꝑ se non facit mentionem de propositione per se in qua idem prædicatur de seipso. Vel dicendum, quòd ordinat propositiones per se ad demonstrationem, & de istis facit mentionem quæ ad ipsam necessario requiruntur. Propositio autem prædicta non est necessaria ad demonstrationem, igitur &c.

Pro declaratione quomodo in propositionibus per se detur status, declaratur (præter ea, quæ ponit Sco. 3. dist. primi, quæ recitat iste auctor formalitatum.) Præsupponendo, quòd sicut non datur circulus in dependentia essentiali quantum ad esse rei, ita non datur circulus in dependentiæ prædicatorum à subiecto quantum ad inhærentiam formalem prædicati ad subiectum. Nam quum perseitas propositionis sit ex hoc, quòd subiectum est causa prædicati, vel includit causam ipsius, vel quantum ad esse, vt in propositionibus per se secundi modi, vel quantum ad inhærentiam formalem, & non quantum ad esse, vt in propositionibus per se primi modi, sequitur, ꝙ (quum in omnibus istis in subiecto sit ratio formalis inhærentiæ prædicati ad ipsum subiectum) non poterit ipsum subiectum dependere à prædicato quantum ad talem inhærentiam formalem. Quia si. a. est ratio propter quam. b. sibi inest formaliter, & secundum se, non poterit b. econtra habere rationem in se propter quam. a. sibi insit. Alioquin daretur circulus in istis dependentijs formalibus, seu quantum ad inhærentiam formalem eorum quæ prædicantur. Nec valet dicere, quòd propositio per se secundi modi conuertitur in per se primi modi, sicut ista. Homo est risibilis, conuertitur in istam. risibile est homo, vbi conuersa est per se secundi modi, & conuertens est primi modi, quia subiectum accidentis proprij, vel communis non cadit in diffinitione accidentis nisi ex additione, vt habet Arist. 7. meta. diffuse. Ergo non poterit subiectum, quod est homo diffinire per se, ipsum accidens

cidens quodcunque sit, & per consequens ista nullo modo erit per se, risibile est homo.

Et confirmatur sicut datur status in causis materialibus,& efficientibus realibus,ita datur status in principijs formalibus per quæ vnum alteri formaliter inest.Sed ita est, quòd subiectum, quod est homo,est ratio formalis, per quam risibilitas sibi inest. ergo non poterit ipsa risibilitas esse ratio formalis per quam homo sibi insit. Et per hoc vult habere Aristo.quòd datur status in principijs cõcurrentibus ad ipsam demostrationem. Ita quòd in istis deueniendum est ad aliquod vnum primum immediatum,quo non est alterum prius,& immediatius,quum in istis sit ordo essentialis, qui de necessitate præsupponit aliquod vnum primum &c.

Pro intelligentia quomodo ratio in se falsa sit de omni falsa,& de quocunque falsa,est notandum, quòd ratio in se falsa est illa cuius partes ad seinuicem formaliter repugnant,vt vult Arist.in 5.meta.c. de falso. Vnde nihil aliud est talis ratio nisi conceptus habens in se formalem repugnantiam partium in se. Ex hoc arguitur, quòd (quum illud,quod est ex se, & intrinsece formaliter repugnans,cuicunque alteri est repugnans, & incompossibile, quia quod est tale in se respectu cuiuscunque semper est tale,quia habitudo, & comparatio rei ad aliquid extrinsecum,non tollit illud,quod competit rei ex se, & intrinsece,quia quicunque respectus siue rei, siue rationis adueniens alicui fundamento non tollit rationem, & naturam fundamenti,ergo ratio in se falsa(si habet in se formalem repugnantiam,& incompossibilitatem)respectu cuiuscunque sic erit incompossibilis.

Et confirmantur,quia formaliter repugnantia sunt illa, quæ suis rationibus formalibus repugnant, ergo manentibus istis semper erit repugnantia formaliter, non solum eorum in se, verum etiam in respectu ad quodcunque aliud.

Pro declaratione quomodo valeat argumẽtum à parte in modo ad totum in modo constructiue. Est notandum, quòd totum in modo est terminus per se sumptus sine determinatione diminuente, vel distrahente,sed cũ

determinatione dimissiua, sicut dicimus, q si homo determinatur per ly mortuus determinatur per dictionem distrahentem. Et isto modo non valet argumentum a parte ad totum, sed si determinatur ly homo per hoc, qđ est albũ aut nigrũ (quum tales determinationes sint dimissiuę, & non distractiuę de rõne hominis) valet à parte in modo ad ipsum totum. Vnde pro tanto terminus sumptus absolute sine determinatione accipitur, vt totum, quia accipitur, vt vniuersale cõe ad omnia sua supposita, & propter hoc appellatur totum. Sed qñ accipitur cũ determinatione cum restringatur solũmodo ad aliqua supposita, dicetur esse pars respectu suipsius sine determinatione, & à parte ad totum in modo, valet argumẽtum affirmatiue, sed à toto ad partem, destructiue, & negatiue.

Pro declaratione prædicationis denominatiuę est notandum, q prædicatio denominatiua extendendo nomen prędicationis denominatiuę est duplex. Quædam est per se, quædam est per accidens. Per se, quædam à priori, quædam à posteriori, prædicatio per se à posteriori est per se in secundo modo, quãdo videlicet passio prædicatur de subiecto, & ista appellatur a posteriori, quia sumitur ab aliquo, qđ est posterius, & extrinsecum formaliter à subiecto. Prædicatio per se à priori quædã est per se, & directe in primo modo, & quędam indirecte, directe est quando prędicatum est pars essentialis, & intrinseca subiecti, vel diffinitio ipsius, sicut dicendo. Homo est animal, vel homo est animatus. Vnde quodlibet prędicatum istorum est concretum denominatiuũ denominans ipsum subiectum, vel si nõ vis accipere istã, homo est animal. q ipsa sit denominatiua, saltem ista erit denominatiua, homo est rationalis. Propositio per se denominatiua à priori indirecte, & reductiue per se in primo modo est quando forma in concreto prędicatur de susceptiuo formę, & non de composito ex susceptiuo, & forma, vt est ista. Corpus est animatum, vel animal est rationale, quæ propositiones reducuntur ad alias propositiones directę in primo modo. Propositio denominatiua per accidens est sicut ista. Homo est albus, cuius prędicatum nullam habet reductionem neque ad subiectum neque

ad aliquid quod subiectum includat cum quo possit facere vnum per se, quemadmodom est in alijs prædictis.

Potest aliter declarari sufficientia prædicationis denominatiuę sic. Omnis prædicatio denominatiua, aut est à priori, aut est à posteriori. Si à priori, sic est in primo modo directe vel indirecte. Directe, vt ista, homo est rationalis. Indirecte, vt ista, animal est rationale. Si vero sumatur prædicatio denominata à posteriori, quædam est per se, quędam per accidens. Si per se aut subiectum denominatum includit rationem formalem inhærentiæ prædicati ad ipsum subiectum necessariam, aut non Si primo modo, sic est propositio per se secundi modi, in cuius subiecto non tantum includitur ratio inhęrentiæ prædicati ad subiectum, verum etiam ratio simpliciter necessaria, quia in subiecto est causa necessaria prędicati, & quantũ ad esse, & quantũ ad inhęrentiam formalem, quod si ratio talis inhærentię nõ sit necessaria sic habetur quartus modus, vt dicendo. Voluntas vult. Calidum calefacit, in quarum subiectis non includitur rõ necessaria talis inhærentię. Si vero sumatur prædicatio denominatiua à posteriori, & per accidens, ista est duplex. Quædã est intrinseca, quædã extrinseca. Intrinseca, quãdo prædicatum denominatiuum vel illud quod importatur per ipsum, inhæret subiecto sicut dicendo. Homo est albus. Extrinseca vero & denominatiua est, quãdo illud quod importatur per prędicatũ non inhæret subiecto formaliter, sed alicui extra subiectũ, vt dicendo. Lapis est uisus. Et est notãdum quod hic extensiue loquimur de prędicatione denominatiua, vt videlicet ipsa non distinguitur cõtra prædicationẽ denominatiuam essentialẽ quam sententiã habet Sco. in quol. q. 3. vnde illa est proprie denominatiua, qñ prędicatũ nõincluditur in cõceptu formali subiecti, vt exẽplificat ipse dicẽdo. Corpus est aĩatum. Aĩa enim importata per ꝑdicatũ nõ est de intellectu subiecti, & ideo notat ipse aliqua quæ ibi sunt videnda &c.

Pro declaratione ꝑdicationis identicę, est aduertendũ ꝙ prædicatio idẽtica propria habet duas cõditiones, quarũ vna est quod cõiter fit in abstracto, sic quod abstractũ prędicatur de abstracto, & hoc loquẽdo de prædicatione

identica

identica, vt distinguitur contra formalem prædicationē siue sit formalis, quidditatiua, siue denominatiua, vt dictum est. Alia conditio identicę prædicationis est, quòd quodlibet extremum ipsius, vel alterum tantum est infinitum permissiue, vel actualiter, & positiue, & ita ista prędicatio identica non fit nisi in transcendentibus quibus potest competere infinitas intensiua, vel in diuinis vbi sunt prædicata actualiter infinita. Exemplum primi. vt dicendo, entitas est veritas, vel humanitas est entitas. In prima vtrunque extremum est transcendens, & infinitum permissiue. In secunda alterum tantum, & quælibet istarum verificatur per identitatem realem extremorum præcise, sic quod prædicatum est idem realiter subiecto. Et (quum omnis propositio affirmatiua sit vera propter identitatem prædicati ad subiectum) pro tanto istæ dictæ propositiones erunt veræ. Exemplum secũdi de prædicationibus diuinis. Essentia diuina est bonitas, vel essentia diuina est paternitas. In prima vtrunque extremum est infinitum actu. In secunda alterum tantum, quia nulla relatio in diuinis est formaliter infinita, sed solum identice, id est propter identitatem relationis realem ad essentiam diuinam, tanquàm ad fundamentum.

Vnde est aduertendum, quòd in his, quæ sunt infinita sic, fit prædicatio identica, quia ratio identificationis realis est. Vel tertium aliquod in quo illa, quæ sunt idem realiter conueniunt, (quemadmodum animal, & rationale dicuntur esse idem realiter, quia conueniunt in homine in quo ambo sunt inseparabilia, quę si abstrahantur ab isto tertio, non remanent eadem, quia ab eis tollitur ratio identificationis realis, scilicet ipsum tertium. Et propter hoc negatur ista, animalitas est rationalitas, quia ista duo in abstracto non amplius concernunt aut connotant ipsum tertium, in quo conuenit, sed abstrahuntur ab omni connotatione ipsius, & propter hoc remanēt distincta, & propositio constituta ex istis est falsa.) Alia ratio idētificationis realis est infinitas, utriusque extremi propositionis, vel alterius tantum, & hoc vel permissiua, vel actualis, quia infinitas intensiua ex se, & ex natura sui habet quod identificet sibi, vel extremo cuius est infinitas,

id cui sit compossibile, vel potest sibi inesse formaliter, idest actualiter. Et ratio est, quia non possunt esse duo in finita realiter diuersa, vt declaratur à Doct. subti. primo sententiarum. di. 2. q. 3 Et in quolib. q. 5. Vnde (quum infinitum dicatur esse ens simplicissimum) quicquid competit sibi transit in eius perfectam identitatem, quæ est realis identitas. Ex quo sequitur, ꝙ quantuncunque duo extrema infinita, vel actu, vel permissiue abstrahantur à tertio, (dummodo abstractio fiat in intentionibus primis & non secundis) semper extrema abstracta includũt, seu concernunt ipsam infinitatem ex qua infinitate remanet ratio identificationis realis alterius extremi ad ipsum.

Et hic declaratur per hoc quoniam licet ens, & bonũ sint idem realiter in homine, si tamen abstrahantur ab ipso per nomina primarum intentionum, quæ sunt entitas, & bonitas, & formetur ista propositio, entitas est bonitas ista adhuc est vera per identitatem, quia adhuc extrema sunt infinita. Licet si abstraherentur per nomina secundarum intentionum in qua abstractione significatur rationem, & quidditatem esse abstractam ab omnibus suis posterioribus, & ex consequenti à modis intrinsecis, qui sunt finitas, & infinitas, in ista abstractione propositio affirmatiua non est vera. Vt dicendo ratio formalis entis est ratio bonitatis. Nam ly ratio formalis est nomen secũdæ intentionis quemadmodum est diffinitio. Et propter hoc ista est falsa, quia non remanet in extremis ratio idẽtificationis vnius ad alterum, sed præscinduntur extrema ab ipsa. Et ista abstractio, quæ fit per nomina secundarũ intentionum est vltima quæ fieri possit.

Circa hoc, quod dicitur, quòd de subiecto vltimate abstracto non potest prædicari aliquod prædicatum nisi includatur per se primo modo in subiecto. Est aduertendũ, quòd subiectum vltimate abstractum abstrahitur ab omnibus suis inferioribus, & ab omni habitudine ad ipsa inferiora. Ita, quòd sicut in concreto concernebat ipsa, & connotabat, in abstracto abstrahitur ab omni tali concernentia, & connotatione, & vt sic non potest verificari pro ipsis, neque supponere, sed tantum pro his, quæ includuntur in ipso subiecto in primo modo dicendi per

se

se, quod tamen est intelligendum de mente Doct. sub. quòd subiectum respectu illius prædicati primi modi nõ se habeat, vt totum respectu ipsius, vel per additionem ad ipsum prædicatum propter primum negatur illa à Docto. subti. in 3. metaphy. & in alijs locis, quàm pluribus, humanitas est animalitas, quia subiectum se habet vt totum, & prædicatum, vt pars. Similiter negatur ista, humanitas est animalitas, & rationalitas, quia subiectum se habet per additionem ad prædicatum, quia vltra animalitatem, & rationalitatem, humanitas addit quoddam tertium constitutum ex vtroque, quia humanitas est tertia entitas totius distincta à partibus constituentibus. Et propter hoc quia prędicatum, & subiectum in his abstractis non sunt omnino idem, ideo remanet propositio falsa. Et ita sequitur, quòd humanitas vltimate abstracta est tantum ipsa, & tantum verificatur de seipsa eo modo quo loquitur Auicen. 5. Meta. Equinitas est tantum equinitas.

Quod si dicatur Com. 7. metaph. concedit istam (vt aliàs dictum est) for. est animalitas, & rationalitas.

Responsum est superius in 2. arti partiali, scilicet præcedenti, tractando quomodo totum compositum distinguatur à partibus suis ex natura rei.

Pro declaratione quomodo adiectiuum, & verbũ prædicantur formaliter, est aduertendum, quòd prædicari formaliter est prędicari per modum formę informantis, & inhærentis in quadam adiacentia, & inhærentia formali, & per modum qualificantis, vel quasi qualificantis, & ita (quum actus, & qualitas sint idem, vt est de mente Arist. 5. met. c. de quali. vbi vult, quòd differentia in substãtia vno modo est qualitas, quæ est actus essentialis cõstituti per ipsam.) Secundum hoc potest poni duplex prædicatio formalis, vna est formalis denominatiua, quæ est respectu prædicati, quod prædicatur per modum actus accidentalis seu accidentaliter qualificantis. Alia est formalis quidditatiua, quæ est respectu eius, quod prædicatur per modum actus essentialis essentialiter qualificantis. Exemplum primi, vt homo est albus, vel homo est risibilis, vel homo generat. Exemplũ secundi

di homo est rationalis. Ex hoc concluditur, quòd quando terminus prædicati ex modo prædicandi non põt prædicari nisi formaliter, si prædicatur de subiecto vltimate abstracto (quum tale subiectum tantum accipiatur in esse quidditatiuo, & quoad illa tantum quæ in sei pso includuntur quidditatiue, quia in ista abstractione circunscribitur ab oĩbus posterioribus, & ab oĩbus his, quæ sibi insunt per accidens) propositio talis formalis non erit vera nisi sit per se primi modi. Aduertendum tñ, ꝙ ista regula Doc. subti. quæ habetur in 1. sen. dist. 5. q. 1. hẽt multas instantias, quas oẽs excludit, & soluit Franc. de Mayronis in 1. sent. dist. prædicta, & ideo ibi videas. Aduertendum, ꝙ per syllogismum expositorium vr̃ posse concludi oppositum huius regulæ de subiecto vltimate abstracto sic arguendo. Hic pater generat. hæc essentia diuina est hic pater, ergo hæc essentia generat: conclusio vr̃ sequi ex præmissis. Ad hoc rñdendum est, quod sicut ex duabus præmissis, quarum vna est de necessario, & altera de contingenti non sequitur nisi conclusio de contingenti, vel quæ habeat exponi per cõtingens, ita ex vna præmissa formali, & ex altera identica non sequitur nisi conclusio identica, vel quæ habeat exponi per identicam, ita hęc conclusio non habet cõcedi, quę infertur nisi secundũ hunc sensum, ꝙ hæc essentia est id, qđ generat, quæ propositio est tm̃ identica. Vel dicendum est, ꝙ syllogismus expositorius habet reduci ad syllogismũ qui regulatur ꝑ dici de omni. Aut dici de nullo. Sic, ꝙ præmisse in syllogismo expositorio habent reduci ad vniuersalem affirmatiuam, vel negatiuam, & sic reducendo, altera præmissarũ erit falsa, sic arguendo, quicqnid est hic pater generat, essentia est hic pater, igitur essentia generat, maior est falsa, quia quamuis concedatur, ꝙ essentia sit hic pater identice, non tñ conceditur, ꝙ essentia generat, quia ista est tm̃ formalis. Quid sit aũt syllogismum regulari per dici de omni, vel dici de nullo videndum est in primo priorum.

Pro declaratione ꝑdicationis essentialis est aduertẽdũ ꝙ prędicatio essentialis est illa in qua denotatur consubstãtialitas, & origo extremorũ ipsius, q̃ cõsubstãtialitas nõ est nisi idẽtitas numeralis natũrę, & esẽtię, & cũ ĩ duobus

ſuppoſitis non poſſit eſſe aliqua vna ſubſtantia numero ſiue eſſentia niſi in diuinis ſupppoſitis,quorum vnum originatur ab alio,ideo iſta prædicatio eſſentialis reperitur tantummodo in diuinis, & ita iſta prædicatio eſt eſſentialis,dicendo filius eſt de eſſentia patris. Cuius ſenſus eſt filius originatur a patre,vt conſubſtantialis.

Et quia ly de,non tantum importat habitudinem principij originantis,verum etiam conſubſtantialitatem principij ad principiatum, aduertendum quod ly, de diſtinguitur ab iſta propoſitione,ex ſecundum Aug. vt recitat magiſter in 1.ſenten. diſt. 36. Vnde ly ex importat tantum habitudinem cauſę efficientis,& non importat conſubſtantialitatem cauſæ ad cauſatū ſeu principij ad principiatum,ly de importat vtrunque vt dictum eſt. Et propterea conceditur quòd creatura eſt ex deo,& non conceditur quod ſit de deo ſecundum eundem Aug. ibidem. Vnde ſecundum ipſum omne quod eſt de aliquo eſt ex illo, & non econtra, & hoc capiendo iſtas propoſitiones ſecundum earum propriam ſignificationem, ſed capiendo large & extenſiue iſtas,vna quandoque pro alia accipitur, quæ duæ propoſitiones extenſiue acceptæ non tantum important habitudinem cauſæ efficientis, ſeu principij originantis, verum etiam habitudinem cauſæ materialis, & quum in diuinis non ponatur materia nec quaſi materia, tantummodo ibi importabunt habitudinem principij originantis, ſed vltra hoc ly de important conſubſtantialitatem quam non importat ly ex.

Aduertendum quod conceditur iſta propoſitio, filius eſt filius eſſentiæ in conſtructione intranſitiua,vt ly filius, conſtruitur cum ſuo caſuali intranſitiue, ſic quòd non denotetur aliud per ly filius,& ſuum caſuale cum quo conſtruitur,& tunc eſt ſenſus,filius eſt filius eſſentiæ, hoc eſt filius eſt filius qui eſt eſſentia, & non conceditur quod ſit eſſentiæ filius abſolute, quia tunc notaretur quòd eſſentia eſſet correlatiuum filij,quod eſt falſum, quia eſſentia ſecundum Auguſt. 7. de trini. ca. 3. ad nihil refertur,quia habet ipſe quod ſi eſſentia diceretur relatiuæ ad aliud, iam non eſſet eſſentia. Probatur etiam ratione quod eſſentia non poſſit referri, quia omne quod refertur ad

aliud

aliud distinguitur realiter ab illo (quum ad relationem talẽ tria requirantur, videlicet extrema realia, realis distinctio extremorum, & quod posito vno extremorum, ex natura ipsius insurgat habitudo ad reliquum necessario, vt habet Sco. in 1. senten. dist. 31. q. 1.) Sed essentia non distinguitur realiter a filio neque ab aliqua diuinarum personarum, igitur non potest esse correlatiuũ filij.

Vlterius cum generare non possit competere essentię abstractę à suppositis sequitur quod non poterit esse correlatiuum filij.

Pro declaratione vnitatis aduertendum quod gradus vnitatis per aggregationem & totius compositi per accidens, differunt, quoniam vnum per aggregationem non ponit ordinem essentialem inter partes ipsius. Nam ordo inter partes cumuli vel acerui est ordo situalis, a ut secundum situm, qui ordo est simpliciter accidentalis, & non est ordo insurgens de necessitate ex natura partium ordinatarum, quia illa pars quæ est prior secundum situm poterit esse posterior. Et vlterius quælibet pars est simpliciter in actu, & vna non est potentia respectu alterius, aut etiam actus. Vnum autem per accidens importat duo, videlicet ordinem essentialem inter partes, qui ordo est ex natura ipsarum partium, quia substantia ex natura sui, & necessario est prior accidente, ex. 7. metaphy. tex. comm. 4. importat etiam informationem vnius partis ad aliam, sic quod vna est actus informans aliam, vt potentiam, sed tamen (quia talis actus est accidentalis respectu illius quod est potentia, quod non respicit talem actum per se) ideo actus & potentia in istis faciunt vnum per accidens, & hoc est quod inquit Aristo. 7. meteph. tex. commen. 42. Vbi habet quod homo albus, ideo est vnum, quia homini inest albedo

Differentia etiam est inter vnum per accidens, & vnũ quod est compositũ per se & essentiale. Nam tale vnum, vltra ordinem essentialem ipsarum partium, & vltra hoc quod vnum est actus & reliquum potentia, addit perseitatem actus & perseitatem potentiæ, sic quod potentia ipsius compositi per se & essentialiter respicit suum actũ per se, qui est actus substantialis. Et vltra hoc tale unum

per

per se compositum addit tertiam entitatem realiter distinctam à partibus componentibus simul sumptis, vt est de mente Ari.7. meta.tex.com.15.

Est etiam differentia inter vnum per se,& vnum vnitate identitatis seu simplicitatis, quoniam tale vnum includit secundum perfectam identitatem, & realitatem, quicquid sibi competit, & in tali vno nihil habet rationem potentie respectu alterius, sed omnia transeunt in perfectam identitatem alterius, cum qua tamen vnitate simplicitatis stat distinctio formalis, sic, quòd licet illa, quæ sunt vnum vnitate simplicitatis sint vnum realiter, non tamen formaliter. Et ratio est, quia identitas realis in tali vno vnitate simplicitatis, non concludit repugnantiam ex terminis, & contradictionem, quemadmodum identitas formalis in tali vno, quod declaratur. Nam relatio transit in perfectam identitatem fundamenti, & idem potest realiter esse ad se, & ad alterum, & ita ad se, & non ad se. Ad alterum, & non ad alterum. Neque ista sunt formaliter contradictoria, (quia non sunt secundũ idem, & secundum eandem formalitatem, sed quantum ad formalitatem fundamenti, compositum ex relatione, & fundamento est ad se, secundum formalitatem relationis est ad alterum, quia cum ista identitate reali saluatur ratio formalis vtriusque, & distinctio vnius ab altera, sic quòd ratio relationis non est ratio fundamenti.) Sed ꝙ idem formaliter, & quidditatiue sit ad se, & ad alterum hoc implicat contradictionem, quia secundum eandem formalitatem, & rationem formalem idem esset ad se, & non ad se. Et secundum hoc dixit Arist.4.meta.tex.com. 26. quòd illi qui dicebant omnia apparentia esse vera faciebant omnia ad alterum, non solum identice, & realiter seu denominatiue, verum etiam formaliter, & secundum suam quidditatem, quia vnumquodque ens secundum suam quidditatem, & naturam habuisset relationem ad sensum, & opinionem, quia fuisset tale formaliter in se quale apparebat sensui, & opinioni.

Vlterius est differentia inter vnitatem vnionis, & vnitatem identitatis, quoniam vnitas vnionis semper præsupponit distinctionem actualem extremorum siue formalem

malem siue realem. Nam quum vnio sit relatio actualis præsupponit extrema in actu, & quum sit relatio realis, vel ex natura rei, præsupponit extrema sic esse distincta, quoniam realitas, & actualitas relationis est ex actualitate, & realitate extremorum. Ex quo sequitur, quòd vbi est tantum vnitas vnionis excludens vnitatem identitatis, vnum extremorum non est idem alteri, neque realiter, neque formaliter, quæ vnitas vnionis est in vno per aggregationem, & in vno composito per se, aut per accidens.

Vltima vnitas quæ videtur esse maxima supra omnes vnitates prædictas est vnitas seu identitas formalis, quæ sic describitur à Doct. subti. in 1. senten. dist. 2. circa finem. Identitas formalis est eorum, quorum vnum includit aliud in sua ratione formali, & in primo modo dicendi per se, & isto modo secundum Doct. subti. inferius est idem formaliter suo superiori, & non econtra. Quia si bene notetur dictum Doct. diffinientis identitatem formalem apparet hoc esse verum, quod dictum est, quia dicit, voco autem idētitatem formalem vbi illud, quod est idem includit illud, cui sic est idem in ratione sua formali, & per se primo modo, & ita (quum inferius includat suum superius, & non econtra) sequitur propositum.

Et in rei veritate male senserunt sic opinantes, & attribuentes hanc dementiam Doct. subti.

Quod autem sit falsum, quòd inferius sit idem superiori declaratur, quia certum est, quòd inferius accidit suo superiori secundum, quòd communiter dicitur, sed illud, quod accidit alicui extraneatur à sua ratione formali, & est extra illam. Igitur inferius non est idem suo superiori.

Et confirmatur hoc, quia illud non est idem sic formaliter alicui, quod non est de ratione illius, quia secundum Scot. in 4. distinct. 12. q. 1. & in 7. metaphy. q. 1. esse idem formaliter alicui est esse de essentia eius. Inferius non est de essentia superioris, sed econtra igitur &c.

Quod si tu dicas, quòd inferius est de essentia superioris, quia includit ipsum superius.

Contra quia certum est, quòd inferius addit ali-

quid ad superius quod extraneatur à ratione formali ipsius. Igitur inferius saltem quantum ad illud, nō est de ratione formali. Et confirmatur, quia quando aliquid est quoddam constitutum ex aliquibus, quorum vnum est extra aliud formaliter, illud totum non est de essentia alterius partis, infertur, est huiusmodi respectu superioris, igitur &c. Propterea dicendum est quod identitas formalis est duplex, quædam est mutua, quædam non mutua. Primo modo est inter illa, quorum vnum identificatur alteri formaliter & econtra. Sicut est inter hominem & animal rationale, quia sicut animal rationale est idem formaliter homini, sic econtra, & quodlibet istorum identificatur alteri per propriam idētitatem formalem sibi formaliter inexistentem. Alio modo capitur identitas formalis non mutua, & est inter illa, quorum vnum est idem formaliter alteri, quia alterum est idem sibi tali identitate, eo modo quo loquitur Aristo. 5. metaph. cap. de ad aliquid, quod scibile refertur ad scientiam, quia scientia refertur ad scibile. Vnde habet Arist. hæc verba. Secundum numerum quidem igitur & poten tiā dicta ad aliquid, omnia sunt ad aliquid, eo quod ipsū quod est alterius, dicitur ipsum quidem, sed non eo quod aliud ad id: mensurabile vero & scibile & intellectuale, eo quod aliud ad ipsum dicitur, ad aliquid dicuntur, nam intellectuale aliquid significat quod ipsius intellectus est. In qua sententia vult Aristot. quod quæcunque referuntur secundum numerum, idest modo, vnius, & multitudinis, & quæcunque referuntur secundum potentiam, hoc est modo potentię actiuę aut passiuę omnia sunt ad aliquid eo quod quodlibet tale, inquantum tale, est alterius, hoc est dicitur ad alterum. Ita quod per suam relationem sibi formaliter inexistentem est alterius, hoc est ad alterum dicitur, sed nou est alterius, eo quod aliud ad id, hoc est non dicitur ad alterum, quia aliud dicatur ad ipsum, sed secundum se est alterius, & ad alterum. Oppositum autem est in mensurabili & scibili, quæ secundū ipsum dicuntur ad aliud, quia aliud ad quodlibet istorum dicitur, & est text. 20. commen. 5. metaph. Ex quo possumus elicere istam conclusionem, quod eorum quæ referun-

referuntur, quædam referuntur formaliter, hoc est per relationem formalem sibi formaliter inexistentem, quædam referuntur tantum terminatiue, quæ scilicet terminant relationem aut dependentiam in alio. Quomodo dicit Aristo. quod scibile refertur ad scientiam, quia terminat relationem & dependentiam ipsius scientiæ, Hoc modo etiam dicit Scotus quod deus refertur ad creatura tantum terminatiue, quia terminat dependentiam creaturæ sine omni respectu rei & rationis in ipso, vt habet ipse in 1. sent. distinct. 30. quæst. 1. Applicando ad propositnm aliquid est idem formaliter alicui tantum terminatiue, & aliquid est idem formaliter alicui identitate formali sibi formaliter inexistenre. Primo modo inferius est idem formaliter inferiori. Secundo modo superius est idem formaliter inferiori. Scotus autem quando describit identitatem formalem dicendo voco autem identitatem formalem &cæt. dicit quod idest formaliter alicui, scilicet, terminatiue tantum, quando includit illud cui est idem, terminatiue in sua ratione formali, & in primo modo dicendi per se. Cum qua identitate formali non mutua stat distinctio formalis ex parte illius quoniam tantum dcitur esse idem terminatiue, & non ex parte illius quod est idem formaliter & actualiter ex se & per relationem eius formalem.

Ex quo sequitur quod differentiæ essentiales & quæcunque prædicata quidditatiua proprie dicuntur esse idem formaliter ipsis constitutis, & non econtra. Cuius oppositum dicit compositor formalitatum.

Aduertendum tamen quod identitas formalis capitur duobus modis. Vno modo proprie, alio modo improprie, identitas formalis proprie sumpta est inter illa quorum vnum est de conceptu formali alterius, & in ipso includitur per se in primo modo. Identitas formalis large & improprie sumpta est inter illa quæ conueniunt in aliqua quidditate & formalitate, quæ identitas potius dicitur in formalitate & quidditate, quam denominetur formalis aut quidditatiua. Primo modo sumendo identitatem for. & plato non sunt idem formaliter,

quia vnum non est de conceptu formali alterius, secundo modo possunt dici esse idem formaliter quia sunt idem in formalitate & quidditate specifica.

Vlterius notandum est pro intellectu quomodo substātiá non includitur quidditatiue in accidente, substantia non est idem formaliter accidenti, quia accidens diffinitur per substantiam ex additione, vt vult Aristo. 7. meta. tex. com. 17. & 19. Vnde pro tanto aliquid dicitur additum alteri, pro quanto extraneatur à ratione eius formali, & ita quum substantia sit extra rationem formalem accidentis, cadit in diffinitionem eius, vt additum, & ita dupliciter substantia dr̄ additū accidenti. Tū quia non est in tellectu eius. Tum quia non facit vnum per se cum illo, sed vnum per accidens, & hoc quia substantia non est per se potentia respectu accidentis, nec accidens est per se actus respectu substantiæ sed solum actus substantialis determinatur ad substantiam, sicut ad per se potentiam.

Quod si tu dicas quòd accidentia non sunt entia, nisi quia entis, ex. 7. metaph. text. commen. 2. Ex quo inferatur quod substantia sit causa formalis quidditatiua ipsius accidentis.

Respondetur quòd ly quia, est nota causalitatis efficientis & non alicuius causæ formalis. Vnde vniuersaliter quodlibet causatum est illud quod est, quia est a sua causa, non tamen sequitur quòd illa causa dicatur esse ratio formalis intrinseca essendi ipsi causato, aut etiam ordo & habitudo ad talem causam.

Pro intelligentia quomodo intellectus & voluntas non sunt attributa est aduertendum quod sicut rationalitas & intellectualitas est de ratione quidditatiua hominis, vel saltem non est extra rationem formalem eius quidditatiuam, sic intellectualitàs non est extra rationem formalē essentiæ diuinę, ita quòd si ipsa diffiniretur intellectus caderet in diffinitione eius, & hoc vult Doct. subt. in quol. q. 1. & in primo sententiarum dist. 26. Quod dictum est de intellectu seu de ratione intellectuali dicendū est de ratione volitiui, quæ rationes ad seinuicem sequuntur, & ita intellectus & voluntas non dicuntur proprie at

tributa in diuinis, quia non sic distinguuntur formaliter ab essentia diuina, quemadmodum vnitas, veritas, & bonitas, sapientia & huiusmodi, quæ proprie videntur esse prædicata qualitatiua essentiæ diuinæ, & in nobis prædicantur vt passiones.

Pro declaratione quomodo formalitas dicatur à forma, licet superius aliqualiter dictum sit, est aduertēdum quod formalitas si dicatur à forma, non dicitur à forma partis, sed à forma totius, qua aliquid habet esse quidditatiue, talis autem forma quędam est ratio & principium formale quo aliquid est adæquate, seu habet esse quidditatiuum totale, quædā vero est principium formale partiale quo res habet esse quidditatiuum partialiter. Exēplum primi conceptus fomalis diffinitionis, sicut gratia exempli, animal rationale respectu hominis est principium quo adæquate homo est homo, pars tamen diffinitionis, sicuti est animal, aut rationale est illud quo partialiter homo est homo, seu habet esse quidditatiuum partiale, hoc declaratur ex sententia Aristot. 7. metaphy. text. comment. 33. Vbi uult quod ratio, idest distinctio habet partes, & sicut tota ratio se habet ad totam rem, sic partes rationis ad partes rei. Diffinitio autem est quidditas adæquata diffinito vel importat talem quidditatem adæquate. Formalitas igitur sumitur vel à forma declarante totam quidditatem rei adæquate, vel partialiter.

Pro declaratione quomodo ista consequentia nou valet. a. & b. sunt plura essentialia, igitur. a. & b. sunt plures essentiæ, adducit auctor formalitatum, quod ad plurificationem consequentis in aliqua consequentia bona & formali, non sequitur plurificatio antecedentis & adducit exemplum. Videlicet ista consequentia est bona, sor. est sciens, ergo habet scientiam, non tamen sequitur, sort. habet plures scientias, ergo est plures scientes. A simili ista consequentia est bona, hoc habet essentiam, ergo est essentiale. Sed non valet à plurificatione consequentis ad plurificationem antecedentis. Videlicet a. & b. sunt plura essentialia, igitur plures essentiæ.

cet habeat plures scientias, & hoc quia cum tali pluralitate formarum accidentalium stat vnitas suppositi habentis formas, & ita consequentia non valet à plurificatione formæ ad plurificationem concreti importantis formam, & connotantis suppositum. Vnde arguendo à concreto denominatiuo ad ipsam formam denominantem, licet arguatur à posteriori ad prius quantum ad formale significatum concreti denominatiui. tamen quantum ad connotatum ipsius concreti, arguitur à priori ad posterius, & ita ex duplici medio negatur secunda consequentia. Tum ex ratione dicta quod concretum importans formam, & suppositum non plurificatur ad plurificationem formæ, nisi ratio suppositi plurificetur. Tum etiam quia plurificato posteriori, non est necesse ipsum prius plurificari. Prima regula habetur à doct. subtil in quolib. q 2. Secunda regula habetur in tertio sententiarum, dist. 8. q. vnica, & pro parte, quæst. 2. &c.

Aduertendum pro declaratione distinctionis inter essentiam & relationes, quod quum oppositio contradictoria sit prima & maxima oppositio, vt nunc suppono. Ex tali oppositione habetur potissime via ad concludendum non identitatem & distinctionem inter aliqua. Et propter hoc docet Aristot. 7. topicor. quod propositio & problema faciliter destruitur per contradictionem inuentam in ipso, sed difficulter construitur. Quum autem ita sit, quod essentiæ diuinæ & relationibus personalibus competant opposita priuatiue, scilicet esse communicabile & incommunicabile, & hoc nullo intellectu considerante, & opposita priuatiue sunt contradictoria circa subiectum aptum natum. Tum quia sunt immediata circa tale subiectum. Tum etiam quia alterum eorum dicit formaliter puram negationem. Igitur fundamenta quibus hæc applicantur, habent aliquam distinctionem inter se. Vnde quæcunque aliæ oppositiones distinctæ contra oppositionem contradictoriam, addunt aliquid distrahens & diminuens de ratione oppositionis & repugnantiæ, patet de priuatione & habitu quæ addunt positionem subiecti determinati,

patet de contrarijs, & relatiuis quæ addunt poſitionem in vtroque extremo, & ſic diſtrahunt à vera repugnãtia, & ita (quum omnis oppoſitio includat oppoſitionem contradictoriam, & pro tanto omnis oppoſitio eſt oppoſitio, & repugnantia inquantum eam includit, & ex conſequẽti ſit cauſa eſſendi alijs, vt ſint oppoſita) ſequitur, quòd (ſicut aliȩ oppoſitiones concludunt diſtinctionem inter extrema) multo magis oppoſitio contradictoria, & ita (cum eſſentiȩ, & relationi perſonali competant contradictoria, ſ. eſſe communicabile, & non cõicabile ad ſe, & non ad ſe, & hoc ex natura rei, ſ. nullo intellectu conſiderante) ſequitur, ꝙ erit aliqua diſtinctio inter eſſentiam, & relationes, & hæc eſt non realis, neque eſſentialis, igitur formalis & ex natura rei. Sed obijcitur ꝙ oppoſitio contradictoria non ſit maxima oppoſitio, quia inferius eſt perfectius ſuperiori, quia addit ad ipſum, ſicut homo ad animal, ergo ſi contradictio eſt ſuperior ad omnes alias oppoſitiones, quia includitur in eis, ergo aliȩ oppoſitiones erunt maiores Reſpondetur, aliquando contingit, quòd inferius, vel includens, addet aliquid diſtrahens à ratione ſuperioris incluſi, ſicut color includit lucem, & omnis color eſt lux, & non eſt color ita perfecta lux, ſicut lux in ſeipſa, ita in propoſito omnis oppoſitio addit ad contradictionem conditionem diſtrahentem à maxima repugnantia, quemadmodum exemplificatum eſt ſuperius de priuatione, contrarijs, & relatiuis.

Pro intelligentia auctoritatis Auguſt. dicentis, quòd alio pater eſt, & alio pater eſt pater. Eſt aduertendum, quòd eſſentia diuina eſt principium formale, quæ vnumquodque in diuinis habet eſſe ſimpliciter, quod non tantum eſt verum de ſuppoſitis, verum etiam de omnibus alijs. Sed paternitas aut relatio perſonalis eſt principium formale quo ſuppoſitum eſt ſuppoſitum. Ex quo ſequitur, quòd ſi quæratur de principio quo pater eſt, & habet eſſe quidditatiuum. Reſpondetur, quòd pater per eſſentiam habet eſſe quidditatiuum, & eſſentiale. Sed ſi quæratur quo pater eſt pater, & habet eſſe ſuppoſitale? Reſpondetur, quòd paternitate eſt pater. Ex quo infertur diſtinctio formalis inter iſta, ſcilicet

cet inter paternitatem, & essentiam, quia illud; quod est principium quo formale in supposito respectu esse essentialis, distinguitur ab eo formaliter, quod non est sic principium quo. Sed essentia, & paternitas sunt huiusmodi, quia respectu alicuius esse essentia est quo, respectu cuius non est paternitas, & econtra, ergo &c.

Vlterius aduertendum, quòd genus, & differentia distinguuntur plusquam genere, quia genus, & differentia in nullo genere conueniunt, siue sit differentia vltima siue non vltima, quælibet differentia est primo diuersa à genere, vt est de mente Aristo. 3. meta. vt supra allegatum est, & 6. Topi. ca. 8.

Probatur etiam ratione, quia in diffinitione esset nugatio, quia genus semel diceretur ratione sui, & semel ratione differentiæ in qua includeretur qnidditatiue. Igitur bis diceretur genus. Et vlterius non posset tolli ista nugatio penes diuersum modum concipiendi, aut prædicandi eo modo quo dicitur, quòd in ista. A. est color albus euitatur nugatio, quia albedo ratione coloris dicitur semel quidditatiue, & ratione sui denominatiue, & ita penes diuersum modum dicendi, & prædicandi tollitur nugatio. In proposito autem non posset euitari huiusmodi nugatio, quoniam idem diceretur quidditatiue, quia si exempli gratia rationale includat quidditatiue animal, si dicatur, homo est animal rationale, animal dicetur quidditatiue de homine, semel in se, & iterum quidditatiue ratione rationalis, igitur bis dicetur quidditatiue.

Pro intelligentia quomodo aliquid est necessarium, quod tamen est per accidens. Notandum est, quod dicit Commen. primo phy sicor. Commen. 66. vbi habet, quòd priuatio per accidens concurrit ad esse compositi, & tamen ipsa priuatio est necessario requisita ad generationem eius, & ita est principium per accidens compositi, licet necessario requisitum, sicut est in compositione in re, quòd ex aliquo per accidens, necessario tamen requisito, fit, & generatur illud, quod est per se, ita (in compositione intellectuali, & in complexis apud intellectum) per oppositum

ex his;quæ sunt per se, potest sequi illud,quod est per accidens. Quia non est maior ratio, quòd ex per accidens sequatur per se (dummodo per accidens sit necessarium) quàm quod ex per se sequatur per accidens necessarium.

Pro quo est notandum, quòd perseitas propositionis est ex eo, quòd prædicatum habet causam intrinsecam subiecto quantum ad inhærentiam huius formalem, vt dictum est superius,modo vbi propositio cōuertatur simpliciter per se non conuertitur in se, quia daretur circulus quantum ad causalitatem,& dependentiam istius inhærentię formalis, quia sicut subiectum esset causa prædicati isto modo, ita prædicatum esset causa subiecti eodem modo, & ita circulus in dependentia essentiali.

Pro intelligentia quomodo in ista propositione nulla essentia diuina distinguitur formaliter ab essentia diuina,est aduertendum, quòd hic nulla sit distributio in termino, vel extra terminum dicendo nulla essentia diuina,propterea quia essentia diuina est terminus discretus & singularis,& magis singularis,quam hic homo, vel sortes,quia sor. habet naturam, quæ indiuiduatur per aliquod sibi accidentale, quod est proprietas indiuidualis sibi adueniens,sicut actus potentiæ.Essentia autem diuina est de se hæc, & per nihil sibi adueniens est singularis immo est singularitas quędam quæ est actus purus,& simplicissimus includens in se vltimatam actualitatem. Ex quo sequitur,quòd non potest indiuiduari per aliud,non ergo distribuitur talis terminus pro suo formali significato. Neque pro aliquo connotato, quia terminus talis non est capax distributionis, quum nihil distribuatur nisi sit vniuersale, quod opponitur summe singulari, sicuti est essentia diuina,& ita non sit distributio in termino in se,neque etiam extra terminum, quia talis terminus,scilicet essentia diuina est summe singularis.Terminus autem distribuitur in se quando diuiditur,& numeratur in pluribus quantum ad suum significatum formale, quæ diuisio,& numeratio repugnat essentię diuinæ. Distributio etiam fit extra terminum, quando terminus distributus non solum distribuitur quantum ad significatum formalem,

malem, verumetiam quantum ad suppoſita quæ connotat, & concernit, quæ ſunt extra ſignificatum formalem, & proprium termini communis diſtributi.

Ex quibus omnibus ſequitur, quòd ſyllogiſmus in quo accipitur iſta propoſitio. Nulla eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ab eſſentia, non regulatur per dici de nullo. Sed vbi fieret ſyllogiſmus qui ſic regularetur quemadmodum eſſet iſte: Nihil, quod eſt eſſentia diuina diſtinguitur formaliter ab eſſentia diuina. Paternitas eſt eſſentia, igitur &c. Propoſitio maior aſſumpta eſt neganda.

Pro intelligentia quomodo omnia abſoluta communia in diuinis habent propriam infinitatem, eſt aduertendum, quòd ſicut eſſentia diuina eſt radix, & fundamentũ omnium perfectionum diuinarum quum ab ipſa emanent, & pullulent omnes perfectiones diuinę, vt habet Sco. in quolib. q. 5. circa finem, ita infinitas, quæ inſequitur immediate eſſentiam diuinam eſt radix, & fundamẽtum omnis infinitatis, & ita infinitas fundamentalis, & radicalis eſt tantum vna, infinitates autem formales plurificantur ad plurificationem perfectionum attributalium, & ſicut perfectiones attributales tranſeunt in eſſentiam identice, & realiter, & manent ſecundùm ſuas quidditates, & formalitates, ſic, quòd non tranſeunt in ipſam ſecundum identitatem formalem, ita omnes infinitates attibutorum tranſeunt in perfectam identitatem realem infinitatis eſſentię, & manent diſtincte modaliter, & ex natura rei.

Sed hic inſurgit vna difficultas. Iſte infinitates formales multiplicatę aut ſunt eiuſdem rationis, aut alterius, non eiuſdem rationis, quia nihil vnius rationis videtur poſſe plurificari in diuinis, vt patet diſcurrendo per ſingula. Neque dicendum eſt quòd ſunt alterius rationis, quia tales infinitates ſunt perfectiones, & gradus perfectionales qui inſequuntur diuerſas quidditates, modo ſicut plures quantitates molis, & extenſiuę ſunt eiuſdem rationis, ita plures quantitates intenſiuæ videntur eſſe eiuſdem rationis.

Et confirmatur, quia intenſio inſequens albedinem, & intenſio inſequens nigredinem non videntur eſſe alte-

rius rationis, licet illa ad quæ ſequuntur iſtę intenſiones ſint alterius rationis.

Ad hoc reſpondetur ſecundum aliquos, quòd infinitates iſtę de quibus dictũ eſt ſunt eiuſdem rationis. Et quũ dicitur. Nihil vnius rationis multiplicatur in diuinis. Reſpondetur, ꝙ verum eſt, ꝙ nullum tale multiplicatur realiter aut formaliter, tamen modaliter, & ex natura rei non inconuenit. Et datur exemplum in diuiois ſunt plures ſimilitudines ſicut plures qualitates, quæ ſunt eiuſdē rationis, non obſtante, ꝙ illa in quibus fundātur ſimilitudines ſint alterius rationis, ſicut plures albedines ſunt eiuſdem rationis, dato ꝙ homo, & aſinus non ſint eiuſdem rationis, ſimiliter paternitas in homine, & in aſino ſunt eiuſdem rationis, nō obſtante, ꝙ homo, & aſinus ſint alterius rationis. Ex quo concluditur, ꝙ nihil vnum, & idem vnius rationis multiplicatur realiter in diuinis, cũ hoc tamen ſtat, ꝙ multiplicetur ex natura rei, aut modaliter, vt dictum eſt. Poteſt etiam dici, ꝙ tales infinitates ſunt alterius rationis, quemadmodũ, & quidditates quas inſequũtur tales infinitates. Diſtinctio enim rationis formalis non ſumitur niſi à diuerſis formalitatibus, & quidditatibus. Quum autem iſtę infinitates non ſint quid nec formales niſi quidditate, & formalitate eorum, quæ inſequuntur, ſequitur, ꝙ talis diſtinctio erit inter ipſas infinitates, qualis eſt inter ſuas formalitates quas inſequuntur. Ex quo ſequitur, ꝙ quum attributa ſint alterius rationis formalis etiam infinitates formales ipſorum erũt alterius rationis, quæ tamen infinitates formales ſunt vna infinitas radicalis, & fundamentalis.

Eſt & aliud dubium, videtur ſecundum hoc, ꝙ vnum infinitum poſſit excedi ab alio. Quia certum eſt, quòd eſſentia diuina, quæ eſt radicaliter infinita ſeorſum accepta ſine perfectionibus attributalibus non eſt ita perfecta, ſicut eſt ſimul cum ipſis. Ex quo ſequitur, quòd in finito poſſit fieri additio.

Ad quod reſponſum eſt aliàs, & dictum eſt, quòd eſſentię diuinę infinitę nulla fit additio intenſiue ex additione perfectionum attributalium, quia in primo ſigno naturæ, quo eſſentia eſt eſſentia, continet omnes tales perfectiones

fectiones virtualiter,& eminenter (quum istę perfectiones fluant ab essentia tanquam radice, & fundamento, & ab ipsa recipiant omnem suam perfectionem, cuius sunt capaces) propter quod essentia diuina sine istis perfectionibus attributalibus est quodlibet istorum virtualiter,& eminenier.

Vltimum dubium est, quia videtur, quòd in diuinis possint esse infinitæ infinitates secundum istam positionem, si quælibet perfectio attributalis est formaliter infinita.

Ad quod respon.secundum Sco.in 4.sententiarum di. 13.q.1.Dicendo,quòd perfectiones attributales sunt finitæ numero seu multitudine,licet quælibet in se sit formaliter intensiue infinita, & sic patet quid dicendum sit ad hunc articulum.

Articulus Quartus.

QVantum ad Quartum articulum in quo videndum est de identitate & distinctione reali &c.

Pro declaratione Quarti Articuli, in quo declaratur, quid sit identitas realis,ponitur multiplex prioritas, quarum vna est perfectionis.Alia naturæ,alia durationis, & alia originis.

Prima prioritas declaranda est prioritas perfectionis. De qua loquitur Aristo. in 10. Met. tex. Commenta.7. In vnoquoque genere est vnum, quod est metrum, & mensura omnium aliorum in illo genere &c. & per recessum ,& accessum ad istud primum, omnia alia mensurantur.

Aduertendum,quòd primum pęnes,quod alia mensurantur in perfectione, quoddam est in genere, quoddam est extra genus. Primum in genere est aliquod perfectissimum illius generis. Primum extra genus est Deus gloriosus,de quo habet Com. Commen. præallegato,quòd est mensura generis substãtię, extrinseca tamen.Sed hic insurgit vna difficultas, quomodo Deus possit sic esse mensura aliorum,quum omnia æqualiter distent ab ipso,

quia

quia omnia distant distantia infinita, & distantia talis nõ potest esse maior alia distantia infinita, vt primo cœli cõ. 35. & 8. Physi.

Ad hoc respondetur, quòd licet quælibet perfectio in Deo sit formaliter infinita aut saltem radicaliter, perfectio tamẽ diuina, vt imitabilis à creatura non est infinita, quia quælibet creatura imitatur perfectionem Dei secũdum gradum sibi competentem. Et ex hoc sequitur, quòd quælibet creatura habeat suam propriam ideam in mente diuina, quæ est mensura rei ideabilis, & ei proportionata. Et propter hoc dixit Aug. 83. q. q. 46. Alia ratione conditus est homo, & alia ratione conditus est equus, quod est intelligendum, quòd secundum aliam rationem perfectionis imitabilis in Deo conditus est homo, & secundum aliam perfectionem, & in alio gradu imitabili conditus est equus. Ex quo concluditur, quòd illa creatura magis distat, quæ in minori gradu imitatur aliquam perfectionem in Deo, & illa magis appropinquat quæ in maiori gradu perfectionali imitatur perfectionem diuinã. Et quum tu dicis, quælibet creatura habet distantiam infinitam ad Deum. Verum est accipiendo perfectionem diuinam in se, sed non vt imitabilem à creatura, quæ licet in se sit infinita, tamen creatura non imitatur eam in gradu infinito, sed finito. Et accipiendo illam perfectionem secundum illum gradum repertum in creatura, illa est tantum finita, & sic distat à Deo distantia finita penes talem gradum quem imitatur. Et quia alia creatura imitatur in maiori gradu minus distat distantia finita accepta proportionabiliter ad gradum quem imitatur, & sic apparet responsio ad difficultatem.

Potest etiam aliter dici, quòd perfectiones in Deo correspondent perfectionibus specificis creaturarum, quæ licet in se sint infinitæ tamen vna ex sua ratione formali etiam circunscripta infinitate est perfectior alia sicut forte actualitas in Deo est perfectior simplicitate aut necessitate, & ratio volitiue, vel voluntatis est perfectior ex se ratione intellectiui. Quo stante potest dici, quòd licet quælibet creatura distet in infinitum à Deo, accipiendo perfectionem sibi correspondentem formaliter infinitã,

non

non tamen distat in infinitum quælibet creatura, accipiendo perfectionem talem simpliciter circunscribendo per intellectum propriam infinitatem, & tūc illa creatura est perfectior, quę imitatur maiorem perfectionem in Deo, quàm illa, quæ imitatur minorem, quæ licet infinite sint æquales, non tamen acceptę in suis rationibus formalibus.

Alia est prioritas generationis de qua habet Arist. 9. meta. quòd priora generatione sunt posteriora secundū substantiam, & perfectionem, & econuerso, posteriora sunt perfectione, & dicunt aliqui, quòd hoc est verū, vbi prius concurrit intrinsece ad esse posterioris, aliter non est verum, quòd posterius generatione sit pfectius, quod exemplificatur de essentia diuina, & attributis, scilicet sapientia bonitate &c. Certum est autem, quòd essentia diuina est prima entitas in Deo via originis, vt habet Sco. in quoli. q. 1. & tamen non est posterior substantia, & perfectione attributis, quum sit radix, & fundamentum omnis perfectionis diuinæ.

Dicendum est aliter, quòd propositio Aristo. habet intelligi in natura tantum limitata, & in eodem genere, ratio primi est, quia natura limitata, ex sui imperfectione semper procedit de imperfecto ad perfectum, & de potentia ad actum, igitur quodcunque est inductū prius ab agente limitato erit imperfectum respectu posterioris, sed ubi agens sit perfectum, quod primo intendit, primo producit, & generat, & ita (quum illud, quod est principalius, & perfectius, primo intendatur) primo inducitur à tali agente.

Et confirmatur hoc, quia agens propter finem primo intendit finem, quàm ea, quæ sunt ad finem primitate principalitatis, & intentionis, finis autem est perfectior his, quæ sunt ad finem, igitur si tale agens sit perfectum primo attingeret finem principaliter intentum.

Ratio secunda pro isto primo membro potest esse talis, quicquid posterius aduenit priori in aliquo genere ab agente limitato, & imperfecto, & non aduenit priori nisi vt perfectius confirmat aliquid in illo genere, igitur forma posterior adueniens priori per generationem,

quum

quum constituat in esse perfectiori habet perfectius esse quàm prius.

Ratio secundi membri est, quia certum est, quòd ad formam substantialem sequitur aliqua qualitas, & aliquod accidens faciens ad formę substantialis conseruationem, quod accidens posterius adueniens est imperfectius forma substantiali, quum non constituat aliquid in esse perfectiori, quàm sit esse, quod habet totum compositum à forma substantiali.

Alia prioritas est prioritas naturæ de qua loquitur Aristo.5. met.c.de priori dicens. Priora secundum naturam sunt quæcunque contingunt esse sine alijs,& alia nō sine his,& est hæc prioritas inter illa quorum vni nō repugnat esse aut concipi in esse quidditatiuo sine reliquo, licet quandoque prius non possit esse sine alio propter idē titatem posterioris ad ipsum, sicut subiectum non potest esse sine propria passione, quæ est sibi eadem realiter,& creatura sine dependentia ad Deum propter eandem causam,tamen ex sua per se ratione quidditatiua non repugnat priori esse sine posteriori, sicut non includit repugnantiam in conceptu, quòd possit perfecte intelligi, & concipi quidditatiue, siue posteriori. Aliquando vero prius non potest siue posteriori, non quidem ex natura sui,aut ex causa intrinseca, sed solum ex causa extrinseca,sicut cœlum, quod est prius natura motu,non potest esse sine motu,non obstante,quòd ex natura intrinseca sibi non repugnat.Sed hoc est ex intelligentia mouente,quæ necessario determinatur ad motum, quia vt dicit Arist. 12.meta.tex. Com.48. Substantiam impassibilem optimum finem sortitam esse oportet æstimare.Igitur intelligentia sortita est omnem illum finem qui debet competere substātię perfectę in eo, quòd perfecta est, de ratione autem substātię perfectę est,vt non solum perficiatur in se, verum etiam perficiatur in communicando suam perfectionem alijs producendo, igitur illud maxime cōpetit substantijs impassibilibus,sed ista substantia non potest producere aliquid in istis inferioribus nisi mouendo ergo ista substātię ex eo, quòd perfecta est determinatur ad motum. Mobile ergo non separatur à motu propter

causam

causam extrinsecam, non quia sibi ab intrinseco sic separari repugnet. Aduertendum tamen quod (secundũ aliquos) prioritas naturæ non est inter extrema quorum vnum sit in aliquo signo naturæ in quo non sit aliud, sed tantum est præsuppositio huius ab hoc, ita quòd ordo naturę est inter illa quorum vnum præsupponit aliud.

Contra quam opinionem videtur esse Arist. loco præallegato superius in 5. metaph. cap. de priori, vbi vult, quod prius est separabile à posterjori, ergo priori (quod vocat ipse secundum substantiam & naturam) non repugnabit esse in aliquo signo in quo non est posterius.

Habet eandem sententiam ipse in 7. metaph. in principio text. commen. 3. &. 4. vbi probat primitatem temporis hoc est naturę de ipsa substantia per hoc quod contingit ipsam separari ab alijs, & alia non ab ipsa, ergo non tantum est præsuppositio, verumetiam in aliquo signo potest esse prius in quo non erit posterius.

Et confirmatur, quia animal & rationale habent ordinem naturę, inter quæ non tantum est præsuppositio, sed ordo naturæ positiuus.

Hoc etiam arguitur ratione, quia mutatio instantanea non est sine suis terminis, quum sit habitudo inter terminum à quo & terminum ad quem, & habitudo seu relatio non est sine extremis, ergo in eodem instanti temporis erit terminus à quo ipsius mutationis & terminus ad quem eiusdem, sed ista non possunt esse in eodem signo naturæ, quia tunc esset contradictio secundum idem indiuisibile temporis & naturæ, ergo pro diuersis signis naturæ erit terminus à quo & terminus ad quem.

Quod si tu dicas, terminus à quo est in toto tempore præcedente mutationem instantaneam seu generationẽ & terminus ad quẽ in instanti vltimo totius temporis mensurantis alterationem præcedentem. Contra certum est quod alteratio quæ est mutatio successiua & in tempore se habet per accidens ad mutationem instantaneam, ergo remoto eo quod est per accidens, remanente eo quod est per se, non repugnabit mutationi instantaneæ esse sine mutatione successiua, quæ est in tẽpore.

Et confirmatur hoc, quia si deus causaret vnum subiectum vltimate dispositum, quod immediate applicaretur igni, certum est quod ignis in instanti produceret formam substantialem in tali subiecto vltimate disposito, & ista generatio esset instantanea, sine quacunque mutatione successiua concomitante.

Hoc videtur posse confirmari per illud Comm. in. 4. phy. in Comm. 129. ubi habet quod sunt aliquæ mutationes quæ fiunt in instanti, vt illuminatio totius orizontis à sole & totius domus à candela, & vniuersaliter quæcunque factio rei generatę. Et postmodum quærit, quomodo se habeant mutationes in tempore ad istas mutationes. Et dicit quod transmutatio dicitur æquiuoce de transmutatione per se, sicuti est alteratio, & de generatione quæ est finis transmutationis. Ex quo vult concludere quòd generatio, licet sit finis transmutationis successiuę & in tempore, non tamen est per se talis transmutatio, sed ei quasi accidentaliter coniungitur. De hac mutatione in non tempore etiam loquitur Commen. in primo cœli, com. 111. vbi habet quod est aliqua talis mutatio in non tempore sine alteratione. Ex quibus concludimus quòd (cum generatio non possit esse sine terminis per rationem antedictam) sequitur propositum quod terminus à quo, & terminus ad quem erũt in diuersis signis naturæ. Teneo igitur istam conclusionem quam inducunt rationes adductæ.

Pro cuius intelligentia notandum est primo quod positum est superius in diuisionibus entis, videlicet, quod ordo naturæ quidam est ordo positiuus inter extrema, quidam est ordo priuatiuus.

Notandum est secundo quod ordo naturæ quidam est ordo essentialis, & iste superest inter distinctas essentias & naturas, qui ordo vt dicit Scot. in quolib. quæst. 4. super ponit imperfectionem ex parte vnius extremi, videlicet, posterioris, quia super tale posterius dependet essentialiter à priori. Dependentia autem est præexigentia huius ab hoc in alteritate naturę, quæ depẽdentia ex parte dependentis arguit imperfectionẽ. Et hoc est quod dicunt nonnulli Scotistæ, quod ordo naturæ dicit duo,

quorum

quorum vnum eſt proceſſus poſterioris à priori, aliud eſt præſuppoſitio huius ab hoc.& quantum ad primum, ordo naturæ importat imperfectionem in altero extremo, ſcilicet in poſteriori. Dicendum tamen quod ordo naturæ non ſemper eſt ordo eſſentialis non dependētiæ, ſic quod poſterius eſſentialiter dependeat à priori, quia ordo eſſentialis naturæ eſt inter ſpecies poſitas ſub eodem genere, & tamen vna ſpecies non dependet ab alia eſſentialiter, quia quod dependet ab alio in eſſe, in aliquo genere cauſæ dependet. Ex quo ſequitur quod vna ſpecies eſſet cauſa alterius ſpeciei, ſub eodem genere. Neque poteſt dici quod ſpecies perfectior dicatur eſſe cauſa finalis reſpectu alterius quia cauſa finalis eſt illud gratia cuius agens agit, ſed agens producens aſinum non producit propter equum, aut propter hominem, igitur &c. Sed contra hoc arguitur, quia Ariſt. ſecundo phy. dicit quod nos ſumus quodammodo finis omnium, ergo homo eſt finis aſini, & per conſequens vna ſpecies perfectior, eſt finis alterius, cuius oppoſitum tu dicis.

Poſſet probabiliter dici quod duplex eſt finis, vnus eſt qui eſt cauſa finalis. Alius eſt finis attingendus per operationem, Ariſtot. loquitur quod ſumus finis attingendus, non autem finis, qui eſt cauſa finalis. Quia vt dictum eſt, aſinus non eſt productus ab agente propter hominem, licet operatio eius ſit propter hominem & hoc non eſt contra determinata.

Alius eſt ordo naturæ eſſentialis dependentiæ, & de iſto eſt verum quod poſterius dependet in eſſe à priori & progreditur à priori, vt à cauſa, quia non eſt imaginabile quod poſterius in eſſe dependeat à priori & in nullo genere ecauſæ ſic dependeat. Diſtinguit tamen Franciſcus quod eſt ordo naturæ, qui eſt inter naturam, vt dictum eſt prius, & iſte poteſt eſſe vel eſſentialis dependentię, vt dictum eſt vel eſſentialis eminentiæ & perfectionis, ſic quod prius exced.t in aliqua perfectione ipſum poſterius. Alius eſt ordo ſecundum ipſum qui eſt inter naturales perfectiones, ſicuti eſt inter ſenſum & intellectum, & inter intellectum & voluntatem. Qui ordo eſt quod poſterius præſupponit prius in eſſendo vel in

operando. Primus ordo qui est inter naturam & naturā semper est cum imperfectione alterius extremi, quia si sit ordo essentialis eminentię, vnū est eminentius reliquo. Si sit essentialis dependentię, patet idem quod prius. Ex quo sequitur quòd non est ordo naturæ in diuinis qui est inter naturam & naturam. Sed bene ordo secundo modo acceptus, qui est inter essentiam & perfectiones naturales.

Alia prioritas est prioritas durationis. Triplex autem esse duratio vna est respectu Dei; altera respectum entium permanentium; & tertia est entium successiuorum. Prima duratio est æternitas; quæ est conditio seu modus intrinsecus existentiæ diuinæ, vt habet Sco. in quol. q. 6. quæ æternitas describitur sic a Boetio. 5. de consol. prosa secunda. Aeternitas est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Vnde sicut infinitas est modus intrinsecus essentiæ diuinæ, inquantum essentia est. ita æternitas est modus intrinsecus existentiæ, vt existentia est. Et est quædam quantitas uirtualis quasi extensiua per quam Deus potest coexistere cuicumque tempori, & cuilibet parti eius, etiam simul (si partes temporis possent esse simul, uel saltem per intellectum ubi intellectus conciperet illas partes simul. Alia duratio quæ est entium permanentium, appellatur æuum. Aeuum enim est mensura intrinseca entium permanentium, siue sit accidens siue substantia, ut præscindūt a motu, & mobilitate ac etiam quiete, & æuum ponitur mensura sic entinm permanentium, quia mensura & mensuratum debent esse vnigenea. testante Com. in 4. phsicorum com. 119. vbi habet quòd mensuratum semper mensuratur per aliquid eiusdem generis aut rationis cum ipso. sicut linea mensuratur per lineā. superficies per superficiem, & corpus per corpus. Quoniam autem omnium entium permanentium sit ponenda talis mensura quæ est æuū, declaratur. Quia quęcunq; sunt eiusdem rationis, ut sic habent mensuram eiusdem rationis, ista patet per Commen. sed ita est, quòd omnia entia permanentia, ut permanentia sunt, habent totum suum esse similiter & non per partem post partem: ergo

eis

eis correſponderet una menſura eiuſdem rationis quæ ſit eorum multaneę permanentię, talis aũt menſura non poteſt eſſe tempus, quia menſurat ea quæ ſunt in fluxu, & in motu. igitur &c. Alia eſt entium ſucceſſiuorum & iſta eſt temporis, de quo loquitur Ari. in 4. phyſicorũ. Secundum igitur hanc triplicem durationem poſſumus imaginari triplicẽ prioritatem, quarum prima non eſt dabilis, ꝙ videlicet aliquid ſit prius ęternitate quia ſicut nihil eſt prius deo & eſſentia diuina, ita nihil eſt prius ęternitate, quæ eſt modus exiſtentiæ diuinę. Secunda prioritas quæ eſt æui. ſeu æuiternitatis, iſta eſt inter entia permanentia, quia ſicut vnum ens permanens in eſſe præcedit aliud, ita ſecundum ſuum æuum quod menſurat ſuam propriam permanentiam præcedit ęuum alterius. De prioritate tẽporis nõ oportet immorari, quia illa eſt de ſe euidens. Alia prioritas principalis & quartã eſt prioritas originis, quæ prioritas eſt originantis ad originatũ, quia ordo orignis sẽper eſt inter diſtincta realiter quia nulla res eſt quæ ſeipſam gignat, vt ſit, ex primo de tri. ca. 1. 2. ſecundo de anima. tex. c. 47. ratio huius eſt ſecũdũ Aug. quia idẽ præhaberet naturã & non pręhaberet. Aduertendum tamen ꝙ primũ ſignum originis ſecũdũ aliquos Scotiſtas. eſt eſſe a ſe, Secũdũ eſt eſſe ab alio, & quia pater eſt a ſe in diuinis, filius ab alio, ideo pater eſt in primo ſigno originis & filius in ſecundo. Sed iſta declaratio deficit in aliquo, quia licet primũ ſignũ originis, ſit eſſe a ſe, hoc tamen non cõſtituit adęquate primũ ſignum originis, quia ſi per imaginationẽ eſſet tãtum vna perſona in diuinis ut poſuerũt philoſophi, quæ nihil ꝓduceret neq; ad intra neq; ad extra. iſta non eſſet in aliquo priori originis, & tñ eſſet à ſe. Dicendum eſt ergo, quòd iſta duo conſtituunt primum ſignum originis adęquate. videlicet eſſe a ſe, a quo alius uel aliud habet eſſe. Et ita (quum pater diuinus ſit à ſe, & ab ipſo filius) pater dicitur eſſe in pr imo ſigno originis. Aduertendum tñ quòd prius & poſterius origine a Doc. ſub. in primo ſententiarũ frequẽter accipiẽ pro priori & poſteriori natura, ut ibi in prima diſt. q. 2. utrum ultimus finis habeat plures rationes fruibilitatis habet hæc uerba. Pater prius origine

quod generet filium, est perfecte beatus, quod non est intelligendum, quod prius origine sit beatus & posterius origine generet, quia tunc esset sensus, quod esset beatus à se, & generaret ab alio, quod est falsum. Sed habet intelligi quod prius natura intelligit intellectione beatifica essentiam diuinam quæ est obiectum perfecte beatificans, quam generet filium, quia essentialia in diuinis ordine naturę pręcedunt notionalia, ut ostendit Sco. in quo li. q. 1. Secundo notandum principaliter quod realitas dicitur à reali, & reale deriuatur à re. Res autem accipitur dupliciter, vno modo pro re opinabili, & ista deriuatur à reoŕ reris. Alio modo capitur res prout dicitur à ratus rata ratum, & ista res est essentiæ vel existentiæ, aut subsistentiæ. Vt declaratum est superius in princip. A re existentiæ, vel subsistētię deriuatur distinctio realis, prout est species distincta contra alias species distinctionum & non a re opinabili, vel à re essentiæ.

Tertio notandum est, quod res in diuinis sumitur vno modo essentialiter, alio modo sumitur personaliter. Si sumatur essentialiter est tantum vna res in diuinis singularis & existens. Si autem sumatur notionaliter & personaliter si sunt ibi tres res suppositales & personales ita quod sit ibi vna res existens vnica existentia absoluta, tamen cum tali existentia absoluta multiplicantur tres subsistentiæ relatiuæ, quæ sunt tres rationes suppositales, in quibus essentia diuina subsistit, licet è se existat, & de ista duplici acceptione rei fecit mentionem Aug. in primo de doct. christiana, Pater & filius & spiritus sanctus sunt res quibus fruendum est, hoc est res quæ sunt diligendæ propter se, & irreferibiliter, sunt pater & filius & spiritus sanctus, & hę tres res sunt vna summa res, & per ly, tres denotat tres res suppositales, per hoc quod dicit. Vna summa res denotat rem essentialiter acceptam.

His præsuppositis ponitur prima conclusio, illa sunt idē realiter quæ sic se habent, quod vnum non potest esse sine alio absque contradictione, quæ conclusio sic habet intelligi, quod quotiensc ūq; est aliquod vnum quod ex natura intrinseca non potest separari ab alio, & in nullo dependet ab ipso, illa sunt idem realiter. Per hoc quod dicitur

tur ex natura intrinſeca inſeparabile, excluditur inſtãtia quæ fit de eſſentia diuina & de reſpectu eſſentiæ diuinæ qui cauſatur in ipſa per actum collatiuum intellectus diuini in cõparatione ad ea quæ ſunt ad extra, eſsentia diuina non poteſt eſſe ſine iſto reſpectu, quia intellectus diuinus non poteſt non intelligere eſſentiam diuinã, vt imitabilẽ à leone, à capra & ab alijs, non tamen ſequitur quod iſte reſpectus qui cõpetit eſsentiæ ſic intellectæ idẽtificetur realiter eſſentię, qa reſpectus rationis non poteſt idẽtificari enti reali. Sed iſta impoſſibilitas ſeparationis eſt ex intellectu neceſsario intelligẽte eſſentiam per cõparationem ad extra. Et etiam excluditur inſtantia quæ fit de cœlo & motu ſibi correſpondente, ſecundum viam philoſophi, quia cœlum ſi eſt inſeparabile à motu, hoc id eo eſt, quia intelligentia mouens neceſſario cauſat motum in tali mobili & non eſt ex natura mobilis. Per hoc quod dicitur. in nullo dependens ab alio, excluditur inſtantia de accidente & ſubſtantia ſecundum viam philoſophi qui vult paſſiones eſſe inſaparabiles à ſubiecto, loquendo de paſſionibus quæ etiam ſunt qualitates & accidentia, ut in primo phyſi. tex. com. 39. inquit intellectus quærens ſeparationem paſſionum à ſubiecto, quærit impoſſibilia. Eandẽ ſententiam habet in eodem primo tex. com. 14. & in primo perigeneſeos, tex. com. 11. & in 7. meta. tex. com. 4. Excluditur etiã inſtãtia de toto, & partibus quia totũ diſtinguitur realiter à partibus non obſtante q nõ poſſit eſſe ſine partibus, & hoc propter dependantiã totius ad partes. Excluditur etiã inſtantia de relatiuis, quæ realiter differunt, quia a ſeinuicem mutuo dependent.

Iſta concluſio probatur, quia ſicut contradictio dicta de aliquibus concludit diſtinctionem inter illa (ſicut ſi. a. eſt album. b. eſt non album, neceſsario. a. & b. diſtinguuntur in eſse albo) ita impoſſibilitas recipiendi prædicationem contradictoriorũ pertinentium ad eſse concludit identitatem extremorum ineſse: hanc rationem videas in Doct. ſub. in ſecundo ſen, diſt. 1. q. 5.

Ex hac concluſione ſequuntur multa corollaria, Quorum primum eſt quod omnia eſsentialia & notionalia eſſentiæ diuinæ vnica realitate reantur hoc eſt vnica exi-

ſtentia abſoluta exiſtunt, & ex conſequenti omnia quæ ſunt in diuinis quum habeant vnicam exiſtentiam, ſunt vnica res ſingularis exiſtens. Secundum corollariũ. Omnes differentiæ eſſentiales, & modi intrinſeci in eodem ſuppoſito, vnica realitate reantur & ſunt vnica res ab vnica exiſtentia.

Aduertendum tamen quod quæcunq; ſunt in eodem ſuppoſito ſic quod poſſint per ſe ſeparari, ab illo ſuppoſito, & exiſtere propria exiſtẽtia aut ſuppoſitum exiſtere ſine illis, illa diſtinguuntur realiter. Differẽtię eſſentiales & modi intrinſeci non habent talem exiſtentiã ſecũdum quam poſſint per ſe exiſtere ſine illis, illa diſtinguuntur realiter. Differentiæ eſſentiales & modi intrinſeci non habent talem exiſtentiam ſecundum quam poſſint per ſe exiſtere à ſuppoſito, aut ſuppoſitum ſine ipſis, igitur omnia dicuntur eſſe vnica res. Tertium corollarium. Omne ſuperius eſt idem realiter cum ſuo inferiori.

Quod ſi arguatur contra hoc, quia ſuperius ſeparatur ab inferiori, ergo diſtinguitur realiter. Reſpondetur quod ſi ſeparatur ſecundum propriam exiſtentiam ab inferiori diſtinguitur ab ipſo, ſed quia ſuperius non exiſtit, niſi in inferiori & nullam habet exiſtentiã de ſe, nõ diſtinguitur ab inferiori realiter. Vnde propoſitio iſta. Quęcũque ſunt ſeparabilia ſeinuicem diſtinguũtur realiter, habet intelligi de ſeparabilitate illorum quorũ quodlibet, aut ſaltem alterũ poteſt per ſe exiſtere exiſtentia propria quare &c. Sed arguitur, quia homo exiſtit in platone ſor. corrupto, ergo homo realiter diſtinguiturr à ſor. Dicendum eſt, quod iſtę duæ propoſitiones indefinitę & ſubcontrariæ ſunt verę Homo diſtinguitur realiter à platone, & homo non diſtinguitur realiter à platone Prima propoſitio eſt vera, prout exiſtit in ſor. & in ſecunda prout exiſtit in platone, & ſimiliter ſi arguatur ſyllogiſtice ſor. diſtinguitur realiter à platone, ſor. realiter eſt homo, ergo homo realiter diſtinguitur à platone. Concluſio poteſt concedi, vt ly, homo in concluſione ſupponitur particulariter & indefinite. Tamen poſſet dici quod modus arguendi committit fallaciam accidentis, ſicut in iſta, ſor. per ſe ſanatur, ſor. per ſe eſt homo, ergo homo

per

per se sanatur, quia sicut accidit sor. quod sit homo, inquantum sanatur, vt habetur in primo metaph. ita accidit sor. inquantum distinguitur à platone quod sit homo, quia distinguitur à platone realiter; per formam & proprietatem indiuidualem, & non per naturam & per formam specificam. Aduertendum quod illa quæ sunt in potentia obiectiua non distinguuntur realiter, propterea quia nullam realitatem existentiæ aut subsistentiæ habent. Nam quum distinctio realis fundetur super talem realitatem existentiæ, quæ non habent istam realitatem, non sic distinguuntur. Et vlterius conceditur, quod ista in potentia obiectiua non sunt idem realiter propter carentiam talis realitatis. Similiter quidditates non distinguuntur realiter neque sunt idem realiter de se, quum non habeant de se vllam realitatem existentiæ aut subsistentiæ.

Pro maiori euidentia istius articuli quantum ad identatem realem notandum, quod diffinitio data de ista identitate fundatur super dicto Arist. in 4. metaphysic. text. commen. 3. vbi vult quòd ideo ens homo & vnus homo sunt realiter, quia non separantur in generatione & corruptione. Vnde ista consequentia valet apud ipsum. Ens homo & vnus homo non separantur in generatione & corruptione, ergo sunt idem. Ex quo loco accipitur quòd illud quod generatur alio genito & corrumpitur alio corrupto, non distinguitur ab eo sine quo non potest generari & corrumpi, & hoc quando ista inseparabilitas est ex natura intrinseca inseparabilis, sine omni dependentia essentiali ad aliud Sed ad hoc fundamentum respondent Thomistæ quòd quæcunque non separantur vel sunt inseparabilia secundum esse, aut secundum generationem & corruptionem sunt eadem, sed tamen non sequitur, quod quæcunque sunt eadem & non distincta, sint inseparabilia. Vnde bene valet ista consequentia. a. & b. sunt inseparabilia, vt dictum est, ergo. a. & b. sunt eadem. Sed non valet, sunt eadem. a. &. b. ergo sunt inseparabilia, quia esse idem videtur esse communius & superius ad inseparabile. Modo non valet à positione

superioris

ſuperioris, vel communis, ad poſitionem inferioris, vel minus communis, ſed committitur fallacia conſequentis. Exemplum dant de relatione, & ſuo fundamento, quæ licet ſint idem realiter, tamen ſeparantur abinuicem, quia fundamentum poteſt eſſe ſine relatione. Licet non econtra, quare &c.

Sed contra iſtam reſponſionem inſtatur, quia ſi aliqua ſunt eadem, & ſint inſeparabilia ſecundum eſſe, ſequitur, quòd in aliquo inſtanti eſſe ineſt vni, pro quo inſtanti non ineſt ipſum eſſe alteri, ſed pro quocunque inſtanti duo contradictoria inſunt aliquibus illa neceſſario diſtinguuntur quantum ad eſſe illorum contradictoriorum (ſicut ſi album in eſt. a. & non ineſt b. a &.b. diſtinguuntur in eſſe albo) ſic ſi eſſe ſimpliciter ineſt vni, & non ineſt alteri, illa neceſſario diſtinguuntur abſolute, & ſimpliciter. Vnde negata iſta propoſitione, quòd videlicet contradictoria, pertinentia ad eſſe non concludant diſtinctionem entium in eſſe, tollitur omnis via ad probandam diſtinctionem in entibus, qua via vtitur Ariſt. ad probandam materiam eſſe diſtinctam à forma in primo Phyſi. com. 60. per hoc quòd materia manet in aliquo inſtanti in quo non manet forma. Hac via etiam vtitur Auguſt. 7. de Trin. c. 5. & 6. c. 5. vbi Augu. ex intentione vult probare creaturam non eſſe omnino ſimplicem, & hoc, quia manens eadem poteſt in ſe ſuſcipere diuerſa eſſe realia. Vnde dicit eadem indiſtincta magnitudo manens poteſt habere hunc colorem, & alium colorem, & per hoc aliud eſt color, & aliud eſt magnitudo inquit ipſe. Iſta conſequentia ſecundum ipſum bona eſt magnitudo manet color non, ergo magnitudo, & color non ſunt idē realiter. Et ita non haberetur argumentum ad probandum hominem non eſſe aſinum, niſi per hoc, quòd eſſe poteſt ineſſe homini, & non ineſſe aſino, ideo non ſunt vnum ineſſe.

Ad hoc reſpondetur, quòd quando ſunt aliqua idem realiter, manente vno manet realitas alterius, & eadem res, quæ eſt alterum, tamen non manet, ſub eadem ratione.

Contra quæro de illa ratione ſub qua non manet res

aut

aut fuit aliquid prius, aut nihil, si nihil, ergo res ista proprie nihil est, quia illa ratio per te in re est completa ratio istius rei, quæ nihil est, & nihil fuit, si illa ratio sit aliquid, quæro vtrum sit idem aliquid quod illa res, quæ manet, cum qua per te est eadem, aut non est idem aliquid cum ipsa, si sit idem aliquid, quod ipsa res, & ista ratio nunc non est, ergo idem aliquid quod est ipsa res non est, & per consequens res ipsa simul est, & non est, si ista ratio sit aliud aliquid à re ipsa, habetur propositum, quia ista res, quæ non manet, est aliquid aliud à remanente.

Dant aliam responsionem, concedendo, quòd quæcũcunque vna generatione generãtur, & vna corruptione corrumpũtur, sunt eadem realiter. tamẽ negatur hoc, ꝙ quæcunque sic se habent, quòd vnum non potest manere sine alio, quòd illa sint eadem realiter, quia instantia est de subiecto, & propria passione, quæ distinguitur realiter, & tamen subiectum non potest esse sine propria passione, dicentes, quòd alia mutatione, & generatione generatur homo, & risibile, seu risibilitas, quia vna generatio terminatur ad hominem, quę est generatio simpliciter, alia terminatur ad risibilitatem, quæ est generatio secundum quid.

Cõtra quam positionẽ arguitur. Aut enim subiectũ, & propria passio sunt ab eodem generante, & producente, sic quòd producens subiectum producat propriam passionem, aut subiectum est à generante, & passio à subiecto effectiue, & productiue, si primo modo, ergo subiectũ se habet tantum in potentia passiua, & materiali respectu passionis. Sed omnis potentia talis est contradictionis, ex 9. meta. tex. com. 17. ergo subiectum poterit esse sine propria passione. Si detur secundum membrum, igitur subiectum erit prius ordine generationis, & naturæ, quàm propria passio, & ita in aliquo priori præhabet totum suum esse, in quo non intelligitur esse posterius, sed quæcunque sunt sic priora non repugnat eis esse sine posteriori, vt allegatum est superius, ergo non repugnabit subiecto esse sine propria passione.

Secunda conclusio huius articuli est ista, quòd illa distin-

distinguuntur realiter, quæ sic se habent, quòd vnum potest esse sine alio. Ista conclusio patet ex dictis, & fundatur in primo principio, quoniam dato opposito istius, sequeretur, quòd idem simul esset, & non esset, vt deductũ est superius.

Ex hac conclusione sequuntur duo correlaria, quorũ primum est, quòd totum distinguitur realiter à suis partibus, loquendo de toto essentiali, & non integràli seu quãtitatiuo, hoc correlarium habet intelligi, quòd totum essentiale distinguitur à suis partibus realiter distinctione non mutua, quia licet partes distinguãtur essentialiter à toto, quum possint per se, & seorsum existere, siue entitate totius, non tamen totum distinguitur à partibus, nisi terminatiue, hoc est pro quanto terminat totam distinctionem realem in partibus, quod quomodo habeat intelligi dictum est in articulo de identitate, & distinctione formali.

Habet autem hoc dubitationem magnam, quoniã sic dicere, videlicet, quòd partes distinguantur, & sint aliud à toto, est dimittere Commen. Auerroym in multis locis & primo in primo Physi. Com. 17. circa finem Commen. vbi habet, quòd totum nihil aliud est, quàm congregatio partium, & paucis interpositis subdit, quoniã vnaquæque partium dicitur esse aliud à toto, sed omnes insimul non possunt dici esse aliud à toto. Hæc. Commen. si ergo partes simul sumptę nõ sunt aliud à toto, ergo partes nõ distinguuntur realiter à toto, cuius oppositum tu dicis in primo tuo correlario.

Item sic dicere sicut tu dicis est contradicere eidem Commen. in 7. Meta. Commen. 20. Vbi loquitur specialiter de toto essentiali, & de partibus, quia in primo Physico. Com. iã dicto loquitur in vniuersali de toto, & partibus, sicut ars, & liber ille requirit, ibi enim de omni toto est speculatio. In 7. vero Metaph Comm. 20. loquitur de toto essentiali, & de partibus essentialibus, vbi dicit hæc verbá.

Verbi gratia sor. est animal rationale: sor. enim nihil aliud est, quàm animalitas, & rationalitas, hæc ipse. Tunc si sor. est quoddam totum essentiale, animalitas,

&

& rationalitas ſunt eius partes eſſentiales, & ſor.non eſt aliud ab iſtis partibus, ergo totum non eſt aliud à partibus,& per conſequens partes non diſtinguuntur realiter à toto,ſicut tu dicis.

Diſſolutio autem huius difficultatis etſi difficilis eſt, non tamen impoſſibilis. Fertur nanque ab aliquibus, quòd Commentator vbi ponit identitatem inter totum, & partes, non loquitur de toto eſſentiali, & de partibus eſſentialibus, ſed ſolum comparat totum integrale ad partes integrãtes ipſum totum,& de iſtis partibus eſt verum,quòd non diſtinguuntur realiter à toto.

Sed hæc reſponſio nulla eſt, quia quid diceremus ad ſecundam auctoritatem vbi loquitur de toto eſſentiali, & de partibus eſſentialibus, manifeſtum eſt autem,quòd ſor.eſt quoddam totum eſſentiale, & animalitas,& rationalitas ſunt partes eſſentiales, ſed iſtæ non diſtinguuntur à toto,puta ſor.ergo &c.

Niſi forte diceretur, quòd in præfato Commento loquitur de toto diffinibili,quod eſt totum metaphyſicum, ſed non de toto phyſico,& eſſentiali,quia tale bene concedit diſtingui realiter à ſuis partibus,de qua diſtinctione loquitur in 7.met.Com.vlti.Sed quicquid ſit.

Aliter fertur ab alijs dicendo, quòd totum poteſt conſiderari dupliciter. Vno modo naturaliter, & phyſice, alio modo metaphyſice, loquendo ergo phyſice de toto, & partibus, dicunt totum, non eſſe aliud à partibus, & ſic loquitur Commen. 1. Phy. loco iam dicto. Loquendo autem metaphyſi. dicunt, quòd partes realiter diſtinguuntur à toto, & ſic prædicta determinatio, & prædictum correlarium non dimittit Com. partes autem tales ſunt materia, & forma, & (quum ipſum totum non includat materiam quidditatiue, & tanquam partem ſuę quidditatis, quum ipſa non ſit quidditas neque pars quidditatis ſecundum Commenta. 7.meta. Comment.34.)

Partes ergo ſimul ſumptæ diſtinguuntur à toto ſecundum eſſe quidditatiuum per ipſam materiam, quia totum in tali eſſe, tantum importat formam, quæ eſt tota quidditas rei. Hæc reſponſio ſicut præcedens

poteſt

poteſt moleſtari, deficit namque ſicut prima, quia non reſpondet ad ſecundum vbi metaphi. loquitur, non autem phyſice. Abſurdum enim eſt dicere, quod Comment. in 7. metaphiſic. loquatur phyſice de toto & partibus.

Aliter ergo diſſoluo difficultatem vnico medio. Ad primum & ſecundum quod Commen. loquitur conſtitutiue, & integratiue, vt ſit ſenſus, quod partes ſimul ſumptę non ſunt aliud a toto, ideſt quod partes ſimul ſumptę integrant & conſtituunt totum, & nihil aliud conſtituit totum quam ipſę partes. De primo enim palam eſt, quod partes continui ſolum conſtituunt & integrant ipſum vt duo pedalia conſtituunt & integrant bipedale, & ſic de alijs, vt patet. 1. phyſic. De ſecundo etiam patet. Nam animalitas & rationalitas ſolum conſtituunt ſor. & non aliud, ſcilicet quidditatiuè, & hoc apparet in Commen. ſcilicet. 20. 7. metaphyſic. vbi dicit Commen. quod ſor. nihil aliud eſt quam animalitas & rationalitas quæ ſunt quidditates eius. Et eodem modo dicatur ad omnes auctoritates, quæ inueniuntur ita dicentes.

Quod totum ſit quædam entitas addita partibus & diſtincta ab illis realiter, apparet per Commen 7. metaph. comm. vlt. & eſt com. 60. ſuperius allegatum eſt, ubi habet quod compoſitum eſt aliquod additum aliud à componentibus, & non tantum reſultans. Et exemplificat de ſyllaba quæ fit ex litteris. Dicit enim ſic, ſyllaba enim non eſt littera ex quibus fit, ſed eſt aliquod additum litteris. Et ſic patet quomodo totum non eſt idem quod partes, ſed partes realiter diſtinguuntur a toto. Loquor enim de toto eſſentiali. Et ſic patet quod iſta determinatio ſupradicta non eſt contra Commen. immo eſt de intentione eius, licet Scot. in 3. ſent. diſtinct. 2. quæſt. 2. dicat, quod Commen. errauit in iſta materia, ſicut & in alijs &c.

Secundum corollarium eſt. Perſonæ diuinæ diſtinguũtur realiter in diuinis, quæ licet habeant eandem exiſtentiam abſolutam, quia tamen habent aliam & aliam exiſtentiam relatiuam propter hoc diſtinguuntur realiter. Nec obſtat, quod vna non poſſit eſſe ſine reliqua, quia hoc eſt propter vnitatem eſſentiæ ſingularis quæ includitur

ditur in ipsis, & etiam propter mutuam coexigentiam in relationibus suppositalibus, quibus constituuntur in esse personali. Vnde dictum est, quod illa distinguuntur realiter quorum vnum ex natura sua intrinseca potest esse sine alio & in nullo dependet à posteriori, seu coexigit ipsum, modo pater in diuinis coexigit filium coexigentia quæ requiritur ad naturam corellatiuorum. Et quod dixi de patre & filio, respectu filij, idem dicendum est de patre & filio, respectu spiritussancti

Quod si arguatur. Quæcunque vni & eidem, sunt eadem inter se sunt eadem, sed personæ diuinæ sunt eędem essentiæ, igitur inter se sunt eædem realiter.

Respondetur quod quæcunque sunt eadem aliqua identitate & vnitate alicui tertio habenti consimilem vnitatem & identitatem, tali vnitate secundum quam sunt vnum in tertio, sunt vnum & idem inter se. Ita quod duo requiruntur ad hoc quod possit inferri aliqua esse vnum & idem inter se. Primum est, quòd illa quæ sunt eadem habeant talem vnitatem secundum quam sunt vnum & idem tertio. Secundũ quod requiritur est, quod illud tertium habeat consimilem vnitatem sibi competentem, secundum quam extrema sibi identificantur. Modo personæ diuinæ habent in se vnitatem personalem & suppositalem, quæ vnitas suppositalis non competit tertio, hoc est essentiæ diuinę, ergo non possunt dici esse vnum inter se tali vnitate reali & suppositali, ex vnitate eorum in essentia.

Vel potest dici breuiter, quod eo modo qao aliqua duo sunt idem tertio sunt idem inter se, & tũc dicitur, ꝙ personæ diuinę sunt eædem realiter in essentia realitate essentiali, & non subsistentiæ aut personali, & ita sunt & non subsistentiæ aut personali, & ita sunt eædem inter se vnitate & identitate essentiali, & tunc consequens non plus importat nisi quod personæ diuinæ sunt eædem essentialiter, quod conceditur, & sic est finis quarti articuli.

Articulus Quintus.

QVantum ad Quintum articulum qui eſt de identitate & diſtinctione eſſentiali &c.

Pro declaratione Quinti articuli, videndum eſt de identitate, & diſtinctione eſſentiali. Pro cuius intelligentia notandum eſt, quòd ordo eſſentialis, vel dependentia eſt duplex quædam eſt ordo eſſentialis ſimpliciter, & eſt inter illa quorum vnum ſic dependet ab alio, quod oppoſitum ipſius fieri implicat contradictionem per quancunque potentiam, ordo vero eſſentialis ſecundum quid eſt ille cuius oppoſitum non poteſt fieri per aliquam potentiam naturalem, licet ſit poſſibile per potentiam ſupernaturalem.

Primo modo dependet creatura eſſentialiter à Deo, & totum eſſentialiter à ſuis partibus, quia per nullam potentiam poteſt eſſe, quòd creatura non dependeat ab eo, & non habeat in ſe reſpectum dependentiæ ad ipſum, & ſimiliter totum à ſuis partibus. In ſecundo ordine eſt ordo eſſentialis accidentis ad ſubiectum.

Secundo eſt notandum, quòd identitas eſſentialis eſt eorum quæ identificantur vni naturæ ſingulari, & exiſtenti, ita, quòd non tantum habent eandem exiſtentiam, & ſubſiſtentiam, verum etiam eandem naturam, & eſſentiam ſingularem ad quam immediate ſequitur exiſtentia. Vnde diſtinctio, vel identitas eſſentialis diſtinguitur ab identitate, & diſtinctione reali, quia illa, quæ eſt realis fundatur ſuper exiſtentiam rei, hæc vero eſſentialis fundatur ſuper naturam exiſtentem.

Tertio notandum, quòd eſſe idem eſſentialiter alicui, non infert illud eſſe de eſſentia eiuſdem Sed bene econuerſo. Nam ſubiectum, & propria paſſio (ſecundum Scotiſtas) ſunt idem eſſentialiter, quia habent eandem naturam ſingularem exiſtentem, ſecundum quam ſunt inſeparabilia, & tamen neutrum eſt de eſſentia alterius, vt de ſe patet, quia neutrum prædicatur per ſe in primo modo de alio. Non enim paſſio prædicatur per ſe primo

modo

modo de subiecto, neque contra, quum subiectum cadat in diffinitione passionis, vt additum ex. 7. met.

Nonnulli tamen Scotistæ distinguunt de distinctione essentiali, & identitate volentes, quòd vno modo aliqua sunt eadem essentialiter quæ habent eandem naturam singularem, vt dictum est. Alio modo, quando vnũ est de essentia alterius. Et per oppositum dicendum est de distinctione. Sed quoniam distinctio essẽtialis est quædam species distincta contra distinctionem formalem, & esse de essentia alicuius, est esse idem formaliter sibi, ideo distinctio, & identitas secundo modo dicta non est in isto articulo ponenda.

Vltimo notandum est, quòd distinctio essentialis est semper inter extrema positiua realia, & actualiter existentia. Ex quo sequitur, quòd inter negationes, & priuationes, seu inter entia positiua, & priuatiua non potest fundari distinctio essentialis. Vnde, quod dictum est de identitate, & distinctione, ex natura rei superius, dicatur hic de identitate, & distinctione essentiali.

Articulus Sextus.

QVantum ad Sextum Articulum qui est, de identitate, & distinctione subiectiua.

Notandum est, quòd duplex est realitas, vna est realitas obiectiua, & alia subiectiua. Realitas obiectiua quantum spectat ad propositum est quicquid ex natura rei potest esse obiectum intellectus, & ex natura sui terminare actum intelligendi, de qua realitate satis dictum fuit superius. Realitas autem subiectiua est quicquid ex natura rei in supposito, vel indiuiduo existente.

Pro quo notandum est, ꝙ cuilibet conceptui communi reali correspondet duplex realitas, vna in se, alia in suis singularibus.

Prima abstrahit ab omni existentia, & ab his, quæ concernunt existentiam.

Secunda cõcernit existentiam actualem, & ea, quæ cõsequũtur ipsam, quemadmodũ supposita seu indiuidua.

Secundo notandum est, quòd realitas obiectiua quædam est contrahibilis per aliã realitatem & potentialis ad eam, & isto modo omnia genera habent reales realitates potentiales, & contrahibiles, siue sint genera generalissima, siue sint genera subalterna, imo etiam species specialissimæ habẽt realitates contrahibiles per realitates indiuiduales, vt est de mente Doc. sub. in 2. sen.dist.3.q 6. & alibi frequenter. Alia est realitas extendendo nomen realitatis ad conceptum realem quæ non est contrahibilis per realitatem, sed præcise per modos intrinsecos, qui non important distinctam realitatem a re cuius sunt modi, & isto modo omnia transcendentia communia deo & creaturę sic contrahuntur per modos intrinsecos.

Quibus præmissis ponuntur duo modi identitatis & distinctionis subiectiue. Primus est quòd illa sunt eadem subiectiue, quæ quidditatiue conueniunt in aliqua realitate potentiali & contrahibili per realitatem differentiæ, & per oppositum illa distinguuntur se totis subiectiue quæ in nulla tali realitate quiditatiue conueniunt.

Et ex isto modo dicendi eliciuntur tria correlaria quorum primum est, quòd quæcunque includunt idem genus quidditaue, sunt idem se totis subiectiue.

Secundum correlarium, quòd omnia prædicamenta similiter deus & creatura se totis subiectiue distinguuntur.

Et tertium correlarium personæ diuinæ se totis subiectiue distinguuntur.

Tum quia non sunt in genere. Tum quia realitas potentialis omnio eis repugnat, quum tales personæ sint saltem identice infinitæ ratione essentiæ quam includunt.

Ex quo sequitur quòd idẽtitas subiectiua est inferior ad identitatem obiectiuã, quia quæcunque conueniunt quidditatiue in aliqua realitate potẽtiali & cõtrahibili, in aliquo communi quidditatiue cõueniunt penes quod dicuntur esse idem obiectiue, sed non econtra, quia aliqua conueniunt in aliquo vno communi quidditatiue,

in

in quo nulla est realitas communis potentialis, & contrahibilis per realitatem, sicuti est ens, & omnia trascendentia communia vt dictum est.

Per idem sequitur, quòd distinctio se totis obiectiue, quæ est eorũ, quæ in nullo communi reali quidditatiue conueniunt est superior ad distinctionem subiectiuam. Vnde illa quæ in nullo communi conceptu reali quiditatiue conueniunt etiam in realitate communi potentiali contrahibili nequaquam conuenire possunt.

Alius modus dicendi est quòd illa dicuntur idem subiectiue quorum realitates possunt esse in eadem re, vel per identitatem sic quod eidem rei identificentur realiter, vel per modum informantis, uel informabilis. Et per oppositum illa distinguuntur se totis subiectiue, quorum realitates non possunt simul esse in eodem numero aliquo prædictorum modorum.

Ex hoc secundo modo dicendi sequitur primum correlarium quod est, Omnia quæ sunt in diuinis, sint idem subiectiue. Aduertendum tamen quòd aliqua conuenire in aliquo uno numero potest esse duobus modis. Vno modo indiuidualiter. Alio modo suppositaliter. Indiuidualiter sunt in uno numero quæcunque conueniunt in vno indiuiduo & singulari aliquo illorum modorum præmissorum. Secundo modo quæcunque conueniunt in uno indiuiduo & singulari, aliquo illorum modornm præmissorum. Secundo modo quæcunque conueniunt in aliquo vno supposito, dicuntur esse idem subiectiue suppositaliter, & sic secundum infert primum, quia sicut omne suppositum est indiuiduum, non econtra, ita quicquid est idem subiectiue suppositaliter est idem indiuidualiter, & non econtra. Ex quo sequitur quòd quũ omnia in diuinis conueniãt in uno indiuiduo singulari, quod est hic deus, & ei identificẽtur realiter, omnia sunt eadem sibi subiectiue & indiuidualiter. Sed loquendo de identitate subiectiua suppositali, non est uerum quòd omnia in diuinis sint idem subiectiue, quia aliquid est in in vno supposito, quod non est in alio. Sicut paternitas est in patre & non in filio.

Secũdum correlarium, oĩa in vno indiuiduo siue sint

ſuperiora, ſiue accidentia abſoluta, ſunt idem ſubiectiue.

Tertium corollarium, duo indiuidua eiuſdem ſpeciei maxime de prædicamento ſubſtantiæ, & alterius ſpeciei complete eiuſdem prædicamenti diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue.

Quartum corollarium. Duo contraria præſertim in eſſe intenſo, duo relatiue oppoſita, præſertim de ſecundo modo relatiuorum, ſimiliter differentiæ eſſentialiter diuidentes ipſum genus, diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue, ſecundum iſtum modum dicendi.

Articulus Septimus.

QVantum ad Septimum Articulum, ſcilicet de identitate obiectiua &c.

Pro quorum intellectu eſt aduertendum, quòd illa ſunt idem obiectiue de quibus poteſt prædicari aliquod prædicatum quidditatiue ſiue ſit prædicamentale, ſiue tranſcendens, ſiue dicat realitatem potentialem ſiue tantum conceptum realem, & non realitatem, niſi extenſiue capiendo realitatem. Et per oppoſitum, illa diſtinguuntur ſe totis obiectiue, de quibus non poteſt tale prædicatum prædicari quidditatiue.

Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum, Deus & creatura ſimiliter decem prędicamenta ſunt idem ſe totis obiectiue. Iſtud corollarium patet, quia omnibus iſtis correſpondet conceptus communis realis entis, qui prædicatur quidditatiue de omnibus iſtis.

Secundum corollarium. Paſſiones entis à ſe inuicem, & ab ente diſtinguuntur ſe totis obiectiue. Iſtud corollarium patet, quia repugnat paſſionibus entis aliquid prædicari quidditatiue de ipſis, quia ſi ens non prædicatur, neque aliquid aliud poterit prædicari de eis, quidditatiue. Et forte etiam paſſiones ſpecificę ſunt tales, quòd de ipſis nihil prædicatur quidditatiue, & æque bene conceptus earum ſunt ſimpliciter ſimplices, ſicut conceptus paſſio-

passionum transcendentium, & ita se totis distinguuntur obiectiue.

Tertium corollarium est, quòd differentiæ vltimæ,& breuiter omnia illa, quæ sunt primo diuersa distinguuntur se totis obiectiue. Vnde differentiæ vltimæ,quædam sunt vltimæ vltimitate specificationis,quædam sunt vltime vltimitate determinationis. Primæ differentiæ sunt vltimæ differentiæ specierum specialissimarum,vel specierum subalternarum quæ vltimate specificāt, & determinant naturam generis. Quædam sunt vltimæ vltimitate determinationis,& istę sunt differentiæ indiuiduales, quæ vltimo determinant naturam speciei specialissimę. De omnibus istis est verum,quòd nihil prædicatur de eis quidditatiue, & quòd se totis obiectiue distinguuntur,& vlterius, quòd sint primo diuersę. Vnde aliud est dicere. Aliud differens ab aliquo, aliud,quod sit diuersum ab illo,ut patet per Ari. in 5.meta.c.de eodem,& diuerso. Et 10.meta.tex. com. 12. primo diuersa sunt illa, quæ non sunt aliquid idem ens, hoc est in nullo conueniunt quidditatiue:Licet in aliquo communi possint conuenire idētice,& denominatiue,sic, quòd illud commune pōt prædicari de eis per identitatem,seu identice.Similiter etiā denominatiue eo modo, quo genus prædicatur de differentia,quod genus est extra conceptum formalem differentiæ. Ista autem apud Arist appellantur differentia, quæ sunt aliquod idem ens, & in aliquo communi quidditatiue conueniunt non tantum identice, & denominatiue,quemadmodum sunt Deus,& creatura,& decem prędicamenta,ut dictum est, quæ conueniunt in ente quidditatiue.

Ex quo sequitur vnum corollarium, quòd omnis differentia differentium reducitur ad aliqua primo diuersa,quia si sor.& plato differunt,igitur aliquibus differunt quæ sunt principia differendi, illa vero per quæ differūt sint a.& b.aut a.& b.sunt primo diuersa, aut differentia. Si primum habetur propositum, si secundum proceditur in infinitum.

ARTICVLVS OCTAVVS, & vltimus duabus partibus diuisus, & in priori continetur inuestigatio identitatum & distinctionum, in altera illatio vnius distinctionis ex alia.

QVantum ad vltimum articulum pro complemento quæstionis qui appellatur illatiuus & inuestigatiuus identitatum & distinctionum &c.

Notandum est quod sicut efficiens extra intellectum producit aliquid in esse reali, ita intellectus & quæcunq; potentia cognoscitiua producit rem quam cognoscit in esse cognito, quod esse cognitum nihil aliud est quam respectus rationis derelictus in obiecto à potentia cognoscente. Et similiter voluntas producit rem quam amat & diligit, in esse volito, quod esse est etiam respectus rationis, penes quod esse rationis accipitur distinctio rationis.

Vlterius notandum est, quod actus collatiuus intellectus præsupponit actũ rectum quo intellectus cognoscit rem quam comparat seu confert ad aliam rem, & nihil confert ignorans aut non cognoscendo. Ex quo sequitur quòd quælibet res comparata ad aliam rem, fundat respectum rationis, qui est esse cognitum & intellectum. Et si comparat vnam rem ad aliam rem vt eandem sibi aut diuersam, intellectus sic conferendo causat identitatem aut distinctionem rationis. Ex quo sequitur quod licet intellectus consideret aliquam rem vt est intellecta & etiã consideret non vt est intellecta, semper tamẽ ipsa res est intellecta, & habet esse cognitum. Vnde non valet ista consequentia. Intellectus considerat lapidem nõ sub ea ratione sub qua est intellectus, ergo lapis non est intellectus. Vnde commutatur hic modus in rẽ, & est fallacia accidentis, quia licet res considerata ab intellectu sit intellecta & cognita, tamen considceratur sub isto modo, & sub

gt in quale ... + non

ſub iſto reſpectu cognitionis paſſiuę. Et per hoc poteſt ſal uari illud quod dicunt Scotiſtę quòd res intellecta poteſt comparari ad rem non intellectam. Vlterius notandum eſt quod modi concipiendi, ſiue grammaticales ſiue logicales, (grammaticales vt in recto, vel obliquo, logicales, vt in concreto, vel in abſtracto, cum ſint entia rationis & reſpectus rationis cauſati per actum intelligendi rectum & collatiuum) ſunt fundamenta identitatis & diſtinctionis rationis, quia non poteſt eſſe maioris entitatis fundatum quam fundamentum, ergo in quibuſcunque reſpectibus rationis non poteſt fundari reſpectus realis, aut ex natura rei, & ita neque identitas, neque diſtinctio ex natura rei.

Ex quibus ſequuntur aliqua corollaria.

Quia quotieſcunq; res realis comparatur ad rem realem vel realitas ad realitatem (& hoc vel ad ſeipſam vel ad aliam in vno & eodem obiecto formali, vt quando intellectus comparat colorem & diſgregatiuitatem in albedine) quum omnia iſta præſupponantur habere eſſe cognitum & intellectum ſunt fundamenta diſtinctionis vel identitatis rationis.

Similiter quando res rationis, comparatur ad rem realem, ſcilicet quando intellectus comparat genus, hoc eſt iſtam intentionem primam quæ eſt animal, & econuerſo. Vel rem rationis comparat ad rem rationis, ſemper inter iſta fundatur diſtinctio rationis.

Similiter quando iſta comparantur ſub diuerſis modis concipiendi, diſtinguuntur diſtinctione rationis quod non tantum eſt de diuerſis rebus rationis, verum etiam de eadem re ſiue reali ſiue rationis concepta ſub diuerſis modis concipiendi.

Diſtinctio ex natura rei inueſtigatur per quattuor genera oppoſitionis. Primo per oppoſitionem relatiuam. Secundo per oppoſitionem contrariam. Tertio per priuatiuam. Quarto per contradictoriam. Exemplum primi. Impoſſibile eſt eidem omninò, & ex natura rei, & reſpectu eiuſdem, & ſecundum idem ineſſe oppoſita relatiue. Ex quo infertur quod (quum mouens & motum ſint ſic oppoſita, & iſta competant intellectui agenti, aut poſſibi-

li)intellectus agens aut possibilis non sunt omnino idem ex natura rei.

Quod si contendatur, quòd intellectus possibilis est actiuus intellectionis, ex sententia Doct.subti.in quolib. qõ. 15. Et eadem potentia intellectus possibilis fundamentalis est passiua respectu intellectionis, igitur idem omnino respectu eiusdem est mouens, & motum.

Respondetur, quòd eadem potentia fundamentalis est mouens, & mota, sed non secundum idem. Nam pro quanto est quædam virtus illimitata habens perfectioné causatiuam est mouens, & in actu, pro quanto autem est perfectibilis per actum qué producit, & est capax istius est mota, & in potentia. Istæ sunt distinctę perfectiones in intellectu, quia sunt distinctę aptitudines naturales, & distincti respectus fundamentales aut aptitudinales, & ita non secundum idem, idem tñ absolutum, quod est intellectus possibilis est mouens, & motum in actu, & in potentia. Est etiam actu mouens, & agens, respectu motus, & actionis, quam elicit, & est motum, & in potentia respectu termini actionis, & motus.

Quod si tu diceres agens recipit actionem, igitur patitur secundum actionem.

Respondetur aliud est formam inesse alicui mediante simplici inhærentia, aliud est formam inesse mediante receptione, & passione. Actio non potest inesse agenti per receptioné passionis seu quæ sit passio, quia sicut ad motum non est motus, ita ad actionem non est actio, neque passio. Ex 5.physi. quod etiam probatur, quia quum actio sit causa passionis, & passio effectus eius, non potest passio esse principium, & causa actionis, ergo in eodem instãti in quo actio inest agenti, nulla passio præcedit seu ponitur principium eius. Et ita si actio inest agenti, non recipitur in agente receptione passionis, licet inhæreat agenti. Et per hoc euaditur difficultas, quæ solet fieri contra Scotistas, quòd si actio esse in agente omne agens moueretur.

Potest & aliter dici, quòd quum actio sit causa motus, & motus sit terminus eius causatus per ipsam, vt distinguitur à motu, sequitur, quòd agens recipiendo actioné

non

non mouetur, quia illud tantum mouetur in quo est motus, sed motus recipitur in passo, prout motus accipitur pro forma fluente, & etiam pro fluxu formę, ergo agens actionem recipiens non mouetur, sed tantum est illud per quod aliud mouetur, & ita est motiuum, vel moués. Sed contra, quia saltem agens recipiens actionem mutauit, quia transit de priuatione ad formam.

Ad hoc potest dici, quòd sicut respectus non est forma ad se, sed ad alterum, ita quicquid recipit respectum realem, mutatur non ad se, sed ad alterum, & hoc concedit Simplicius super prædicamen[illegible]. Negauit autem Arist. ad relationem esse motum aut mutationem prout motus, & mutatio est ad se. Sed loquendo de mutatione ad alterum non est inconueniens, quòd subiectum recipiés formam respectiuam realem mutetur ad alterum, hoc est, quia alterum mutatur ad se, vnde nunquam respectus alicui acquiritur, nisi quia aliquod absolutum acquiritur alicui alteri, & ita recipiens respectum mutatur ad alterum, quia illud alterum ad se mutatur. Ista responsio est Doct. sub. in 2. sent. dist. 1. qō. 5. & Simplicij super prædicamenta.

Vel aliter potest dici secundùm Franciscum in primo sententiarum distinctione 29. quæstione 2. mutatio est duplex. Quædam est Physica, quædam Metaphysica.

Prima mutatio concernit, situm locum, & alia accidétia sensibilia, quæ insequuntur agens, & patiens, & formam inductam ab agente, in passo. Actio metaphysica abstrahit ab omni situ, loco, distantia, & ab omnibus accidentibus sensibilibus. Et isto modo non dicimus, quòd si Deus crearet vnum Angelum, qui postmodum seipsum intelligeret, mutaretur de priuatione intellectionis, ad talem intellectionem mutatione metaphysica, quia hic nulla materia, nulla qualitas, aut accidens sensibile concurreret, loquendo de ista mutatione metaphysica. Omne recipiens formam realem absolutam siue respectiuam mutatur secundum talem formam mutatione metaphysica, vel physica, sed si mutet solum ad formã respectiuam, mutatur mutatione metaphysica.

Quum

Quum igitur actio sit respectus de prædicamento actionis, agens recipiens actionem mutatur mutatione metaphysica,& hoc non est inconueniens,immo necessarium,quòd omne agens citra primum, quod non recipit aliquam formam realem in se, de nouo mutetur tali mutatione.

Exemplũ de oppositione cõtradictoria, &c.vt in tex.

Distinctio formalis quadruplici via inuestigatur. Primo per viam exclusionis &c.

Circa, quod sciendum,quòd hæc prima via intelligẽda est capiendo distinctionem formalem proprie,de quo sufficienter habitum est superius,quia si caperetur distinctio formalis improprie, tunc ista consequentia non esset bona.a non est de conceptu formali b.ergo. a.& b.distinguuntur in formalitate, & quidditate, sicut apparet de duobus indiuiduis eiusdem speciei specialissimę.

Secundo per viam diffinitionis Quæcunque enim habent distinctas diffinitiones quarum vna non includitur in alia, illa formaliter distinguuntur. Notanter dicitur, quarum vna nõ includitur in alia,quia certum est, quòd homo, & animal sunt idem formaliter,licet non mutuo, & adæquate,& tamẽ habent distinctas diffinitiones,quia ista diffinitio,substãtia animata sensitiua non est ista diffinitio,substãtia animata rationalis.Ex quo sequitur,quòd illa, quæ habent sic distinctas diffinitiones quarum vna non competit alteri,neque partialiter,neque adęquate, illa distinguuntur formaliter.

Tertio per viam descriptionis sic,quorum descriptiones sunt diuersę,illa formaliter distinguuntur,intelligendo per descriptionem manifestationem constitutam ex genere, & propria passione,quia quorum passiones sunt diuersę,& oppositæ, rationes formales etiam sunt diuersæ, quum passio fluat à ratione formali subiecti.

Quarto per viam demonstrationis sic,quandocunque aliquid est demonstrabile de aliquo, & de alio non, illa distinguuntur formaliter. Nam quum passio sit effectus subiecti, & habeat causam intrinsecam in subiecto, quæ est ratio formalis subiecti si effectus sunt oppositi, & incompossibiles,rationes formales subiectorum erunt opposite,

positæ,& incompossibiles,non simpliciter,quin tales passiones consequentes propria subiecta possint esse in vno, & eodem supposito,sed intelligas ipsas esse oppositas secundum se, & quoad rationes formales subiectorum, quia illud,quod est per se causa, & propter quid vnius passionis,non poterit assignari propter se causa respectu alterius,& isto modo habebunt oppositionem.

Potest etiam addi quinta via reduplicationis secundum Franciscum sic, quando aliquid competit alicui inquantum tale,& non alij,sicut viuere,&c.vt in tex.

Distinctio vero realis poterit inuestigari quadruplicitet.

Primo per viam generationis sic,quorum vnum generatur reliquo non genito,illa distinguuntur realiter.

Secundo per viam corruptionis,&c.

Tertio per viam originis.Quia inter originans,& originatum semper est distinctio realis, quia originans præhabet naturam quam communicat originato, qua via vtitur.Aug.primo de Trin.ca.primo assignans rationem quare nulla res est quæ seipsam gignat, vt sit, quia vt inquit ipse idem esset prius, & posterius seipso, & præhaberet naturam antequam esset.

Quarto inuestigatur per viam separatæ existentiæ,vel subsistentiæ.

Distinctio etiam essentialis quadruplici via inuestigatur.

Primo per viam generationis in istis inferioribus.

Secundo per viam corruptionis.

Tertio per viam separationis.

Quarto per viam dependentiæ, & etiam per viam generum, & specierum sic, quę sunt in distinctis generibus,& speciebus illa distinguuntur essentialiter.

Distinctio tamen se totis subiectiue, per viam actualis separationis poterit inuestigari isto modo, quando aliqua actualiter secundum esse existentię, vel subsistentiæ,&c.vt in tex.

Sed distinctio se totis obiectiue sic inuestigatur, quæ in nullo quidditatiue conueniunt, illa sunt se totis, &cæt.

Ex

Ex quibus ſequitur, quòd identitas iſtorum per oppoſitum eorum, quæ dicta ſunt &c. vt in tex.

PARS SECVNDA VLTIMI Articuli in qua inueſtigatur modus inferendi unam identitatem ex alia.

QVantum ad ſecundam partem huius Articuli. Primo inueſtigamus modum inferendi vnam identitatem ex alia &c.

Aduertendum eſt de identitate formali de qua iſtæ compoſitor dicit, quòd ipſa infert identitatem realem in his, quæ non ſunt compoſita ex re, & re, ſed non in cõpoſitis ex re, & re. Quia certum eſt, quòd materia, & forma ſunt de eſſe compoſiti naturalis cum ſint partes diffinientis ipſum ſecũdum Philoſophum. 7. meta. t. com. 35. & tñ materia, & forma non ſunt idem realiter cõpoſito.

Contra quem arguitur. Quia aut eſt ordo eſſentialis, & per ſe iſtarum identitatum, aut accidentalis. Si primo modo, iſte ordo eſt ſimpliciter neceſſarius, & neceſſario conſequens extrema ſecundum rationes formales iſtorum extremorũ, & ita poſitis rationibus formalibus iſtarum identitatum de neceſſitate vna erit prior, & alia poſterior, & ita identitas formalis infert identitatem realẽ ſicut inferius, & minus commune infert ſuperius, & mag s commune, vel ſaltem ſicut poſterius infert prius prio ri ate communitatis, & non econtra. Si vero eſt ordo acc dentalis, ergo identitas, quæ ponitur prior indifferenter poterit eſſe poſterior, & econtra.

Dicendum eſt igitur, ſaluo ſemper meliori iudicio, quòd identitas formalis eſt maior, & prior in eſſendo, licet non in conſequendo identitate reali, loquendo de identitate formali proprie. Nec eſt verum, quòd ſemper prius in eſſendo, ſit prius in conſequendo ſicut non ſequitur. a. eſt calidum, ergo ignis, ſed bene econtrario, & tamen ignis eſt prior in eſſendo, quàm calidum. Identitas autem formalis proprie eſt eorum, quæ non ſunt ſeparabilia

bilia secundum conceptum distinctum. Modo quæ sunt sic inseparabilia, sunt inseparabilia secũdum rem, maior enim inseparabilitas est secundum intellectum, quàm secundum rem, quia quæ non sunt separata secundum rẽ, potest intellectus separare, & diuidere, ergo quæ intellectus non potest separare, & diuidere, non possunt separari secundum rem. Igitur quæ sunt eadem formaliter isto modo, sunt eadem realiter. Ex quo respondetur ad instãtiam de materia, & forma, quòd licet materia. & forma in abstracto, & sumptę per modum partis, distinguantur realiter à toto composito per se, & naturali, non tamen in concreto, & vt sumuntur per modum totius. Vnde ista est falsa, homo est anima, in prædicatione formali, & per identitatem. Ista tamen est vera in prædicatione formali, & per identitatem realem prædicati ad subiectum, homo est animatus. Quia licet animatum significet partem non tamen significat ipsam per modum partis, sed connotando totum cuius est pars, penes quam connotationem prædicatum identificatur toti, quia idem est animatum, quod prædicatur de homine, & ipse homo.

Identitas etiam realis infert identitatem essentialẽ. Notanda est huius ratio, quæ est ista, quia identitas realis attenditur penes vnitatem existentię, vel subsistentię. Identitas essentialis attenditur penes vnitatem naturæ, & essentiæ, cuius existentia, vel subsistentia est modus intrinsecus. Sed stante vnitate in posteriori non potest esse pluralitas in priore, sed bene econtra. Igitur si est vnitas in existentia, & subsistẽtia, sic, quòd secundum talem existentiã, talia non possint separari, aut actualiter non sint separata, sequitur, quòd erit etiam vnitas in natura ad quam consequitur existentia respectu cuius est ista inseparabilitas, & ita quicũque sunt idem realiter penes existentiam, & subsistentiam, sunt etiam idem essentialiter penes naturam, & vnitatem eius.

Identitas etiam essentialis infert identitatem subiectiuam secundũ secundum modum, propterea, quia illa sunt eadem essentialiter, quæ conueniunt in aliqua vna natura singulari, aut identice (sic, ꝙ identificentur tali naturæ) aut per modum informantis, & informabilis.

lis. Sed illę quæ conueniunt identice in aliqua *natura* singulari sunt idem se totis subiectiue. igitur &c. Identitas tamen essentialis non infert identitatem subiectiuam secundum primum modum, vt patet intuenti.

Identitas subiectiua non infert identitatem obiectiuam, nec secundũ primum modum scilicet quando conueniunt quiditatiue in aliquo limitato. Neque etiam penes secundum modum quando videlicet aliqua plura conueniunt in aliquo vno transcendenti, vt patet de potentiis animæ, ac etiam passionibus entis quæ sunt eædem realiter inter se essentialiter ac etiam subiectiue, tamen distinguuntur se totis obiectiue, quum in nullo quiditatiue conueniant.

Quod si diceretur quòd conueniunt in aliquo quiditatiue saltem deueniendum est ad aliqua in ipsis inclusa, primo diuersa, quæ in nullo quiditatiue conueniunt.

Ex quo sequitur quòd si est ordo essentialis inter istas identitates est tantum ordo essentialis quantum ad idẽtitatem rationis ex natura rei formalem, realem essentialem, & subiectiuam quantum ad secundum modum positum superius. Sed non erit ordo essentialis inter identitatem subiectiuam & obiectiuam.

Potest etiam probabiliter dici, quod identitas subiectiua infert identitatem obiectiuam.

Pro quo est notandum, quod identitas obiectiua potest esse duobus modis, uno modo, quando unum extremum istius identitatis continet alterum quidditatiue vel aliquid alterius. Alio modo quando unum continet aliud in existendo, & per identitatem, eo modo quo loquitur Scotus de primo diuersis in secundo sen. di.2.q.5. Respondendo ad secundum argumentum. Si capiatur identitas obiectiua secundo modo & non primo modo, illa quæ sunt idem identitate subiectiua, sunt idem etiam obiectiue realiter & identice, sed non primo modo. Et ita apparet responsio ad instantiam de passionibus entis, & potentiis animæ.

SECVNDAE PARTIS conclusio de modo inferendi vnam distinctionem ex alia.

QVantum ad secundum de modo inferendi vnam distinctionem ab alia ponitur ista conclusio. Maior distinctio infert minorem &c.

Pro quorum notitia est sciendum quod minima distinctio est distinctio rationis, quia ab omnibus infertur & & non econtra. Maxima autem distinctio videtur distinctio se totis obiectiue, quia ista omnes alias infert, & ipsa à nulla alia infertur.

Licet aliqui dicant, quod distinctio ista non infert alias, vt patet per exemplum adductum de potentijs animæ, & passionibus entis quæ distinguuntur se totis obiectiue, & non subiectiue, neque essentialiter.

Sed si quis bene considerauerit quæ sunt dicta superius paulo ante, facile soluet instantiam, negando quod tales passiones entis, & potentiæ animæ distinguantur se totis obiectiue omnino scilicet, quantum ad rationes formales, & quantum ad vnitatem identicam. Vnde licet sint primo diuersæ quidditatiue, non tamen identice & sint sic non distinguũtur se totis obiectiue. Vndequæcũq; distnguuntur obiectiue, vtroque modo, scllicet quidditatiue & identice (sic quod in existendo vnum non contineat alterum per identitatem) illa distinguuntur se totis subiectiue. Nam sicut primo diuersa secundum Doctor. subti. sunt duobus modis. Vno modo, quando vnum non continet alterum quidditatiue, neque aliquid alterius. Alio mòdo, quando vnum non continet alterum in existendo, & per identitatem, ita distinctio obiectiua potest intelligi penes primo diuersa, vel altero istorum modorum duorum tantum, vel in vtroque modo. Si secundo modo patet quòd quælibet talia primo diuersa distinguuntur se totis subiectiue, sicut sunt duæ differentiæ indiuiduales indiuiduorum de prædicamento substantiæ, quemad-

quemadmodum est scoteitas & platoneitas.

Quod si dicatur accipio duas differentias indiuiduales duorum accidentium in aliquo supposito de prædicamento substantiæ, scilicet hęcceitatem albedinis in lacte, & hęcceitatem dulcedinis. Nam certum est quod hęcceitas non continet alteram quidditatiuè neque aliquid alterius, neque vna continet alteram in existendo, & tamen duo non distinguuntur se totis subiectiue.

Ad hoc potest dici, quod licet vna istarum non contineat alteram identice rationè sui. tamen ratione entis quod identice includit, vna continet alteram per identitatem; & ita sunt idem realiter ens, quare &c.

Vel dicendum quod non est ordo essentialis inter distinctionem obiectiuam & subiectiuam, sed bene quantum ad alias. Et quod aliqui arguant de materia & forma, quod videlicet illa distinguantur essentialiter, & realiter à composito essentiali, responsum est superius.

Vel dicēdum est secundum aliquos formalizantes, & secundum Burleum, quòd non est ordo essentialis inter distinctionem, realem, essentialem, & formalem, propterea quia secundum ipsum Burleum homo prædicatur per se, & in primo modo de sor. & est de conceptu formali ipsius, & tamen non est de essentia eius secundum ipsum (hoc est idem sibi essentialiter & realiter,) quia effectus particularis principia constitutiua debent esse particularia, ergo illa quæ distinguunť essentialiter & realiter possunt esse idem formaliter. Sed negādum est, quod homo distinguatur realiter & essentialiter a sor. qui est idem formaliter sibi, & in primo modo: & de materia & forma satis dictum est superius.

Responsio cum solutione ad argumenta principalia.

AD argumenta principalia. Ad primum quum dicitur. Illę formalitates vel sunt aliquæ res &c.

Respondetur quod sunt res essentiæ, sed non existentiæ vel subsistentiæ, sed penes rem esentię non attenditur

tur distinctio realis, sed solummodo penes rem existentiæ, uel subsistentię, vt dictum est, & ita non sequitur quod distinguantur realiter, prout distinctio realis est quædam species condistincta contra distinctionem ex natura rei, seu formalem, & ita capiendo rem proprie, & strictè istæ duæ formalitates non sunt proprie res, sed magis aliquid rei.

Et si arguas, distinctio quæ est per illas formalitates est distinctio secluso omni opere intellectus, ergo est realis. Respondetur quod distinctio realis & similiter distinctio ex natura rei, Vno modo potest capi prout est quoddam genus ad omnes species distinctionum quæ non dependent ab actu collatiuo intellectus. Alio modo potest capi vtraq; distinctio prædicta, ut est species quędam disparata & condistincta cōtra alias species distinctionum. Si primo modo capiatur distinctio realis & ex natura rei sic distinctio per formalitates, & quælibet alia quæ habet esse secluso opere intellectus est realis, & ex natura rei. Si secundo modo, sic distinctio per formalitates non est realis, sed solum formalis, aut ex natura rei. Vnde vt dictum est in corpore quæstionis, ab alio accipitur distinctio realis, ab alio formalis, & ab alio ex natura rei.

Et per hoc apparet responsio ad secundum, quum dicitur, quę distinguuntur ex natura rei distinguuntur realiter &c.

Ad tertium quum dicitur, sicut se habet res subiecti &c. conceditur similitudo quantum ad hoc quod sicut res subiecti est eadem cum re propriæ passionis, ita consimili identitate formalitas subiecti est eadem formalitati passionis, ita quod conceditur ista Sicut homo est identice & realiter idē risibilitati, ita formalitas hoīs est idē tice & realiter formalitas risibilitatis. Non tñ pp hoc cōceditur, qđ sicut homo est risibilis, sic formalitas hois sit formalias, quæ abstractio risibilitatis, quia in ista secūda propositione quę est in abstracto est per noīa secundarū intentionum) denotatur, quod vnum est idem formaliter alteri, quod non fit in alia propositione. Vnde est regula, quod quotiescunque abstractum prędicatur de ab-

ſtracto abſtractione vltimata,& per nomina ſecūdarum intentionum affirmatur,quemadmodum eſt formalitas, ratio formalis,quidditas,ſemper denotatur formalis idē titas eorum, quæ ſic prædicantur. Sed in concretis aut in abſtractis per nomina primarum intētionum denotatur identitas realis, quando vnum affirmatur de reliquo, & ita conceditur iſta, humanitas eſt entitas per identitatem,& negatur iſta, ratio formalis humanitatis eſt ratio formalis entitatis.

Aduertendum tamen, quòd non ſemper abſtractum prædicatur de abſtracto abſtractione per nomina primarum intentionum, licet concretum prædicetur de concreto, quia hoc tantum verum eſt in tranſcendentibus, vt dictum eſt aliqualiter ſuperius. In alijs autem non eſt verum, quia talia abſtracta abſtrahunt à tertio,quod eſt cauſa identificationis extremorum. Sicut iſta eſt falſa, rationalitas eſt animalitas,& tamen conceditur, rationale eſt animal, quia quodlibet iſtorum concernit tertium in quo identificantur. Similiter conceditur iſta. Homo eſt riſibilis,& negatur iſta humanitas eſt riſibilitas, quia abſtracta abſtrahuntur à tertio ratione cuius inter ſe idētificantur. Si tamen diceretur humanitas eſt,id,quod riſibilitas, vel humanitas eſt eadem identice riſibilitati, iſta eſſet concedenda cum iſta additione prædicta, quia hic ſpecificatur identitas realis extremorum,quæ eſt ratione tertij, in quo conueniunt.Sed vbi diceretur,humanitas eſt riſibilitas,denotaretur,quòd humanitas eſt formaliter riſibilitas, & vnum includeret alterum formaliter,quod eſt falſum, quia abſtrahuntur à tertio,quod eſt cauſa identificationis ipſorum. Applicando ad propoſitum, concedo, quòd formalitas ſubiecti eſt,id,quod formalitas paſſionis, & nego, quòd formalitas ſubiecti ſit formalitas paſſionis. Concedo ergo argumentum, à commutata propoſitione, capiendo vniformiter identitatem vtrobique.

Ad quartum quum dicitur formalitas ſubſtantiæ eſt vera res &cæt. Dico quod omnis talis eſt vera res, ſi ſit ſubſtantia in recto. Vnde eo modo quo talis formalitas eſt ſubſtantia,eſt res,ſed non omnis formalitas ſubſtantiæ

eſt

est substantia, & ita non est vera res in recto, sed aliqua in recto, & aliqua in obliquo.

Aduertendum tamen quòd formalitas, quædam est totalis & adæquata, qua aliquid habet totaliter & adæquate suum esse formale: eo modo quo humanitas est illud quo homo habet adæquate esse quidditatiuum formale hominis, & est ei ratio essendi in tali esse adæquate, & complete. Alia est formalitas partialis quæ est principium & ratio formalis, qua aliquid habet esse quidditatiuum partialiter. Formalitas primo modo dicta, quæ est principium essendi alicui adæquate in suo esse quidditatiuo, est vera substantia & res. Sed formalitas partialis non dicitur proprie substantia, sed substantiæ, & ita non dicitur res proprie sed aliquid rei. Extendendo tamen prædicationem substantiæ (ad quodlibet quod est aliquid positiuum extra nihil de prædicamento substantiæ, vel etiam extra tale prædicamentum substantię, cui possit competere ratio substantię, aliquo modo) conceditur, quòd quælibet formalitas substantialis est substantia. Et ita conceditur, quòd est res, extendendo nomen rei. Sed penes tâlem substantiam aut rem extensiue acceptam, non attenditur distinctio realis, sed solum formalis, aut ex natura rei, & ita non sequitur contra intentum.

Potest etiam dici, quòd sicut res, quæ est fundamentum distinctionis realis est res existentię, vel subsistẽtiæ, ita substantia quæ est fundamentum distinctionis realis est existens, vel subsistens. Et ita formalitas abstrahens ab existentia, vel subsistentia, siue sit partialis siue sit totalis, non est substantia aut res, penes quam attenditur distinctio realis. Sed bene est aliquid substantię aut rei.

Ad quintum conceditur, quòd quæcunque haberent diuersas diffinitiones &c. Si habeant diuersas diffinitiones quidditatiuas constitutas ex genere, & differentia. Non autem si habeant solum diuersas rationes formales ab intellectu ex natura rei formaliter conceptibiles, sic intelligendo, quòd una diffinitio non includat reliquam, neque sit pars alterius. Sed vbi solum habent diuersas rationes formales ab intellectu ex natura rei con

ceptibiles, non est uerum, quòd distinguantur realiter. Ratio enim formalis in plus se habet, quàm diffinitio, quia quicquid est per se conceptibile ab intellectu, ex natura rei, est ratio formalis siue sit simplex siue compositum, & ad tales rationes formales simplices deueniendum est in diffinitionibus, vt vult Aristo. 8. met. t. c. 9. Alioquin daretur processus in infinitum in diffinientibus, & diffinibilibus.

Ad sextum quum dicitur, quòd tunc ab vno, & eodem &c. vt in tex.

Ad septimum quum dicitur, accipio formam, &c. vt in tex.

Ad octauum quum dicitur. Quæcunque distinguuntur quidditatiue, &c. vt in tex.

Potest etiam dici, quòd quidditas, & res essentię sunt idem, sed non quidditas, & res existentię, & subsistentię, quia inter quidditatem, & talem rem est distinctio ex natura rei.

Ad nonum quum dicitur nulla propria passio &c. Conceditur maior, & ad minorem dicitur, quòd distinctio non est passio vnica, & simplex entis, quia ens ad quodlibet ens comparatum non est semper distinctum, sed est idem aut distinctum. Et hoc est, quod vult Arist. 10. meta. t. c. 12. Tamen dato, quòd distinctio esset passio conuertibilis cum ente conceditur totius processus vsque ad minorem prosyllogismi in qua dicitur, oē ens est reale, vel rationis. Dico, quòd omne ens est reale, scilicet secluso opere intellectus, vel rationis, id est dependens ab opere intellectus. Postea quum infertur, ergo omnis distinctio est realis, vel rationis. Dico, quòd omnis distinctio est realis, i. non dependens ab opere intellectus. Vel rationis, hoc est dependens ab opere intellectus, & sic concedo distinctionem non dependentem ab opere intellectus esse realem, & ex natura rei, ut distinctio talis est quoddam genus ad omnes species distinctionum non dependentium ab intellectu causante ipsas. Sed si distinctio realis, aut ex natura rei sumitur vt species disparata, & condistincta contra alias species distinctionum, negatur, quòd omnis distinctio non dependens

pendens ab opere intellectus sit distinctio realis, aut ex natura rei, vt dictum est superius.

Ad decimum respondetur ad maiorem negando ipsam ponendo, quòd vnicuique vniuersali correspondeat suum proprium indiuiduum, quo posito: Sicut vniuersale identificatur inferiori, & minus vniuersali (quemadmodum animal homini.) ita indiuiduum animalis identificatur indiuiduo hominis, & ita hic homo, & hoc animal licet sint distincta numero, & indiuidualiter, non tamen sunt distincta realiter. Et ad minorem posset concedi, quæcunque distinguuntur numeraliter, & quòd quæcunque distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatiue, ista posset admitti licet habeat instantiam de proprietate indiuiduali, & natura quam contrahit, tenendo, quòd hæcceitas habeat propriam formalitatem, quemadmooum tenet Anto. And. in 4. met. Et quum tu dicis, quæcunque distinguuntur formaliter, & quidditatiue, distinguuntur specifice. Verum est, si quidditas quæ est ratio distinguendi est in genere, sed vbi esset extra genus, non sequeretur. Et quum infertur distinguitur specie, ergo distinguitur numero. Ista posset negari secundum aduersarios, quia actio, & passio distinguuntur specie, & tamen sunt vnus motus numero, vt ipsi dicunt, ipsa tamen admissa, non sequitur, distinguuntur numero, ergo realiter, vt dictum est.

Ad vndecimum quum arguebat Franciscus de Marchia. Illa quæ habent realiter, & essentialiter diuersas formas &c. vt in tex. Et hæc dicta sufficiant pro declaratione formalitatum.

FINIS.



Jueves xxy de Juniquill

2. fundamentum.
cognoscit essa divina ut infinitum
non infinite, et est quando cognoscitur
sicut petit cognosci quamvis enim
habeat centum gradus non vult nisi
ut habentem decem cognoscere, nihilo
minus cognitio erit comprehensiva

fundamentum alterius opinionis est
cognitionem comprehensivam peti ex
intrinseca ratione cognosci velut est.
unde si est centum gradus cognosci
ut habentem centum gradus et ita
solus deus cognitionem sui ipsius
comprehensivam habet —

1 fundamentum
ad probandum
— in deo mutationem non dari —

Ratio est quia quamvis modo Deus vellit
aliquid et postea oppositum non recipit
in se aliquid reale et ita non
dicitur mutari quia de ratione muta:
tionis est recipere aliquid de novo; sed
Deus non aliquid reale recipit et si recepit
vel est relatio rationis aut
nihil et hoc est fundamentum.

Alterum fundamentum
ad probandum rationem
qua Scotus assignavit
divisionem entis in qu
antum et non quantum.

Fuit ad probandum scilicet posse probare
relationes divinas non esse quantas
ac per consequens perfectionem non dicere

3.

fundamentum comitatur
ad relationem divinam
perfectionem quandam

Relationes quomodo cum que sint dicunt
Deo (2º3 caietanus) scilicet esse in et esse
ad, divine inquantum dicunt esse in
dicunt perfectionem, inquantum dicunt
ad nullam dicunt, tantum faciunt
referre, et sic inquantum divinae
dicunt esse in hoc est identificantur cum
essentia divina sunt formaliter infinitae

quod sit nolle et velle et
non velle

velle et nolle non sunt contradictoria
immo contraria, quia inter velle
et nolle datur medium scilicet non velle
quia non velle nihil aliud est nisi suspendere
actum, velle negativum
est non velle, ut si modo deus vellet
Annihilare et conservare mundum

n̄ vellet contradictoria q͠ eēt ꝑ alio et alio nunc et ut sint contradictoria oporteret q͠d eēt in uno nunc

Scoti fundamentum ad ꝑ quamdam relationes in diuinis nullam ꝑfectionem nec imꝑfectionem [illegible] dicere

ratio ē q͠ nulla pot esse realiter distinctum ab alio et formaliter infinitum sed relationes sunt realiter distincte ergo n̄ sunt formaliter infinite.

similiter ad solutionem thomistarum argumentorum est notandum q͠d nos non concedimus relationes in diuinis eē in .i. inhercre ut ipsi tenent asserunt n̄ ipsi sed hoc relationes in diuinis ipsi eē diuine sicut se [illegible] accia cum ipsa substantia diuina n̄ accia eē in q͠ inherent ꝑ [illegible] n̄ [illegible] relationes diuine

§.

fundamentum ad quaestionem quomodo operationes angelorum sint permanentes et mensurantur eadem mensura sicut existentia angelorum

Dicuntur operationes angelorum permanentes, non quia sint permanentes inquantum contradistinguntur a corruptibilibus, sed dicuntur permanentes inquantum contradistinguntur a successivis et sicut existentia angelorum est incorruptibilis intrinsece, similiter operationes angelorum sunt incorruptibiles intrinsece quia non habent intrinsece aliquod principium corruptibile utputa materia, et sicut existentia angelorum est corruptibilis extrinsece hoc est quia dependet a manu tenentia Dei similiter ipsae operationes angelorum sunt corr

corruptibiles quae habent suam conserva-
tionem ab intellectu et voluntate Angeli quia
quamdiu vult Angelus conservat cog-
nitionem et volitionem petri et similiter
suspendit Camouet illam a petro

~~nota similiter quod dicta substantiae separatae~~
~~scilicet Angeli et res eiusdem naturae quae~~
~~nec inquantum habent esse instanti et~~
~~...~~

et nota substantiae angelorum et rerum
corruptibilium esse eiusdem generis quam-
vis distinguuntur specifice, ambae enim habent
esse indivisibile et instantaneum et quan-
do Aristoteles dixit illas oppositiones sunt
~~de~~ esse quod est quando est necesse est esse loquitur
sunt de necessitate consequentiae non vero de ne-
cessitate consequentis, ut Petrus currit quando
movetur ille modo est de necessitate conse-
quentiae non vero consequentis quia si esset de ne-
cessitate consequentis sequeretur quod etiam Petrus
... hoc sequitur ex in illationes

Si petrus n. currit sequitur necessario
quod moveatur, et similiter esse quod habent
res contingentes, quod si sunt, quamvis contin-
gentes sint de necessitate consequentiae est quod
sint, non vero de necessitate consequentis, quia
quod operantur esse, sed solum deus est qui ex
se est necesse esse, cetera vero ab illo, et sic
non sunt necessaria nisi contingentia, et quod
quando sunt, cum sint, non possunt non esse —

§

fundamentum scoticum
ad suadendum gratiam
cum peccato compati

~~radix [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ n. n. gra
et peccatum sunt opposita positive
quamvis sint moraliter. nimirum
deo volente quis in gratia erit habens
cum peccatis ——

Thomistę quidem asserunt sacramenta phisice gratiam causare nos vero moraliter, id est aliqua imposita necesitantia deum ad gram dare

fundamenta de rebus
permanentibus et successivis
2us incepsione et desitione
quo verum instans non sequitur ad aliud instans.

Supponendam opinionem Aris et omnium philosophorum et Theologorum, quod instantia in tempore non se habent immediate, dico cum scoto in 2 q. quolibeticis ar. 3 et cum fabro in 2o sententiarum dt. 2 q. 4 disp. 14 capi 2 quod permanentia habent primum instans sui esse quando incipiunt esse, quando vero desinunt esse, non possumus dicere quod illud in quo desinunt sit ultimum instans sui esse neque ultimum instans

pri n̄ ēē · s̄ dicitr primum instans sui
n̄ ēē, aliter sequeretr dua instantia
ēē immediata qđ ē absurdum

n̄ permanentia v° siue sucessiua et inst
antanea · ista nunc inquo durant dicitr
primum instans sui ēē, et ultimum instans
sui ēē · s̄ n̄ habent primum instans sui
n̄ ēē neque ultimum instans sui n̄ ēē
aliter sequeretr idem absurdum qđ prius
scitr qđ unum istans sequeretr imediate
ad aliud instans

